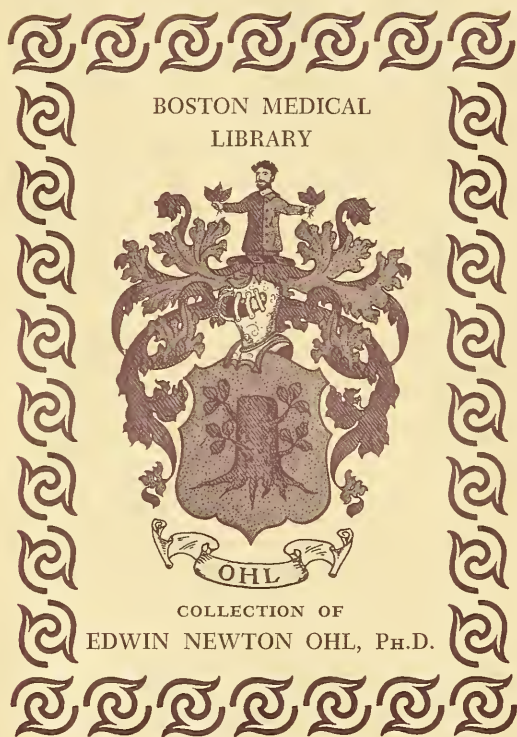

Xf. C. 14

D. IOHANNIS
TACKII
TRIPLEX
PHASIS SOPHICVS.

D. JOHANNIS
T A C K I I

ARCHIATRI HASSO-

Darmstadini & Professoris Medici Pri-
marij in Academia Giffena

TRIPLEX
PHASIS SOPHICVS

Solis Orbe expeditus
Humanæque fragilitati &
Spei Resurrectionis rerum consecratus.

FRANCOFURTI,
Sumptibus JOHANNIS PETRI ZUBRODT
& Hæred. JOH. BAPTISTÆ SCHÖNWETTERI

M. DC. LXXIII.

WORTHINGTON

11th Oct 1911

My dear Mr. [unclear]

I have just received your letter of the 10th inst.

and am glad to hear that you are well.

I am sorry to hear that you are not well.

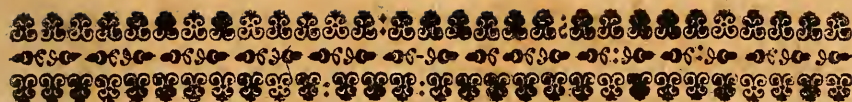
I hope you will get better soon.

I am very sorry to hear that you are not well.

I hope you will get better soon.

I am very sorry to hear that you are not well.

I hope you will get better soon.

SERENISSIMO PRIN-
CIPi AC DOMINO

DN. LUDO-
VICO VI.

HASSIÆ LANDGRA-
VIO, PRINCIPI HERSFELDÆ, COMI-
TI IN CATTIMELIBOCO, DECIA ZIE-
GENHAINA, NIDDA, SCHAVEN-
BURGO, ISENBURGO ET
BVDINGA,

*PRINCIPI OPTIMO MAXIMO: DOMI-
NO MEO CLEMENTISSIMO: EVER-
GETÆ MUNIFICEN-
TISSIMO.*

SERENISSIME PRINCEPS DOMINE CLEMENTISSIME!

QVæ sit Argonautica in *Colchorum* agros
expeditio? quis *Phasis* fluvius? quod vellus au-
reum? qui *Dracones*, illud custodientes? quæ
Æta, *Iasonis* & *Medea* curæ & sollicitudines? quæ
denique istius *Victoria*? id, *Serenissime Princeps*
ac Domine, & post *Deum*, temporalis hætenus felicitatis meæ
Auguste clementissime! Te latere non potest, dum incompa-
rabili mentis sagacitate in *Colchos* nuper non solum viam direxi-
sti tuam; Sed & admirandâ ingenij celeritate, opus auditu & vi-
su, imò & posteritate dignum non solum auspiciatissime exorsus
es? Sed & felicissime perfecisti, tum in lucem proditurum, cum
peractâ navigatione à Polo Arctico ad Antarcticum Meridies si-
ve Auster in Aquilonis hærebit amplexibus & **DIGNITAS**
MONTIUM VALLEM HEBRON coronabit, id quod, ut
proximè divino adimpleatur numine dirigente, ex animo humili-
mè precor.

Alius intereà mihi natus est **PHASIS**, *Serenissime Princeps*!
& **SOPHICUS** quidem **TRIPLEX**: **MEDICUS** alter, de au-
ro cum Saccharo & Vini Q. E. in tincturam redigendo: alter
Chemico-Physicus, **CHRYSOAGONIA ANIMALIS** & **MI-**
NERALIS dictus, magnum Philosophorum opus, pro confici-
endo Elixire, ad metalla & corpora humana adumbrans compara-
tione

DEDICATIO.

atione generationis sanguinis in corpore humano ? Et tertius denique, de RESURRECTIONE RERUM mysterium completens, spei mortalium ad immortalitatem & incorruptibilitatem consecratus : PHASIS, inquam, non qui, uti Colchicus, rapidus, asper, limosus horridusque sit ; Sed, qui in æquor latissimum ingeniorum hujus mundi levi susurro labens, rura humanæ infirmitatis & sterilitatis ditissima & fecundissima reddat, & dubiæ mortalium spei in resurgentis Veris delicias succurrat : neque à *Graji* solum *Viris* ; sed ab omnibus bonis expectatur.

Hunc ergò triplicem PHASIDEM, Serenitati tuæ, SERENISSIME PRINCEPS ! nec non incomparabilibus & prope modum divinis dotibus tuis inscribere & debui & volui : tum, quòd pauci sint in orbe, qui rectè de hoc scribendi genere censeant, & quibus *Sophica Phasidis* navigatio cognita sit, quæque sub eâ lateant arcana, TE excepto, mentis acie rimari queant, utpote, qui, præter innumera alia Corporis & Animi dona, etiam hoc à *Deo* consecutus es, ut non solum Mathematicas disciplinas feliciter, quàm vel decantatissimi artifices, emensus sis, ingenioque tuo superâris ; Sed & in profundioris Naturæ abyssum descendere haud fueris veritus, ut, quæ in ea cæcta est & umbris involuta VERITAS, tandem abs TE deprehensa erueretur & protraheretur in lucem : atque etiam hoc pacto, ad exemplum summorum Imperatorum & Regum, aliquando non ignorareris Mundo : Tum, ut contra eos, qui, sive ex simplicitate & ignorantia, sive ex invidia & obrectandi animo, Phasidem hunc triplicem, ut canes lunam allatrant, suâque professione non contenti, ultra crepidam sapere volunt & ad rationis & scientiæ propriæ decempedam omnia metiuntur, æneum habeam murum, æratasque portas, nullis unquam machinis sive concutiendas, sive diruendas.

Accipe ergò, SERENISSIME PRINCEPS, DOMINE CLEMENTISSIME ! triplicem hunc PHASIDIS Orbem, animo, oculisque serenissimis, &, dum, quid loco subjectissimæ gratitudinis

DEDICATIO.

titudinis ob innumera, quæ in me meosque derivasti, per tot annos, beneficia, rependam, jam non invenio munus aliud, vel hoc solo scripto levidenti metire animi mei, gratitudinem aliquam meditantis recessus, donec ad grandiora viam monstret sedulitas & Veritas.

Interea vive felix, Princeps Optime, Maxime! sub umbrâ alarum Altissimi & Omnipotentis, cum Serenissimâ pientissimâque Coniuge, omnique Principe familiâ & prole pulcherrimâ, optatissimâque, PHASIDE hoc contentus. Venient secula, cum superato hujus mundi PHASIDE, ejusque navigatione feliciter absoluta, de flumine vitæ & æternæ PHASIDIS aquis nobis bibere licebit.

Dab. Darmstadij M. DC. LXXIII
Nonis Martij.

Abs Tua Serenitate

*Humillimo & devotissimo
Servo*

Johanne Tackio, D.

DE AURO.

Tſi ex auro vulgi, quatenus tali, non conficitur lapis ille, toto orbe decantatiſſimus,,neque niſi ſolis doctrinæ hermeticæ filiis cognitus, Philoſophorum appellatus, & quàm diu mortuum eſt, niſi priùs reſuſcitatum per vitam metal-
lorum de ſe ſemen edat, aut tandem loco fer-
menti inſerviat, (de quo ſic *Auguſtellus*:

In auro

*Semina ſunt auri, quamvis abſtruſa recedant
Longius, & longo nobis querenda labore;*

& *Hugynus à Barma*: etſi aurum vulgi, utpote mortuum vitæque carens, ab opere excludunt Philoſophi, quod quidem verum: at-
tamen ex ille frigido ſilice flammam & ignem eliciamus.) omnes-
que oleum perdunt atque operam, qui exiſtimant, eſſe illud
abſtruſam Philoſophorum Hermeticorum materiam, & ſub-
jectum omnis mirabilitatis, prout ex *Sendivogio*, *Rogério Bacon*e, in
Speculo Alchemiæ, *Via veritatis*, & libello illo, qui inſcribitur, *der alte
Ritterkrieg*/ inprimis *Petro Iohanne Fabro*, totoque Muſæo Herme-
tico *Francofurtenſi*, aliisque quàm plurimis, qui ſinceriori præ
aliis calamo ſecretum illud naturæ maximum, licet ænigmatibus.
involutum, ſingulari-que ſcriptionis genere tectum literis evul-
gârunt, ſatis manifeſtum evadit. Aliud enim aurum adhuc ha-
bent, quo utuntur, Philoſophi. Creditum tamen ſemper eſt, ne-
que id ſufficientibus deſtituitur probationibus: auro, utpote me-
tallo puriſſimo & perfectiſſimo, maximam ineſſe vim & effica-
ciam, ad propulſanda non ſolùm varia morborum genera; ſed &
ad roborandum conſervandumque humanam naturam. Unde
& *Solis terreni* nactum eſt nomen, procul dubio, ex ſimilitudine,
quam habet cum *Sole cœleſti*. Quæmadmodum enim *Sol cœ-
leſtis*, ſecundùm modernos *Aſtologos*, in cœlo immobilis eſſe
creditur, circa quem tamen omnis cœli exercitus cum ipſâ terrâ

movetur, atque sic omnino universi centrum statuitur: ita quoque aurum est in medio positum mortalibus, circa quod omnes laborant homines, Reges, Principes, Nobiles, Ignobiles, cives, rustici, literati, senes pariter ac juvenes, viri ac feminae, & denique quotquot in mundo degunt. Hinc quæritur in Oceano, investigatur in remotissimis Indiis, eruitur ex terræ cavernis, quæritur in terræ pulvere & lapidibus, in arenis & aquis, paratur arte, nullisque parcitur laboribus & sumptibus, pro auro acquirendo, ut proinde *Augurellus lib. 1. Chrysopæia rectè cecinerit*:

Imprimis igitur cupidis mortalibus aurum.

Quæritur, ingentes inter variosque labores,

Perque laborantis manifesta pericula vita. &c.

Licet auro pretiosior sit sapientia, meliusque agerent mortales, si relictâ auri fame hanc quærent. Et quemadmodum à Sole cœlesti omnia habent calorem, vigorem, motum & incrementum, nisi enim ille, velut imperator in cœlo constitutus, in omnia suum spargeret lumen & radios vitales, protinus omnia in antiquum reverterentur chaos, sine lege volitatura, prout id ipsum *Robertus de Fluctibus*, tractatu primo, libro primo, de *macrocosmi principis* c. 6. pulchrè demonstravit: Ita & Sol terrenus, aurum, animos addit mortalibus, ut neque timeant profunditates abyssi, neque Oceani vastitatem, neque ferri aciem, imò, neque ipsam mortem. Quantus, Deum immortalem, ergò ex auro, in hominum animis, calor! quantus exinde motus! Si curas humanas paululùm accuratius excutias, omnes illæ auri gratiâ suscipiuntur. Tot illius causâ in mundo contentiones, tot bella, tot navigationes, tot egregia facinora, ut quicquid natura non potuit persuadere, persuadeat aurum:

Aurum per medios ire satellites,

Et perumpere amat saxa potentium.

Imò, ob aurum quælibet res habet valorem: ob aurum honorantur vel insipientes, pessimo licet exemplo, quòd solis divitibus licet esse magnis & in hominum opinione prudentibus;

Cum tamen ille dives verè proprièque vocetur,

Qui valet eloquio, ingenio, prudentiâ & arte,

donis ejusmodi, quæ nec latronum avara manus rapere, nec fallax devorare pontus potest. Neque enim vel color, vel compages, vel pretium auri tantum est, ut non alia inveniri possint colore ipsum excedentia, compage & pondere æquantia, pretio superantia. Siquidem non semper in usu mortalibus aurum fuit, ad rerum permutationes. Antiquissimi Reges, quod egregiè monstrat *Joan Franciscus Mirandulanus*, non aurum signârunt, neque argentum; sed æs. Imò & ipsum æs Corinthiacum auro longè pretiosius fuit habitum. Unde ex Sacris discimus: *Esdras*, rerum potito *Xerxe*, thesaurariis ex genere Sacerdotum restituisse vasa ærea, quæ penderent undecim talenta & æstimarentur auro pretiosiora. Dum tamen singulari Solis Lunæque conjugio in terræ visceribus aurum productum est, sui que splendoris & eminentiæ genealogiam non ex viventis faciliæque liquabilis plumbi leproso deducit sulphure aut mercurio; sed purissimam elementorum materiam, purissimasque spiritus mundani partes agnoscit progenitores, atque in eo distat à Saturno, quòd hic sit corpus immundum & imperfectum, ex argento vivo impuro, non fixo, terreo, sæculento, aliquantulum albo in manifesto, & rubeo in occulto, & ex tali sulphure adustibili ex aliquâ parte procreatum, deficiatque eidem puritas & fixatio cum colore & ignitione. A Jove v. quòd hic sit corpus magis mundum quidem; sed imperfectum, constetque ex argento vivo partim fixo, partim non fixo, cum similis naturæ sulphure, albo in manifesto, & rubeo in occulto, at sine perfectâ digestionem & concoctionem. Porroque à cæteris metallis, quòd illa sint sæculenta, impura, non satis compacta, ponderosa, fixa, licet in ferro nimis fixus sit Mercurius, atque eodem modo sulphur, sed coinquinata: Aurum verò corpus sit perfectum ex argento vivo, puro, fixo, claro, rubeo & ex sulphure mundo, fixo, rubeo, non adurentem generatum. De quibus videatur *Rogerus Bacon in Speculo Alchymia*. Hinc meritò illud inter metalla primum obtinet locum, Rexque eorum appellatur, dum cæteri servitium præstant planetæ, atque ad eandem perfectionis metam collinant, sed non nisi per Regis mortem, quo ipso tamen neminem velim intelligere Aurum vulgare, nisi, uti initio dictum

est, quis sciat illud prius reddere auro Philosophorum simile, & ex illo seminalem prolificere naturam ; sed Philosophorum ; quod nostrum vocant, auro vulgi tantò pretiosius, quantò pater præstat filio.

Cæterum, non hîc instituti mei ratio est, manuductionem scribere, ad magnum Philosophorum opus, de quo præter innumeros, fatis pulchrè & clarè egit *Sendivogius*, item *Arcanum Hermetica Philosophia*, & *Phila'eta*, imprimis *Dorneus*, præstantissimus ille occultæ veritatis interpret. Qui enim de ejusmodi secreto multas implent paginas, illi nihil efficiunt, nisi ut invidiam & odium aliorum in se suscitent, inhonestisque se onerent titulis, non quidem ex merito, licet omninò illi excusandi non sint, qui adulterina pro veris obtrudunt, & legentes non solùm iniquè tacendo, sed & falsa loquendo labyrintho inexplicabili involvunt ; sed perversâ istorum hominum malitiâ. Secretum itaque illud secretum maneat, dum non omnibus licet adire Corinthum, nisi quos æquus amavit Jupiter, aut ardens evexit ad ætherâ virtus. Sufficiat, si demonstrem, quo pacto ex auro, pretioso illo metallo, medicina fieri faciliè possit, Solis prorsus æmula, auroramque ipsam planè referens, ipsumque imitans fulgorem pyropi, unde humana infirmitas maximum habeat solatium, in longis desperatisque morbis, vitaque sine melestiâ conservari possit. Regium enim planè medicamentum est, quod colore, odore & sapore gratissimum faciliè omnibus cæteris palmam præripit, unde & magis æstimandum, atque instar pretiosissimi thesauri custodiendum.

Existimatum est à multis, aurum aliquod potabile per artem fieri non posse, naturæ humanæ amicum & congruum, propterea, quod vel hydrargyrum, vel aquæ, quæ fortes & regiæ appellantur, ad recludenda ejus penetralia adhibeantur, quæ verò sanitati nostræ planè adversentur. Plausibiliter hi argumentantur, ut proinde hodienum, apud plerosque Medicos, ejusmodi solutiones auri rideantur, & floccifiant, omninòque pauci sint, qui sic solutum, vel aliquo corrosivo sale reclusum ausint adhibere. Quamvis mihi noti sint nonnulli, qui maximo cum successu

cessu tale ægris epilepticis adhibuerint. Est propè *Arnsburgum* Cœnobium in *Wetteravia*, propè *Licham*, locus, ubi foditur limus, qui in superficie, tempore æstatis, & cùm Sol abundantissimè suos emittit in terram radios, sale singulari prægnans est, ex cujus salis concentrati spiritu egregium præparabatur medicamen, cum additione auri, à *D. Schrödero*, Medico *Francofurtensi* celeberrimo p. m. quo sanè ex auro colorè proliciebat, & multis medebatur morbis. Dein, scitum est, quid sentiant alii, de tinctura Solis, cum spiritu salis communis parato, ut sic verificentur Philosophorum dicta: In Sole & sale sunt omnia. Et quod *Cosmopolita* scribit, in *Epilogo duodecim* tractatum: Sicut Sol centralis habet suum mare & aquam crudam perceptibilem; sic Sol cælestis habet etiam suum mare & aquam subtilem & imperceptibilem. In superficie terræ radii radiis junguntur & producant flores & omnia. Propterea, quando pluvia fit, accipit ex aëre illam vim vitæ, & conjungit illam cum sale nitri terræ (quia sal nitri terræ est instar calcinati tartari, sua siccitate aërem ad se trahens; qui aër in eo resolvitur in aquam. Talem vim attrahendi habet ille sal nitri terræ, qui etiam aër fuit, & est conjunctus pinguedini terræ) & quò NB. radii solares copiosius tunc feriunt, eò major salis nitri quantitas fit, & per consequens major frumenti copia crescit. Hactenus *Cosmopolita*. Sic ex residuo, quod in ahenis manet, post coctionem nitri, sale, spiritus fit, non minùs pro extractione coloris aurei utilis. Ubi tamen monendos volo artifices, ut discant salium putrefactionem. • Sed abundet quisque suo sensu. Neque enim jam cum illis sciolis altercabor, qui naturæ sinum non sunt ingressi, destituti face & Sole. Ex vitriolo sanè fiunt optimæ medicinæ, & ex nitro ipso hæud sequioris conditionis, ut omnes omninò potestates Naturæ in vitriolo reconditas esse scribere haut fuerit veritus, *Petr. Iohan. Faber Castrinovidarensis*, qui & de Nitro, in suo *panchymico* c. 40. lib. 4. vix dicenda aut revelanda scripsit, nempe: in intimis nitri visceribus ignem vitæ clausum contineri, quem si quis coagulare & fixum facere possit, eique tincturam dare auream vel argenteam, eum possidere arcanum. Ut neque præteream sale,

sive communem, sive armoniacum, ex quibus cum spiritu aut plegmate vitrioli temperatis auri tincturæ fieri possunt, & vel alterutrius saltem admistione; aqua fortis in aquam regis, soli auro convenientem abit, usibus tamen in vitâ communi & medicinâ acceomodatissimam & maximè necessariam. Et, annon experientiâ comonstrari potest, aquam regis, in quâ Sol solutus, longâ digestionē dulcescere planè, atque abire in pretiosissimum Chirurgiæ medicamē? Certè, pulvis ille Holsaticus, hodie adeò comendatus, atque in potissimorum Principum aulis jam cognitus, quid aliud est, quàm caput mortuum aquæ fortis & Sal inde extractus? Nihilominus tamen tutò intra corpus assumitur. Et dum hydrargyrotuntur aurifices, ad deaurandum; non tamen illud impedit, quò minùs in regis adhibeantur inauratæ pateræ mensis. Parùm ergò proficient, qui contrà aurum potabile cum aqua regis factum argumentantur, aut cum hydrargyro; cum in hoc, per ignem vel Spiritum vini: in illo verò, per affusiones aquarum simplicium, imò pluvie destillatæ, omnis inde corrosiva qualitas auferatur. Et, quid obsecro fieret cum liquore veri Alcahest, de quo *Paracelsus* pauca, *Helmontius* plura reliquit? si damnandum esset hydrargyrum, quod coagulandum, fixandum & resolvendum, & denuò coagulandum in transmutatam formam, prout id processus ejus inuit de coagulando & resolvendo. *tom. 3. c. 6. de viribus membrorum.* Quod opus quidem, etsi operosum est factu, & vel plus temporis & laboris requirit, quàm ipsius lapidis Sophici perfectio; non tamen impossibile est, ipso *Paracelso* id docente, qui alio in loco id appellat mysterium Mercurii, *tomo nimirum 7. lib. 4. de gradibus & compositionibus.* & jam modum operandi facilè proponere possem, nisi eum apertè docuisset *Paracelsus*, ad quem *Curiosos*, & ut eum sedulò evolvant, remitto. Hoc enim loco aliud mihi est propositum. Dabitur nihilominus occasio, ejus operationem alibi insinuandi. Imò, annon hydrargyrum fixatum cum convenientibus metallis magna medicina fieri potest in desperatis morbis?

Ratum ergò esto: neque corrosiva, neque hydrargyrum, etiam cum ipsis corrosivis præparatum, ob stare compositioni auri potabilis, quò minus adhiberi intra corpus possit, cum corrosiva
iterum

iterum auferantur. Unde maximi nominis Philosophus Chymicus, *Cornelius Drebbelius*, qui, ob inventionem perpetui mobilis, de quo ad Jacobum Angliæ, Scotiæ, Hybernæ & Franciæ Regem extat Epistola, adhuc in famâ est, & cui ratio conficiendi arcanum Philosophorum non incognita fuit, prout ex incomparabili illius *de Elementis tractatu*, notum evadit, *capite. 5. de quintâ essentiâ*, planè illum modum non detestatur, quin potiùs approbat, additque: medicamentum illud, sive auri quintam essentiam, ita præparatam, ad miraculum omnes morbos sanare, præditamque esse quibuscunque facultatibus, quintæ essentiæ universali virtute correspondentibus. Et, quid non præstitit *Francisci Antonii Philosophi & Medici Angli* aurum potabile? licet illud longè adhuc abfuerit à Secreto Philosophorum? Legi certè potest de eo ipsius Assertio & Apologia. Cuilibet sanè in suâ arte credendum, imprimis, ubi non refragatur experientia. Neque statim illa contemnenda, quæ non protinùs summa sunt. Namque non ignotum mihi, ejus aurum potabile non sine mercurio, sulphure & sale communibus & nonnullis aliis paratum fuisse. Qui tamen inter *Curiosos* est, legat *Marci Fridèrici Rosen-Creutzeri* Astronomiam inferiorem, & inveniet nonnulla, ejus præparationi accommodata. Etiam in parvis sæpe Deus magnus est, neque adhuc totius naturæ ambitus reclusus. Dies diem docet, & nox nocti indicat scientiam. Unde & *Johannes Franciscus Mirandulanus*, etsi, in libro primo de auro, causam agit, contra illos, qui aurum præferunt, seu ratione pretii antiqui, seu ratione utilitatis in vitâ communi, seu ratione medicinæ, seu ratione potabilitatis, seu ratione diuturnitatis & constantiæ, seu ratione pulchritudinis & splendoris, seu ratione testimoniorum desumptorum ex sacris literis, seu denique ob gratiam, quam gestantibus conciliat; tamen fateri cogitur, *Antonium Chirurgum* suum, matronam, ex foro *Cornelii phthisi* morientem, paucis diebus, ab ipsa tabe liberam fecisse & sanitati pristinæ restituisse, solo potabili auro, quod ex ipsius patrui *Nicolai* confecerat disciplinâ, additque: ex librâ unâ ejus metalli solutâ in humorem, vel uni, non Regi modò, sed regioni medelam adferri posse, licet

intor

inter mille mortalium myriadas vix inveniantur quindecim viri, qui aurum potabile quærant, & inter illos vix duo sint, qui potionis aureæ conficiendæ scii gnarique sint.

Hæc talia verò non adduxi, tanquam mihi animus sit, persuadere viris in chymiâ eruditis: verum & solum menstrum aperiens recessus auri esse aquas regias. Est enim peculiare adhuc corrosivum, de quo *Paracelsus capite tertio de Vitâ longâ, tomo 6. lib. 3. ait.* Resolve aurum, unâ cum omni substantia auri, corrosivo, & id ipsum tantisper, donec idem fiat cum corrosivo. &c. Sufficiat illos, qui sic sentiunt, non planè errare, atque ex his demonstratum esse, maximam auro inesse vim & efficaciam, quocunque tandem modo recludatur, ad sanitatem corporis humani conservandam.

Est nempe, præter dicta, aliud adhuc in Natura menstruum, sal aliud, & sulphur aliud, quo amicè liquefcit Sol ille terrenus & in liquorem blandum, fermè nullo abhibito igne, solâ philosophicâ sublimatione faceffit, de quo jam agam, modò hoc simul addiderim, neque antiquos Medicos ab auri usu in Medicina abstinuissè. *Plinius* enim & *Dioscorides* testantur: Auri crudi, sed obrizi limatam scobem, id est, ramentum quàm tenuissimum epotum maximo & mirabili auxilio esse homini. Unde & ab *Avicennâ* præscribitur in doloribus & tremoribus cordis, in tristitia animi, in melancholia, in paralyfi, qui & idem miscet limatum utiliter medicamentis contra lepram, profluviumque capillorum: testaturque quotidiana experientia, plurimos convalescere ex potu, in quo aurum candens extinctum est. Neq; iñeritò. Jam enim, per experimenta plurima facta, compertum est, frustra impugnari ejus extinctionem in aquis. Qui volet, legat hac de re, in *Meteoro microcosmi nostri cruento* p. 53. 54. & 55. vel ipsum *Burrum*, in *Epistolâ suâ quartâ de oculis*, ad *Thomam Bartholinum*, clarissimum Anatomicum seculi nostri. Et, quid, obsecro, sibi volunt tot medicamina, quorum classes in Pharmacopœa Augustana aliisque eruditissimorum virorum libris explicatæ sunt, in quibus aurum reperitur? quida aurea Alexandrina? quid tot pulveres cordiales? quid aquæ

aquæ apoplecticæ , quid pulveres Marchionis & epileptici tam splendide ostendunt aurum , si hoc pretii potius , quod abominandum esset , & non usus gratiâ esset illis intermixtum ? Dicant vero alii , quicquid velint , una experientia melior , quàm mille rationes , cùm ratio in facilimis decipiatur , & quotidie sui ruinam expectet ab experienciâ. Quod si ergò Sol terrenus tantæ est virtutis & efficacix , dum adhuc compactus est : quantæ erit utilitatis & potentix , dum à compedibus , quibus constructus est , liber in undam vel ipso Tago feliciorum faceffit.

*Omnis enim, qui corporeo stat carcere clausus,
Spiritus, & membris terrenis consociatur ,
Est miser haud dubie, donec solvatur ab illâ
Compede & athereas redeat jam liber ad auras.*

Unde Archelaus Philosophus ait : Aurum , in liquorem redactum & assumptum , esse vitæ humanæ thesaurum , sanantem infirmitates & morbos hominum , si de suo liquore aliquid sumatur. Imò addit : Si vires ejus cognoscerentur , fore , ut non amplius adhibeatur fides Medicis , qui illud negant , tum , quòd vereantur , ne ipsis lucrum pereat , tum , quòd ignorent modum præparandi. Et Raymundus Lullius circa finem *praxecos* sui testamenti fatetur : aquam auri in potu exhibitam debito modo , sanare corpus humanum ab omni infirmitate , quantumvis veteri ; quin & Medicum non opus habere , ut urinam inspiciat , vel alia excrementa , aut exploret pulsum ; sed , ut suo saltem utatur medicamento , levi adhibitâ diætâ seu victûs regimine. Uti enim Sol cœlestis universum & magnum mundum calore & lumine suo vivificat ; sic Solem terrestrem , quem dicimus esse aurum , habere vim vivificandi microcosmum , qui est homo.

Sed quærat fortè aliquis , an radicaliter solvatur , ut sit medicina salubris ?

Respondeo , qui hoc inquirent , illi produnt suam in rebus metallicis incitiam , ignorantque duplex sulphur , & duplicem Mercurium in quâcunque re metallicâ. Namque primò in metallis reperitur Sulphur quoddam externum , quod per certam menstrua , certosque labores evocari & separari potest , uti vel ap-

paret, quando certâ methodo cum butyro Antimonii extrahitur calx Solis, relicto corpore albo, de quo consulatur *Basilius*: Vel quando extrahitur anima ex Sole, & in aliud corpus translocatur, quod multis notum, licet difficulter in Mercurio Vulgi, propterea, quòd originalem, metalli labem contineat, uti de eo sulphure in Mercurio accuratè philosophatur *Adeptorum particeps, incomparabilis Helmontius in progymnas Meteoris*: deinde Sulphur quoque internum, hoc ipsi Mercurio metallico adeò est unitum, ut ab omni corrosivo intactum maneat, non minùs, quàm à destructionibus ignis & aëris, unde vel cum Mercurio manet vel prorsus avolat cum eo. Illud ergò per artem est separabile, prout præfatus *Helmontius* docet in *libriasi capite 8. de externo Sulphure Veneris*, & in *tractatu Butler circa finem: & in progymnasmate Meteoris §. 14. & sequentibus*. Unde & externum hoc, sed à labe originali in aliis metallis purgatum (nam in auro per antimonium purgato externum illud purum est, & sine noxa) (in Medicinam à Deo datum est: internum separari nequit; ideòque facilius est aurum construere; quàm destruere. Imò totalis mundi ruina sequeretur, si omne dissolvens in intimam dissolvendi radicem penetraret. Ergò nemo inquirat totalem metalli reclusionem, & separationem sulphuris interni, fixi, à Mercurio interno, cùm hæc fieri nequeat sive in Mercurio sive in auro: neque illa, nisi per unicum liquorem constructivum, & veram clavem philosophicam, quæ est Mercurius Philosophorum, cui igneus est vigor, & cœlestis origo. Nobis autem, hoc loco, non est sermo de arcano Adeptorum; sed de medicamento nobili, sulphuris externi, jam tum puri, & non inquinati particeps. Et, quem in finem, obsecro Te, qui hoc inquiris, existimas, radicaliter aurum solvi debere? an, ut à nostro stomacho digeratur & velut alimentum ab eo subigatur? Demens es, qui hoc tibi futurum fingis! Mineralia enim nulla sui commistione; sed solo velut aspectu, peragunt munia sua, & scopos dotium suarum assequuntur, quod de argento vivo, Vitriolo, aliisque manifestum est, & in lapide *Butler Helmontius* conspexit, quæ nimirum, & alia infinita sine virium suarum diminutione, roborisq; aut ponderis decessu

decessu, suas dotes in infinitum explicant. Liberè enim agunt, citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, introadmissionem, commisturam & commutationem: liberè etiam agunt eminùs, in succensum vel sopitum Archæum, solo quasi aspectu, irradiatione vel ejaculatione suarum virium in medio productarum, retentis adhuc pristinis & non mutatis pondere & proprietatibus. Unde non opus est, arcana illa unquam abire in alimentum, quia destinata sunt ad pharmaca, id est, ad illuminationem & reparationem, non commixtionem, ad modum lucis, quæ per universum orbem suos spargit radios, luminèque vitali omnia implet, sine sui diminutione; & ad modum donorum intellectualium, de quibus videatur *Physica restituta*. Incipiunt namque in stomacho radium directum suarum virium ac virtutem dotalem exponere & quorsum à Deo sunt ditata, ex quo demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata & sanitas inde succedens avidè suscipitur. Apparet ergò jam scopus & finis, quo pacto sæpè aurum, argentum & cruda alia metalla ab antiquis fuerint immixta compositis medicamentis, etsi fortè accuratam rationem ignorârint. Quod si vero metalla referantur & mineralia, jam evadunt specula quædam lucentia, liberanturque eorum virtutes & agunt lumine dotali & contactu vitali, unde penetrant illuminantque Archeum à suis erroribus, furoribus atque defectibus longè feliciùs, quàm cùm essent specula auri, argenti, Martis, Veneris &c. clausa; licet nunquam concedant in substantiam alendis atque augendis partibus idoneam. De quo præter ipsam veritatem, quæ in propatulo est, legatur ulterius Philosophus per ignem *Helmontius*, in tractatu de Verbis, herbis, & lapidibus. Sed ad Saccharum propero. De auro enim jam satis, si modo observetur quod *Augurellus canit* l. 2. *Chryf.*

Ut purum atque omnipurgatum sorde metallum.

Accipias, cujus secreta in parte recessit

Spiritus, & crassâ pressus sub mole latenter

Vicit at, ac solvi vinclis ac carcere caco

Emitti expectat, tennes effusus in auras.

Cùmque Auri philosophici mentionem aliquoties injece-
rim, notandum judico: Aurum Philosophorum esse triplex.
Primo enim datur aurum universalissimū, quod est vis astralis, sive
ignis Mercurii universalis, cujus pater est Sol mater Luna, quodq;
ventus portat in utero suo, secundum Tabulam Hermetis. *Deinde*
est aurum particulare: estque vis illa intrinseca, omnibus rebus
tanquam forma particularis indita, utpote quæ separata aurum
quoque appellatur. Unde, quia in omnibus animalibus & vegeta-
bilibus id quoque reperitur, in uno tamen copiosius, quàm in
alio, triplex illud est: animale, vegetabile, & minerale, de quo
sic *Dorneus lib. 1. Artis Chymistica.* Est itaque Philosophorum
aurum, quæda marte compilata medicina temperata, quæ
tanquam forma separata à suo corpore tantam ad subtilita-
tem redacta est, ut in quodvis sibi objectum, instar formæ cœ-
lestis in sibi præparatam materiam operetur. *Tertio* est aurum
Philosophorum quoque id, quod ex auro Vulgi in primam se-
minalem naturam redactum est. Discat itaque quivis probè
aurum unum ab altero discernere: mente apprehendere
cœleste: cognoscere elementare, & palpare minerale, si ad
opus Sophiæ anhelat, ne in grossi auri & compacti istius nobi-
lissimi resolutione deficiat; sed Gabritium Bejæ connubio
jungat stabili, de quibus tamen in sequentibus plura di-
centur.

DE SACCHARO.

Beneficio Sulphuris communis & in officinis prostantis omnis
argentea moneta probari potest, adeò quidem, ut quantum
boni, quantum sequioris in eâ sit metalli, proberetur per illud,
invento centum boum mactatione digno. Et Saturni Anti-
monique beneficio, imo etiam Mercurii, pulvis Solis facilè
producitur. Ut jam fileam alios pulveres Solis, tum ad deauran-
dum, tum ad Medicinam utiles. At nescio, an Sulphur sit in
naturâ, post illud universale, quod in carceribus suis Saturnus
sive terra conclusit frigore suo, melior & felicius ipso Saccharo? Non
jam

jam recensebo, quæ solertissimus Chymicus *Angelus Sala*, in *tratu peculiari de Saccharo*, posteritati reliquit: non, quàm illud sit omnium ciborum condimentum, & cuilibet ætati & sexui conveniens, imò & amicum. Operæ saltem pretium me facturum confido, si ejus potentiam in resolvendo auro monstrem, & quod ipso non aliter ac maritus marita aurum delectetur, sitque saccharum singulare & admirandum sulphur, intra sua recipiens viscera aurum, naturæ humanæ planè amicum & proficuum. Dicit *Helmontius*, se sulphurei alicujus liquoris propinatione deprehendisse, in sulphure esse remedium ad vitam longam, prout ex incomparabilis illius Philosophi per ignem scripto, *de arbore Vitæ* liquet; disertisque verbis pronunciat *Autor novi Luminis Chymici*, qui *Sendivogius*, nobilis ille Heliocantharus Borealis Polonus, à plerisque censetur, an rectè? videatur *Bibliotheca Chymica* p. 140. inventâ aliquâ aquâ, in quâ aurum non aliter liquefcet, ac cera ad Solem, vel butyrum ad ignem, adfuturam rem omni mundo pretiosiores. Si ergò sulphur commune tantâ superbit majestate, totque gaudet honorum titulis; quid dicetur, obsecro, de purissimo aliquo naturæ sulphure, & aquâ velut congelatâ & siccâ, Saccharo nimirum, quod in quibusdam longè transcendit sulphur illud commune, modò sit ab omni impuritate liberum, sæcumque expers.

Cæterùm, ne quis existimet, me hîc asserere velle: aquam illam Sendivogianam siccam, non madefacientem manus, esse saccharum. Longè illa substantia altioris est indaginis, soloque magnete aut chalybe philosophico, qui reperitur in *Ventre bicornis Arietis*, in quâ utpote cito solvitur aurum, parabilis. Sequioris est conditionis Saccharum, & determinatione suâ longè illâ est inferius. Aqua tamen est, instar vitrioli, coagulata & sicca, solubilis tamen facilimè in aquam, totumque *φλογισον* & volatile, instar alicujus Mercurii aut sulphuris communis; unde totum inflammatur ardetq; instar sulphuris, cujus jacturam sanè toties Pharmacopœi experiuntur, quotiescunque potentiori igne, quàm par est, illud coquunt, unde cum ipso sulphure simulabit Mercurius, & cum Mercurio sulphur, sive pinguedo, utpote arcè combinata, neque

adeò facilè separabilia, imò & velut ad chalybem lapis allisus scintillas evomit. Si mellis titulo comprehendit Carmine *feliciſſimus Maro*, aëria & coeleſtia dona, ſive etiam ſubſtantiam, Mannæ aut rori ſimilem, in quibus profundiffima reſident arcana; haud minori titulo gaudebit ſaccharum, utpote quod ex rore coeleſti inter cannas ſuas concipitur, atque deinceps Solis beneficio excoquitur in tam dulcem, noſtræque naturæ amicabilem ſubſtantiam.

Quærunť Chymici, dulcorare omnia medicamenta, per digeſtionem longam, quæ alias prima ſui ſeparatione à corporibus acia & corroſiva ſunt. Non hîc opus digeſtione, non dulcore. Natura hîc dulcedinem monſtrat ſummam, materiam aptam, modò depuratam; ubi neque longâ digeſtione opus eſt, ut aurum ſolvatur ab ipſo, neque longâ coſtione, cùm tam amicum conjugium utriuſque ſola abſolvat ſublimate quædam philoſophica, ſcientibus ſolis nota & cognita. Hoc nempe eſt coeleſte illud & neſtareum donum Deorum, quod omne id, quod ingratum eſt, reddit palato gratum, ut proinde non deſideretur in Regum menſis, neque Principum eduliis & potulentis, non, ut ſaltem ſuavitate ſua condat cibos; ſed & ut omnem arceat corruptionem. Unde *Johann-Baptiſta Porta lib. 5. Phythognomiæ* non ſine ratione ſcribit: Ex harundinibus ſaccharum extrahimus, non ſolùm id incorruptibile; ſed aliis præſtat, ne corrumpantur: vulneribus injectum à putrefactione liberat: ex eo ſolo ingentia vulnera ſanari vidimus. Sit igitur familiare ſaccharum, vitam prolongare cupientibus, quia nec cibum nec humores in ventre putrefieri permittit. Hæc ille.

At inquit aliquis: Cur ergò Philoſophus ille ingenioſiſſimus *Helmontius* adeò invehitur in pharmaca ſaccharo cõdita & obducta? cur ipſum in pleriſq; morbis ſtomachi & uteri hoſtile pronunciat: in aliis verò adjunctæ medelæ opẽ non rarò facere ridiculam? Imò, cur ille Saccharum fermento acido ſtomachi adverſari e diametro, ideoque digeſtiones facere difficilioreſ conſtanter affirmat, utpote lixivio calcis vivæ & argillâ ſigulina clarificatum, putidasque in eodem ſeculentias accuſat?

Nimirum, quales in melle differentiæ, tales etiam in saccharo inveniuntur. Est aliud alio clarius & purius, accusanturque meritò illi syruporum confectores & in aromatum & radicum conditura negligentes artifices, qui impurum puro commixtum retinent, pharmacisque jungunt, unde non leve damnum ægris accersiri potest. At quis hoc de purissimo atque ab omni fæculentia purificato dicet saccharo? quis non summis attollat laudibus saccharum, in crystallos nitidissimas purissimasque concretum? Neque tamen officit sacchari illius, quod refinatum appellant sive finissimum, clarificatio cum calcis vivæ lixivio. *Primò*, quòd aqua calci vivæ superfusa, tamdiu immota stet, usque omnis calx fundum petierit, & aqua iterum reddatur limpidissima & clarissima. *Deinde*, quòd illa aqua nihil igneæ in se habeat acrimonie, qualem calx viva aliàs ostendere solet in cauteriis aliisque usibus; sed blandam saltem aciditatem degustantibus exhibeat, vimque absterisivam solum ostendat. *Tertiò*, quòd nihil de sale aliquo calcis vivæ inveniatur in saccharo, post ejusdem combustionem, uti aliis in rebus deprehendi consuevit, quæ ustione examinantur. *Quarò*, quòd ipsius calcis vivæ usus non adeò sit exoticus & peregrinus, ut non debito modo & chymicè quidem tractata cedat in usum & sanitatem mortalium, de quo, qui volet legere poterit *Fratrem Basilium Valentinum, in suo tractatu, Vom Alten Stein der Weissen*: podagricis enim & calculosis magnum & certum quidem exinde resultat solamen. Imò memini, me legere, quosdam leprosos ex usu fontis, cui natura calcis spiritus miscuerat, haud ita pridem exorti, sanitati restitutos fuisse. Nullum ergò ex calcis adhibitione in sacchari mundatione periculum: nulla infelicitas in sanationibus pertimescenda. Et, cur, obsecro, *Helmontius* saccharum acido ventriculi adversari dicit, cum ipsemet fateatur, *tractatu de spiritu vite*, etiam ipsum saccharum acescere ex fermento stomachi? necesse enim est omnia obedire fermentis, quibus verò seignibus & corruptis, quid mirum, interdum optimam medicinam corrumpi? Sed uti dixi, hæc de ipsius sacchari

chari corpore crudo intelligantur. Interiora ipsius nobis arri-
dent, quæ auro, qua efficaciam, nihil cedunt. *Agricola, de Sac-*
charo, pauca commentatur; extollit tamen ipsius quintam es-
sentiam & crystallos rubicundas, ex aliis fortè autoribus ita
edoctus, quamvis ipsam quoque alleget experientiam. Sed
omnium loco sit *Isaacus Hollandus, Medicus Chymicus & Arti-*
sta celeberrimus, qui peculiari de Saccharo edito tractatu, sed
brevi admodum, monstrat, quo pacto ex Saccharo ex Insula Ma-
dera adducto, quinta essentia parari debeat, qua omnes spiritus
volatiles retineantur & ipse quoque Mercurius coaguletur; ad-
ditque: Und wann man hiervon in den Mund nimmet / so hat es einen
Himmelschen Geschmack / der schier keinem andern Geschmack zu-
vergleichen ist. Und ob schon ein Mensch also kalt wäre / daß er von
Kälte beynähe erfroren wår / oder daß er von Natur so kalt wäre. So
er von dieser quinta essentia einnehme / so würde er von stund an eine
natürliche Wärme kriegen / als er alle sein Leben lang nicht gefunden
hat / ja ihn solte düncken als ob er fliehen könte / also leicht und lustig und
wol wird alles seyn getemperirt mit allen Gliedern. Und ob es Sach
wäre / daß jemand so untemperirte Hitze hätte / daß er sterben müste /
und so darvon einnehme / er würde von stund an wieder getemperirt
seyn und wol zu paß. *Id est*; acceptum & degustatum medicamen
ore, incredibili & planè coelesti jucunditate afficit linguam, &
quantumvis homo seu natura seu gelu externo extremè frigeat,
assumptâ tamen sacchari quintâ essentiâ, ad naturalem redire
protinùs poterit caliditatem, qualem nunquam per omnem vi-
tam sensit: imo tanta animi erit alacritate & levitate corporis,
acsi alipedum induisset naturam. Quin & si intemperie calida
adeò quisquam corripere, qua ipsi moriendum esset; acceptâ
tamen hâc medicinâ, ad temperiêm rediturus est & sanitatem.
Plura qui desiderat, adeat *Conradum Khunrath in medullâ destilla-*
toria, tractatu 13. partis prima, & inveniet, nullum in corpore
humano affectum esse, cui non succurrat sacchari quinta essen-
tia; quæ vero hîc recensere nimis longum esset. O ergo planè
coelestem Sacchari naturam! ô sulphur inæstimabile! admiror fa-
cundam ditemque Naturam, quæ Te in lucem edidit! adoro
Creato-

Creatorem summum , qui non infimum Tibi inter tot creaturas assignavit locum ! Si scirent mortales Sacchari Vires, & quanta præstare possent in emendatione plurium rerum , quæ ad œconomiam & spirituum vitæ roborationem adhibentur ; addo & Bacchi & Cereris. Sed hîc tacere præstat , ne insidiis pateant eorum , qui furtivo gressu omnia expiscantur ; neque enim tincturæ Antimonii , aut , Corallorum , aut aliarum rerum cum sacchari spiritu paratæ , ad eò contemnendæ sunt , ut non intra corpus tutò assumi , & multis morbis mederi queant. Felix verò quàm existimatis sacchari & auri conjugium ! Certè tantò illud est & erit felicius , quantò incomparabile par , summum metallicum nempe & post vinum summum vegetabile , concretum tamen , licet faciliè liquabile , ex optatori junguntur toro , & in usum humanum tam uberes sanitatis fructus , quos exquisitissimis describere verbis etiam facundissimo impossibile est , producere utrumque natum est.

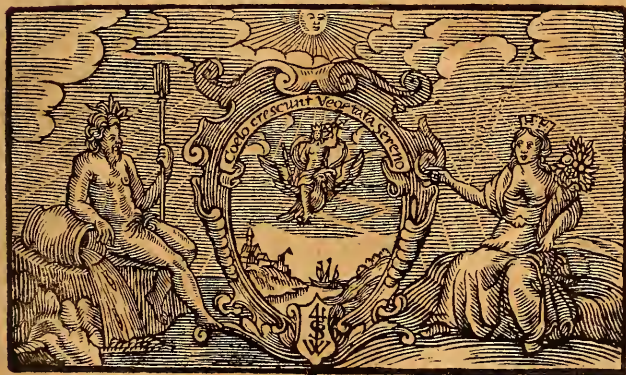
Cæterùm , non deerunt jam oggannientes : colorem illum auri nostri potabilis non esse ab auro , sed à Saccharo , propterea , quòd vel ipsum solum Saccharum sufficiens sit , ad proferendum ex utero suo tincturam rubicundam.

Non equidem hoc nego , si enim Saccharo liquato leniter affundatur vel aqua , vel vinum , vel acetum , vel spiritus aliquis vini , tincturam suscipit rubicundissimam , quam sanè multis usibus accommodam novimus.

At tu quisquis es , qui de veritate nostri sermonis dubitas , neque vereris laboribus nostris & scriptis nævum inurere , aut malè de bonis suspicari , redi quæso ad vera principia ; neque dubita de virorum veritatem profitentium sinceritate amplius , vel ad formicam abi , quæ melle & saccharo delectatur , ut sic majorem acquiras sapientiam & sedulitatem , in abdita naturæ penetrandi , vix enim sine his sapias in chymiâ. Si enim quis videret labores nostros , & quo pacto ante ullius menstrui aut liquoris affusionem , jam tum sulphur auri extraheretur ; illum protinùs de suâ opinione facilimè libenterque decessurum crederem ,

rem, inprimis eo tempore, quo neque saccharum liquatum est, neque ignem vidit, neque calcinatum est, neque vel oleum aut spiritum de se emittere potuit, tincturæ participem: repagula enim auri jam tum reclusa sunt, sulphurque illud externum, quod per corpus auri igneo colore lucet, jam tum in suâ purpurâ nitet & exiit. Ut neque taceam, non difficile esse, ut Saccharum ab eo integrum & non liquatum separetur, tincturâ nihilominus se prodente. Et, ut vera fatear, non illi, quibus semper ob veritatem bellum movere placet, mihi litem movent; sed ipsi Paracelso, cujus operum sedula evolutio & lectio me certiores fecerunt: & credant, neque mihi difficile esse, aurum ipsum sine igne & aquâ solvere; in liquidam substantiam, ut alia taceam, quibus inexperti fidem derogant. At consultius fieri censeo, si ternarius ille absolvat encyclopædiam medicamenti nobilis, uti ex brevi hoc tractatu patebit. Non ergo à Saccharo illa tinctura; licet dulcedinem aliquam Saccharum suppeditet, atque medicamentum gratum omnino reddat, si quis tamen à corpore Sacchari planè sequestratis, & ne tantillo quidem, quod nocere stomacho aut ulli membro possit remanente: imò potius Sal saccharinum subtilissimum vires medicaminis tantò ocyus membris dividit, atque energiam ejus accelerat, more aliorum salium, quorum ope corpora non recluduntur saltem, sed & pervia fiunt. Veruntamen, ut dixi, idem mihi est, si ve saccharo utar, si ve id omittam, cum scienti clavem Sophicam omnia sint facilia. Denique notandum ex *Paracelso*, differentiam esse inter quintam essentiam auri, aurum potabile & oleum ejusdem. Est enim quinta essentia auri tinctura, per vini Spiritum extracta, cujus illè modum quoque tradidit, non uno modo: Aurum verò potabile est, cum id, unà cum aliis Spiritibus & liquoribus, in portionem resolvitur: At oleum auri est, cum ex auri solâ substantiâ, per se, sit oleum purum, id quod & incomparabilis Gerardus Dornæus in suis tincturis philosophicis, ubi & nonnullas auri potabilis descriptiones posuit, inculcavit. *Et tantum de Saccharo.*

D. JOHANNIS
TACKII
DE
AURO, SACCHARO,
ET
QUINTA ESSENTIA
VINI,
PHASIS I. MEDICVS,
AUREUM FLUMEN
REPRÆSENTANS, ET IN-
FIRMITATI HUMANÆ
apprimè conueniens.

FRANCOFURTI,
Sumptibus JOHANNIS PETRI ZUBRODT,
& Hæred. JOH. BAPTISTÆ SCHÖNWETTERI.
M. DC. LXXIII.

Coenæ planè excluderunt, *Manichæos* puto, aliosque istorum æmulos.

Verùm enim verò, ne latius progrediar, in vini commendatione, quod, utpote moderatè adhibitum, in quibuscunque casibus humanis nunquam sine laude existit, ad ipsum vini me accingam spiritum. Est enim vinum liquor ex diversis constans partibus, iisque heterogeneis, spiritu nimirum, qui appellatur Quinta essentia, deinde spiritu cum striis ascendente, porrò aquâ, quæ appellatur vulgò phlegma, imò & sale & oleo, qualia utpote in destillationibus & separationibus Chymicis perfectè & physicè institutis, nec non & alia inveniri solent, de quibus consulantur illi, qui ex professo de vini naturâ scripserunt. Mihi hoc loco in considerationem veniat Spiritus & quinta vini essentia, de quibus *Arnoldus de Villâ novâ*, *Lullius*, *Paracelsus*, alii quæ plurimi singularia prodidèrunt: Esse nimirum nihil in rerum ordine, quod magis sit amicabile & proficuum hominis conservationi, quàm quintam essentiam vini. Est enim hæc spiritui nostro planè amica, avidè quæ ab eo rapitur in arterias, & Spiritus vini rectificatissimus faciliè in salem commutatur volatilem, ideò quæ balsamicam habet naturam, & conservat ab omni corruptione, habet quæ stellarum indolem, protinus quæ in cor sine ulteriori digestionem per arterias rapitur. Imò ipse est oleum, aqua, spiritus & sal. Spiritus ob tenuem naturam, & quia, nisi organis vitreis accuratè custodiatur, evanescit, planè enim volatilis est, & in destillatione per strias spirituales & aëriam satis ostendit naturam. Oleum est, quia totus inflammatur, atque sic ignis quoque repræsentat elementum. Sal est, quia mordicat, imò & in ore detentus, comburit ac vesicat gingivarum epidermidem. Aqua est, quia libra una aquæ vitæ combita in sale tartari siccato, vix fit semuncia salis, cæterum totum corpus fit aqua elementalis insipida, uti prius erat, teste Philosopho illo peritissimo & nunquam satis laudato, *Joh. Baptista van Helmont*, tractatu de *Aurâ vitali*. Sal iterum est, quia contactu alterius fermenti, nempe spiritus salis urinæ totus in offam subtilem & salinam

linam coagulatur, indolemque sic inflammabilem statim amittit. Oleum est, subtile tamen, imò subtilissimum, quod ipsius pinguedo satis demonstrat. Aër est, imò vita rerum, cum fere æmuletur Spiritum universi, sine quo ne mundus quidem subsistere possit, qui utpote ejusmodi essentiâ universali planè conservatur, & sui conservationem habet per unicum hunc spiritum sive Quintam essentiam, de quâ relegantur suprâ citati autores.

Magna itaque in hoc spiritu metamorphosis, magna vis & efficacia. Quid enim mirabilius, quàm spiritum ad summam homogeneitatem reductum, jamque ab oleo, aquâ & sale separatum, nihilominus simul esse sal, oleum, aquam & spiritum! quid ipso efficacius, dum cum istis vim habet penetrandi & potenter recludendi etiam compactissima & solidissima corpora? Sed, ne quis hoc intelligat de aquâ vitæ communi, ex facibus vini destillatâ, velim; ingenio & labore opus est, neque cuivis statim clavis ad arcana datur. Ex vino ipso, & generosissimo quidem talis Quinta essentia elicienda est, ut arcem recludat regiam & exinde producat, quod non sine rædio sumptibusq; innumeri quærunt mortales. Et etsi determinationem quandam habeat ex vite, atque sic appelletur rectius aqua vitis, reverà tamen aqua vitæ est, modò secreto artificio ad summam deducatur puritatem. In centro enim conveniunt omnia, ad eò, ut secundum *Artephium* subtile mineralium concedat in plantarum nutrimentum, & subtile plantarum sit animalium nutrimentum; unicusq; sit omnium rerum spiritus, sed alius alio subtilior, faciliusq; in quibusdam è carceribus, in quibus rebus conclusus est, cedat, si tamen debito magnete sive coelo aut compari suo trahatur.

Uti enim triplex datur in naturâ regnum: Animale nempe, vegetabile & minerale; ita quoque triplex magnes datur, animalis, vegetabilis & mineralis. Animalis per pulmones, tanquam instrumenta, virtutem scintillæ alicujus vitalis in corde, in iis, quæ pulmonibus à Creatore donata sunt, trahit avidè spiritum vitæ, qui in aëre invisibiliter circumvolvitur & deportatur: in cæteris per analogum quoddam instrumentum. Est

enim, secundum nobilem Heliocantherum Polonum, occultus in aëre cibus vitæ, quem nos de nocterorem, de die aquam rarefactam appellamus, panis *ἐπίσιτον*, substantiæ nostræ conformis, non, tanquam aer illud ipsum sit, quo vivimus; sed spiritus aeris, qui à nonnullis naturæ ignis vivifici, vel lucis aut stellarum assimilatur. Ille, inquam, pabulum verum est vitæ nostræ, quia congelatus melior est, quam universa terra. Non aliter in vegetabilibus latet scintilla quædam vitæ, utpote, quæ secundum eundem nobilem Polonum, octies millesima & ducentesima pars in grano tritici esse judicatur, atque similiter magneticâ virtute prædita est, dum avidè vitalem haurit spiritum, qui sic haustus incorporatur in illâ scintillâ, ut novus resurgat culmus, quod sanè hoc modo sit: Nam, si granum tritici projiciatur in terram, tanquam matricem debitam, tum spiritus inclusus in illo grano tritici, imò tanquam compede ligatus in terrâ resolvitur, ab humiditate pluvix & aeris, qui verò sic resolutus, dum exire studet, atque evolare ex carcere in apricum aërem, relicto corpore crasso, seque conjungere universali contendit naturæ, virtute magneticâ trahit & constringit spiritum aquæ; imò aërem, & spiritum in eo, unde momento temporis & ipse aeris spiritus constrictus in viridi, eaque nova veste, corpore priori relicto, superbit, sicque ex invisibili natura in visibilem abiit, retinens tamen characterem prioris, cui jungebatur, cum hodie-num ex invisibilibus visibilia fiant per applicationem, quod de creatione Apostolus, sed sublimiori sensu asseruit. Ab illa enim re unica, cujus Pater est Sol, mater Luna, quamque ventus portavit in utero suo, fiunt applicationes mirabiles, secundum Hermetis Tabulam. Vaporem enim ille elementorum lucem & ignem in se continens, in quo rerum latet & propagatur vira, semper variatur pro diversitate fermentorum, adeò, ut si ceraso arbori inferatur prunus, deveniens illa virtus ad prunum per cerasum, jam in cerasum non mutetur, sed prunum. Ex quorum consideratione amplissimus mihi de pluribus mysteriis jam pateret dis-ferendi campus, nisi brevitati studerem.

Aliqui ita de hac re differunt: Si granum tritici prosemi-
netur in terram, tum spiritus salis vegetabilis in corpore tritici
tanquam compede ligatus, à spiritu libero salis terræ ambitur &
excitatur. Pluviae siquidem inest sal volatile, ex resolutione in
terra facta. Verùm, cùm sal illud propter siccitatem nimiam
solutioni foecundiori non sufficiat, agricolæ agros imprægnant
fimo, in quo est sal ejusdem naturæ cum tritico (fimus enim est
ex stramine, quod cognationem habet cum tritico) atque tum
pluvia descendens, & humor, terræ se immiscens ex terra & fimo
sal exsugit nitrosulphureum, sibi que conjungit, quo conforta-
tur & subtilius frumentum gignit. Neque malè: Nemo enim
credit in pluvia esse omnia, salem, lapides, mineralia, quod ve-
rò creditu mihi difficile non est, qui oculis id ipsum non semel,
sed multoties vidi, atque rem felici cum successu tentavi, vera
enim sunt hæcenus, quæ Divi Leschi generis amator fidelissimè
consignavit.

Aliqui tamen sulphuri vim constringendi attribuunt, in-
primis illi, qui omisso sale saltem de duobus agunt rerum prin-
cipiis, Sulphure nempe & Mercurio, Nam uti ex quatuor ele-
mentis tria fiunt, nimirum actione ignis in aerem, sulphur: actio-
ne aeris in aquam, Mercurius: actione aquæ in terram sal: ita
quoque necesse est, ut per diminutionem ex tribus duo fiant:
nimirum sulphur & Mercurius, masculus & foemina, agens & pa-
tiens, dominus & servus, Gabricius & Beja, & ex his unum in-
corruptibile & indivisibile, per potentiam naturæ, adjumento ar-
tificis. Unde *Robertus de Fluctibus*, considerans, in vegetabili
regno quatuor elementa, ingeniosè sic differuit de tritici multi-
plicatione: Putrefactione finitâ (sine qua, testibus scripturis sa-
cris, nihil mortuum resurgere aut exaltari queat) illa sempiterna
& nunquam moriens quintæ essentiae scintilla, immediatè à cœ-
lesti sacerrimi Apollinis progenie (qui statuit tabernaculum su-
um in Sole) derivata, seipiam jam nunc per putrefactionem à
quatuor elementorum vinculis, quibus in carcere suo opaco con-
clusa est, liberatam inveniens, fugam, patriam suam ætheriam
versus.

versus , à qua primitus descendebat , suscipere tentat , atque ita gradatim cristam vel caput suum supra terram tenebrosam vel ponderosam primum exaltat : Deinde elementum ignis, quod admirabili inclinatione & inviolabili nexu spiritui quintæ essentiaë connectitur, subtilibus fumis & exhalationibus sursum è terra, post eam quintam essentiam exsurgit, non aliter, quàm in Arithmetica numerum 4. videmus consequenter 5. sequi, & sic naturali quodam glutine adhæret elementum ignis illi ætheris, aut, quia impatiens esset socium suum dulcem & formalem relinquere ac perdere, cujus præsentia elementum hoc cum tribus suis sociis inferioribus tantâ pulchritudine ornaretur : aut in eo respectu, quòd res quælibet naturali instinctu ad libertatem suam nativam aspirat, & in propriam mansionem seu patriam reverti avet. Pari scilicet ratione, aër sub invisibilis seu subtilis vaporis forma seu effigie consequitur, & immediatè post ignem è terra ascendit, utpote qui simili planè naturæ ligamento elemento ignis unitur, quo ignis quintæ essentiaë. Tandem, elementum aquæ sua serie & ordine aëri succedit, unde illud immediatè, post aërem, ex terræ matrice sursum exilire animadvertitur, nam idem sibi vindicat combinationis privilegium cum aëre, quod aër habuit cum igne. Et quamvis in ultimo loco terra eadem ratione volatile & fugitivum aquæ elementum amplectatur; tamen ratione ponderositatis, atque etiam propter ejus in sphaera ei à creatione assignata quiescendi desiderium, sistit aquam in suo motu, eamque impedit, ne magis sursum vehatur; atque iterum aqua impedita aërem, cui naturali amicitia conjungitur; & iterum impedita aër adest igni, tanquam frænum, illumque coercet in suo motu, atque hic denique mirabiliter retinet radium solis inclusum, illumque prohibet, motuique suo, ne magis sursum tendat, omninò obstare videtur; unde provenit, quòd iste radius coelestis in plantæ summitate seu cacumine, fixè præter appetitum suum permanere cogatur, quæ planta per radices suas terræ tenebræ alligatur, ita, ut scintilla hæc solaris, iterum partim ab aëre undique obsidente, eamque gradibus inspissationis instar retis undi-

undique involvente, partimque ab elementis cæteris, & præcipuè à terrâ incarceretur, & non aliter captivetur, quàm fuit antea. Et tamen nihilominus peculiaris hæc ignis vitalis scintilla inclusa non cessat, omni momento, magneticâ quadam facultate attrahere, atque ab alto, quasi in suum auxilium atque assistentiam vocare scintillas formales, ignemque solarem sibi similem, ad dissipanda & violanda vincula illa noviter nodata atque ligata. Nam aër semper radiis naturæ multiplicantibus impletur, qui invisibiliter in fluctibus aëris huc atque illuc vagantur; atque hi parati sunt ad subsidium fociis suis captivis adferendum. &c. Sed hisce lucis scintillis libertatem possidentibus, & in aëreo Oceano undique vagantibus, hoc idem accidit, quod famelicis atque audacibus muscis, quæ temeritatem periculo præferentes, tam profundè inde in limum illum mellis limosi, seu Syrupi saccharati se immergere atque præcipitare animadvertuntur, ut tandem visco illi lethali atque exitiali tam firmiter adhæreant, atque ad mansiones suas redire nequeant: Hoc idem, inquam, lucidis hisce Phœbi infantibus seu libertinis cœlestibus accidit, qui invisibiliter in aëre vagantes fratres suos incarceratos liberare aggrediuntur, & dolos seu prodiones materiales ignorantes subito captivantur &c. Hactenus *Robertus de Fluctibus*: cujus verba ideò, licet prolixiora, adducere volui, ut habeat benevolus Lector concordantiam eorum, quæ de quatuor elementis, tribus principiis, sale, sulphure & mercurio, itemque duobus illis, sulphure & mercurio, adferri solent. Simile enim simile semper attrahit, neque scienti difficile est, illa duo, ignem nempe & aquam in omni re conjuncta, atque de virtute & velocitate inter se invicem certantia excitare, ut crescant, & facere, ut sulphur triplicetur & duplicetur mercurius. Quod quid sit, mox explicabimus, & de quo, qui volet, legat *Nobilem Polonum, tractatu de Sulphure*. In regno tandem minerali invisibile quoque reperitur semen, in spermate visibili, tanquam vitellus in ovi testâ, conclusum, quod, destructo corpore priori punctum vix est perceptibile; licet *Helmontius* satis philosophicè de eo sic differat: Et si hæc familia

mineralium & metallorum non propaget vi seminis, nec extra se edat posteros, non proinde deficit ens in eâ, quod illam ad destinatos maturitatis fines perducatur. Enimverò, cùm nihil uspiam semetipsum disponat, aut moveat, nisi semen sit: necesse est, quicquid generatur, id habere intus dispositorem, qui in aura molli, aquosâ, falsâ, lutosâ &c. sedeat. Non quidem, quòd hîc fluat aut oberret per istam massam, perinde atque in brutis; aut quòd proinde in perpetuo succo habitet: sed aura est per totum incorporata, nec varians ab indole fructus producti. *vid. prædictus Philosophus lib. de ortu formarum §. 20.*

Quibus innuere quidem videtur, totum corpus esse semen incorporatum, fortè propterea, quòd illa massa tandem excoquatur tota in metallum: At de spermate sive seminis capsulâ, & dum natura in primo est motu, illum potiùs loqui censendum, propterea, quòd & in hoc regno emendando & multiplicando sequestratio fiat & fieri debeat, secundùm *Hermetem*, ignis à terrâ, subtilis à spisso, ut magnes ille liberatus similem sibi attrahat spiritum, acceptoque vase Saturnus hauriat, quantum potest.

Ergò, uti magnes mineralis attrahit sibi nutrimentum post putrefactionem, nec non vegetabilis; ita & animalis hoc ipsum præstat. Et uti nutrimentum illud invisibile, spiritus aquæ & æris, in vegetabilibus & mineralibus attractum, coagulatur in naturam attrahentis, virtute sulphuris coagulantis: ita quoque in animalibus idem spiritus in sanguinẽ beneficio coagulantis sulphuris in sanguine, coagulatur; ær enim æri & sal salî faciliè junguntur, idcoque etiam magnes noster animalis, qui ær est, avidè spiritum vini, qui & ipse ær est, trahit, suoque simili valdè delectatur. Hic verò trahitur avidè, utpote vegetabilis à magnete animali; imò & hunc ad se trahit, ut sic simul trahat & trahatur, mirabili sanè conformitate. Unde solo illo spiritu nutritur homo, licet utatur mille variatis cibus & potulentis, quia Natura separat centrum & hoc in suam convertit naturam, ut magneti assimiletur, aliàs orirentur morbi. Natura enim pura eadem naturâ gaudet. Et egregio hoc vegetabilis magnete resolvitur aurum. Natura enim naturam superat.

Et hoc ipso pulchrum & optatum inter metalla & vegetabilia fit ad medicinam conjugium. Natura enim naturam retinet. Imò, alterum alterius beneficio corroboratur. Natura enim naturam emendat. Ut neque omittam penetrandi vim, quam à sale habet, sine quo nulla tinctura vera fieri potest. Ipsa ergò Quinta vini essentia est Sal, Sulphur & Mercurius, quæ tamen alio & duplici quidem sale & sulphure vires auctiores nata citissime absolvit vim suam, imò ferè in momento; licet neque minus ipsa Quinta essentia per se proprioque sale & sulphure idem, sed tardius, præstare nata sit.

Si quæris, quænam sint illa duo sulphura, quæ illa sint salia? ingenuè tibi respondeo: De altero sulphure & sale jam actum esse in præcedenti capite, de reliquo verò ut agam, non opus esse, cum perperam sit, peregrinum quidpiam ingredi spiritum vini. Addam tamen sublimiori sermone hoc: Duplicatur Mercurius, cum in mercurium Philosophorum exuberatur: Triplicatur Sulphur, quia primò jam tum in Mercurio est Sulphur: secundò, additione Spiritus duplicatur & sulphure auri triplicatur, quod est anima, teste *Cosmopolita*, tractatu de Sulphure. Quod tamen non facile quilibet intelligit, licet fortè sint, qui principatum in Chemiâ affectent. Legat curiosus veritatis inquisitor caput ejus *de tribus principiis*. Viderunt festivissimo spectaculo, in Holsatiâ, quibus *Magni illius Herois ac Domini, Domini Friderici, Holsatiæ & Slesvici Ducis splendidissimi* curas in scrutandis Naturæ arcanis intruere antehac dabatur, tartarum resolvi in uvas, variæque magnitudinis botros, non peregrino aliquo addito fermento, sed illo ipso, quod erat ex tartaro, id quod deinceps multoties cum jucundissimo successu alibi tentatum, quo ipso sanè labore tartarus non solum facilè solvitur; sed & in penetrantissimum facessit spiritum. Confortari itaque vini Quinta essentia proprio suo sale potest, qui Tartari appellari consuevit, quamvis non existimem, Sal tartari vulgare multum proficui adferre posse, cum eidem directò reclamet *Basilius in der Wiederholung des Steins der Weisen*: De alio enim sale Tartari

loqui-

loquitur, in der übernatürlichen Wunder: Arney / quod illo longe præstantius judicat. Licet neque mihi ignotum sit, sal Tartari vulgare, & quod in vini doliis, post annorum aliquot moram reperitur, non adeò contemnendum esse. Unde & in processibus nonnullis Paracelsi Spiritus Vini Tartarificatus multum commendatur. Addidissem genuinos quosdam modos parandi alcohol vini, spiritumque Vini Tartarificatum, aut etiam ipsam quintam essentiam vini. Sed, cum omnium Chymicorum libri processibus ejusmodi abundant, nolo hîc crambem ab aliis coctam, apponere, actumque agere. Jam enim de eo satis egerunt *Arnoldus Villanovanus, Lullius, Paracelsus, Ulsadius, Phedro & alij*. Imò omnes tyrociniorum scriptores non incongrua de illo commentati sunt. Et non opus est ingeniosissimis ingeniis præscribere talia. Sufficiat quædam subindicasse, quorum nihil non veritati consonat. Qui verò plura desiderat de spiritu vini, legat *In Alchymia verâ, tract. 9. von der Creusherm in Preussen. Practicâ auf das Universal*.

Dicis: at impossibile est, quintam habere essentiam, cum nihil possit esse sine elementis? Responder hîc *Artificium supernaturalis*: cælum esse quintum elementum, non, quod sint elementa quinque; sed quatuor tantum, quorum purior substantia divisa est à Deo supernaturaliter, in cælumque ad unionem redacta, & impurior mansit inferius in quatuor partes posita. Quin &, *Drebbelia* teste, impossibile est elementum separare à quinta essentia: solùm necesse est, ut quinta essentia, quæ est elementorum vita, triumphet de cæteris elementis, & prævaleat ignis, qui est elementorum vitæ domicilium. Lux enim habitat in igne, ignis in aëre, aër in aqua, aqua in terra, nec unquam hæc omnino separantur; quin potius purificata cum luce triumphant. Et hæc essentia lucida & quinta, *secundum tractatum de Sulphure*, est omni artifice multum necessaria, à multis contrariis separata, ut habeas corpus spiritum & animam occultam, quæ tria, si separata & bene purgata, uti diximus, conjunxeris, sine dubio, imitando naturam, purissimum fructum dabunt. Quoniam, etiamsi anima ex nobilissi-

bilissimo loco assumpta est, illuc tamen, quo tendit, pervenire non potest, nisi per Spiritum, qui est locus & domicilium animæ; quàm, si vis reducere in locum debitum, opus est, ut sit lavatà ab omni peccato, locus quoque sit purificatus, ut in illo anima possit glorificari & non amplius separari. Tu itaque mediam observa naturam, siquidem anima sola non erit tibi acquisitu possibilis. Secundùm illud *Augurell. lib. 1.*

*Est anima quoniam nil non est corporis experts,
Mundus at & mundi partes quoq; corpore constant,
Spiritus hac inter medius sit, quem neq; corpus
Aut animam dicas, sed eum, qui solus utrôq;
Participans in idem simul hac extrema reducat,
Hic igitur maria ac terras, atq; aëra & ignem
Vivereq; augeriq; atq; in se cuncta referre
Semper avel &c.*

Hinc & optimè *Fernelius lib. 2. de abditis rerum causis cap. 18.* recordatus, purioris Philosophiæ memoriam propè intermortuam & vulgaris illius sophisticæ cavillis obrutam, inquit: Etenim fusilis & metallicæ illius philosophiæ *ἡς χυμίας* (ut certè multorum) quùm longâ peregrinatione cum primis studiosus existerem, exercitatissimo admodum præceptore usus, ex unoquoque tum stirpium tum viventium genere substantias elicui planè varias, primùm quidem aquam, deinde oleum duplex &c. Cæterùm, neutiquam præstare licuit, ut ex his quicquam simplex purumque secerneretur, quòd, ut inquit *Augurellus,*

*Quæ miscet natura potens confundit eodem,
Haud ars ulla potest prorsus disjungere.*

Quanquam autem secreta hæc simplicia non sunt, puriora tamen, quàm in mistione elucet, iisque ignis beneficio non parùm sordidæ materiæ ab elementis contractæ decessit. &c. At verò qui neglecto quatuor substantiarum diremptu quippiam secernere student, in quo maxima sit proprietatis efficacia, & illa quæ multis dici solet quinta essentia, primùm è re subjecta aquam lento vaporario prolestant, hæc deinde feces respergunt, ut se-

cundò humorem eliciant; sicque septena resperſione & exſpiratione feces horreri non ſinunt, & ex his vim facultatemque omnem exhauriunt, aquæ maximèque aſſidenti oleo innixam, quæ ad multa utilis accommodataque ſit. Quin & exceptas aquas vaſe pelicani effigie multa agitatione anfracuque longo circulantur, quò hæ vires ſortitæ efficaciffimas, in Quintæ illius eſſentiæ naturam, vix ulli corruptelæ obnoxiam faceſcant. Haſtenus *Fernel*.

At, audio jam regerentes: Spiritum Vini ad res metallicas nihil facere, cùm metalla per ſpiritus minerales potiùs recludi debeant, ut ſulphur medicinale depromant? Nempe, *verbis utar Gerardi Dornei*: Mirum eſt & incredibile vulgo, quod Vini ſpiritus à ſuo corpore tractus & ſeparatus omninò, per continuum circulationis motum, poteſtatem habeat extrahendi quosvis alios ſpiritus à ſuis corporibus, tam vegetabilibus, quàm mineralibus ac animalibus, per ſolam infuſionem. Verùm Philoſophi chymiſtæ nihil verius & experimento magis comprobatum habent, quàm quod activa, ſeparata à ſuis paſſivis, agunt in quodvis compositum, & illud per Spiritus agentis acuitatem ſolvunt, ab eoq; ſpiritum ſegregant per ſymboliſationem: quoniam ſimilia ſimilibus attrahuntur, non impeditis, & ſpiritus appetit naturâ propriâ liberari à vinculis corporeis, ac ad ſuam originem redire vel ſibi ſimili copulari. Quapropter mirandum non eſt, ſi Quinta vini virtus & eſſentia prima, rerum omnium infuſarum in eâ vires attrahat, & ab elementis diſgreget, ſolutione vinculi naturalis, ſpiritibus per appetitum & actionem paſſiva ſuperantibus. Deinceps respondebo ex *Paracelſi* praxi. Nonné hic aurum & argentum fecit potabile cum circulato ſuo, multis non ignoto? Certè, ſtolidi ſunt, qui dum nihil in experto habent, aliis contradicere geſtiunt. Imò, pigri ſunt & indocti, neſcientes ſphæram activitatis & paſſivitatis, rerumque inter ſe correſpondentiam.

Diſce ergo primùm, ô quiſquis es! circulatum *Paracelſi*, & videbis, me vera dixiſſe: imo approbabis hæc omnia. Non verò opus eſt, ut illud revelem, cùm jam tum quàmplurimi plus
aquo

æquo sibi sapere videantur, nihilque magis hodie in usu sit, quàm movere litem viris, qui apertam profitentur veritatem.

Porrò, audi, quid de Spiritu vini habeatur, in *libro de principijs Naturæ & artis Chymia: pag. mihi 36. & 37.* Ex vino extrahitur oleitas urens, ergò participat cum sulphure; & huic inest verè maxima virtus naturæ metallicæ, quam ex terra traxit & concepit. Et si illa oleitas vel isti spiritus agiliores sunt multùm, quàm cæterarum rerum, ideò virtutes eorum sunt multùm agiliores quàm cæterorum. Sed tamen sciendum, quòd isti spiritus, sicut textus Alchymia dicit, & est veritas, qui veniunt ex vegetabilibus & animalibus rebus, non conducant ad Alchymiam, existentes in natura vegetabili; sed requiritur, ut per multiplicem deputationem & destillationem perveniant in naturam metallicam, & tandem deserviunt ei. Et paulò post. Sunt aliqui in vino & auro & argento, (laborantes) sic, ut ex vino habeant spiritum ejus agilimum, confortantes cum eo virtutem auri, ita ut spiritus cum illo figantur, per quos consequenter dilatatur & multiplicatur tinctura auri. Et pro certo inter spiritus vini & spiritus auri est maxima convenientia seu participatio, cum utrobique sint naturæ calidæ; igitur spiritus vini inseparabiliter figuntur cum auro. &c. Tu verò, si cautus esse cupis, disce prius vinum philosophorum agnoscere, neque enim metallorum destructio fieri potest spiritu vini vulgari, quia inflammabile vix destruere potest id, quod est non inflammabile, nisi alteretur in naturam sublimiorem.

At inquit aliquis: Ergò ne Quinta hæc Vini essentia totaliter recludit aurum, & sic quidem, ut in aurum reduci nequeat? R. imò, inquam: quin & aurum multiplicare potest & gemmas & plura alia. Quærat saltem cordatus philosophus universalem potestatem & formam, & potestates sive formas particulares faciliè multiplicabit. Et hic est canion generalis, quem Ullstadius cœlo philosophorum præmittit: Stellarum vim, quæ cœlo philosophico applicantur, cujuscunque sint complexionis, naturæ seu proprietatis, ipsum cœlum perfectissimè ad se trahit.

Et quid? annon illi, qui ad artem Chymicam accedere vult, consulit Cosmopolita, qui Sidonius à nonnullis creditur, aliis Sendivogius dicitur, ut, antequam ad artem hanc accedat, in primis discat compescere linguam, & naturam minerarum & metallorum inquirere, tùm & vegetabilium, propterea, quòd in omni subiecto reperire possit Mercurium Philosophorum, & ab omnibus rebus eundem extrahere, licet in uno subiecto propinquius sit, quàm in alio? Et cur, cùm Medea tribus ante plenilunium noctibus sua colligere cæpit medicamina, pennisque Draconum lustravit agros, non collegit solùm mineralia & metalla; sed & animalia; & vegetabilia potissimum? Sic enim ait *Naso Metamorphos. l. 7.*

*Interea calido positum medicamen atheno
Fervet & exultat, spumisq; tumentibus albet.
Illic Amonia radices valle resectas
Seminag; & flores & succos incoquit atros.
Adjicit extremos lapides oriente petitos,
Et quas Oceani refluxum mare lavit arenas.
Addidit exceptas Luna de nocte pruinas,
Et Strygis infames, ipsis cum carnibus, alas.*

— nec defuit illi.

*Squamea Cinyphæ tenuis membrana chelydræ,
Vivacisq; jecur cervi: Quibus insuper addit
Oracaputq; novem cornicis secula passæ &c.*

annon? quia & in his natura mineralis inveniebatur ad juvenescentiam Aësonis promovendam? Certè, non carent mysterio, quæ hinc inde leguntur penes doctam antiquitatem: Homo, Vinum, Aurum maximè conspirant, de quibus videantur Teutonicus Philosophus, Cabala, Isaacus, Hollandus, aliiq; quàm plurimi. Sciendum proinde, quòd, uti nullum datur elementum solitarium impermixtum, in quo non sint reliqua tria, ad exemplum animalium, apud *Ezechielem, c. 1.* ita quoque Spiritum nullum dari vegetabilem, cui mineralis aliquis non sint junctus, vel etiam animalis. Hinc enim dantur herbæ Saturninæ, Solares,

res, Joviales, Martiales, Venereæ, Mercuriales, Lunares, in quibus sapius metallicæ naturæ deprehensæ sunt. Toccaviensium uvæ auri colore vestiuntur; suntque, qui dicunt, ex absynthio se habuisse plumbum: ex sanguine humano mercurium, si modò per inunctiones non introductus fuit, quod ideòque illorum fidei linquo, & ex certâ quâdam herbâ argentum, teste *Fioravanti*. Et quis nescit, in urinâ hominis esse virtutem mineralem? Siquidem arenulæ cum eâ secretæ, & aurea supernatans urinæ pinguedo, qualis etiam aquis innatare solet stantibus sive quiescentibus, mense Junio & Julio, testimonium satis perhibent vitriolicæ in homine naturæ. Et quid de plantis censendum, quæ se ad contactum hominis contrahunt? De quibus consulatur *Borellus* in observationibus suis, nisi quòd Spiritui vegetabili subtilior adhuc sit mixtus, animalis nempe: vel quia vegetabilis in illis Spiritus ad animalis quodammodo subtilitatem ascendit. Nemo itaque dubitet, naturas minerales vegetabilibus & animalibus mixtas esse. Quòd pertinet illud *Alphonfi Regis in Clave Sapientie*: Corpus minerale est subtile terræ terreum: Et plantæ est subtile mineræ; Et corpus animale subtile ipsius plantæ. Ex elementis enim generantur corpora mineralia: ex mineralibus generantur plantæ, & ex plantis animalia. Et quia unumquodque resolvitur in ea, ex quibus componitur; ideò animalia, quando corrumpuntur aut resolvuntur, generantur ex iis plantæ, viâ resolutionis: eodem modo ex plantis mineræ: mineras autem in elementa: elementa in naturas resolvere necessum est. Notabiliaque sunt *Cabala Chymica* verba: Ein Prob hastu gesehen/dasß der Wein/der ein vegetabilisch Gewächß ist/hat ein Sal gegeben/da wird es unter die mineralia gerechnet. Unde fortè multi in vini anatome desudârunt. Sed, ut sæpè dixi, magnete opus est, igne aquâ, fonte Salmacis, chalybe, qui reperitur in Ventre Arietis, hinc eum probè observa juvenem, mense Martio, ne adultior Tibi non sit ignotus.

De cætero si patienter audierit talia propositurus, expediam me certis brevibusq; verbis: Nempe uti impossibile est, sine cœlo, & forma universali recludi terram quæ virum suum expectat, sub

initia Veris ; sic & difficile esse, recludere aurum ita , ut internus Mercurius à Sulphure interno separetur, uti dictum est, titulo de Auro, circa finem. Si enim hoc fieret, quomodo coagulatio nova fieri posset, in opere Sophorum, Mercurii ? quomodo Mercurius fieri posset Sulphur & Sulphur Mercurius ? Et per corrosiva impossibilem esse solutionem auri talem, quæ proficua sit & reduci non possit in pristinam auri speciem, uti ingeniosè docuit *Helmontius*, secretorum Naturæ arbiter magnus , in dispensatorio moderno : dum ait : Condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas atque similia per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque, hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile ; ideòque peregrinâ dissolventium superatâ & transmutatâ aciditate, ejusmodi metalla & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcunque in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cadet in fundum in formâ pulveris. Si enim aquæ fortes metalla non mutant in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde solpes recuperetur ; quâ cœcitate ergò propinant lapides & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinam lapidum aut metalli essentiam ? Subtilis enim fuit deceptoris inventum ut sua magno apud ægros æstimaret. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per visum non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum Unde & allegat propriam experientiam, in Progymnasmate meteori, dum ait §. 6. & 17. Contunde aurum in laminas, deinde in tenuissimas bracteas, inde verò in aurum pictorum, mox item in marmore leviga Deinde cum cinnabari & sale in alcohol impalpabile figas, separa cinnabarim per ignem, & aquâ salem ablue, idque pro lubitu sæpius repete. Tandem cum sale armoniaco, stibio, & mercurio sublimato, & per retortam pelle,

idque :

idque septies repete, ut totum aurum in formam olei punicei volatilis redigatur. Est enim summè levigatum, imò & durum, solidum, malleabile, ac fixissimum corpus, quod jam olei in naturam versum videtur. At sanè, mentitus ille liquor in pristinum auri pondus & corpus facillè redigitur, prout sal in aquâ solutum sal est & manet, & inde repetitur sine salis mutatione, quod sanè sic non fieret, si dissolvens jungeretur dissolvendo per minima, & non sisteretur à Mercurio illius concreti. Nam impossibile est, per ejusmodi corrosiva metallum in interiora constitutiva resolvi, ideoque jubet, ut discant prius tyrones (addo ego, & periti aliàs) metallorum putrefactionem. Nam nisi intercurrat fermentalis impressio per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet radicalem solutionem, frustraneus omnis est labor, operaque & oleum perditur; de quâ verò putrefactione artis clave, cum omnium Philosophorum libri pleni sint, ego hîc agere nolo, cum, quod à condito mundo silentii sacro involverunt Philosophi, tenues evolare in auras nefas sit. Nemo enim, meo judicio, omnium vulgarium Chymicorum, nisi verus Philosophus, invenitur, cui sive materia sive ejusdem cognita sit putrefactio. Sufficiat itaque, aurum totaliter recludi posse: Mercurium verò internum à Sulphure interno non separari, sed hæc fortificata ad incredibilia progredi. Etsi enim incessanter pugnant inter se, postquam natura ea conjunxit in proportionem, per excitationem caloris extrinseci; tamen tandem amici fiunt in terrâ, quæcum illis ascenderat, neque unquam localiter separantur, sed simul continuè ascendunt & descendunt, donec quiescant. vid. *Cosmopol. in tract. de Sulphure. cap. de tribus principiis.* Cæteroquin verum est illud Augurelli:

*Alter in auratam noto de vertice pellem
Principium velut ostendit, quod sumere possis,
Alter opus quantum subeas.
Latet enim arbore opacâ, secundùm Maronem,
Aureus & foliis & lento vimine ramus,
Junoni inferna dictus sacer.*

qui labore ingenti & magno judicio tractandus est, ut, quemadmodum

*Pingue solum primis ex templo à mensibus anni,
Fortes invertant tauri, glebasq; jacentes
Pulverulent acoquat maturis solibus aestas,*

Quo illa demum seges avari agricolæ respondeat votis, etiam hic vitæ suæ principium, quod in se recondit, ignem videlicet infinitum, coelitus infusum, & qui sub duro metalli cortice hebes factus, motus expers, & velut thesaurus incantatus latet, libertatem consequatur, spiritumque subtilem & coelestem animam, per vegetationis motum, & spiritum quintæ essentiae, qui totus ignis est, potenter explicet, tandemque in summam artis & naturæ perfectionem exaltetur, teste *Encheirid. phys. restituta* §. 166. quamvis

Ille volens facilisq; sequatur, & primo avulso non deficiat alter illi, qui

Maternas agnoscit aves

& gemine cui fortè columbae

Ipsa sub ora viri cælo venere volantes.

Sed quò propior? Nulla in nostrâ solutione corrosiva: nulla acida: naturæ amica sunt omnia: aurum, vinum, homo, saccharum multum se amant, delectantur ad invicem & conspirant amicè, unde fermentis in corpore nostro ex his nulla peregrinitas aut infectio pertimescenda. Sit verò, reducatur per ignem iterum in metallum? an verò tum non est medicamentosum? an impar restaurandis viribus, an auri potabilis nomine indignum? Nempe ad Alchymiam inutile est, non ad medicinam, ob putrefactionis defectum, sine quâ nova generatio fieri nunquam potest. Quemadmodum enim Mercurius, corallatus dictus, ritè præparatus & per aquam ovorum in mercurium fixum factus, (licet & de aliâ ovorum aquâ adepti loquantur Philosophi, quod deprehendi potest in Dee Londinensis tractatu,) egregium fit medicamentum, adeò quidem, ut purget corporis humani sordes, ulceraque vesicæ, laryngis & œsophagi, dulcis enim est, neque corrosivus; deperdit tamen omnem virtutem medicam, ubi in album metallum reducitur, teste *Helmont. cap. 14. de febris*, quia nimi-

nimirum per debitos labores Mercurii sulphur extraversum, ubi in metallicam abit pulvis ille duritiem, iterum introvertitur: Sic in extraverso sulphure auri in nostro medicamine stat virtus medica, irreducibilis, si clavem nactus fueris, aliàs non. Tu ne erres, lege continuò Cabalam Chymicam, & disce discernere Spiritus non inflammabiles ab inflammabilibus, horumque permutacionem, & quòd Philosophis aliud vinum sit cognitum: Nam Vinum Philosophorum utique spiritum in se continet mineralem, de quo aliqua initio constitueram dicere. Sed ut aliquid *Curiosus* relinquatur, opus esse judico, ut hîc subsistam. Sufficiat me nihil intactum fuisse, imò plura fortè, quàm par est, his prodidisse discursibus. Adepri me intelligent.

Hoc ergò certum est, multùm differre aurum hoc potabile ab illo, quod per corrosiva fit: Solventia hîc alterius sunt monarchiæ, cum in illis præcipitatio per tartari oleum sit prompta: hîc v. nulla præcipitatio fiat aut fieri possit: quin potiùs ipsum tartari oleum se faciliè miscet, atque ipsum quoque tingitur, facto experimento, si ejus aliquot guttæ auro potabili affundantur, quamvis planè ejus compositionem non intret. Metire ergò jam, ô homo, quisquises, auri nostri potabilis veritatem & efficaciam! Panaceam audisti deprehendi in solo Sole, in solo Saccharo, in solo Spiritu Vini. Quid tibi polliceris ergò ex tribus his suavi conjugio, sine violentiâ solutis, conjunctis & in flumen Tago longè felicius liquatis. Profectò, si Solis cœlestis quoddam simulacrum est, Sol terrenus, aurum; jam omnes illius vires in hoc medicamen aureum concentratas esse, meritò dicere possum, adeò cœlesti lumine splendet, adeò rubini tincturâ conspicuum est, adeò pyropum imitatur, adeò excitat lassata corpora, adeò restituit naturam labentem, ut, quicquid deo dixero, minùs mihi videatur ejus viribus. Meminit *Paracelsus* (cujus & hoc inventum est, de quo libellum hunc scripsi, quemque ut Præceptorum hujus arcani meritò veneror) *in suo manuali lib. 2. pag. mihi 405.* factum fuisse suis temporibus, in Alemanniâ, (verba ipsius sunt) quòd quidam Alchymista fecerit Spiritum vini, & cùm hoc aurum

potabile; & cum illâ Medicinâ Alchymistam 50. annorum se fecisse in formâ 20. annotum, tam in fortitudine, quàm in pulchritudine, capillos cecidisse, dentesque eum perdidisse, sed omnia rursus crevisse. Qui dubitat de hoc nostro, an idem sit cum illo, experimentum faciat, & rem veram successu temporis, usuque continuo percipiet sine molestiâ, cum juxta Paracelsi mentem omninò paretur. De *Elixire* aliâs *vita Florentino* in publico prostat testimonium, quòd valeat ad præservationem hominis, ne senii incommoda sentiat, quòd resistat putredini, quòd vires confortet naturales, vitales, & animales, quòd syncopen tollat omnemque lipothymiam, quòd epilepsiæ & apoplexiæ medeatur, quòd lethargicis utile sit, quòd flatus omnes dissipet, quòd calculosis & urinæ difficultate pressis, imò & colicis, & palpitatione cordis laborantibus subveniat, & quòd multis aliis incommodis eliminandis è corpore & animo nostro idoneum sit, quod quidem testimonium Italicâ linguâ editum huc referrem, nisi existimarem, lectorem ejus lectione remoratum iri, cum jam tum ex præcedentibus ejus efficacia notabiliter colligi possit. At in eodem Rubini, Smeraldi, jacinti, perle orientali, & altre gemme, oro puro, Ambra, musco, è molti semplici & aromati di diverse qualità sono destillati, ut verba habent Italica. In nostro verò medicamine omnia Naturæ convenienter eunt, neque tanta est congeries. Per analogiam quandam, ad opus magnum Philosophorum, mas adest & fœmina, superius & inferius, corpus & spiritus, agens & patiens, solvens & solutum, rex & regina: Aurum, quod in amplexu Sacchari fermè evanescit & ab eo devoratur: Saccharum, quod amoris impatiens aurum planè intra sua viscera condit: Spiritus, quo aurora reducitur, ut Sol tantò splendidior oriatur, radiosque suos vitales corporis nostri infirmitatibus impertiatur. Adest porrò Sulphur peculiare, Sal singulare & Mercurius omninò homogeneus, quorum nullum tamen est sine alio, quin potius Mercurius suo gaudet sulphure & sale: Sal suo Mercurio & sulphure, & sulphur suo Mercurio & sale. Quo ipso tamen monendos velim omnes hujus scripti lectores, ne adeò fastidiant geni-

nuinam Tartari philosophici Anatomiam, discantque conjungere spiritum vini cum sale proprio, ut fixum fiat volatile & volatile fixum, quibus habitis, neque opus est igne illo Gehennæ, qui Alcahest vocatur, neque aliis operosis menstruis aut aquis fortibus; cum vel ex hoc parvo libello liquorem genuinum Alcahest haurire possis, imò totum Sophorum opus. Tantum enim adest, ut Tartarus etiam vulgaris sit merum excrementum vini, ut potius sit anima ejusdem & vis conservativa, imò sal specificum, quo non datur aliud in rerum naturâ simile aut majus, si id scias philosophicè præparare, præterquam illud, quod suam è cœlo deducit profapiam, omnibus obvium, nemini notum, aquila nimirum expansa, aut ignis elementaris, cum suo liquore elementari, quæ singulari coctione opus habent, ut ad invicem uniantur, neque in æternitatem dissolvi queant, quorum pater est Sol, mater Luna, aqua nimirum non madefaciens manus, Sal alcali, Sal armoniacum Philosophorum, cœlum nostrum, aqua in mari mundi versans, in qua circumrotatur gloriæ Divinæ majestas, de quâ *Ezechielis c. 1.* In quâ mundi totius conservatio & perpetuatio: unde vivimus, sumus & movemur, Deo ita dirigente & cooperante, res sic dicta vilis & ubivis obvia, externam speciem intuentibus; Philosophis v. veris pretiosissima, sigilloque taciturnitatis obsignata. Breviter, secundum Phædrone unum est in mundo obiectum omnium, quod propriè dicitur Philosophorum. In testitudine manet album & rubrum in se continet. Unum masculus, aliud femina nuncupatur, animale, vegetabile, æs minerale: nullum reperitur tale: activam vim habet & passivam, substantiam mortuam ac vivam, spiritum & animam, quam vocant ignari rem vilissimam: quatuor continet elementa in suo gremio contenta: ubi est, reperitur, ab omnibus communiter habetur: parvo redimitur pretio: libra una habetur pro uno solido. Ascendit per se, nigrescit, descendit & albescit, crescit & decrescit. Res est, quam terra producit, & de cœlo descendit, pallefcit & rubefcit, nascitur, moritur, resurgit, postea iterum vivit, per plures vias tendit ad finem, sed propria decoctio ejus supra ignem, est

lenta, fortis, modesta, augmentatur, quousque securius quiescendo rubificetur. Sed

*Ardua prima via est, & quâ vix manerecentes
Enituntur equi: media est altissima cœlo,
Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pavidâ trepidat formidine pectus.
Ultima prona via est, & eget moderamine certo.
Ire per insidias opus est formâsque ferarum.
Utque viam teneas, nullôque errore traharis,
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Æmoniosque arcus, violentique ora Leonis,
Sævâque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia cancrum.
Nec tibi quadrupes animosus ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore & naribus afflant,
In promptu regere est — — —*

Dum ergo tantæ molis est, Lunam cœlo deducere, eclipsin procurare, lucem creare, mundum reparare, mortem cum vitâ commutare, hoc intereâ Philosophiæ Cultores sibi commendatum habeant secretum, pro sanitatis nostræ conservatione ingenuis & perspicuis revelatum verbis, usque dum meliori munere Divûm frui uti liceat. Videant modò, qui huic manus admovent aut admove vere volunt, ne auri ipsos nimia sollicitet cupido, aut retrahat avaritia. In tenebris enim ambulabit, qui Solem interdum & Lunam de nocte non habebit. Operentur sublimando non sophisticè, verum philosophicè, & dum calcinant, videant, ne igne oleum & operam perdant. Laborandum est, justo pondere, mensurâ debitâ:

*Nil etenim immundum patitur purissimus æther,
Nec pravi aut stulti cœlestia limina rangunt,
Hæc brevis bona cuncta rapit, tunc fabula restat.*

D. JOHANNIS
TACKII
CHRYSOGONIA
ANIMALIS ET
MINERALIS,

Sive

PHASIS II. CHEMICO-
PHYSICUS,
Magnum Philosophorum opus pro
conficiendo elixire ad metalla & corpora hu-
mana cum generatione sanguinis hu-
mani in corpore humano
comparans.

FRANCOFURTI,
Sumptibus JOHANNIS PETRI ZUBRODT,
& Hæred. JOH. BAPTISTÆ SCHÖNWETTERI.
M, DC. LXXIII.

Hippocrates lib. 1. de Dieta

cap. 8.

AUrum operantes tundunt, lavant, molli igne
liquant : forti autem non conflatur. Ubi
autem elaborarunt, ad omnia utuntur. Ho-
mo frumentum tundit, lavat, molit, & ubi igne
coxit, utitur : Et forti quidem igne, in corpore
non conflatur, sed leni tantum.

Magnus es Orator, TACKI, Tibi copia rerum
 Suppetit, ut *Sermo* spontè venustus eat,
 Vifus es in *Nostra* (memini) florere Cathedra,
 Quicquid dicebas fulminis instar erat:
 Et certe sensit, TE discedente, Lycaum
 Nostrum Splendoris maxima damna sui:
Egregius Medicus Tu noster TACKIUS audis,
Solerti morbos, arte fugare potens,
 Curandis hominum morbis Tua Dextera felix
 Semper adest, Medica clarus in arte clues.
 Præ reliquis commissa *Tua* est hæc Principis Aula
Cura, rem curas, sorte favente probe,
 Quid memoro? *Hermetis* quæ sunt insculpta *Smaragdo*,
 Et parvi mundi mystica sacra refers.
 Insuper *argutum* meritò TE appello *Poëtam*,
 Excellis, Phœbo iudice, in arte tua;
 Hoc ex asse probant Monumenta erecta GEORGO,
Hassorum Divo Principi, itemque Patri:
 Credo equidem, cunctas Vires si magnus Homerus
 Conferret, vix hoc construeretur opus:
 Iudicio, Ingenio vicisti, & nescio certè,
 Verba cui Venâ divitiore fluant?
 Maximus Hassorum Princeps LUDOVICUS id ipsum
 Vidit: *mirandum, TE duce*, fecit *opus*,
 Extollant alii sua Mausolæa, quod ecce!
 Princeps exstruxit, vincere quæque potest.
 Perge tot egregiis factis extendere famam,
 Hassia TE (TACKI) suspicit atque fovet.

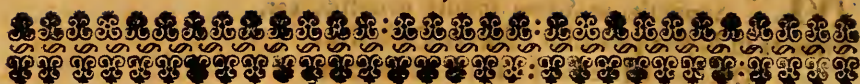
Hiscæ

Giesæ à Musæo,
 festinantiss. cala-
 mo 25. Martii,
 Anno 1664.

*Viro Nobiliss. & Experienss. DN. IOHANNI
 TACKIO, Philosophia & Medic. Doctori,
 Professori & Archiatro Hassiaco felicissimo,
 Oratori disertissimo, Philosopho acuto, suo-
 que Fautori & Compatri honorando ex Ani-
 mo gratulatur*

EBERHARDUS FABRICIUS,

J. U. Licent. Consiliarius Hasso-Darm-
 stadinus, & Consistorii Gissenii Assessor.

INDEX

Rerum, Phaside primo sive de consanguinitate Sacchari, Auri & Spiritus Vini contentarum.

A.

ÆS Corinthiacum auro pretiosius. 3.

Auro non fit lapis Sophorum, nisi semen edat, 1.

Auri analogia cum sole cœlesti, ibid.

Auri differentia à reliquis metallis. 3.

Aurum unde generetur, ibid.

Aurum ad rerum permutationes non semper fuit in usu, ibid.

Aurum potabile per aquas regias factum, rejicientibus respondetur. 4. ad 7.

Aurum in usu Medico Veteribus fuit. 8.

Aurum in substantia sumptum laudatur. 8. & 9.

Auri liquidi præstantia. 9.

Aurum an radicaliter solvatur, si sit salubre. 9. 10.

Aurum Philosophorum triplex. 12.

Aurum Saccharo jungi gaudet. 13. 14.

Auri potabilis color unde sit. 17.

Auri tinctura, oleum & quinta essentia ejusdem inter se differunt. 18.

Aurum à corrosivis non destrui, probatur. 34.

Aurum in quantum in opere Sophorum recludatur, ibid. & 35.

Aurum nostrum potabile an præcipitari possit. 37. in eo stat sulphur Auri extraversum. 36. virtus ejus Medica. à 36. ad 38. confirmatur exemplo Mercurii corallati. 36. & 37.

C.

Circulatum Paracelsi aurum & argentum potabilia reddit. 39.

E.

Elixiris vitæ Florentini virtus. 38.

H.

ex Hydrargyro fit liquor Alcahest. 6. &c.

Herbæ quædam saturninæ, Joviales. 32. & 33.

I.

Jupiter seu stannum, unde generetur. 3.

L.

Leprosus usu fontis Spiritu calcis imprægnati curatus. 15.

M.

Magnesium regnorum. 22.

Mercurius duplex in metallis. 9.

Mercurii labes originalis. 10.

Mercurius Philosophorum etiam in regno habitat vegetabili. 32.

Mercurium duplicare, & triplicare sulphur quid sit. 27.

Metalli

INDEX.

Metalli totalis reclusio non requiritur in auro potabili, eorumque qui id volunt, dementia. 10.

Metalla & mineralia quomodo in nos agant. 11.

Metallici seminis invisibile punctum. 25. & 26.

Mineralia non cedunt in substantiam alendis partibus idoneam. 11.

N.

Nutrimenti trium regnorum identitates. 26.

P.

Philosophorum subjectum ex Phaedrone describitur. 39.

Philosophici operis immanis labor. 40.

Podagricis Saccharum proficuum est. 15.

Q.

Quinta essentia Sacchari Mercurium coagulat. 16.

Quintam essentiam haberi posse, impossibile esse, objicientibus ex Drebbelio respondetur. 28.

Quintæ essentiæ è rebus educendæ observandum medium. 25.

Quintam essentiam parandi methodus. 29. & 30.

Quinta vini essentia aurum non solum recludere, sed & multiplicare potest. 31.

R.

Regnorum in natura trium consanguinitas, & à resolutione mutua metamorphosis. 33.

Regjuvenescentis Alchimistæ historia. 38.

S.

Saccharum totum inflammatur & volatile est. 13.

Saccharum quomodo gignatur. 14.

Saccharum corruptionem ardet. ibid.

Saccharo condita & obducta pharmacæ ab Helmontio culpentur, ibid.

Saccharum facit ad vitam prolongandam. 14. 16.

Saccharum an fermentum stomachi ad-versetur. 15.

Sacchari clarificatio cum lixivio cal-cis vivæ, an approbanda sit. ibid.

Sacchari quinta essentia laudatur. 16.

Saccharum ab auro ad potabilitatem deducendo, antequam liquatum sit, integrum separari potest, tin-cturâ nihilominus se prodente. 18.

Sal nitri quomodo generetur. 5.

Sal, sulphur & Mercurius quomodo fiant. 23.

Saturnus seu plumbum unde genere-tur. 3.

Spiritus vegetabilis absque minerali, vel etiam animali, non datur. 32.

Spiritus sive quinta essentia vini com-mendatur. 20.

Spiritus vini magnam habet vim & efficaciam. 21.

Spiritus vini an recludat res metalli-cas. 30.

Spiritus vini an recludat totaliter au-rum, ita ut in aurum reduci neque-at. 31. & 34.

Sulphur duplex datur in metallis. 9.

Sulphure communi monetæ proban-tur. 12.

Sulphur

I N D E X

Sulphur universale Saccharum proxime accedit.	13.	Tincturæ Spiritu Sacchari extractæ laudantur.	17.
Sulphur auri potabilis quando extractatur.	18.	Triticæ vegetatio trifariam describitur. à pag. 22. ad 25.	
T.		V.	
Tartari resolutio in variæ magnitudinis botros & uvas, ejusdemque Spiritus usus & præstantia.	27.	Vini & vitis descriptio.	19.
ad Tartari anatomiam moventur Philo-Chymici.	39.	Vini analysis, & quintæ ejus essentia descriptio.	20. & 21.
Tartari sal,	27. & 28.	Vini Spiritus sitne utilis ad res metallicas.	30.
Tartari sal cum spiritu proprio volatilifandum est.	39.	Vini Spiritus, quatenus de sulphure urente participat, naturæ metallicæ confinis est.	31.
Tinctura auri nostri potabilis an à Saccharo dependeat,	17.		

F I N I S.

CHRYSOGONIA

ANIMALIS ET MINERALIS.

Chrysogoni feria in fastis memorabilis est, *Martyris* inquam, qui jussu *Diocletiani* Imperatoris, acerrimi & abjuratissimi Christianorum hostis, post longa carceris tædia & vincula, in quibus constantissimo animo, *auri* instar, quod vel inter æthnæas fornaces intemeratum manet, nihilque de suo splendore & valore amittit, *Christum* Servatorem nostrum professus erat, *Aquilejam* perductus, capiteque plexus & in mare denique projectus martyrium complevit. Dignum tanto *Martyre* nomen! qui, siue *auronatus* ob hanc appellationem videri possit, siue genuisse *aurum*, nihil commisit, quod non exæquet, imò superet auri majestatem. *Christus*, Justitiæ & veritatis Sol genuerat eum verbo suo, quod desiderabilius *Davidi* fuit, præ auro; imò, quod solum in se virtutem habet divitias conferendi, secundum illud Apocalyptici, ad Angelum Ecclesiæ Laodicensium: *Dicis, dives sum & ditatus & nullius rei vivo indigus, cum nescias, quod miser sis & miserabilis & pauper ac cecus & nudus. Suadeo tibi, ut à me emas aurum ignitum ex igni, ut locuples fias.* Neque minùs & ipse *Chrysogonus aurum* genuisse credi potest, ad eum morem, quem *Hermetici Philosophi* observare solent. Prout enim hi in primis ad auri generationem, quam hujus putrefactio meritò præcedit, requirunt *aquilam expansam*, spiritumque fortitudinis, penetralia auri referantem; ita & hic *Aquilejam* primò duci cæpit, initurus cum ferocitate *Aquilæ Romanæ* acre duellum, imò, cum ipso mortifero *Satana*

Mercurio luctaturus. Et, quemadmodum deinceps ille capite plexus, inque mare projectus martyrium complevit; sic & prædici *Sophiæ Cultores* mare suum habent & carceres, in quibus moritur *aurum ipsorum*, post exsiccationem tamen maris, & aridæ conspectum, demum è vinculis emersurum & infinitam generationem post se relicturum. Quod & de Martyribus verum est, juxta illud:

*Sanguine fundata est Ecclesia, sanguine crevit,
Sanguine succrevit, sanguine finis erit.*

Qui tamen honoratum à Sole justitiæ in resurrectione mortuorum caput è cineribus exferent, coronatum diademate justitiæ, Solisque & stellarum fulgores exæquabunt. Quod idem de *Sophiæ* labore, sed mysticis verbis cecinit *Palingenius*, dum de *Chryso-logia* ita intonuit:

*Hunc juvenem Arcadium, insidum nimiumq. fugacem,
Prendite & immersum stygiis occidite lymphis.
Post Hyales gremio impositum Deus excipiat, quem
Lemnia terra colit, sublatumque in cruce figat.
Tunc sepelite utero in calido & dissolvite putrem,
Cujus stillantes artus de corpore nostro
Spiritus egrediens penetrabit, & ordine miro
Paulatim extinctum nigris revocabit ab umbris,
Aurat à indutum chlamyde, argenteoque nitentem.
Projicite hunc demum in prunas, renovabitur alter
Ut Phoenix, & qua rariet perfecta relinquet
Corpora, naturæ leges & fœdera vincens:
Mutabit species paupertatemq. fugabit.*

Si DEUS aviditati quàm plurium mortalium hujus *Chryso-logia* scientiam parem esse voluisset, quam tamen multi, tanquam impossibilem, indignè & præter meritum, calumniantur, contra virorum in Naturæ mysterijs enutritorum *auto-plæy* & manulem operationem, absque omni fraude & imposturâ, solâ applicatione causarum naturalium, nullâ secretiori arte aliâ, quàm etiam sutor ex corio conficit calceum, aut faber ferrarius gladium, aut qui semi-

feminat in terrâ triticum, beneficio roris, pluvix aut nebulæ recepturus suo tempore centuplum. Namque divina metamorphosis, *Divo Imper. Ferdinando Tertio*, *Pragæ*, 15. Januarii 1649. exhibitâ, hodieq; Eminentissimi *Electoris Moguntini* auroscia omnium fides contra veritatem rationes planè convincunt & destruunt; ut neque præteream: *Raimundum Lullium*, qui alioqui omnium, quæ in arte fiunt, exquisitissimè rationem reddidit, vanum & superfluum judicâsse, illius veritatem verbis aut argumentis demonstrare, cum quod experimento & ad oculum demonstratur, probatione ulteriori non indigeat. Et refert *Robertus Constantinus*, in Nomenclatore insignium Virorum, de præfato *Lullio*, quòd jussu Regis *Eduardi* aurum *Londini* fecerit, in omni probâ justissimum, unde moneta sit cusa, *Raymundi Nobel* inscripta: scribitque *Guilhelmus Gratarolus*, se monetam hanc vidisse. Addere huic possem testimonium *Dinhemii Jurisconsulti* & Medici Professoris *Friburgensis*, in Tractatu de Medicinâ universali, de *Alexandro Suchtenio*, sive *Setonio*, aut ut alii illum appellant, *Sidonio*, & quo pacto viderit cum *D. Jacobo Zwvingero* plumbum in aurum conversum 1603. *Basileæ*: Item quod *Fridericus Mollerus Phil. & Med. D. Medicus Brandenburgensis* de *Scoto* quodam *Hamiltonio* prodidit, & quo pacto ille in Arce Electorali *Crossæ* idem præstiterit, in præsentia *Electoris* & plurium aliorum præstantissimorum virorum, & quod præter exempla plura alia *Michaël Neander* in libro *Historiarum orbis terræ* refert: *Basileæ Paracelsum* convertisse argentum vivum in aurum purissimum & probatissimum, quam Historiam, qui volet, *Germano* consignatam idiomate legere poterit, apud *Johannem VVelfium Jure Consultum*, *lectionum memorabilium & revonditarum centenariorum* 16. p. m. 502. Sufficiat memori illa recolere mente, quæ nuper in Vitulo suo aureo publicavit *Johannes Fridericus Helvetius*, & quòd Serenissimus Princeps ac Dominus meus ex liberali donatione Eminentissimi *Electoris* & *Archiepiscopi Moguntini* adhuc in delictis habeat auri frustum, coram oculis Domini *Electoris* factum. Qui enim tantorum virorum, & tot diversarum gentium, consen-

Qui non credit, ille neque rationibus credet, neque vel ipsâ experientiâ se victum fatebitur, dum ille sibi soli complacens nil, nisi quod ipse scit & fecit, rectum justumque & veritati consonum profitebitur. Sed ad rem. Si inquam ars illa ad artium aliarum morem doceretur, quæ tamen occulta semper à Sapien- tibus habita fuit, equidem fateor, artem hanc Sectatores plures habituros, quàm divina nunc alit *Chryso goniam*, & quæ circa virtutum studium occupata est.

Aurum omnes ut cunctæ volunt, spes omnis in auro est,

Hinc currit furiosa audax in prælia miles:

Hinc natis, uxore, domo, patriâque relictis,

Mercator maris undisoni per carula vectus

Velivolâ pinu extremas procedit adoras.

Quisque dolis studet ac furtis, ut congerat aurum.

Aurum omnes cupiunt & amant, placet omnibus aurum.

Procul dubio, ob potentiam, quâ valet. Quid enim arces expugnat & urbes? aurum. Quid carceres & postes perfringit ferreos? aurum? Quid sceleratos homicidas & perditos implacabilesque congressores in duellis absolvit? aurum. Quid judicia pervertit? aurum. Quid tribunalia velut terræ motu commovet & concutit? aurum. Quid perjuriam constat? aurum. Quid pudicitiam vim infert? aurum. Urbes venales sunt emptoribus, teste apud Sallustium Jugurthâ. Secretissima Principum consilia auro venalia sunt. Proceres & Magnates Regum in cæteris constantissimi & vex *Justiniani Codice* nati, visis equitibus cataphractis aureis, cum *Hastingsio* apud *Cominaum* tandem exclamant: Quis tot armatis resistere poterit? Et quis nescit, aureis sclopis, quos *Pistolæ* vocamus, plures olim cecidisse & hodiernum vinci, quàm ferreis? Audito nummo, sacra & profana officia præstosunt: audito nummo, oculi rident, facies blanditur, audiuntur invitationes:

Audito nummo, quasi viso Principe summo,

Diffiliunt valvæ, nihil auditur nisi salve.

Curia pauperibus clausa,

*Divitias & opes HON Lingua Hebræa vocavit,
Gallica gens aurum OR, indeque venit HONOR.*

Quin &

*Cuncta trahunt ad se Magnates aurea, sicut
Ad se magnetes ferrea cuncta trahunt.*

Et dum nullius Facultatis sive Professionis homo est, cui non aliquo modo in pretio sit pretium, nam & de *Medicis*, non aliter ac de *Jurisperitis*, Procuratoribus & *Judicibus* nonnullis, qui linguam auro venalem habent, circumferri solet dictærium:

Ordonner Medicos, agros Or donner oportet;

Hinc operæ pretium fortè facturus essem, si de modis conficiendi aurum, aut illud transmutandi, aut si, ut multis pro certo habetur, specie non differunt, maturandi metalla instituerem sermonem meum, rationesvé ditescendi proferrem, quas hodie dedidisse videntur artium Professores, dum merces ipsorum viles haberi ceperunt, licet auro argentoque pretiosiores sint, prout aliquando in Promotione Philosophicâ, antequàm ex Academiâ Gissenâ ad Aulam Hasso-Darmstadinam discederem, solidissimis demonstravi fundamentis. Sed cùm ad artem hanc pervenire nemo queat, nisi qui rejectis notionibus secundis, soli nudæ veritati sit intentus, ut prius discat balsamum naturale, incorruptamque naturam, quibusvis corporibus naturaliter insitam, per quam rejectis paleis & corpore impuro manifestatur occulta in rebus delitescens veritas, & in quâ, tanquam purissimâ & ab omni terrestri & accidentali superfluitate in extremam suam perspicuitatem transmutatâ substantiâ Naturæ totius virtus & efficacia à Creatore ter glorioso indita quiescit, donec moveatur. Ingenium deinde meum eò usque adhuc non ascenderit, ut hieroglyphicos Philosophorum Hermeticorum sermones omnes intelligere, aut scopulos, in quibus plurimi defecerunt, superare potuerim; dubius diu hæsi, an quicquam de hoc arcano commentari debeam? Cui accedit, quòd in hujus Philosophiæ studio, non cuivis obvii sint aut cogniti termini, quibus utuntur Philosophi, multaque inibi occurrant plurimis absurda & peregrina, hyeroglyphicisque

sermonibus testata: aliis intellectu difficilia & fere somnia: ceteris invisâ, impossibilia & suspecta:

*Nam suspecta probis ars ipsa invisâ, multis,
Invisos etiam cultores efficit artû.*

Quin &, quod auri magnos haud possideam acervos, illis, qui me noverunt & aurum solum sitiunt, omisâ verâ philosophandi ratione, incredibilia. Namque cum Principe Apostolorum & ego sincerè profiteor: *Aurum & argentum non habeo. Quod verò habeo, id liberrima manu in vos distribuam.* Imò & cum Hiobo: *In auro non posuissim meam, neque pretioso auro dixi: Tu fiducia mea es.* Cum verò non paucas divino huic studio impenderim, per multos annos, horas, neque mihi defuerint occasiones, cum Viris in eodem exercitatissimis sæpius vel conferendi, vel scripta eorum legendi; ut neq; sileam operationes plures manuales & veritatis inquisitiones, quas non rarò suscepi, non tam Chrysopœiæ, quàm medicamentorum gratiâ, ut ad summam ea puritatem deducerem, ex metallis & mineralibus desumptorum, quorum in laborum cursu mihi occurrere profectò non pauca, visu jucunda & animadversione digna, per menstrua varia hisce tentaminibus accommoda, quæ rectius appello claves, ad fores Naturæ, ejusque reconditum palatium referandum: Medicum dein me esse voluerit Deus, cujusest, sanitatis & morborum fundamenta enucleare, ut illa conservetur, hi propellantur, & tandem de terrâ, in quâ abscondita & arcana profectò vitæ conservantis & sanantis scintilla latet D E U S Medicinam creaverit, Medicum verò tanquam medium constituerit, *Helmontii* verbis loquor, inter vitæ Principem & mortem, sicque sibi in delitiis posuerit, ille, qui Medicum creavit, à Medico vinci velle, ut se omnipotentem, etiam meritis immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ suæ donis. Proinde, omninò necessarium esse duxi, motus amore veritatis, & proximi necessitate, concurrente Chrysogoni feriæ mentione, in quâ anno 1663. Gissæ, in promotione quatuor Medicinæ Doctorum, etiam de hoc argumento publicè peroravi, si, quæ tum dixi, post plurima alia hætenus comperta veritatis docu-

documenta, denuò publici juris facerem; & non solum sanitatis & morborum hîc proponerem fundamenta; sed & quæ in microcosmo fiunt, cum operis philosophici laboribus & secretis operationibus conferrem, cum nihil æquè possit commodare sanitati, quàm sanitatis fons, & coelestis vigoris cognitio, unde & illa promanat, & operis philosophici arduitas dependet. Quo ipso sanè quoque fiet, ut Virorum clarissimorum ad me per literas factæ petitiones, quibus hætenus Chrysogonia hæc in pretio fuit, eorumque desideria, propter aliqua dubia, adimpleantur, nihilque restet, nisi ἀφιλοσόφως planè & inscio, quod super hoc commate in controversiam amplius venire possit. Mihi interim nihil negotii facebant præstigiæ ignorantiae & livoris aliorum, qui instar beluarum latrant, alienis bonis tabescunt, cæcitate suâ insaniunt, & vineam domini devastant. Despecti mihi sunt illorum conatus. In cassum eunt illorum terribulamenta. Pro lege mihi est diu quaesita & inventa veritas, cui nihil adesse, & à quâ nihil abesse potest. Jam enim scio, verum esse illud Dornæi decretum: Artes aliquas in Universitatibus vel legisse vel audivisse, nihil magis prodesse, nisi deducantur de potentiâ in actum, quàm Psittaco suum χείρ quia omnis scientia, quæ non probatur experientiâ, non est ars, sed hærens ignorantia.

Dum itaque de Sanitatis & morborum causis disserere incipio, & præprimis remota vellem, quæ concessam à Deo sanitatem turbare nata sunt, quo Spiritus tantò liberius rectiusque in nobis officium suum facere, mensque ad sublimiora elevari posset, opto, ut de mortalibus omnibus hodie mihi liceat cum veritate dicere, quod olim de *Fabritio*, Viro muneribus incorrupto *Pyrrhus* dixit: *Ille est Fabritius, qui difficilius ab honestate, quàm Sol à rectitudine cursus sui, averti potest*, immutatis paulum verbis! Hi sunt mortales! Hi sunt Viri & Foeminae, Senes & Juvenes, docti pariter atque indocti, qui amore veritatis ducti, quarunt Dei & sui cognitionem, & cognitis his virtuti sic student, ut difficilius à temperantiâ & inordinatis affectibus animi, quàm Sol à cursu suo, averti possint! tutò crederem, neq; Medicis in Re-

publicâ

Republicâ adeò opus fore, neque sanitatem in periculo futuram, quemadmodum, si fures & adulteri & homicidæ, & id genus homines alii non essent, neque Judicibus aut legibus opus foret, cùm Justo lex non sit posita. Quemadmodum verò omnia metalla scorias sibi habent admixtas, sine quarum ablatione impossibile est illorum explorare essentias: nec stella videri potest ex Antimonio, nisi eodem aliquoties à superfluitatibus per nitrum purgato, & sic sua cuique rei impuritas admixta est, quæ prohibet, quominus insita virtus & potestas de corpore triumphare possit; quod & de vegetabilibus verum est, quæ multum in se continent stercoreis, quod obumbrat & obnubilat, imò opprimit veram eorum essentiam, nisi arte separaretur, aut fortissimo stomacho illa vegetabilia assumpta sic digerantur, ut separatione factâ eorum feces per alvum exturbentur: Sic corruptio quoque per morsum vetiti pomi in hominem est introducta, qui dum è terræ fructibus alimentum suum depromit ipse è terrâ factus, quæ maledictionis fulmine à Deo ob hominem percussa est, quotidie corruptioni suæ addit pabulum, inprimis, si intemperantiâ vires suas oppugnet, & hostilibus armis & agminibus in se ipsum sæviat, corpori ut serviat, & appetitui: non animæ. Quò tamē mortaliū ingenia ut plurimū feruntur, non aliter, ac cœlesti pane sive Manna spreto, Israëlitarum carnes appetebant Ægyptiacas, unde postmodum, datis illis ad nauseam coturnicibus, in Kibrothis thavæ ob concupiscentiam & intemperantiam gregatim mortui sunt. Sed necessitas, uti pro metallorum purgatione ignem adhibet, præcipiente etiam id Jehovâ, *Num. 31. v. 21.* & pro iis, quæ ignem non patiuntur, aquam, imò omnium artium & Facultatū Professores excitavit: ita & Medicos, eosq; honorandos præcepit, tum, quia DEUS creavit Medicum: tum, ob sanitatis errores, cuius si fundamentum cognoscerent & nobilitatem, non adeò præcipientes ruerent in morbos ipsamque mortem, homines sui negligentes. Cùm verò duræ sint cervicis mortales, neque sui depurationes admittant facilè, si vel maximè Deus per verbum suum & Sanitatis tam animæ quàm corporis Antistites, convenienti adhibita

hibitâ probâ & separatione grossiâ subtili, illis subvenire studeat; verum est & manet hodiernum, quod de populo suo prædixit Helciadi Jehova. *Ier. c. 6. circa finem.* Probatores Te dedi in populo meo robustum, (in munitione) ut cognoscas & explores vias eorum. Omnes sunt contumacium contumacissimi, ambulantes cum detractione, sive fraudulenter, chalybei & ferrei. Vniuersi corrupti sive corruptores facti sunt. Exarescit follis: Igne consumitur plumbum: in vanum pergit conflare conflatore, nam mala arvelli non possunt. Argentum reprobum vocantur illi, quia reprobos lehorva illos. Quod Lutherus explicatius ita vertit: Ich habe dich zum Schmelzer gesetzt/unter mein Volk/das so hart ist/das du ihr Wesen erfahren und prüfen solt. Sie sind alle Aberlännige/und wandeln verrätherisch. Sie sind eytel verdorben Erz und Eysen. Der Blasebalet ist verbrandt/das Bleys verschwindet/das Schmelzen ist umbsonst/denn das Vösel ist nicht darvon geschieden/drumb heißen sie auch ein verworffen Silber/denn der Herr hat sie verworffen.

Consistit sanitas humana in integritate vitæ & puritate spiritus nostri, qui, uti in utero materno omnium partium architectus & conformator fuit; ita quoque partium conformatarum nutritio augmentatioque, imò & temperamenta, actionesque omnes ab ipsius conditione, sive nocuæ, sive innocuæ, dependent; sic tamen, ut quotidie cibis & potulentis, ipsoque ex aëris spiritu, sine quo nemo mortalium vivere potest, restauretur. Dum enim laboribus, vigiliis, itâ, mœrore, intemperantiâ, transpiratione, innumerisque aliis spiritus noster sive ignis & Archæus separator vel obruitur & gravatur, vel exhaustur & attenuatur, ut Scripturæ verbis loquar, omninò necesse est, ut dispendium ejus accessu novorum spirituum prohibeatur;

Agricola ut quondam telluri, semine jacto,

Spargit rore levitantiùm sitientia culta.

atq; sic roboretur,

Ut verò, quo pacto hoc fiat, in corpore humano, tot gyris & mæandris aptè distincto, tot ex partibus affabrè facto, tot culinis debite instructo, tot focus pulcherri mè exornato, & velut universale aliquod Laboratorium in se continente, pateat, operæ fortè

dietum foret, si omnia, quæ ad corporis constitutionem pertinent, præmitterem, continentia utpote & contenta, ut Laboratorii hujus partes tanto rectius oculis subjicerentur, velut in officinâ Chymicâ, mortaria, pistilli, tigilla, forcipes, furni, retortæ, receptacula, vasa circulatoria, spirituum destillationes & rectificationes, & sexcenta illi genus alia. Sed cum hæc aliaque jam tum Anatomia satis expeditum dederit, ad actionem ipsam, quam natura in corpore humano exercet me accingam, breviterque inquisitis & præmissis, quò pacto singula in eodem suam exerceant provinciam, cum veteres vel non omnia sciverint, vel non omnia propalârint, ostendam, *quomodo hæc duo, Intemperantia & animi affectus, ira inprimis, totam vitam humanam Oeconomiam turbent*, sicque Spiritus vitæ nostræ consumatur & extinguatur.

A *Vrens* itaque vitæ Spiritus, qui in *aureo* sanguinis latice latitat, conservandus & generandus est, proximum animæ nostræ instrumentum, & quidem ex cibis & potulentis, quæ quotidie assumimus, qui in roseo colore triumphans, non aliter ac *sanguinea intrinsecus & è centro purpurascens aqua Philosophicæ* omnium solutionum sequestrationumque & gradationum postcâ autor sit.

Ideoque, uti in *Chrysopæja* Artifices, secundum *Augurellum*,

Inprimis laminas auris ament aque puri

Accipiunt, crebris & tundunt ictibus, atque

Pulveris in morem triti, aut fluvialis arena,

Diminuunt, longumq; terunt, quò denique putri

Humore ex sese interius resoluta liquefiant.

Vel, quemadmodum ad auri destructionem, primò vel limationibus inramenta, atque dein continuatis contusionibus & contritionibus, vel laminatione opusest, ut aliquo modo initio per se, & sic rore proprio, quo & ipsum in interioribus gaudet, post verò alieno etiam madidum effectum humido, quod tamen aqua sicca appellatur, resolutioni aptum reddatur, antequam regali thoro includatur, digestionem ad multiplicationem sui ulterius committendum; Siquidem grossum ut prius de-

ponat

ponat pallium opus habet, antequam ingrediatur fontinam, ut sic occultâ quâdam methodo & arte in illum resuat statum, in quo fuerat à Naturâ constitutum; Ita quoque necesse est, ut assumpta dentibus, tanquam Naturæ pistillis, primùm mastice-mus, salivaque, perenni affluxu è glandulis salivalibus os cibosque irrigante, eadem imbuamus, ut facilius propellantur, fermententur, dividantur & liquecant. Dein, ut menstruo suo, quod feminis proprii rorem meritò *Hermetici* appellant, compactam materiam jam aliquo modo dissolutam & humectatam,

—— *angusti vasis in alto*, id est, stomachi fundo componamus, *atque hoc non ordine nullo.*

Nam, ubi assumpta salivali menstruo humectavimus, & per fauces, tanquam retortæ rostrum, aut phialæ angustum collum in ventriculum eadimisimus, convertuntur ibi in massam, cremori ptisanæ, aut pulti haud absimilem, quam actionem, an rectè soli calori innato vitali, an facultati coëctrici ventriculo ingentæ attribuerint hætenus cum Medicis Philosophi, meritò dubitari potest.

Uti enim in *Chryfogonia* nefas est loqui, de *Ignē* alio, quàm de quo *Artephium* mentionem injecit, & qui sit mineralis, æqualis, continuus, non tamen vaporans, nisi nimium excitetur, quique aliunde sumatur, quàm à materiâ, sitque omnia diruens, solvens, congelans & calcinans, humidus, vaporosus, digerens, alterans, penetrans, subtilis, aërius, non violentus, incomburens, circumdans, continens, unicus, imò fons vitæ vel aquæ vivæ, quòd circumeat & contineat locum ablutionis regis & reginæ; Ita quoque indignum sit Philosopho loqui de *Ignē* principali alio, separationis, putrefactionis coëctionisque opifice, quàm qui fermentationem promovet. Et veluti non calor retortæ aut phialæ, ut sic, materiam inclusam diruit; sed menstruum: sed Sapo Sapientum: sed aqua, quæ *Philosophorum Ignis est*, siquidem mundi regeneratio fit à Spiritu igneo, in aquæ formâ descendente; imò plurima planè caloris expertia citius fermentantur, uti egregiè disseruit *Lambertus Velthufius in Tract. Medico Physico de*

Liene ; Ita quoque in retortâ corporis nostri, ventriculo, cæterisq; partibus, id præcipuè coctionem promovet, quod fermentationis causa est, licet negari haud possit, quòd, uti appropinquante Vere, beneficio Solis calor centralis in circumferentiam citius prodit, feliciusque rerum productiones promovet, calorque balnei aut vaporis multum juvat resolutionem metallorum, prout in auri argentique resolutione per aquas fortes & regias videre licet ; Ita quoque calor ventriculi multum adjuvat fermentationem, non aliter, acetiam calor hypocausti fermentationem farinæ accelerat, ipsiustamen fermentationis, quâ talis, causa non est. Nusquam enim Natura primariò per calorem aut frigus quatenus talia operatur transmutationes seminales, licet iis ad excitamenta, vel impedimenta agentium internorum non raro uti cogatur. Siquidem & externus Solis cælestis calor solus terram non calefacit & generationem causat, quod videre est tempore hyberno, ubi longissimè à nobis abest ; sed potiùs Solis terrestris innatus calor, cum calore Solis induxivo. Duplex enim, secundum *Dn. de Nuyfement tract. de Sale philos.* cælestis calor est, unus reverberationis, qui externus : alter influxionis & penetrationis, qui internus est, cujus natura est vivificare, augmentare, conservare per sustentaculum radicalis humoris in igne centrali contenti, qui sulphur illud est, quod in omni composito operatur, sive lux æthereo corpore purissimo velata, quæ cum in se habeat naturam lucis superioris, ad instar lucis illius semper occupata est, separare lucem à tenebris, subtileque à grosso.

Cæterum, cum alii fermentationis causam adscripserint inspirationi cujusdam spiritus acidi, ex liene per vas breve : alii, à corde per arterias : alii, ex intestinis ventriculo communicati : alii omnem in corpore fermentationem denique negârint ; contrà hos primò mihi belligerandum esset, siquidem, si fermentatio non esset in corpore humano, frustra de modo, ejusque primario instrumento disquisitio institueretur. Sed, cum horum opinio potissimum nitatur in fermentationis alicujus particularis consideratione, quòd vel non in omnibus rebus procedat, vel à variis rebus

rebus impediatur, quarum tamen aliquæ à stomacho subigantur, aliquæ jam tum fermentatæ stomacho offerantur; atque adeò de novo fermentari non possint; Ideoquæ facillimè refutari potest, à fermentorum diversitate, quorum alia fortia, alia debilia, alia huic, alia alii rei dissolvendæ & fermentandæ apta sunt. Ut neque sileam, impossibile non esse, imò neque difficile, ut res semel fermentata novam subeat fermentationem, quod illi facile demonstrare possunt, qui vina jam tum fermentata de novo turgescere faciunt, novamque partium heterogenearum seperationem in illis instituunt, ut tantò præstantiora evadant, cujus sanè causa est fermentorum variorum cognitio, quâ deficiente, (neque enim omnis activorum & passivorum nobis nota est Respublica) haud mirum, multis impossibilem judicari fermentationem novam in rebus jam tum fermentatis. Alia siquidem requirunt fermenta metalla, alia animalia, alia vegetabilia, licet quodlibet horum proprium suum sibi fabricet fermentum, sicque verum sit, quod Philosophi Hermetici ajunt: Natura naturâ gaudet; natura naturam emendat: natura naturam superat. Nihil enim tam durum est & compactum quod in proximo, imò secum non habeat suæ refectionis & perfectionis clavem. Plura ut addam, haud opus esse censeo.

Qui fermentationem negat, alteram aurem applicet ventri sive abdomini, & manifestè turgescentiam deprehendat, partiumque à se invicem sequestrationem & dehiscentiam, adeò, ut, velut bullæ, in panis fermentatione, aut nuces castaneæ, igni admotæ dissiliunt, emissio sibilu, etiam in Oeconomîâ corporis nostri omninò tale quid fieri. confiteri cogatur.

Haud itaque dubiâ fermentatione, prolienis acido, per vas breve ad lienem delato, multi acriter pugnant. Sed, si exsectio lienis, superstitè vitâ, possibilis, uti *Fioravanti. Bartholinus, experimenta Anglica* & Clarissimus Dominus Mæbius, nuper Academiæ Salanæ lumen testantur, unde tum fermentatio? aut si Anatomia communicationem acidi lienis per vas breve, proptervulvulam obstantem, prohibet, quid tum lien contribuet? imò, quid inte-

stina ventriculo afferent, si post alimentorum exclusionem pylorum arctissimè clausum dissectionesprehendunt, nisi fortè hoc fiat odoretenus? Haud enim adeò improbabiliter odoribus videtur attribuisse particulare jus fermentandi *Philosophus per ignem, Helmontius*, quemadmodum illud ex generatione scorpii, murium, aliarumque rerum, imò etiam ex pharmacis corpori nostro applicatis, *lib. de imagine fermenti massam impregnante*, deducit, ut neque cum ipso sileam, odorem, in sacris, fermenti Symbolum esse, dum Apostoli dicuntur *Christi bonus odor, Deo, in his, qui salvi sunt, & in his qui pereunt. His quidem, odor mortis ad mortem: Illis verò odor vitæ ad vitam*: res denique, à quibus odor evanuit, emortuas esse, tumque novam fieri generationem, cum innatus rerum odor & sapor, quæ se individue comitantur, vel fatiscunt, suâ sponte, per senectutem; vel à peregrinis fermentis, id est, odoribus apprehenduntur, abducuntur & superantur, quo etiam referendum existimo, quod odoribus aquarum tribuat Hiobus emortuarum arborum revivificationem & novam, ut comam producant, germinationem, tanquam primum plantatæ essent. c. 14.

Sed, cum odores & sapores quidem sint potestates spirituales, pro materiæ verò diversitate diversissimæ, certis locis & rebus à Creatore inditæ, intestinorumque acidum planè repugnet acido ventriculi, dum illud in ventriculum regurgitans vomitus, & cardialgias, hoc ad intestina prorumpens colicam, tormina & alia incommoda parit; tutius esse existimandum est, si statuatur, acidum intestinorum de quo infra, ad ventriculi fermentationem nihil efficere. Quid ergo?

Prout in opere Hermetico materia alteranda quidem omnia necessaria secum habet, attamen sine dispositione præviâ, quæ Herculeum requirit laborem, ut originalis ab eâ labes tollatur, nihil efficere potest, sicque deinceps in vase suo conclusa, sed Sulphure invisibili prius aucta, se ipsam solvere mutare & in perfectissimum fixissimumque, imò, penetrantissimum ignem coagulare possit: Ita profectò hîc dispositione quoque præviâ opus est,

quam

quam *Sapoproc*ul dubio *Natura humana*, *Saliva* instituit, licet alimenta in se jam tum habeant quoque fermenta. Quot enim odores & sapes rerum, tot quoque sunt fermenta, quæ, quia ob diversitatem sæpe fermento nostro peregrina sunt, si non superantur ab eo, non parùm nos fatigant. Disponi verò ea per *Salivam* tanquam medium ad fermentationem, humanæ naturæ amicum, & in ipso homine elaboratum facilimè posse, patebit, si attendatur, ex variis rebus, utpote ranis, limacibus, lumbricis, asellis, betâ, fâniculo, pimpinellâ, raphano, bryonia, gentianâ, radice rumicis, zedoariæ, aliisque contusis pulverisatis, additisque farinâ, exempli gratiâ, seminum lini, fânugræci, tritici &c. cum aquâ pulmento factò, atque in panis formam redactò, eoque sub panno tepido foto, fermentationem excitari, totumque fieri acidum, prout etiam cum farinâ triticeâ & filigineâ cum rore majali idem fieri potest. Quod si itaque simplex aqua hoc præstare valet in regno vegetabili, quod radicem suæ naturæ in aquis habet secundum illud Hiobi c. 14. Lignum habet spem: si præcisum fuerit, rursus virescit, & rami ejus pullulant. Si se nuerit in terrâ radix ejus, & pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam, quasi cum primum plantatum est, quod & jam modò inculcatum, in pulmento è diversissimis rebus confectò, accedente tepido aëre; quis non majori jure *Saliva* id officii adjudicaret? Et cum alimentorum reliquiæ nonnullæ in ventriculi rugis semper maneant, jam tum acidæ factæ; quis non illas jam tum acidas, unâ cum salivâ continuò deglutitâ, fermentationem promovere assereret? Certè, paululum fermenti totam consersionem fermentat. Tales verò in ventriculo reliquias remanere, sectio brutorum patefacit, in quibus eas ad gustum acidas deprehendi manifestum est. Unde &, qui largius se ex hesternâ crapulâ ingurgitârunt, salivam habent dulcem, indicio, digestionem non bene peractam, fermentumque ex repletionem quasi obtusum tot catapultas superare non potuisse.

Ideoque, quemadmodum in panificio, portio fermenti
 aquâ

aquâ tepidâ diluitur communiter, sicque cum farinâ fermentandâ commiscetur, peractâ dein fermentatione, & cum pistoris manu in massam compactiorem redigenda est, aliquid salis à nonnullis adiicitur, quò sic postmodum alii massæ fermentandæ inserviat, licet non semper opus sit, salis adjectione nova, nisi quis id faciat ob gustus majorem suavitatem, cum fermentum ipsum acidum sale suo sufficienti ad panificium participet. Si enim plus justo salis cibarij adiiceretur, impediretur fermentatio nonnihil ob copiam fixi volatilisationem remorantis; Ita quoque cibis, præter potulenta, ciborumque reliquiis permiscetur *saliva*, quæ à *sale* nomen mutuasse videtur, vel à Græco *Σαλεύω*, quod est fluctuo, uti in spumoso mari fieri videmus, quæque præter salem multum etiam continet spiritus volatilis, quemadmodum & sanguis arteriosus, qui totus *Helmontio* propemodum volatilis est, uti &, si lenis accedat partium circumjacentium calor, brevi tempore & alimenta & massa ex alimentis relicta ad justum fermentalis aciditatis gradum deducuntur, ut hæc, massa nimirum relicta, alimenta immutare: alimenta verò attenuata, agitata, confusa, varieque alterata in uniformem pultaceam massam, cremori ptisanæ haud ab similem paulò post tamen in subtile & grossum dividendam concedant.

Ut verò nimium fermenti, vel quod vitiosum est, massam fermentandam corrumpit: ita quoque, ut *Saliva* in quantitate & qualitate officio destinato respondeat, necessum est. *Saliva* enim hominum agrorum, uti qualitate peccat, ita quoque ipsa fermentationi inepta est: aut si fermentationem efficit, vitiosam tamen parit. Venerei inde venenatam habent, quemadmodum & leprosi, & qui veneno pascuntur, aut peste infecti sunt, ut vel contactu possint similem introducere morbum. At sanorum optimum est cosmeticum, imò juxta *Clarissimum Dñ. Sneiderum l. 3. cap. 11.* sanat scabiem, mentagram, serpiginem, omnia aphtharum genera, bronchocelas, hydrocelas, ganglia, & necat quoque serpentes, & scorpiones: domat venenum canis rabidi, subigit & quasi vinculis constringit argentum vivum, ne nocere possit,

ut sic aliquo modo assimilari possit liquori Alcahest, qui omnia in minima & velut prima resolvit, ipsum verò argentum vivum coagulat, sine sui coagulatione, de quo videatur *Helmontius, novumque illud Adeptorum fidus, Ludovicus de Comitibus*. Et cum in ægris fermenta caduca exorbitent aut deficient, consideratione dignum est *Theophrasti Paracelsi* sagax ingenium, qui, cum *Basilea* nobilem quendam Canonicum, *Cornelium à Pichtenfels* / deploratæ valetudinis hominem restituere vellet, laudanum suum, medicamenti genus, quo in extremâ tantum necessitate utebatur, salivâ subegit, fortè, ut fermentum ægri deficiens erigeret suo, quod adhuc sanum erat, penetrantique medicamini conveniens adderet vehiculum. Cum humilimâ verò animi submissione admiranda est *Servatoris nostri* inexplicabilis potentia, qui, cum verbo infinitos curaret, verbo tamen suo omnipotenti, in sanatione *surdi impeditæque lingue*, addere hoc voluit, ut exspuens tetigerit linguam ejus, *Marci 7*. atque cæcum sic quoque curârit, *Ioh. 11*. Siquidem & in sanationibus, à Prophetis factis, non rarò externa quædam adhibita, ut Sal, in correctione aquæ Hierichuntinæ: ablutio in Jordane, in sanatione lepræ Naamani: ablutio oculorum ex piscina Silohæ. Sed cum nulla major excogitari possit infania, quàm ut factum aliquod supra naturam, naturæ viribus putes, neque sit artis, à nativitate cæcum curare, sed potentiæ infinitæ, admirari has operationes Servatoris nostri potius liceat, quàm scrutari.

Magna itaq; *Salivæ* necessitas, potentia & virtus est, ut proinde operę pretium fore existimem, de Salivâ longius extendere conceptus meos. Scripsit nonnulla egregiè Dn. Franciscus de le Boe Sylvius, Academiæ Leidensis decus, amicus noster honoratissimus, de *Salivâ*, quòd *primarias ea fermentandi vires contineat*, propterea, quòd ex *Salivâ defectu*, vel *vitiis alimentorum in ventriculo fieri solita mutatio deficiat*, vel *vitiari observata fuerit*, eò, quòd ex aqua multâ, paucog, sale ac spiritu imprimis constet: omnè verò fermentationem promoveri, ubi concurrant primò, aqua copiosa: secundò ignis sive calor mediocris: tertio aër satis liber: impediri verò primò, ob aquæ pe-

buriam,

nuriam: secundo, ob caloris defectum, ab externo frigore ortum: tertio ob aërem liberum materia fermentandâ interclusum: Et hinc Vina Hispanica nec tam celeriter, nec tam potenter fermentari ac Rhenana, quod hac duplo plus aquæ, sicum spiritu volatili conferas, quàm illa contineant. Hoc, si cuiquam videtur invisum, ut dignum judicet, qui salivam arguit fermentationis medium, qui salivâ semper conspurcetur, ille necessitatem & præstantiam salivæ examinet rectius, nisi malit imprecationem, ut nunquam salivam in ore habeat, qui talia in Salivam convicia meditatur & evomit, ne unquam loqui aut deglutire possit.

Sed, cum quæ hætenus de Salivâ promulgari cæperunt, clariori adhuc opus habeant demonstratione; hinc ego per experientiam ex salivâ fermentationis potestatem & veritatem ulterius deducam, ut, quod hætenus nunquam auditum aut creditum fuit, ipsismet oculis intueri queant Naturæ accuratiores mystæ. Viam mihi præbit Chemia fallere nescia. Hætenus enim, quæ ab aliis scripta sunt, experimentis destituta ex parte jejuna mansêre, nec apud omnes fidem mereri potuerunt.

Accipiat ergo panis, vel quodcunque edulii genus, sive sit caro, sive pomum, sive rapum, vel omne, quod obsoñii nomine venit, incidatur dentibus, quàm minutissimè, post indatur vitro & conspergatur notabili *salivâ* quantitate, quæ masticato cibo sit congrua: committatur hinc vitrum probè obturatum calidis cineribus, ita, ut cineres illud undiquaque regant, ad eminentiam contentorum, ad horas duodecim, interdum ultra, etiam ad viginti quatuor, neque enim in vase artis tam citò omnia absolvi possunt; & dehiscunt contenta in minima, apparebuntque hinc inde bullæ variæ sortis, exiguæ, mediæ & majores, quæ, dum bulla bullam urget instar vini novi aut cerevisiæ fermentis agitatorum, turgidam elevabunt leniter massam. Massæ huic affundatur postea liquor, succi pancreatici vicarius, vel ejus naturam redolens, ut auctâ aciditate tantò felicius opus procedat, & grossum à subtili secedat. Liquor verò ille sit acetum aliquod naturæ, sive philosophorum, quod nonnulli appellant spiritum Saturni vegetabilis, quem

ut parare discas, consule *Cabalam, Chymicam, Basilium & Autorems de principis Naturæ & Artis chemice*, stent tam diu, donec bullarum agitatio cesset, trajiciantur postea liquida per purum linteum, ut admirandus ille Naturæ actus majori gaudio observari possit, & porre per chartaceum filtrum, ut liquor per transeat clarior. Liquori huic claro & perspicuo affunde denique anaticam biliosi spiritus portionem, id est liquorem flammis coruscum, & ebnoxium, auri æmulum, qualis esse solet spiritus quintæ essentiæ depuratus, & factâ subito effervescentiâ, compositum illud migrabit in lac quoddam candidissimum, chyli purissimi æmulum.

Ecce jam vobis fermentationem! ecce effervescentiam! ecce ciborum analysin, chylum grossum, spumosum, liquidum, diaphanum, lacteum!

Tantæ scilicet potentæ est *saliva*, menstruum illud microcosmicum, ut in libertatem asserere possit & recludere, quod ignis communis non potest: nempe, elicere ex cibis succum chyliferum, qui dein medio succi pancreatici & biliosi, vel per artem factos horum æmulos in chymiâ spiritus, in lac convertitur, ut quasi oculis videre possis tuis, quopacto Sal cum Sulphure altercando circa fontem naturæ, insigat Sulphuri vulnus incurabile, ut loco sanguinis effluat lac candidissimum, quod lac candidissimum mille milleque albissimis atomis coruscans, instar argenti purissimi, post unum alterumque diem mergetur ad fundum, subtilitatem nubis albissimæ repræsentando, aut instar candicantis & à Sole illustratæ nebulæ subsidendo.

Hoc verò lac meritò appellari potest unicum illud subiectum, quod sanguificationi & nutritioni destinatur in homine, reliquis impuritatibus ad excretionem dedicatis. Et, si quidem mihi ingenuè philosophari licet: Sal est, de universali participans, & philosophæ nix alba Scholæ, rubedinem intensissimam in se continens, & lucem vitalem, in aurum microcosmicum digerenda, proxima quintæ essentiæ materia, tota ærea, aqua sicca, Sal armoniacum philosophorum & vegetabile. Saliva verò magnes est ab aëre hoc generatus, & posrò faciens apparere hunc aërem no-

strum, qui congelatus melior est, quàm universa terra. Imò & lac hoc chyliferum appellare possum Dianam, quæ post conflictum *Salis & Sulphuris*, sive, ut cum *Basilio* loquar *Draconis & aquilæ* egressa est, secundum *Sendivogium*, ex nemore; & cur non etiam Mercurium philosophorum? qui ex Sulphure & Mercurio conjunctis educitur arte, & de cætero nudus est, neque in lucem prodit, sed à naturâ miris modis involutus est. Omnia enim, quæ in microcosmo sunt aut fiunt huic Dianæ sive lacti virgineo insunt, suo tempore & ulteriori cōstione alteranda & in puniceum colorem convertenda. Neque verò id Naturæ difficile est microcosmicæ. Uti enim Sol macrocosmicus per radios suos, quaquâ versum, in universum orbem dispersos, rarefacit aquas, & facilimo negotio puriores spiritus rubefacit, quod in spiritu panis ad oculum demonstravit *Robertus de Fluctibus*, & de quo fortè infra prolixior nobis differendi affulgebit occasio; Ita Sol microcosmicus, calore suo vitali, per venas lacteas virgineum illum laticem ad se delatum sibi jungit: Sal enim Sali facile jungitur, & spiritus spiritui: eumque jungit primò venoso, dein arterioso sanguini, ubi, motu continuo in arteriis per pulsum factò, de novo quasi effervescit & floridè spumescit spiritus ille salinus; quod autem grossius est & oleosum magis, ad venas revertitur.

Neque tamèn omne id, quod salino-chylosum est, in sanguinem convertitur arteriosum. Salivæ quoque in sanguine arterioso patria est, mediis nempe spumosi in sanguinis fluctibus. Unde tres notabiles in arteriis occurrunt operationes, licet unus in illis contineri videatur sanguis, qui tamen simul aqua est & spiritus. *Prima*, est sanguinis in spiritum vitalem conversio: *altera*, candidæ Dianæ sive Mercurii microcosmici in sanguinem arteriosum commutatio: *tertia* aquæ & salis à sanguine nondum immutatorum destillatio. Cùm verò in sanguine arterioso semper aliquid delitescat novæ circulationi submittendum, atque inde ad venas relegandum: natura deinde requirat, ut semper novæ fermentationi præparetur pabulum, neque enim ciborum fermentationi potus sufficit, magnam partem per vesicam ejiciendus; hinc falsum
aqueum

aqueum nondum à calore & spiritu subactum, post separationem sui ex arterijs in salivam erat sequestrandum, pro novâ fermentatione & spiritus universi è cibis potulentisque extractione instituendâ. Neque enim nervorum succus dici debet saliva, cum nil nisi motum contribuant glandulis maxillaribus, pro expulsionem salivæ: neque aqua, si quam habent nervi, fermentationi apta esse possit, quod illi fatebuntur, qui succi nervosi naturam accuratius rimabuntur, concretioni, quod ganglia monstrant, magis idoneam, quàm ut rerum resolutionibus inservire possit, de quo fortè alibi. Sufficiat, brevibus demonstrasse salivæ indolem, officium & præstantiam. De sanguificatione enim in sequentibus plura dicentur.

Cum verò sic quidem in chemicis operationibus negotium feliciter procedat, dum & ipsa Diana, sive lac virgineum chemicorum primò lavari incipit, dein mergi, & adhibitis deniq; nonnullis dispositionibus & coctionibus rubificari, ut tandem emergat inde elixir perfectum impuritate carens maximè potestatis inprimis, si animâ auri ornetur: non tamen id ipsum adeò perfectè succedit in microcosmo, dum impuris primò seminibus nascimur, atq; alimentis *deinceps*, quibus nutrimur, semper adhærent tribuli & spine, quæ adeò nō omninò separari possunt, fermentis humanis & ipsis inquinatis, ut non simul intrent in ipsam vitam, in quâ, etsi occultè quiescant, etiam ad longum tempus, naturâ idoneè suas separationes continuante: tandem tamen erumpunt, eâ delassatâ, in lucem, & de vitâ triumphare incipiunt, sicque mortis necessitates in nobis manifestant, mediâ tribulorum & spinarum vitâ hactenus occultatâ, ultimò verò prorumpente odoribus & saporibus suis in apricum, & fermenta naturalia subigente. Sed ad *Salivam*.

Dubium verò alicui movere posset *Salivæ* vix notabilis aciditas & falsedo, & hinc ineptam eam esse ad fermentationem instituentdam? Veruntamen, ejusdem vis & efficacia suprâ & jam satis probata, quam incidendo abstergendoque & penetrando exserit. De cætero, mihi optimè notus fuit genere Nobilis quidam Vir, qui egregium ex salivâ salem putrefactione præmissâ elicit, tam vo-

latilem, quàm fixum, quem, nisi morte præventus fuisset, magnis destinaverat usibus. Quis verò crederet, aërem totum nihil aliud esse, nisi spiritum nitrosum, qui tamen non deprehenditur. Imò, Sal nitri terræ aërem fuisse, *secundum Cosmopolitam, Tract. 12.* & sine nitro ne vitæ quidem nostræ Spiritum subsistere posse, quò minùs fatiscat? quis in fumo resolutorum lignorum, qui caminis adhæret, quæreret nitrum, cùm tamen fuligo caminorum tota fere nitrum sit, & in hoc facili labore concedat? Sunt plurima in ambitu suo dulcia, quæ tamen in centro salsa sunt. Quis crederet chelidoniam aut Melissam salsedinem possidere copiosam, nisi id chemia demonstraret, non quidem percinefactionem & exustionem, ne quis cum nonnullis existimet, novum illud sal esse ignis productum, quod ante in Melissâ non fuisset; sed per repetitam affusionem phlegmatis sive communis aquæ Melissæ aut chelidonix, quemadmodum & aquarum aliarum herbarum plurium, supra proprium residuum, quod in alembico remansit, non tamen ad omnimodam exsiccationem per destillationem & abstractionem suæ humiditatis redactum est. Sic enim aquæ omninò salæ ascendant per alembicum, tandemque, repetitis affusionibus, quinta herbarum essentia manifestatur, quod quidem vix credidissem *Fernelio*, nisi manualis experientia ejus mihi fidem conciliasset. Qui volet, legat *Ambianum illum, de Abditis rerum causis*, & inveniet, plurima, quæ nova hodie quàm plurimis videntur, ante nostra quoque tempora non ignorasse omninò patres nostros, quæ inertia filiorum intacta & sepulta quasi mansere. Encheiria sanè & manualis Philosophorum operatio hæc & alia plura demonstrat, quæ, qui solis nituntur, absque experientiâ, rationibus, vix assequi poterunt. Neque ignorari debet, quòd ad fermentationem particularem cujusque rei non excludi debeant fermenta generalia, quæ in elementorum condo occultantur.

Quod si itaque ex prædictis nondum satis cognitum est, esse fermentum ventriculi acidum, ille nominatum, suprâque citatum *Dn. Lambertum Velthuisum, in laudato tractatu adeat*, & plurimadubiis suis occurrentia inveniet dilucidè explicata; licet neq;
hoc

hoc silentio prætereundum sit : acidum stomachi, quod specificum fermentationis medium vocat *Helmontius*, *In Imagine fermenti*, multam subire etiam in unâ specie latitudinem, & hinc legumina quosdam, alios olera, nonnullos pisces & vinum ægrè ferre: abhorrere alios caseum: alios lacticia fastidire, idque ob fabricantis & recipientis varias in agendo alterationes: & aliud esse acetosum, & aliud fermentale acidum, quòd hoc, quæ digerit, eadem & volatilizet: illud verò dissolvendo sæpe coaguletur, uti apparet in Spiritu vitrioli, chalybi superfuso: difficilior denique volatilifari, quæ post fermentationem, in fugam dilapso sale volatili, velleo concentrato, ex sale fixo acida sunt, quale quid est acetum, ut proinde, non sine causâ, motum præceperit Democritus, aceto squillitico utentibus, ad vitam longam.

Hactenus itaque, uti *Chemia* digerit & putrefactiones præmittit, ut accepto fermento partes dehiscant in minima; ita quoque cibi in stomacho acido fermento resolvuntur.

Cum verò, uti dictum, plurima sint acidis, ut sic, insolubilia, ideoque ad fermentale acidum sulphur aut sal quoddam requiritur lixiviale, cujus combinatione solvi non adeò difficile est, quicquid resolvendum sub manus artificum mittitur, quod, cum præter spiritum acidum reperiatur in nitro, multis sanè nō sine ratione hoc pro universali menstruo reputari cœpit. Videtur enim non impertinenter dixisse *Philosophus Teutonicus*, *Tractatu de signaturâ rerum*: In ictu & accensione salis nitri, primò generatur aqua Sulphurea, deinde aqua Mercurialis, tertio Sal. Sulphur in se habet lumen & oleum vitale: Mercurialis aqua conservat & nutrimentum attrahit, datque virorem: Terra salina deorsum labitur, generaturque ex fumo sive vapore, qui correptus in accensione & contractus fere emoritur, estque materia terræ. Terra hæc non est sola; sed omnia in se habet, & sine nitro nullum metallum generatur. Plura hîc de militis gloriâ, Nitro, proferre possem, quod hyle est, atque ex magnesiæ corpore extrahitur, multisque, non sine ratione; Mars Philosophorum esse creditur. Sed, cum hîc instituti mei, non sit, propalare materiam Philosophorum, quia
ænigma-

ænigmatibus semper in volutam esse voluerunt, aliudque adhuc habeant philosophi Adepti nitrum; sufficiat indicasse: nitrosam *salivæ* substantiam præcipuum dissolutioni & fermentationi ciborum conferre, non aliter, ac etiam aqua fortis, quæ magnam partem Spiritus nitri est, metallorum dissolutioni quotidie infervit. Ubi tamen non omittenda spiritus nitri putrefactio debita, ut ab omni corrosivitate liberetur, ut habeas ad plurima arcana clavem, cum & ipsum solis lumen in abyſſo suâ reconditum habeat. Hæc itaque in primo naturæ vase, ventriculo fiunt, ut acido saturato fames discedat, cremoreque ptisanæ, velut rudimento virginis lactis factio, prima ad ulteriorem digestionem pateat janua. Dixi, rudimento virginis factio, quia lac virginis ulteriorem adhuc requirit laborem, ut purum sit & virgineum.

Differui itaque suprà de duplici spiritu, diversis qualitatibus imbuto, eoq; altero saturnino, non inflammabili; & altero aureo, solari & flammis coruscante, & quo pacto ex horum concursu ex cibo in stomacho fermentato diaphanum lac sive chylus purissimus tandem manifestetur. Cum verò in homine id demum fiat superato pyloro; hinc ulterius mihi progrediendum video, ut explicem ea clarius, & quo pacto in homine supradictorum spirituum æmulirivi idem, quod illi extra hominem & per artem, efficiant.

Rivi proinde mox emergunt duo, superato pyloro, & ad intestinum duodenum demisso ventriculi chylo, quorum alter orientalis naturæ est, id est calidus & siccus: alter occidentalis, id est frigidus & humidus, cum, ut instar duorum Draconum de novo adorianitur chylum, in longè subtiliorem naturam divellendum & discerpendum, tum, ut partes homogeneæ sibi uniantur: tum ut heterogeneæ sequestrentur. *Natura enim naturâ gaudet*, & quæ inter se affinitatem majorem habent, illa sibi facillimè junguntur, exemplo Mercurii, qui auro & argento facillimè jungitur propterea, quod hæc non sunt Mercurio extranea, sed vicinius cum eo participant naturam suam, quàm alia quæ vis corpora, ut hinc singulari ratione Mercurii sorores & compares dicantur *Div. Thoma Aquinati*. Conferatur hîc quoq; *Gastonis Clavei Apologia Chry.*

fit digestio, quæ solutio: ea putrefactio, quæ destructio: virtus autem cujusque sit seminis, unicuique se rei in suo regno conjungere, & dum terendo communiter destruimus, heterogenea non solum separamus; sed & homogenea congregamus, sicque dissolvendo coagulamus, & coagulando dissolvimus, ut res in umbrâ latentes & occultas faciamus apparentes, & ab illis umbram tollamus; hinc, dum partium fit heterogenearum sequestratio, eâdem quoque fit operâ homogenearum congregatio; sed non sine motu, ebullitione, pugna, aut effervescentiâ, uti videre licet, in fermentatione cerevisiæ aut vini, cujus beneficio limpidi liquores coeunt: fæces verò vel expelluntur, vel subsident: nec non in succis herbarum. Cum enim vegetabilia per contusionem in succum resoluta sunt, tum, si illis affundatur Spiritus Urinæ vel liquor nitri fixati, paulatim fit commotio & levis ebullitio, quæ peractâ, feces herbarum ad fundum abeunt, ipsa verò herbarum essentia ab illis seorsim secedit. Quæ verò separatio & depuratio tantò feliciter succedit, quanto magis herbæ contusæ fuerint, & quò separator, separans lucem à tenebris erit igni concentrato propior, aut sal philosophorum, de quo in descriptione Itineris *Friderici Galli ad Eremitam* quendam ita legimus: Manè, cum sub ortum solis diffuerent tenebræ, deducebat nos in hortulum suum, cum paulò antè in sylvâ collegisset, veronicæ & rutæ, cujusque manipulos fere tres. Hinc acceptâ patinâ stanneâ & contritis in eâ singulis herbis, succoque earum in vitrum expresso, de tincturâ suâ accipiebat fortè tantum, quantum fuisset dimidia pars grani sinapi, & hujus quidem dimidiam partem miscebat succo Rutæ: alteram verò Veronicæ; quo factò, in momento, cum quâdam circumrotatione separabatur phlegma ab essentia, quæ ex rutâ colore cæruleo, ex veronicâ verò aureo colore in superficie natabat, quantitate pisi. Addebat: phlegma hoc nutrimentum pro brutis: Tincturam verò esse ignem verum, quo verus philosophus utatur pro separatione & cœctione Medicinæ. Non aliter, procedit natura in homine. Masticatione primò opus est per dentes & resolutione ciborum in ventriculo, quod vitæ nostræ spiritu fit & per quintam in nobis habitantem essentiam, sive

ignem naturæ fermento junctum; quò enim illius partes per fermentationem magis minusve subacta fuerint, eò magis minusque puras deinde in effervescencia continget eas congregari aut separari, ut verificetur quoque hoc pacto, quod in Scholis Medicorum tritum est: Errores concoctionis primæ non emendantur in secundâ.

Rivi verò illi derivantur à *ductu biliario & pancreatico*, *Wirsungiano* dicto, quorum hic acidi succi promus condus est, saturninæ naturæ: ille tincturam Sulphuris & Sal quoddam in se solare continet. Ille instar Draconis orientalis: hic occidentalis sese habet. Ille Sulphur invisibile communicat, primamque ad sanguificationem dispositionem: hic mercurialem videtur duplicare naturam. Ille ignis Naturæ est: hic aqua, quorum combinatione fit ignis aqua, liquor alcahest & novum quoddam menstruum universale, in quo etsi diversissimæ sunt naturæ, quæ duobus pugilibus comparari queant, sive etiam, ut suprâ dictum, Draconi & Aquilæ, de quibus *Basilus clave secundâ*, in libro suo *von dem grossen Stein der ubralsten Weisen*/ circa finem noranter loquitur. Non aliter tamen ac Glaucus & Diomedes post acre duellum conveniunt amicè, ad majora naturæ opera perpetranda. Non enim cælum cum terrâ divortium facit. Et etsi Glaucus & Diomedes, alter quidem aureo: alter verò plumbeo gladio hostiliter congregiebantur; cum tamen neuter succumberet, factum inde est, ut pactâ invicem amicitia permutatisque gladiis amicè viverent, tempore pacis suæ de bello in alios suscipiendo cogitaturi. Uti enim in opere Philosophorum plurima quidem excogitantur, quæ ad eliciendum, ex re, in quâ est, Mercurium Philosophorum adhibentur, dum alii contritiones, alii sublimationes, alii ablutiones, alii nitrosos, alii sulphureos, acetosos alii liquores & varia balnea & lavacra adhibent, ut sequestratis facibus, & amoto tanto, in quantum opus est & natura requirit, humidum radicale metallorum, Mercurius Philosophorum in lucem prodeat; nihil tamen in eo efficitur, nisi mundatâ prius & dispositâ naturâ quis sciat duplicare Mercurium, quod procul dubio sit additione spiritus, & triplicare Sulphur, quod

an fiat additione ignis & animæ Solis, adeptis cognitum erit? quorum Sulphurum alterum invisibile est, alterum visibile; utrumque; tamen tingentis & coagulantis fermenti locum obtinet, ut sic verificetur, quod diversi autores scribunt; & alii quidem: Opus Philosophorum, sive tincturam eorum fieri ex solo Mercurio eorum, coagulato per actionem proprii sulphuris. Imò, argentum vivum illorum, quod verò multis parasangis distat, ab argento vivo vulgi, licet & hoc suo usu non careat, per se sufficere & tibi & sibi, absque omni rei extraneæ additione, solâque decoctione naturali solvi & congelari. Alii: Philosophos propter abbreviationem addere illi Sulphur suum, bene digestum & maturum; & alii denique: Mercurium quidem in se habere granum & fermentum Sulphuris Naturæ, quantum sibi sufficiat; necesse verò esse, ut & aliis sufficiat, & proinde Sulphur invisibile multiplicandum esse, quousque exprimatur & perficiatur lac virginis. De quibus videantur *Cosmopolita, in Tractatu de Sulphure, & Arcanum Hermetica Philosophia, nec non Geber & alii.* Siquidem secundum illum: Aliqua ab accidentibus purgamus, purgata iterum conjungimus, additis addendis deficientia adimplemus, &, imitando naturam, ad finem summæ perfectionis decoquimus: & secundum istum, Philosophicum ignem addimus igni materiæ innato, quæ sanè nobilissima verba sunt, & consideratione dignissima, sine quorum exacto intellectu frustanea omnia sunt, quæ in arte hâc suscipiuntur: Mercurius enim philosophorum non reperitur supra terram, per Naturam factus; sed arte producitur, ex sulphure & mercurio conjunctis; Ita quoque impossibile esset, fieri dispositionem ad sanguinem in corpore humano, tanquam nobilissimam vitæ tincturam, nisi ex oriente martialis siue etiam Solaris naturæ bilis afflueret: & separationem institui puri, ab impuro, nisi cum bile concurreret pancreatici liquoris aciditas, sicque quatuor velut qualitates conjunctæ, in igni & aqua, Sulphur nimirum & Mercurius, fixum & volatile, haberent vim sequestrandi, & extrahendi, id quod suprâ quodammodo inculcavimus, lac nimirum virginis purissimum, & quantum natura humana admittit.

Est enim bilis instar Sulphuris Philosophorum invisibilis, quod si additur paucitati Sulphuris, quæ in materiâ Philosophorum, post ablationem Sulphuris combustibilis & foetentis superest, in causa est, quodd deinceps sequi possit ad rubedinem felicior decoctio. Impossibile ergo credant, tincturam sanguinis elici posse ex cibis, quicumque Philosophorum nomine gaudere volunt, nisi per bilem accedat Sulphuris naturæ augmentum. *Plato quidem in Timæo suo, sive libro de Naturâ, demonstrans, quo pacto ignis secet in animalibus cibos, igni videtur attribuere hoc officium, dum ait: Propterea sanè per totum corpus omnibus animalibus alimenti latices ita fluidi facti sunt, scilicet, quia ignis cibos secat. Cùm a. recens secti sunt à cognatis rebus, partim fructibus, partim herbâ quæ omnia Deis nobis, ob hoc ipsum plantavit, ut essent alimentum, varios quidem colores habent ob commixtionem, verum rubicundus color in ipsis plurimus discurrit, naturâ sectionis & impressionis ignis in humidoproductâ.* Sed quid obstat, ignem bilis nomine ipsi venire potuisse, in primis, si secundum naturam se habeat, & non, si in quali sive quanto excedat, cùm eodem loco, paulò post fateatur quatuor esse genera ex quibus corpus compactum sit, terram, ignem, aquam & aërem, & horum præter naturam redundantiam & defectum & ex regione propriâ in alienam discessum & rursus ignis & aliorum &c. seditiones & morbos facere, ubi & in subsequenter bilis præternaturam se habentis mentionem facit, videatur pag. mihi 757. & 758.

At inquis: Chylus verò bile non tingitur. Noli mirari, qui hæc legis! Sepè enim videre licet ex acidorum concursu, res purpurâ rubicundiores albescere: notavitque hoc Naturæ Mystra Sennodivogius, dum ex conflictu Salis & Sulphuris, loco sanguinis, vidit aquam, quasi lac candidissimum effluere, ac in magnum flumen crescere, sicque ex nemore Nymphæ Veneris egredi Dianam, quæ tamen ulteriori dein coctione, Sulphure jam occultato, de qua jam tum notabilia diximus, paulatim postea emergente, in ruborem conversa fuit. Ne enim putes, te in multiplicatione Sulphuris, hujusque cum caducifero Dracone commixtione constan-

constantem rubedinem statim introducturum! falleris toto cælo, si vel omnes sub cælo aquilas congregares & elementarem ignem in manibus teneres. Alba in principio ut fiant omnia necessum est, instar chyli in lacteis venis, donec coctione absoluta longo itinere peracto, exsurgat tandem Salamandra potens & fixa, nullisq; obnoxia flammis, & per tot circulationis rotas in rubedine sanguinis perfectissimi pupura triumphet.

Novum hoc de fundamento sanguificationis dogma plurimis bilem movebit, scio; sed non illis, qui adyta naturæ rectius rimantur, atque syrtes plurimas ex parte superârunt. Consensuros verò sperarem facile omnes, si, quæ longa Philosophorum ætas occulta tenuit, in publicum edere, manifestique juris facere liceret. Quamvis & tacite insciique plurimi condescendant mecum in hanc sententiam: dum alii calidum & acrem bilis humorem chylum à putredine tueri, facilemque excrementorum expulsionem, roboratis intestinis, promovere, sicque valetudinem & vitam longiorem obtineri: alii hepar calefacere & sanguificationem, fortè tamen, ipsorum opinione, solo calore, juvare: alii balsamicum quoddam condimentum sanguinis esse sentiunt. Verruntamen invisibili Sulphure suo eam sanguificationi præesse, hoc quidem consideratione dignum judico, exinde enim & balsamica natura profluit.

Helmontius, qui mediante Chymiâ quàm plurimis veterum excussit, ut tantò accuratius in rerum causas investigare cæperint, atque idcirco sine causâ vapulat abiis; qui scripta ejusdem vel obiter saltem legunt, vel, ob ignorantiam Pyrotechniæ, non intelligunt Hermeticiæ Philosophiæ acumen, cum ob rara ingenii dona & scripta grâtiâ ipsi agere deberent, si non ob singula, saltem ob plurima, quæ ingentem laudem merentur, examinatâ bilis naturâ, ipsam balsami instar sese habere in corpore humano, procul dubio ob sulphuream atque salinam naturam, quâ gaudeat, chylumque in stomacho acidum antea, salsum efficere vel falsedine imbuere autumavit. Haud male. Fel si per destillationem examinatur, & sal lixiviale præbet, & tincturam sulphuream, instar

rubini. Hinc felle corrupto Ictericia & Hydrops in promptu sunt, variaeque suboriuntur putrefactiones & corruptulae planè mortiferae, uti in apertione hydropici Giffæ anno 1653. & anno 1665. 25. Febr. styl. Vet. *Darmstadii in Nicolai Meisneri*, ibidem tum Laboratoris Chymici, uxore observavi. In hac vesicula fellis planè exsiccata reperiebatur, & in sex flavos lapides, friabiles tamen, concreta, qui loco fellis in cavitate continebantur. Educebantur verò ex illi⁹ abdomine aquæ cruentæ & fætida, uti in stagnis esse solet initio, post, qualis esse solet feculenta subrubens cerevisia, centū & viginti quinq; libræ, & in fine deniq; instar juris piperati. Musculi inde abdominis erant absumpti, reperiebanturque ad utrumque lineæ albæ latus abscessus, intestinis in flammatis, omento & pancreate corruptis: ventriculus corruptæ biliolæ materiæ ultra libram continebat. Pulmo flaccidus, nigris & cæruleis maculis infectus & corruptus erat: in renibus & hepate nullum notabile apparebat vitium, nisi quod hepar adnatum esset diaphragmati, & lien flavedine aliquâ tanquam corrosivo quodam tinct⁹ & versus ventriculum velut sectus aut superficienter rupt⁹ esset. Quo ipso fanè non leviter videtur *Platonis* verificari opinio, quam antea adduxi: *nimirum humorum ex regione propriâ in alienam, in primis ignis, id est bilis discessum, vel redundantiam, vel defectum & corruptelam seditiones & morbos facere, id quod latius explicat dum dicit: Cùm enim caro liquefcens, (intellige si ve igne intensiore per universū corp⁹ diffuso aut circum ambiente illud, aut interno in propriâ capsulâ, qui fel est, exacerbato, rursus in venas tabem emittit, tunc sanguis multus ac varius in venis, unâ cum spiritu, coloribus ac spissitudine alteratur, insuperque acidis & salis potentiis infectus, biles & serosos humores & omnis generis pituitas suscipit. Omnia enim converso ordine facta & corrupta, sanguinem ipsum tunc primùm perdunt, & ipsa nullum amplius alimentum corpori exhibentia undique per venas feruntur, eorum, quæ secundum naturam se habent, circuituum ordinem (notetur hîc circulatio sanguinis à Platone observata) nullum servantia, inimica quidem ipsa sibi ipsis, eò, quòd nullum mutuum usum inter se exhibent: constitutioni verò corporis,*

poris, & ei, quod in loco suo manet, intensâ, perdentia hæc ac liquidantia. Quantum igitur de vetustissimâ carne liquidatum fuerit, id difficulter concoquitur, & à multâ quidem combustione nigrescit. Verùm eo, quòd undique corrosus est, inde amarum existens, omni corporis parti, quæ nondum corrupta fuerit, allabitur. Et modò pro amaritudine acidus, fit niger color, amaro videlicet magis attenuato: modò amaritudo rursus sanguine tincta colorem rubicundiores habet: herbaceum verò, si niger ad hunc ammisceatur. Commiscetur insuper flavus color cum amaritudine, cum nova caro contabuerit *ab ignis flamma*. Et commune quidem (nb) omnibus his *nomen bilis* aut Medici quidam imposuerunt, aut aliquis, qui ad multa & dissimilia respicere potuit, & inter ipsa ad unum genus videre, dignum, ut inde omnia cognominarentur. Hactenus *Plato de bilis corruptæ excentricitate*.

Dè cætero verò bilis est instar aloës, vel myrrhæ aut absynthii, salinivæ aut sulphurei spiritus, imò instar Elixiris proprietatis, ut hoc deficiente, deficient deinceps omnia in microcosmo, secundum illud *Hiobi cap. 16. Effudit in terram fel meum*, id est: nullus in me amplius est animus: ubique in corpore meo corruptiones patior & dolores intolerabiles: Sal naturæ meæ colliquatum est & contabuit. Si n. spiritus salis ex sale depuratissimo destillatus, omne quod corruptioni obnoxium præservat, si modo spiritu illo imbuatur, ne per multa secula corrumpi queat: & quidem hoc pacto cadaver tempore Alexandri sexti inventum ultraque mille & trecentos annos defossus intaminatus & incorruptus extitit; quis non spiritu hoc sulphureo salinoque, qui in bile est, crederet, etiam sanguinem conservari in homine per decentem proportionem, posse.

Qui scrupulum adhuc in his quærit, legat simul insignem ad *Clarissimum Dn. Mæbium perscriptam epistolam amici, in fundamentis Physiologia*, & quæ præterea à *Fernelio* observata olim fuisse; tum enim confitebitur facilè: hæmatosin non juvari solum bilis calore; sed & chylum adeò eâ imbui, tanquam Sulphure & Sale, ut sine hac hæmatosis quidem fieri possit. Est enim Sulphur illud tinctura &

ra & crystallus rubedinis intrinseca. Et quamvis chylus videatur albus, cui miscetur; experimento tamen, non aliter ac Philosophorum nix in centro rubedinem habet, quæ ulteriori digestionem & circulationem è centro in circumferentiam se promovet ut in præcedentibus satis inculcatum est. Unde & de Sophiæ labore *Cosmopolita* dicit: Sulphure acui debere Mercurium, si prodesse debeat. Et alius: In centro Salis aliud est sal, quod haud multum discrepat à sale Sophorum, estque clavis totius artis, facitque reviviscere plantas.

Cæterum, etsi quoque Draconi huic orientali ab Anatomicis attribuat vis discernendi, expultricemque stimulandi; non tamen sine causâ natura videtur alium adjunxisse ductum, per quem ad intestina quoque alius succus feratur. Cumque ductus ille, ut in præcedentibus dictum, sit *Pancreaticus* sive *Wirsungianus*, è quo quidem ad intestinum aliquid fertur: nihil verò ab hoc ad illud, ob osculum clausum; maximam verò partem acida effervescentiam succitent; Hinc, quia succus ille pancreatis acidus est, combinatis duobus illis rivis, tantò felicius puri ab impuro sit segregatio & lactescentis chyli manifestatio. Pro aciditate verò chyli non jam memorabo: bilis vomitum sæpè præcedere aut sequi acidum: non, infantes recenter natos, quibus nihil in ventriculo est, multum acidi evomere: non, eosdem sæpè excernere æruginosa & odoris vitriolacei excrementa, quæ si in ventriculo generarentur, aut per fauces eò delaberentur, deberent eo tempore fauces eorum atque os excoriari, ubi tamen tum temporis tormina & cruciatus patiuntur, indicio, ex pancreate illum acorem provenire. Referam saltem, quod nuper ab amico ex Batavis ad me perscriptum: Instituisse nimirum, haud ita pridem, Lugduni Batavorum, extispicium Medicinæ & Anatomix sedulum Cultorem: itaque, paululum aperto catulo vivo, in tantum, in quantum opus fuit ad ligaturam ductus pancreatici, relictâque usque in alterum diem ligaturâ, ductum illum acido succo tumefactum invenisse. Inventum ergò, quod initio dictum. Ut neque fileam: acidulas, spiritusque nitrosos & sulphreos acidos, quales sunt Salis,

Vitrioli,

vitrioli, nitri, clyffi mineralis debite & cum temperamento adhibitos adeò quidem sequestrationem puri ab impuro stimulare, ut sanitati hoc pacto quàm maximè præsent, imprimis verò illos juvent, quibus acidum pancreatis respectu bilis debilius est, aut quibus bilis ad corruptionem properat, variâsque inde in sanguine phlogoses excitat & tormina. Quantarum enim virum sit spiritus sulphuris ad vitam longam: quantum item ad digestionem valeat spiritus vitrioli, satis expeditum dedit *Helmontius*, in tractatu de arbore vite, itemque c. 8. de Lithiasi, ubi dicit: Sulphureâdem ratione, quâ vina conservat & vappam restituit, etiam vinum vitæ nostræ, sanguinem conservare in stigma conversum: & spiritum vitrioli, modo legitimo, quem ille, loco citato, docet, destillatum pergere usque in quartam digestionem, resolvereque excrementa morbosa in itinere obvia, & per consequens etiam tollere causam occasionalem plurium morborum chronicorum. De salis verò spiritu jam tum dictum in antecedentibus.

Sed, ne quis miretur has operationes naturæ in corpore humano, dum acida cum salinis mista congregationem chyli molliuntur in suas homogeneitates, ejusque sequestrationem in heterogeneitates; idcirco idem natura nobis in sulphure & mercurio, quæ minera sunt argenti vivi Philosophorum, conjuncta tamen, ob oculos ponit, utpote, quæ sic vim habent metalla solvendi, occidendi & vivificandi; quàm verò potestatem accepere à sulphure acetoso suæ propriæ naturæ, teste *Cosmopolitâ*, è quibus alterum, acetositas nimirum, segregat & resolvit: sulphur verò tingit, maturat & coagulat. Imò, velut fermentorum natura monstrat, planè immutat in homine assumpta, ut desint esse, quod fuerunt, nempe herbæ, fructus, radices, animalia, volatilia, aquatilia, pisces & id genus alia. Cum enim in naturam humanam convertenda sint, ideoque necesse est illorum quidditates mutari, ut novum hoc inde confurgat; idque non spontaneâ resignatione, aut prioris habenæ lassatione, uti egregiè disserit *Helmont. cap. 5. de Lithiasi*: sed superinductâ necessitate novi seminis. Ideoq; & sulphur Veneris, post separationem suâ à suo corpore, ac resur-

e

gens,

gens, fit Sulphur quasi gloriosum, tingitque ideò sulphur mercurium immediatè, ut sese thoro inseparabili mutuò amplexentur, dicente eodem Philosopho, quod magnæ considerationis est. Secundùm *Thomam* enim, Cuprum proximam habet potentiam, ad argentum & aurum. Quod verò, secundùm *Gebrum*, totaliter destrui debet.

Haftenus itaque omnia operi Naturæ necessaria insunt, quæ longâ circulatione & coctione in sanguinem abire possent, sicut etiam fit in productione sanguinis in ovo; igne interno, tanquam principali directore & opifice operis, agente, sed ab externo excitato. At verò, cum in Philosophorum opere, uti jam ante indicatum est, addatur etiam interdum tertium, ex sententia *Gebr* in recapitulatione totius operis libri *Investigationum*, ad opus abbreviandum; ideòque prætermisiss, quæ vel de excretionē heterogeneitatum per intestina, vel de chyli per venas lacteas ad commune receptaculum profectio, vel de lymphæ commixtione, quæ & ipsa porro diluit & purificat chylosam substantiam, instar phlegmatis corrosivi, vel aceti, quod lavacrum mercurii *Geber* vocat, adhuc dicenda essent, quibus utpote Anatomicorum libri referti sunt; restat, ut de tertio vase, id est, corde aliquid dicamus. Miscetur in hoc chylus cum sanguine, non, tanquam ille non possit, progressu temporis per se ob additum sibi sulphur rubedinis tincturam acquirere; sed, ut id fiat tantò facilius. Uti enim aurum fermenti loco adhiberi solet, in Sophiæ labore, quod *Geber* appellat, loco citato; corpus perfectum attenuatum; idque deinceps post resolutionem & putrefactionem, variasque ascensiones & descensiones in tincturam excoquitur. Ita quoque chylus sanguini jungitur, non, ut momento temporis migret in sanguinem, fiatque cum hoc in instanti planè homogeneæ naturæ; sed ut per varias circulationes magis magisque attenuatus, semperque spiritalior redditus, & purissimi denique sanguinis naturam indutus, partim coaguletur in substantiam humanam, & in eam plus ultra constringatur: partim novæ generationi, in debitâ matrice præbeat materiem. Momento enim id non fieri, monstrat venosus

sus sanguis, qui aquæ mistus viscosam & glutinosam substantiam, nondum plane in sanguinem conversam, chylosam procul dubio, exhibet; sed longiori motu convertendam, atque ideò ad cor reducendam, nisi quis dicere vellet, ex venoso sanguine fieri nutritionem, jamque carnis inchoamentum in sanguine venoso id esse, quod in sanguine post venæsectionem aquis mixto album & viscosum cernitur, & teste *Dn. Andrea Knöselio, Regis Poloniae Casimiri Archiatro*, in carneam massam facile compingitur: dum ait: Fidem datam liberaturus simpliciter assero: aquam illam innatantem, partem sanguinis esse individuum in vitâ, ὅχιμα ἴης τροφῆς balsamicum; album verò illud glutinosum, esse jam sanguinem fibrosum incarnationi proximum & agglutinandum; inferiorem verò rubro nigricantem expectare adhuc sui perfectionem in tales fibras incarnationis, quas etiam è sanguine circa malleolos emisso & aquæ calenti immisso, aquâ illa eluto illo sanguinis rubro separatas virgultis adhærereprehendimus. Eædem fibræ in factitiam & artificialem carnem compinguntur, hâc oculari demonstratione: Quotiescunque cucurbitis in balneo calente sanguis exfugitur, toties collecti grumi aliquot hujus extravasati sanguinis inter manus conglomerantur instar nivalis pilæ, & semper recenti affusâ aquâ eluendo sanguinis rubrum, arctius manibus compinguntur eousque, quò tandem illa omnis fibrarum compactura in massam candidæ vel incarnatæ & sic factitiæ carnis portiunculam coalescat, jucundo & curioso spectaculo. *vid. prædictus Dn. Knöselius, in methodo medendi febres epidemicas & pestilenciales.* Id quod verò hætenus universo Dissectorum cætui haud placet, qui omnem venosum sanguinem ad cor regredi affirmat.

Coagulatio verò illa in carnem & ossa fit, vi sulphuris animalis. Quemadmodum enim mercurius vim habet à proprio sulphure coagulari: ita quoque vis sulphuris animalis, si non esset in homine, congelare sanguinem non posset in carnem & ossa, quod videre quoque licet in vegetabilibus, in quibus, si non esset vis sulphuris vegetabilis, non congelaret aquam seu mercurium vegetabilem in herbas & arbores. Cùm enim Natura in triplex

regnum divisa sit, nimirum minerale, quod per se subsistere potest, etsi nullus hominum in mundo esset, nec arbor nec herba: vegetabile deinde, quod etiam sine minerali & animali subsistere potest, quia ex uno per unum creata sunt, nimirum ex vapore humido, sive aëre congelato, in suis matricibus per dispositionem Dei: denique animale, quod ex prædictis duobus vitam habet, illisque nobilius est; hinc pro diversitate seminum, quibus quodlibet regnum gaudet, etiam diversa fit horum in suis matricibus coagulatio, beneficio sulphurum: siquidem, teste *Cosmopolita*: Sulphur est mercurii coagulum, ut in regno animali, mercurium sive materiam, sulphur, tanquam virtus, convertat in naturam, non mineralem, sed animalem: & sic quoque in cæteris. Ideoque etiam, quantum ad novæ generationis dispositionem attinet, teste *Trevisano*, consimile est hominis generationi opus nostrum Philosophicum: quia, quemadmodum parentum semina per amorosam conjunctionem, quæ velut labor quidam est disponens, & commiscens illa naturalia semina, in vasis naturalibus junguntur & miscentur ad hominis generationem: semen verò viri, tanquam maturius, perfectius & activius cum semine foeminae immaturiori, veluti passivo conjungitur: Ita quoque in mercurio (ex quo aurum à naturâ in vasis mineralibus procreatur) fit naturalis conjunctio amborum seminum, masculi & foeminae, consimilisque artificialis conjunctio agentium & patientium. Et veluti viri semen magis actu in se continet elementa agentia, ut sunt aër & ignis: foeminae verò actu magis elementa indigesta & passiva, ut sunt terra & aqua, atque ideo magis digerenda, hisque in vasa naturalia foeminae effusis & permixtis, nullâ re extraneâ sibi additâ (calore tamen extrinseco mulieris excitante & coadjuvante intrinsecum calorem proportionalem seminis viri) activa elementa seminis viri digerunt & maturant semen foeminae, unde homo generatur perfectus in naturâ: Ita quoque elementa activa in mercurio, tanquam semen masculinum cum elementis passivis, quæ sunt veluti semen femininum, artificialiter in Sophiae labore conjunguntur, proportionem tamen naturæ debitâ

debitâ semper observatâ , quæ conjunctio prima appellatur digestio mercurii, in quâ de potentiâ surgit actus, scilicet masculinum à fæminino, hoc est aër & ignis, quæ potestate tantum insunt mercurio, *Verba sunt Trevisani*, à terrâ & aquâ, quæ duo solum actu insunt, mediante pura digestionem & subtiliationem ipsorum. Et hoc est, quod dicunt Philosophi: medicinam metallicam fieri debere ex duobus, unius tamen essentia, videlicet, ex unione mercuriali fixæ & non fixæ naturæ, spiritualis & corporalis, frigida & humida, calida & sicca, ut sic una materiarum subveniat alteri. Sicut enim Deus primò creavit massam informem, in quâ virtutes omnium elementorum latitabant: postea verò per divisionem ejus cælum fecit & terram: superius & inferius: masculinum & fæminum: agens & patiens; ita quoque in Philosophorum massa duo hæc requiruntur, ut ei insint, quæ tamen per artem sequestrata & post depurationem unita opus compleant. Terra in primâ creatione emittebat nebulam, quæ recidens in terram rerum generationem & multiplicationem promovebat. Exlimo erat Adamus factus, ex Adamo Eva, quorum conjunctioe universi generis humani propagatio. Ex uno siquidem unum non creatur. Sufficit si possis ex duobus facere unum tibi utile. Duo tamen hæc unius sunt radices: neque specie differunt sed numero: sicut vir & mulier in ordine ad speciei multiplicationem unum sunt in specie; duo tamen in individuo & sexu. *sec. Saturniaregna pos. 36.* Materiam ergo tuam dispone, id est limum tuum aut limbum ut inquisitum & inventum disponas salutaribus aquis vide, foetum matris in uterum reiterato, fove, reconde, regenera, tum occide, arcana sunt *Walchii, in Decade fabularum*, verba. Sed inquis: *Hermetem in Tabulâ sua*, unicam solum rem indigitare, à quâ omnes res adaptationem factæ sint? Dico igitur omnino rem esse unicam, id est virtutem cælestem & essentiam quintam, quæ verò mutetur in mare & fæmina ad terram in cælum & cælum in terram commutandum. Veruntamen, ingeniosi artifices, uti suprâ quoque inculcatum, præter hanc naturalem in Mercurio seminum digestionem, aliam subtilissimo ingenio conjun-

ationem ac digestionem fecerunt: unde nedum aurum simpliciter, sed longè nobilius & perfectius procreârunt. Ipsi enim aurum (in quo activiora sunt elementa) tanquam semen masculinum, in mercurio, (in quo passiva existunt elementa) ut debite dissolvatur conjungi præceperunt, omni re extraneâ semotâ, præter calorem extrinsecum adhibitum, qui adjuvando excitat intrinsecum naturalem auri, ad digerendum activè maturandum mercurium. Et si enim natura solum mercurium preparatum in terræ visceribus absque quovis adminiculo coquendo & digerendo convertit in metalla, quia tamen hunc finem non assequitur parvo tempore, ideoque ars juvat naturam, admiscendo mercurio, aurum maturum, in quo est sulphur optimè digestum, & ideo maturans & citò digerens ipsum mercurium, ad anaticam auri proportionem, elementa ipsius subtiliando, quo ipso mira fit huius operis abbreviatio. Neque tamen hîc aliquid contra aurum intencionem dico, qui affirmant: unam esse solum materiam. Differt enim hîc solvens à solvendo, digerens à digerendo solum proportionem & digestionem, & non materiâ. Neque itidem duohæc, aurum & mercurium nominando, mihi contradico, qui antea triplicis sulphuris mentionem feci, nimirum ejus, quod in mercurio est, deinde Sulphuris invisibilis & denique sulphuris digesti, quod in auro est. Siquidem quod Sulphur invisibile concernit, potuit Beja citra crimen, ante fidem datam Gabritio, spirituales amorem contraxisse, ex semine spirituali primâ masculi. Mercurius namque sulphure invisibili potens redditur, per ingeniosam sublimationem Philosophicam, quæ tamen fieri haud debet, cum confusione & corruptelâ substantiæ mercurialis, uti fit in sublimatione per minora mineralia; sic enim disproportionatur ejus intrinseca natura, inutilisque redditur ad opus Sophiæ: sed per rejectionem superfluitatum, mediantibus illis, quæ illi maximè amica sunt, intimèque illi conjunguntur; quo factò, meritò appellari potest Priscorum Venus hermaphrodita, secundum *Arcanum Hermetica Philosophia*, utroque sexu polens, id est aqua ardens, aqua vitæ, aqua permanens, aqua limpida,

aqua

aqua auri & argenti, in quâ producendâ benignissimo, licet longissimo generationis igne opus est. Sed cum sublimatio illa maximum in se arcanum contineat; ideoque nemo facile eam tentet, nisi fundamento bene jacto, cum à vulgaribus sublimationum modis multum distet, opusque lentum & propemodum ipsius naturæ sit, imò & opus herculeum, quod sine ignis Sophici cognitione patrari non potest, secundum illud, quod *Autor Arcani Hermetici* ait: Duobus perficitur mercurii sublimatio, superflua ab eodem removendo, & deficientia introducendo: sulphure enim acuitur Mercurius noster, ut sic verificetur, quod *Sendivogius* ait: Regitur Igne nostro continuo, per menses septem, & interdum decem, ut duo producant unum incorruptibile, in quo sint quatuor æqualiter sincera & ad summum depurata.

Denique, uti substantia mercurialis pura facilius miscetur cum sui generis materiâ: Ita quoque facilior est coagulatio spirituum sanguinis, sive ejusdem minimarum partium in homine, ubi purus extiterit, quàm ubi impuritatibus inquinatus fuerit. In quâ tamen coagulatione notandum, verisimile esse: simile simili jungi, partesque corporis similibus partibus nutriri eo modo, quo vitriolum, tartarum & nitrum æqualibus portionibus in aqua soluta, post crystallisationem, eleganti spectaculo, iterum impermixta cernuntur, & sic vitrioli atomi vitrioli integrum corpus repræsentant: tartaræ verò tartari, & nitrosæ denique nitri: imò grossiores, grossos poros; subtiliores verò, poros subtiliores sibi que conformes adimplere, rejectis superfluitatibus, non aliter, ac etiam mercurialis substantia purior subtiliorque in aurum & argentum: impurior verò & sulphure combustibili infecta in cætera metalla abit & excoquitur, quod egregiè notavit *Trevissanus* in epistola ad *Thomam de Bononiâ*.

Neq; abludit ab hac sententiâ *divinus Plato*, in suo de *Natura* libro, quem *Timæum* inscripsit: dum enim de alimentatione corporis loquitur: Modus, ait repletionis & secessionis contingit, quemadmodum in universo cujusvis rei latio contingit, in quâ (nb) quodvis cognatum ad seipsum fertur. Quæ enim extra nos circumstant, ea

liquant

liquant semper ac distribuunt, ad unamquamque speciem id, quod cognatum est, demittentia. Quæ verò sanguinea sunt, ea incisa intus apud nos & comprehensa, velut unoquoque animali sub cælo constituto, universi lationem imitari coguntur. Dum igitur unumquodque ex his, quæ intus divisa sunt, ad cognatum fertur, tunc id quod evacuatum est, rursus replet, & cum quidem plus, quàm influit decesserit, quodvis corrumpitur ac perit: cum verò minùs, augefcit. Quod non solum de quantitate, sed & de qualitate & dissimilitudine intellectum vult *Plato*, dum porro ait: si non singula id, quod sibi ipsis convenit assumunt; seditiones & morbos faciunt. Cum enim unumquodque præter naturam contingit & transmutatur, calefcunt ea, quæ prius perfrigerabantur, & quæ sicca erant, postea fiunt humida, levia item ac gravia, & omnes undique mutationes suscipiunt. Ita enim tantummodo sentimus, quod idem ad idem, secundum idem, & eodem modo accedens ac decedens finet id, quod idem cum ipso est, salvum ac sanum permanere. Quod verò aberrabit, horum unumquodq; aut decedens aut accedens alterationes varias & morbos & corruptiones infinitas inducet.

Latiùs, ut video, & liberius progressus sum, in *laboris Sophici* descriptione, ejusque cum *Animalis operis* naturâ comparatione, Imò existimo, me candidè utrumq; opus ita velut oculis omnium subjecisse, ut nemo facillè candorem meum in eorum delineatione desiderare possit. Sed video adhuc turbam occurrentium: Multa me de mercurio dixisse, cum tamen Philosophorum turba argentum vivum excludat. Reliquum itaque esse, ut mineralis operis subjectum exprimam, proprio suo nomine, neque utar terminis artis.

Equidem fateor, in hunc lapidem plurimos impingere, qui scorias seminant & nucleum relinquunt, aut abjiciunt. Hinc enim fit, ut dum ad artis veritatem pervenire non possunt, vel inter carbones fumo arefacti vel semi consumpti & macilenti negent ejus veritatem, eamque insectentur famosis sermonibus, sarcasticisve scriptis, tanquam sine iis, quæ ipsi intelligunt, scientia nulla esse possit

possit alia & certior, cum tamen tot experimenta & scripta optimorum Virorum reclament, & ipsi sic suam propriam prodant turpitudinem, ignaviam & ignorantiam, quæ ne auri quidem & argenti veram ipsis cognitionem indulsit, dicerem fere, neque illius rei, ex quâ ipsi constant & vivunt. Etsi enim præter id, quod in auro est aut argento, perfectius non datur in orbe subiectum, inque auro semen aurificum longè præstantius est, quàm in aliis reb⁹; aurum tamen vulgi à multis removetur: *primò*, quia propter sui fortissimam compactionem & compositionem naturalem, ob simplicem sui perfectionem, teste *Rogério Bacono, in Speculo Alchemiæ*, ad intimam auri mundificationem pervenire vix possimus: *Deinde*, quia in aliis quoq; metallis granum fixi Sulphuris reperiatur, quod statim in coagulatione mercurii naturam introduxit, teste *Flamello*: *Tertiò*, quia aurum, dum ad ultimam coctionem pervenit, & natura in eo ultimas suas vires exercuit, agente externo privatum sit, quod tamen causa esse debeat, ut internum Sulphur Solis suscitetur & promoveatur de potentiâ ad actum. Hinc ajunt: frustra quæri nostræ artis chaoticum subiectum in auro illo vulgi. Neque tamen, quia reliquorum metallorum corpora magis aperta sint, & non minùs, ac etiam aurum, grano illo fixi gaudeant, vel jam adhuc in mineris agente externo nondum privata sint, hæc in usum artis venire debere, cum impura sint, & labe contaminata, ac proinde puritatem eam non datura, quæ in Elixire Philosophorum requiratur; neq; nisi à solâ naturâ purificari queat aut beneficio aurifici Sulphuris lapidis perfecti, qui sit ignis ætherus penetrantissimusque, illa in puritatem transitura: Unde & mercurium vulgi, utpote in quem agens illud externum nondum introductum sit, ut internum in eo suscitetur & promoveatur de potentiâ in actum, excludunt.

At inquis: Omnes Philosophi dicunt, quodlibet regnum per se stare, & ex homine non fieri nisi hominem, & ex equo equum, secundum seminum proprietatem; aliam proinde materiam pro lapide philosophorum suppeditari non posse, quàm aurum. Resp. *Verum est*, naturas non esse permutandas. Nam ita ait *Cos-*

mopolita: Si tu simpliciter aliquid vis facere, sicut ipsa facit natura, sequere naturam: sin verò præstantius quid moliris, quàm natura, id animadvert, in quo & per quid melioretur, & semper in suo id fiat simili. Exempli gratiâ, cupis metallum (quæ est nostra intentio) ulterius, quàm natura fecit, in virtute promovere, naturam accipere oportet metallicam, & hoc in mare & fæminâ, aliàs nil efficies: si enim intendis ex herbis creare metallum, laborabis in vanum; sicuti etiam ex cane vel bestiâ aliâ lignum non produces. Et hinc multi in auro arcanum hoc quæsiverunt & invenerunt, in auro enim semina sunt auri, quamvis abstrusa recedant longiùs, quod & faterur *Frater Basilus*, qui parte tertiâ in explicatione duodecim clavium expressè dicit, quod in clavibus duodecim totam lapidis præparationem insinuârit, à principio usque ad finem, sine ullo defectu, & quidem ex ipso auro. Neque pauci sunt, qui per Paracelsi Electrum immaturam minerale intelligunt aurum metallicum. Verùm enim verò, cùm primò ipse *Cosmopolita* metalla vulgi alibi excludat, hancque tractatu tertio det cautelam, ne in metallis vulgi illud quæras punctum in quibus non est, propterea, quod hæc metalla, præsertim aurum vulgi, mortua sint, addatque tractatu quarto, frustra id quæri in re durâ, cùm per se mollis vel liquida ubique sit: *Deinde*, de triplici auro alibi scripserimus: & *tertiò*, aliud sit metallum esse, & aliud naturam habere metallicam, id est, continere in se vaporem elementorum potentialem metalli; jam quilibet videre facile potest, non adeò opus esse, per retroactionem, ut metalla solvantur, & in sua tria principia redigantur, quod magni laboris esset, & secundum *Baconem* de compositione Solis vix per omnem vitam impetrabile, imò & magno constaret pretio, & expensis regiis; sed ut natura accipiat metallicam. Siquidem, ipso *Basilio* supra laudato, & quo vix præstantior alter & sincerior in hac materiâ, teste, aliud adhuc in natura est aurum à Creatore Deo ordinatum, & præstantius quidem, de quo sic loquitur *parte 3. in explicatione duodecim clavium*. Daß ich auff das Gold-metall die Arbeit des lapidis Philosophici gelegeet / ist darumb geschehen / damit die Einfältigen / denen das andere

andere corpus und subjectum, darinnen alle drey principia zu finden/ ganz unbekant/ und obs wolgemein/ doch all zu hoch in ihrem Hirn entsessen/ desto mehr Verstand schöpfen und Wissenschaft neben Erkenntnis haben und erlangen sollen. Auch/ da ihrer viel der alten Weisen/ die vor mir gelebt/ auff diese Manier den wahren univellal-Stein aller Geheimnissen und Gesundheit erlangt haben/ nach Aufweisung ihrer hinterlassenen Bücher/ ich auch selbst in gleichem zum ersten mal/ mit ziemlicher grosser Müß und Unkosten/ auch langer Zeit solcher Gestalt auß dem im ersten Schlüssel angezogenem gereinigtem Golde/ solchen himlischen Stein in meinem Kloster bereitet und glücklichen erlanget/ biß so lang mir der Höchste im Himmel weiter Gnade und Segen verlihen/ dem Handel weiter nach zu denken/ worin von Gott dem Allmächtigen die geserbeten und geseelten Geister mehr gesetzt werden. & paulo post: wer aber für den Einfältigen mit einem höhern Verstand begabet/ und ihme fleissige Nachforschung von Herzen wird angelegen seyn lassen/ Kunst zu ergründen/ der wird ebener massen am selbigen Ort finden eine andere und leichtere/ jederman bekante materiam, fast mit Worten genennet und angezeigt/ einer kräftigen Eigenschaft/ darauß Er gleicher Gestalt/ wie die Alten vor mir/ nach dem sie nach fleissiger Übung der speculation das einige Zweck und Ziel endlich besser erkennen lernen/ wie auch von mir selbst mehr als zu einm mal beschehen/ mit kürzerer Zeit und wenigerer Müß den Stein der Gesundheit und des Reichthums erlangen und zu wegen bringen kan/dieweil in solcher kentlichen und ohnachtsamen materia und mineralischem Wesen der Sulphur und Farb noch kräftiger und würdiger als im allerbesten Golde gefunden wird/zc.

Cuiq; verò hîc suum linquo iudicium: neq; enim contendo cum illis, qui aurum vel argentum eligunt vel repudiant. Intentionem saltem specto philosophorum. *Nortonus etenim Anglus ex Mercurio animato, ex Antimonio, ex Saturno, Marte, Sole, Lunâ, Venere, Jove &c. tinturas conficere docet, quibus mutatio fieri possit metallorum inferiorum in aurum: neque abludit in Apologîâ Argyropœia & Chrysopœia contra Thomam Erastum Gasto Clavens, qui binos ostendit modos, alterum ex auro & mercurio difficilẽ: alterũ*

verò occultum & facilem. Consulatur quoq; de hoc scrupulo *Ri-
plaus* & alii. Siquidem & ipse Cosmopolita non unum observare
processum videtur, verumque est illud *Augurelli*: *In auro*

Semina sunt auri, quamvis abstrusa recedant

Longius & longo nobis querenda labore.

neque mihi ignotum, alio quoque auro uti *Philosophos*.

Quotiescunque ergò mercurii, vel auri aut argenti mentio
fit, toties in unicam rem mentem suam intendat *Philochymicus*,
in quâ est argentum vivum mundam, purum, clarum, album &
rubeum, non ad complementum perductum; sed commistum
æqualiter & proportionaliter, per modum debitum, cum sulphure
tali, & in massam solidam congelata, ut cum ingenio & pru-
dentiâ nostrâ, igneque nostro artificiali ad munditiem sui inti-
mam pervenire possimus, & talem efficere, quò ipsa post operis
complementum sit milliesmillesies fortior & perfectior, quàm
ipsa corpora simplicia, caliditate naturali decocta, uti denuò mo-
net, præfatus *Baco*, loco citato c. 3. Habitâ enim tali materiâ, fortassis
tibi cognita erunt *viridis vestigia leonis*, de quo *Hadrianæum* loquitur
testamentum; vel aër coagulatus, unde in auri possis penetralia fer-
ri: de quo sic *Augurellus*:

Deniq; sic etiam fulvo detentus in auro (scilicet universi spiritus)

Ipse manum cupit artificis, qui vincula solvat,

Et qui se propriâ reddat virtute potentem.

Quod si quis properans hunc artis viribus unquam

Explicet, atque diu tepido post incoquat igni,

Continuò aspiciet visu mirabile, vitam

Auro impertiri longo cum seminis usu,

Nec deerit, quin ex auro sibi procreet aurum.

At inquis: ubi nam ergo habitat illa res, quæ verbis istis tam
obscurè inculcatur? Dicam liberè, si ingenium habes & me intel-
ligere cupis? Domus auri, est mercurius: mercurii verò domus est
aqua, quod quid sit inferius declarabitur. Siquidem aper-
tissimè jam affirmo, licet mille mille alii reclament: Materiam
artis, clavemq; physicam, etsi ubique sit, & in omnibus; non tamen
erui

cruicommodè ex montibus , aut foveis terrarum. *Deinde*, materiam Sophorum , prout in manus accipi debet, neque in terrâ, neque supra terram naturaliter oculis ob viam esse , aut sine arte reperiri posse , licet industriâ sagacis artificis haberi queat. Neque *tertiò*, eam nobis *liberè* audientiam dare , loquar verbis *Cosmopolita* , sive in auro sive argento , neque in mercurio , sulphure aut sale , vel herbis , dico verò , *liberè* , quia arctè in his conclusa est & clave indiget , quæ prius inquirenda & unde aurum factum est. Et *quartò*, non habere formam aëris, ignis , aquæ vel terræ , licet hæc omnia sit, sive potius horum omnium confusio aut origo, & chaos. Intentus ergò quilibet sit in matrem , sive radicem auri , quam in ipsum aurum. Sulphur enim appellant Philosophi aurum suum, & mercurium suum appellant argentum vivum, quod est vapor potentialis metalli & chaos Philosophorum, in quo, quicquid ad artem requiritur, inclusum latet. Disce itaque cognoscere hunc mercurium, & ubi ille copiosius & purius moretur, nam & ibi sulphur Philosophorum reperies. Cognosces autem ex splendore lucis, & ubi, etsi in carcere lateat, nihilominus splendore suo se manifestat, vix enim fieri potest, ut Princeps non cognoscatur, si vel maximè sit indutus obsoletis pannis , ex maiestate vultus, ignis enim planè coerceri non potest.

Denique, hîc omnibus considerandum offero, quidnam sit illud, quod in Chrysoconiâ animali convertatur in ossa, carnem & cætera hominem integrantia, spiritumque ejus conservantia? Respondet hîc *Cosmopolita*: Creatus homo de terrâ ex aëre vivit. Est enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam rarefactam appellamus , cujus spiritus invisibilis congelatus melior est, quàm universa terra. *Augwellus*, de hoc aëre canens, medium illum esse dicit inter animam & corpus, quem locum jam tum allegavimus, in *tractatu præcedenti*, ubi & mediam appellavimus naturam subiectum illud. Sed, ut hoc rectius intelligi possit, vellem, ponderarent prius ipsi rerum naturalium indagatores, quantum quotidie assumatur de cibo & potu: quantum deinceps excrementorum iterum rejiciatur; & invenient: plus sæpe

rejici, quàm assumptum fuit. Imò, si non tantùm rejiciatur, quantum assumptum fuit, statim hominem infirmari, morbisque obnoxium reddi. Natura siquidem, tanquam provida mater, in toto corpore sequestrandi provincias instituit, ut ab assumptorum pondere liberaretur homo, solusque restitaret spiritus in cibus & potulentis occultus, affinitatemque nostro cum spiritu habens; qui, uti mediante aëre, ab æthere defluens quotidie, rebus omnibus communicatur & inest: ita à cibo potuque sequestratus ad tincturam perfectionis pervenire non potest, sine spiritu æthereo, qui & in nobis est, & quem cum aëre quòtidie in solatium nostri haurimus, quique rubedinis tincturam abundantissimè habet. Et hoc est, quod ait *Dn. de Nuyssment in tractatu de Sale philosophorum*: quamvis edamus & bibamus, omne tamen id, quod stomachum nostrum ingreditur, per loca destinata simili fere pondere & quantitate, quàm illud ingessimus, egreditur. Non igitur ex massâ vitale oleum extrahimus; sed de purâ illâ essentiâ in suo interiori latente. Cùm itaque excrementa omnia separari debeant, ut liber fiat pro nutritione spiritus, illaque solùm vehicula sint, quibus spiritus tegitur, apparet, rectè injunxisse *Hermetem* separationem terræ ab igne, subtilisque à spisso: siquidem, eodem de *Nuyssment teste*, nihil in mundo existit, in quo excrementa substantiam naturalem non excedant; & omne quod videmus & tangimus nihil aliud est, quam excrementum substantiam occultam obumbrans. Ad centrum itaque cujusque rei respiciendum. Siquidem cuique rei sua virtus inest, & cælestis influentia, quæ tamen externis oculis minimè deprehendi potest, nisi per effectus. Videmus attractionem ferri, magnetis beneficio: vitam verò magneticam latentem in ipso magnete videre non possumus, quia spiritus est, & sub sensum non cadit, & sic de aliis, dicente *Dornæo*: Rectè ergò *Cosmopolita dicit, tract. de Sulphure*: Minera ejus sunt omnes res mundi. Est enim in metallis, herbis, animalibus, lapidibus, mineris, nimirum virtus illa intrinseca & siccitas, convertens & congelans argentum vivum in aurum, tum etiam omnia metalla & corpora humana ad sanitatem. Nimirum, quod de Sulphure suo dicunt: inesse illud

omni-

omnibus rebus, idem quoque de mercurio suo censendum præcipiunt, illum omnium rerum subiectum esse. Et quod porro dicunt: virtutem cuiusque regni per se stare, idem quoque intelligendum de materiâ, & varietate operis mineralis, illud in auro & argento perfectissimum esse, teste *Sendivogio l. c.* sed in argento vivo facilimum. De cuius centro mercurius ipse, in *Novo lum. Chymico* sic loquitur: Centrum meum est cor omnium fixissimum, immortale & penetrans: Ego verò ipse sum via & cursor, peregrinus & domesticus. Atque hinc *Geber*, ex cuius scriptis *Cosmopolita* hausisse videtur verba sua, *ita ait: l. 4.* Est autem tam quidem in corporibus ipsis, quàm & in ipso argento vivo, secundum naturam, cum unius sint reperta naturæ; Sed in corporibus difficilius: In argento vivo autem propinquius, non autem perfectius. Ubi tamen ejusdem *Gebri* verba simul ponderanda sunt, *lib. 3. c. 2.* Argentum vivum non esse perfectivum in naturâ suâ, ad quam reducit minera sua; sed ad quod perducit ipsum artificium nostrum, & similiter in sulphure & suo compari est inducere. Unde Sapientibus appellatur mercurius de mercurio, vel in mercurio, teste *Helmont. in progymnasmate Meteor.* de quo nucleo ita supra laudatus *Geber: lib. 3. c. 6:* quia igitur argentum vivum propter multas causas exterminationis se in partes compositionis illius dividi permittit, quia aut cum totâ sui substantiâ ex igne recedit, aut cum totâ in illo permanet stans; notatur in eo necessario perfectionis causa. Laudetur itaque benedictus & gloriosus Deus altissimus, qui creavit illud: & dedit illi substantiam & substantiæ proprietates, quas non contingit ullam ex rebus in naturâ possidere, ut in illa possit inveniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quod in illo invenimus. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab eo non superatur; sed admirabiliter in eo quiescit, gaudens eo. Quod idem *Cosmopolita* de mercurio dicit: Si quis ignem cordis meino- vit, vidit ignem (calorem debitum) cibum meum esse. Item: Ego ipse ignis sum, & spiritus meus cum spiritu ignis amant se. Item: in centro meo est requies Domini mei.

Tu ergò qui hæc legis, omnia de mercurio Philosophorum intellige

tellige, aliter non: vulgaris enim, ut sic, nisi longo labore præparat⁹ & alteratus à cordatis rejicitur, licet, factò Elixire, totus converti possit propemodùm in aurum, dum in cæteris metallis id, quod nō est substantiæ mercurialis, tanquam scoria suscipiendæ tincturæ in capax censetur, quæ etiā causa est, ut multi dubitent de *clavo Florentino in aurum converso*, quod & *Autor lucis obnubilata sua sponte refulgentis* fatetur. Mercurius a. Philosophorum est media & pura argenti vivi essentia, secundum Arcanum Hermeticæ philosophiæ §. 45. & *Gebr. l. 3. c. 6. & in Præfat. ad lib. 4.* Est enim in auro, argento, plumbo, stanno, ferro, ipsoque argento vivo, imò rebus omnibus, licet hæc ipsa non sit, nec nisi magno cum labore inde extrahi possit, clavem a. habenti omnia facilia.

Nisi enim quis centrum, sive ignem Mercurii noverit, vix intelliget spiritum vini *Arnoldi*: ignem aquam *Helmontii*: aquam ignis mercurialis *Rovillasci*: sanguinem Draconis *Alberti*: aquam Saturninam *Basilii*: acetum acerrimum, lac virginis, aquam ponticam: aquam siccam *Sendi vogii*. Est enim in rebus naturalibus omnibus aliquid, quod verum, pulchrum, perfectum & bonum est, & Soli cælesti correspondet, sive cum cælo unum est, secundum illud Hermetis; quod est superius, est sicut id, quod est inferius: & vice versa. De quo *divinus ille Iohan. Arnd, quem merito ob singularia vestigia adepti ignis Sophici, appello Adeptorum* participem, l. 4. des *wahren Christenthums* c. 1. sic scripsit: Zum Beschluß ist auch zu wissen / daß der gütige Schöpffer ein reines / schönes und anmühtiges Licht allen Dingen eingeschlossen hab / wie die wissen / so die natürliche separation verstehen / und die purität und Reimigkeit aller Ding recht philosophisch scheiden können / von der impurität und Finsterniß / und also können alle Ding natürlich perficiret werden in ihre Klarheit / denn / das ist ihre natürliche Verklärung und ein herrlich augenscheinlich Zeugniß der Verklärung unserer Leiber am Jüngsten Tage / wenn die Unsauberkeit von Leib und Seel hindan wird geschieden seyn: appellaturque auri compar, ut sic egregiè, verè que cecinerit *Angurellus*:

*Quare, id ne pigeat, quodcunque est, querere compar,
Aut ubicunque lateret, seu montibus abditur imis,
Vel maris eruitur scopulis, aut fontibus heret
In mediis, alto vel se producit olympo:
Sen quâcunque patet, sen parte absconditur omni:
Quicquid id est, totòve orbis se corpore miscet, &c.*

Breviter: est id, de quo Moses scribit: כִּי טָוַר quod in creatione extraversum stabat, adeò, ut omnia lucerent, vi illius veritatis & bonitatis: post lapsum verò, ex maledictione divina oculis externis ereptum est, ut non nisi mentis oculis videri possit: singulari tamen artificio tandem obtineri; si nimirum quis cognoscat clavem Saturni ad carceres infernales, & per eandem, ligatam illam veritatem, sive lucem ad libertatem deducere potuerit, ut coram oculis tripudiet purissima illa & pudicissima sine veste Diana. Siquidem in eo tota ars consistit, ut à compedibus suis hujusmodi spiritus liberetur. Namque Philosophorum intentio est, essentiam quandam mineralem, ductu & auxilio naturæ, per artem efficere, quæ potestatem habeat argentum vivum & reliqua metalla impura perficiendi, quod sine mercurio Philosophorum profectò fieri non potest, qui est aqua Paradisi *Isaaci Hollandi*, aqua purissima, mercurius summè separatus ab omni terrestri & accidentali superfluitate, in suam partem mercurialem, & in summam perspicuitatem transmutatus, secunda pars primæ materiæ auri, ex quâ aurum nascitur, velut ex rosarum seminibus rosæ, ad summam claritatem crystallinam sequestratum ac depuratum ab omni salis acredine, acerbitate, aluminositate & vitriolitate; ut nihil penitus adhæreat ipsi, jam in summâ luciditate ac diaphaneitate liberè jubilanti: uti habetur, *in positionibus Hermeticis Hugini à Barma*. Si hoc non capis, nihil capis, neque nosti ultimum in cuiuslibet individui naturæ resolutione, quoad nos, manifestare, quod naturæ ipsi primum est. Separate ergò & ad summam puritatem deducite, non sophisticè; sed verè & philosophicè, præeunte naturâ. Si enim panis & vini purior substantia in carnem & sanguinem transmutatur, per digestionem in culinis corporis nostri,

nostri, & sic, de vegetabili forma invisibili, transitus fit ad animalem visibilem; quis absurdum esse arbitrabitur, per mercurium universalem, qui nusquam non est; unum alterumve perfici posse in aurum, præmissis subtiliationibus & depurationibus.

Liceat mihi hoc loco in descriptione subiecti philosophici paululum excurrere & seriis intermiscere nonnulla, quæ diverte-
relectorem queant, ad jocosa vel jocoseria. Cùm enim aliquando inciderem in lectionem *Paracelsi*, deprehenderemq: materiam Philosophorum ab ipso vocari Electrum immaturum minerale; per anagrammatismos experiri volui, quid in istis verbis contineretur. Et ecce! subito mihi nata sunt sequenta anagrammata, quæ mirari satis non potui. Audivi enim susur-
rum & veluti Dictatorem in auribus meis, ut accipere vellem:

Aureliam & centrum, mel mirum:

Auri murum, rem in melle tectam:

Rem, auri ramum in melle tectum:

Auri ramum menti melle tectum:

Rutilantem meum mercurialem.

Dulcedo enim centri Philosophis decantatissima est. Paulò post ingeminabat vox alia:

Emite lumen clarum & arte mirum,

Lumen clarum & mira emeritum,

Mātem aurim, elementum lucri,

Mirum lumen artium & merè lac.

Hinc oculis meis observabatur species quædam, quæ ad mercurium conversa ita loqui videbatur:

Ellum Te, tuam, mercuri! mineram!

Mercurius verò territus & jam in fugam lapsurus videbatur, cùm eadem vox aiebat:

Timen auri ramum rectum melle?

Tu, mi mercuri! eramne metallum?

Cui Mercurius: sum

Minera mercuri, metu metallum?

Mirum lumen artium, mel & cera:

Lemma tutum minerale mercuri:

Sed respondit Vox?

Ni matrem tuam mercuri vellem?

Cui Mercurius:

Cur tu meri minera me metallum?

En mare multum, elice ter ramum:

Siquidem:

Vinum re tale cremat mel mirum:

proinde,

Vinum crematum rimare & mell:

Vinum, matrem UR mirè electam:

Vinum, matrem URIM re electam:

Vinum, tetram melle mercuriam:

Tetram mercuriam, EL! mel mirum:

Ter mirum lac autumni! merè mel:

Addebat his porò Mercurius:

Tere autumni rem, mel, mirum lac:

Mineram rutilam & lūcrum eme:

Emetam clarum lumen, mirè urit:

Me tartarum, mel, lucem, rem Vini:

Lac vini, matrem UR, & merum mel:

Lac, vini rem, mel, uterum, matrem:

Matura me lentum mel mercurii:

Quibus tandem respondebat Juvenis quidam: Ergò

En! mercuri immature! ut mallem,

Mallem vitem, rem, centrum auri!

Metuam mel mercuriale nitrum :
 Emam nitrum, mercuriale telum :
 Vinum, rem è cellâ, terram TUMIM :
 Unicè terram ELIM, mare multum :
 Mel, terram mitem, nucleum auri :
 Teiam, meum mercuriale nitrum,
 Matrem mercurialem, utilumen

Est enim materia Sophorum

Mater TUMIM, mercuriale lumen :
 Clarum lumen, è mari ritè emtum.

Quicumque ergò in posterum veritatem inquiris!

Mirare matrem, vinum electum :
 Mercuri alium elementum atri,
 Limi elementum, cur ter amarum ?
 Lutum & mercurialem mineram,

Tu verò

Mi tenelle mercuri, muta ramum,
 Ramum meri, lenem lectum Tauri.

Et vos cæteri, in primis

Cleri, lemnium maturate merum.
 Recertè lemnium maturate limum.

& quisque Philosophiæ Cultor

Tenellum amet mercurii ramum.

Sed infum hæcenus fatis. Tu lector! philosophicè hæc intellige,
 non secundum literam, elige & venerare sponsum: non amicum.

Ad seria itaq; denuò progressus tandem dico, nequis, dum terminos artis adhibeo, ullam de me querulandi occasionem habeat: Nihil aliud esse Philosophorum Hermeticorum mineram, nisi Aquam cœlestem & subtilem congelatam cum Spiritu suo, in cuius centro est lumen illuminans, sanguis & tinctura. Est enim in

Aquâ

Aquâ Medicinâ universalis. Imò, AQUA est menstruum mundi: & secundum hoc vocabulū OMNIA, Omnia Myſteria Naturæ In Aquâ. Spiritus ergò Aqua fieri debet: Aqua verò Cryſtallus lapis & terra cœleſtis, quod ſit ſilenti aſpiramine. Aqua hæc mineralis in terram converſa iterum reſolvatur in aquam, in aquâ ſuâ propriâ. In Aquâ hæc Sol terrenus procul dubio, inſtar glaciei, in aquâ calidâ liqueſcet, ut ex Aquâ & Spiritu generetur lapis, qui eſt lumen illuminans, ſanguis & tinctura in regno minerali. Spiritus ergò, *ſecundum Spheram Sapientie*, in Aquâ inquirendus: Aqua in Spiritu: ex quâ Aquâ & Spiritu concentratis, cujuſque regni potentia. Ignorſcite, *Hermetis Filii!* quòd tam apertè loquar? Intelligentes intelligent me. Alii his magis involventur tenebris, non percipientes: me de cœlo Philoſophorum, horumque vitriolo & aqua ſicca loqui, non madefaciente manus, cujuſ Pater Sol, Mater Luna, cujuſque virtus integra, cùm converſa fuerit in terram. Qui enim ultimam rerum materiam Salem cognorſcit, etiam primam cognorſcit. Sal enim eſt res illa bona, de quâ Servator. *Marci 9. v. 50.*

Et, ut pauciſſimis omnia complectar, vellem, conſiderarent docti pariter atque indocti, metalla fructus aquæ eſſe, quod præter *Paracelſum*, innumerosque Philoſophos, qui ſciunt metalla iterum reſolvere in aquam, etiam *Chriſtianus ille Philoſophus & Theologus Ioh. Arndt* teſtatur, dum ait c. 5. *de operibus quintæ diei*: Die wahren Philoſophi wiſſen / daß die Gewächſe der Mineralien und Metallen alle Waſſer ſeyn / und ihre primam materiam im Waſſer haben. Und laß dich nicht irren die Philoſophos, welche ſolche Waſſerfrüchte; als metallenen, mineralien, Geſſen und Steine der Erden zu ſchreiben. Dann / es ſind nicht Früchte der Erden / ob ſie wol in der Erden wachſen / wie in der Schrift ſtehet; ſondern ſie haben ihren Samen und Wurzeln im Waſſer / id eſt: veri Philoſophi nōrunt, quòd fructus mineralium & metallorum aqua ſint, & primam ſui in aquâ materiam habeant. Neque teturbent Philoſophi, qui huiusmodi aquæ fructus, mineralia utpote, metalla, gemmas & lapides terræ adſcribunt. Non enim fructus terræ ſunt, quamvis in terrâ naſcantur, ſicut in ſacris literis habetur; verū ſemina ſua & radices in aqua habent.

Quemadmodum verò agricola triticum seminaturus, aut aliud frumenti genus, paleas primum separat, ut grana velut nuda oculis subjiciantur; dein terræ sulcatæ & occatæ ea committit, centuplum recuperaturus. Eodem planè modo aurum & argentum liberanda sunt à suis vinculis & carceribus, ut & ipsa nuda appareant; atque propriæ suæ aquæ committenda, ut in radicale suum humidum conversa fructus, pro seminis naturâ, producant millecuplos. Decoctio enim ignis, sive sulphuris in aquâ maximum arcanum continet. Et aqua est menstruum mundi, atque receptaculum universalis seminis, quod, causante igne, aer in aquam stillat, atque aqua terræ porrigit. Facile enim terra in aquâ purificatur & resolvitur; & aer in illâ congelatur, eique in profundo conjungitur, quo congelato, necesse est, ut eundem iterum solvas, atque deinceps in eo auri decimam partem, donec aer vertatur in pulveres, atque appareant, habito mundi sale, colores varii. Aqua verò illa debet esse extracta è radiis Solis vel Lunæ, totiesque rectificata, ut possit calcinare Solem. Sed hæc sufficiant, siquidem & extractionem salis armoniaci ex aquâ nostrâ ponticâ apertè jam insinnavi. Intelligens sciet, quid sit venerandæ canitiei Seni aurum & argentum offerre, ad deglutendum, ut ille consumat ea, & tandem ille etiam moriturus comburatur: deinde, quo pacto cineres in aquam spargi & coqui debeant, donec satis est. Sic enim & solutionem & coagulationem Philosophicam sibi haud amplius obscuram habebit. Qui verò me obscuritatis accusabit, ille suæ increpet mentis caliginem, cum de re tam nobili disserere manifestius haud licitum sit. Neque verò de vulgari Saturno loquor, cum Senis mentionem facio. Alium Philosophi Saturnum habent, nam & Neptunus Saturno senior est. Et mercurius dicit: se matre suâ seniore esse. Errant itaque, secundum *Huginum à Barmâ in Saturniis regnis* pos. 10. qui crystallos metallici Saturni capiunt, & capiuntur. Siquidem Neptunus per pluvias, rorem, nivem, pruinas, fulgura &c. tanquam externa vehicula in intimum Saturni (intellige, terræ) gremium immittit illum vitæ Panurgum, cui igneus vigor & cælestis est origo, quique toto secum corpore hu-

jus inferioris mundi miscet, atque in generalitate suâ nihil aliud est, nisi id, quod perpetuum, æternumque est, in quatuor elementis: purissimus nempe ille Spiritus, totum orbem perambulans, novaque indices in terrâ generationes moliens, ut proinde de illo rectè cecinerit *Maro. Æneid. 6.*

————— *Hunc tegit omnis*

Lucus, & obscuris claudunt convallibus umbra.

In ascensu siquidem spiritus ille inquinatus quodanimodo est, quia suscitatur è terræ centro, igne centrali, cooperante igne cælesti & Solari, tunc enim per nebulam ascendit, & quia in ascensu varia contingit corpora, fit, ut susceptis nonnihil illorum ideis, variarum formarum nubes in aëre repræsentet, quas ideas quidem post longam in cælo moram, & quò magis ascendit & depuratur, tandem deponit, licet non semper, ut proinde tum, quando iterum descendit cælestibus muneribus de novo imprægnatus, servatis tamen nonnullis priorum idearum scintillis, attingens arbores, plantas, & solum intrans peculiare illis notas imprimat, inprimis, si citius, quàm par erat, Blas aliquo motivo deorsum propellatur: aliàs enim vapor ille elementorum, qui mercurius est, in descensu debet esse purissimus, & imperceptibilis; siquidem semper cum igne ascendit, & cum sic in patriam suam tendit, venitque eò, unde egressus est, requiescit, & semper redit sapientior, quàm exiit, licet in aliâ formâ. Opus enim habet tegumento, ne avolet, & ut pedetentim convertatur in terram. Cum enim merus ignis sit, & ex eo res omnes in mundo fieri debeant, ut in eo vivant, sicq; semisceat omni rei, aërio primum corpore ut veletur necesse habet, ut sit flabellum vitæ, atque à nobis attrahi queat, pro igne cordis nostri fovendo & conservando, quod sit magnete animali, qui in nobis est, imò qui & ipse aër est, necnon, ut & ipse vivere queat. Cum verò pro cæteris corporibus solidius requirat indumentum, hinc ulterius se vestit aqueo velamento, ut vegetabilia & mineralia inde suum habeant nutrimentum. Dum enim indeterminatus descendit, tota natura avidè eum excipit, & velut hianti ore eum intra sua viscera condit; siquidem determinabilis est, & determinari

nariamat, unde ut determinetur, cuilibet trium regnorum ad arbitrium stat, particularibusque potentiis se jungit, ut omnium rerum generationes promoveat, sicque, peractis suis muniis, iterum ascendat in cælum, patriam suam, suo tempore reversurus in terram, ut perpetua superiorum cum inferioribus fiat circulatio. Et hoc est, quod clarissimus Torquatus Tassius in 14. cantione libertatæ Hierosolymæ canit:

43. So weit vom Himmel ab pfleg ich nicht allezeit/
 Hier unten in der Erd/und dieser Claus zu leben;
 Besonder muß gar oft mich in die Höhe weit/
 Nauff übern *Libanon* und *Tarmel* Berg erheben/
 Allda sich *Mars* für mir ohn alle Deck außbreit/
 Die *Venus* muß sich mir da zu erkennen geben/
 Und seh' / wie jeder Stern schnell oder langsam geht/
 Ob er uns da zu gut/Nutz oder Schaden steht.
44. Ich seh' oft unter mir die Voelck ist dünn/ ist dick/
 Ist schwarz/und ist gemahlt/mit einem Regenbogen/
 Was mit dem Regen es auch hab für ein Geschick/
 Und wie der scheibe Wind wird anfangs da bewogen/
 Wie sich der Blitz entzündt / und wie er in ein Blick/
 In dem er runter fährt/ wird hin und her bewogen/
 Nah seh ich den *Comet* und andre Feuer an/
 So/das ich mich in mir selbst oft erfreuen kan.

Inquirendus v. in re, in quâ est. Fortes creantur fortib⁹ & bonis. Substantia quæ quæritur, eadem est cum eâ, ex quâ depromi debet: & fermentum non constat nisi ex suâ massâ. Quod enim aurum solvit, idem etiam ab eo coagulari potest.

Hinc non antè datur telluris operta subire,

Auricomos quàm quis decerpserit arbore factus.

Rectèque mercurius vulgi, apud *Cosmopolitam*, respondit: Mater mea est Lapis Philosophorum, ex quâ nascitur artificialiter unum quid; sed frater meus, qui in arce habitat, in velle suo habet, quod Philosophus vult. Sed labor, ut jam antè insinuavi, durus

durus est. Utraque India, secundum *Arcanum Hermetica Philosophia*,
S. 56. perlustranda.

——— *Tenent media omnia sylva,*
Cocytusque sinu labens circumfluit atro.

quod ex *Tasso* ingeniosissimo, & qui in descriptione liberatæ Hierosolymæ arcanum Philosophicum singulari artificio occultavit, ita germanâ Poesi expressit *Werderus*. Cant. 14.

35. Ein schwere Reys habt ihr zwey für der Hand /
Darumb nothwendiglich euch muß ein andrer führen /
Der Held ist / den ihr sucht / so weit von diesem Land /
Dass ihr ihn nimmermehr würd können wol außspühren :
Ihr habt viel Müß für euch / ihr müßt noch manchen Strand
Und unterschiedne Meer beschiffen und berühren /

Dann / wann ihr dahin wolt / da man ihn iz auffhält /
So müßt ihr schiffen noch ganz raus auß unsrer Welt.

36. Ich aber bitte euch / laßt euch mißfallen nicht /
In mein verborgne Höhl und Sitz mit mir zu schleichen /
Da will von solcher Sach ich geben euch Bericht /
Die euch zu eurem Nutz und Besten soll gereichen.
Und drauff / mach Raum allhier (er zu dem Wasser spricht /
Dasselbe muß so bald auff beyde Seiten weichen /

Und wie zwey Berge hoch es in die Höhe tritt /
Und scheint / als wann es wär getheilet in der Mitt.

37. Drauff führt er sie hinein ins Tieffste von dem Fluß /
Als er sie allebeyd beyhü Händen hatt genommen /
Daselbest sehen sie ein halbe Finsternuß /
Wie ihn wol ehr im Wald des Abends war vorkommen :
Sie sehen Höhlen da all voller Wasser. Güss /
Von welchen zu uns her die Wasser. Adern kommen /

Die werden dan zum Quell und zu eim Strome. Reich
Es werden auch wol drauß die Seen und die Teich.

Hinc multi laborantes, secundum *Sendiv. in tract. de Sulphure*,
stramen pro tritico seminant : aliqui utrumque : aliqui id projiciunt, quod Philosophi amant : aliqui incipiunt & desunt, quod

ex illorum inconstantia evenit, dum artem difficilem, laborem facilem quærunt, optimaque rejicientes pessima seminant. Lucem nempe ignorant in tenebris, nec ejus vestigia deprehendunt oculis sive mentis, sive corporis, cum tamen ipsa etiam in tenebris luceat. Hæc enim est (teste Seniore Philosopho) quæ super rubeum projecta, (sed cocta) convertit illud in melius aurum, quàm sit aurum commune sive vulgare; potentiam enim habet sese convertendi in aurum in infinitum, quæ vis energiaque vulgari est denegata. Limitata enim est, nec potest extendi, quantumvis subtilietur illud, aut tinctura ejusdem. Unde denuò apparet errare illos omnes, qui ex eodem multiplicationem sperantes retrocessionem ejusdem anxio labore quærunt, illud denuò in argentum vivum invertendo, cum natura usque progrediatur & in perfectionem suam sensim prorepat; & materia Philosophorum, teste *Sendivogio*, non opus habeat solutione; sed coagulatione, naturæque exploratoribus certum sit, per scientiam quam vocant adeptam, hoc est, certam ac indubitatam, experientiam utpote acquisitam, aque elemento aërem subesse, in terræ autem intimis ignem condi: & duo quidem hæc ignem & aquam sufficere ad generationem rerum, ut sic tantum duo sint rerum principia visibilia, quatuor autem, quæ dicuntur elementa, & inter hæc terra sit inanis & vacua, & præbeat solum reb⁹ generandis uterum, ad recipiendum rerum semina, quæ cætera in ipsam stillant, imò vel solam sufficere aquam, utpote quæ & cætera in se continet, ignem, aërem, terram, & hujus quidem sublimatione cælos, condensatione verò ejusdem terram factam, hancque sic esse materiam rerum omnium, & cælestem porro sive solarem lucem formale rerum exordium. Quid ergo opus, quærere vivam & formalem lucem apud mortuos, & ignis torturam passios, sive cecos & claudos, imò & apud superbos? Odit Deus superbos, humilibus verò dat gratiam: cæcis & claudis insensa est anima David, und was ist es dann / daß ihr mich suchet / inquit Angelus altero pede terram, altero mare premens, apud *Floretum à Berthabor*, als den Lebendigen bey den Todten / so ich se und allwege dabey in meinem Hause bin? Was ist's / daß ihr nach hohen Dingen gasset / und

meine Wohnung ist in cinem verachteten Ding / das ihr mit Füßen trettet. Ihr Blinden / ihr gasset in die Höhe / und ich liege unter den Füßen / mitten in dem / darin ich bin. Id est: quid est, quod me quæritis vivum inter mortuos, cùm semper domi sum? quid est, quòd ad sublimia mentes elevatis, dum habitatio mea est in re contemptâ, quam pedibus calcatis? O cæci, alta quæritis, & ego sub pedibus jaceo, in medio ejus, in quo sum. Unde & appendicis loco, illi tractatui adnexuit dictum Pl. 73. vers. 12. DEUS Rex noster ab ORiente operatus est SALutes in mediO Terræ. Ergò visitate interiora [be Kirbo.] Et certè, canente *Testamento Hadriano*:

In Sale cuncta latent arcana: hoc sol vere quisquis

Novit, arcani penetrabit in intima templi.

Namque labor Sophorum nihil aliud est, quàm virtutum elementarium æqualis commixtio: calidi, sicci, frigidi, humidi æqualitas naturalis: conjunctio masculi & fæminæ, quem eadem fæmina genuit, ist est, conjunctio ignis & humidi radicalis metallorum. Sive, duorum argendorum vivorum, vel duorum salium diversæ substantiæ, sed unius radicis, Saturni urinâ lotorum, atque sic fixi cum volatili commixtio, quorum compositione factâ, denique in vase debito confurgit Salamandra in igne perseverans. Sive tandem materiæ illius unicæ, quâ natura in terræ cavernis utitur, ad metallorum procreationem, continuata decoctio, elementorumque in eâ conversio, quæ initio sub aquæ formâ stant, ex quâ terra producenda est, *secundum Hermetem*: Cùm viderem aquam coagulari, credidi artem esse veram. Siquidem, nullo alio labore opus est, quàm in aquâ trucidandâ, *secundum Villanovanum*, hoc est, fixandâ, prout interpretatur *Dionysius Zaccharius*: nam statim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata sunt, id est fixata, repræsentantque ex quatuor, tribus & duobus, unum, quod est incorruptibile, maximi res mōmenti, totiusque naturæ & operis basis.

Fortè huc respexit *Laurentius Ventura*, Poëta Italus, de uno hoc, quod Sal est Philosophorum, ita locutus:

*Nell India, parte più calda del mondo
Nasce pietra talhor, ch' en se rinchinde
Virtu infinite &c. &c.*

Quæ sic latio donata sonant:

*In Indiâ, parte calidissimâ mundi,
Nascitur lapis subinde, qui in se includit
Virtutes infinitas, quæ ex cælo proveniunt.
Dictus est Pantheora, licet aspectu vilis sit.
Habitus à multis, vanus & simplex.
Solent electi, & qui natura
Sciunt alta secreta, exinde extrahere sanguinem,
Per artificium nulli alteri secundum,
Siquidem in illo est Mercurius & Sulphur,
Aurum & argentum, non quidem illa vulgi;
Sed humor cælestis, calidus, unctuosus,
Cum suo terrestri, subtili, frigido & sicco,
Ligatis simul, modo admirando, &c. &c.*

Tu, qui hæc legis, disce ex cineribus producere Phœnicem. Neq; aliter fortè sentit Frater Basilius: clave quintâ: *Mercke aber dieses mein Lehrer der Kunst/das das Salz auß der Aschen viel vermag/ und sind viel Tugenden in ihm verborgen / doch ist das Salz kein nâhe/ es seye denn sein inners herauß gebracht und umbgekehret worden / denn der Geist allein ist es / so da gibt Krafft und auch das Leben / der blosser Leib vermag hier zu nichts / weist du den zu finden / so hast du das Salz der weisen Meister / und das unverbrennliche Del warhafftig: id est: at-tende Fili artis, sal ex cineribus quidem multa posse, & plurimas in eo latere dotes; at nihil prodesse, nisi internum ejus sit extrav-ersum. Spiritus enim solus est, qui vitam & vires largitur. Corpus nihil valet. Si itaque spiritum noveris, sal (nb) habebis & oleum in-combustibile, hinc Geber dixit: Profectò radix artis est Sapo Sa-pientum, & minera omnium salium; & dicitur sal amarum, de quo Sapientes multa commentati sunt, ut etiam appellarint Salium primum, alii ultimum, quia quod ultimum est in resolutione, pri-mum est in constitutione. Atque hinc Dn. de Nuyssment: Hoc sal ultima*

ultima materia est in corporum anatomia restans, & non cinis, unde hoc sal extractum fuit, ex quo etiam postea nihil amplius trahi potest. Si enim per humiditatem in aquam convertitur, eadem per calorem in sal iterum congelatur: Unde consequenter affirmari potest, hanc aquam verum fuisse mercurium, ex quo corpora primum creata sunt: & hanc aquam in cineribus occultatam, impedire ejus totalem in combustionem consumptionem: eodem plane modo ac mercurius universalis in sinu terræ latens ante corporum productionem. Et paulò post: Ultima n. operatio ignis est, sal facere: & sal nihil aliud est, quàm aqua sicca, quæ humorem & siccitatem suam per ignem acquirit & conservat, & inde necessariò consimilis naturæ est. Quemadmodum enim elementa in se incessanter agunt, naturâ, ex Feudi privilegio sibi ab altissimo concessò, sic disponente, ignisque *primò* agendo in aërem, producit sulphur: *deinde* verò aër in aquam, producit mercurium: postremò aqua in terram, producit sal: terra verò, cùm non habeat, in quod agat, est nutritrix & matrix illorum elementorum; sicque hæc tria, sulphur, mercurius & sal ex quatuor facta sunt, ut per diminutionem ex prædictis duo fiant, masculus & foemina: duo verò deniq; producant unum incorruptibile, nimirum sal, elixir incombustibile, in quo quatuor illa æqualiter sincera & ad summum depurata & digesta sint, respondeatque hoc pacto quadrangulus quadrangulo. Sic quoque artificis est, non naturæ, imitando naturam, mercurium Philosophorum (NB) producere, relictis elementis, ex tribus illis, quæ in omni re integrè inveniuntur, deductis ad duo, & ad unum, quod sit clavis & principium hujus sacræ scientiæ, habeatque potestatem aperiendi portas justitiæ & claves ad carceres infernales, ubi sulphur ligatum jacet, *verba sunt Senvivogii acutissime sic Philosophantis, cap. de tribus omnium rerum principiis.*

Et hoc quoque est *secundum Senvivogium*, navigare à polo arctico, id est, septentrionali, ubi magna aquarum colluvies, ad polum antarcticum, ubi siccitas est & Saturnus habitat, post Neptuni discessum; hoc inquam est ejici ad littus magni cujusdam

maris, in quo littore Melosynas hinc inde natantes conspexit Cosmopolita, vel, uti Tassus canit: Cant. 14.

39. Die Ufer und die Wänd am selben Flusse sind
Mit lauterem Edelstein versetzt und verbunden.
Es leucht/als wären da viel Fackeln angezündt/
So /daß die Finstre wird vom Glanze überwunden.
Der Himmels blau Saphir/ und schöne Hyacinth/
Die funckeln wie ein Liecht all da zu allen Stunden/
Es flammt der Rarefunck/der Diamant der leucht/
Sehr frölich der Smaragd da lacht/wie einen deucht.

quod enim Tassus hic canit, vertente Werdero, idem est cum eo quod Sendivogius dicit: Hæc insula pulcherrima versus Austrum sita erat, ac rebus omnibus ad hominis necessitatem & ad ejusdem delicias spectantibus refertissima, Virgilii campus Elysus vix cum illâ potuisset comparari. In Philosophorum enim rupe omnia sunt, & qui sinum terræ ingreditur, ad arcem tandem venit igneam, ubi mercurius est & sulphur, quod idem Werder ex Tasso ita protulit. Cant. 14.

41. Er antwort: Mitten ißt send ihr im weiten Schloß
Der Erden/die da kan all die Gewächß fürbringen.
Es kan auch keiner nicht/er sey klein oder groß/
Dhu meine Hülff und Raht/sich biß hier einer dringen.
Ihr werdet sehen bald mein wunder feurig Schloß/
Dann ich daselbest hin euch will ißunder bringen.

Rectè ergo Basilius: Nemo dixerit, salî deesse aquam, aut ignem, qui aquam coquat, etsi neque ignis neque aqua videri, aut gustu percipi possint. Et Paracelsus: Sal rebus omnibus formam communicat: & Geber: Sapientes antiqui concludunt de sale, quem dicunt Saponem Sapientum, & clavem, quæ claudit & aperit: & iterum claudit & nemo aperit, sine quâ clavi dicunt, neminem in hoc seculo posse pervenire ad perfectionem hujus scientiæ. &c. Optimeque in *Encheiridio Phys. rest.* §. 218. In salibus, è cineribus extractis, summa mixtorum est virtus, & agrorum ubertas stipularum incendio & incineratione aucta, humorem illû ab igne illibat, tum,

rum, radicale generationis principium & naturæ basin esse, certissimo est indicio. Unde salem illum vocat Balsamum radicale, & naturæ fermentum. Item tincturam indelebilem & multiplican- tem §. 219. & §. 220. Superstitem primæ materiæ informata, ac divino lucis charactere signatæ quoddam vestigium, ac proportionem purissimam & immortalem. Imò, substantiam immortalē, & mundi hujus materialis fundamentum & immortalitatis ejus fermentum. Neque malè. Siquidem, hoc deficiente, in vanum & nihilum ruitura essent omnia, ipso Servatore nostro docente, dum ait, *Luc. 14. vers. 34.* Bonus est sal. Si verò sal infatuatus fuerit, per quod condietur. Neque in terram, neque in sterquilinum utilis est: foras projiciunt illum. It. *Matth. 5. v. 13.* Vos estis sal terræ; quia per prædicationem verbi divini hominum animas ab interitu vindicârunt, & ad æternitatem fermentârunt Apostoli, non aliter, ac per salem vulgarem fermentatio, conservatio & multiplicatio fit rerum materialium & corruptioni aliàs obnoxiarum. De sale hoc non incongruè intelligenda existimo *Hermetis* verba, dum ait *in tabulâ Smaragdînâ.* Virtus ejus integra est, si versâ fuerit in terram: Sal enim terram repræsentat & videtur sal aliud nihil esse, nisi spiritus universi terrificatus, vel aqua coagulata & sicca, etsi adhuc multis scateat impuritatibus, siquidem nihil in mundo existit, in quo excrementa substantiam naturalem non excedant, dicente *Dn. de Nuysement*; & omne, quod videmus & tangimus, nihil aliud est, quàm excrementum, substantiam occultam obumbrans; natura enim semper naturâ tegitur, quam hæc sequitur, sicut ambulanti in luce umbra corpus. Quo pacto autem natura illa sive prima materia artis oculis exhiberi conspicienda & manibus tangenda queat, id etsi scriptores dicant fieri separatione puri ab impuro, actus tamen iste difficillimæ est inquisitionis, eodem *Dn. de Nuysement, teste* licet facilioris post cognitionem practicæ, utpote qui humanas cogitationes superat. Etenim spiritus iste invisibilis, etsi a doctissimis viris indefinente meditatione, & mentis sublimi indagine tandem cognitus fuerit, eundem tamen visibiliter oculis offerri posse, multi non credidère. At fieri id posse

posse fati inculcavit *Hermes*, dum dixit : Separa ignem à terrâ, subtile à spisso, magno cum ingenio, quod aliqui intelligunt, leni aspiramine ; & *Cosmopolita*, dum ait : Aëris spiritum invisibilem congelatum meliorem esse, quàm universam terram.

Ego, ut paucis dicam, quid sentiam, rogo lectores benevolos & veritatis occultæ amatores, ut discant prius cognoscere Solem & Lunam Philosophorum, humidum radicale metallorum, aquam manus non madefacientem, aquam ponticam congelatam in Sole & Lunâ: imò Solem & Lunam obducta sphaerâ Saturni, & ex illis extrahere aviculas Hermetis, mercurium Philosophorum, sal armoniacum nostrum, chalybe sive magnete Philosophorum, qui & ipse aër fuit, & reperitur in ventre Arietis. Habitâ enim umbrâ Solis, misce illam cum igne & aquâ, tali adhibitâ proportionem, ut actus ignis sentiat, & aquæ operatio videatur, per quæ umbra Solis claritatem Lunæ nanciscetur, & tandem successu temporis ad splendorem Solis perveniet. Hic enim est verus ales Hermetis, carens plumis, & omnia tandem velociter pervolans, de quo tot parabola, tot figura, tot libri.

O felices ergo Philosophos, qui in mineralium regno salem verum, & per hunc aurum & argentum Philosophorum sive rupem *Sendivogianam* invenire discunt, latentemque sub illâ duas Insulæ prædictæ mineras, auri nempe & chalybis, & sic fermentationem probè nôrunt. Qui n. salem hunc novit & solutionem ejus, ille scit secretum occultum antiquorum Sapientum: qui verò non gustaverit saporem salium, nunquam veniet ad optatum finem, teste *Arnoldo Villanovano*. Dulcia non novit, qui non gustavit amara. Omnis enim amaritudo, inquit *Dn. de Nussment* proveniens à sale, cui amarus sapor tribuitur, in profundo suo dulcedinem continet, quæ per simplices infusiones nunquam extrahi potest: sed tantum per ignem, & quidem ingenioso artificio, maximè, cum hæc dulcedo totius medicinæ perfectio sit. Eâ de causâ jam laudatus *Villanovanus* dixit: Si sciveris amarum dulcorare, totum Magisterium consequeris. O beatam quoque Oeconomiam humanam, in quâ fermentationes & sequestrationes jam antè recensitæ

fitæ procedunt ad numerum, pondus & mensuram! Verùm enim verò, uti quàm plures in opere Philosophorum errores contingere possunt, inprimis apud eos, qui artem casu quærunt, & non ex ipsius naturæ fundamentis, nimirum, si ignorant materiæ philosophicæ veritatem, ejusdemque primam præparationem, quam fere nullus Scriptorum literis, nisi obscurissimè consignavit: Vasis deinde naturam & ignis conditionem, ejusque regimen & pondus, ne, facto deinceps diluvio, imbribusq; desuper ruentibus nimium, vel suffocetur, vel siccitate nimia destruatür & velut sine rorere linquatur opus, aut aliâ etiam ratione ignis defectu refrigeretur. De ignis namque regimine ita *Helmont. in Arbore Vitæ*: Fateor lubens, quòd lapis ille vitæ Zoophytæ in suis initiis sit particeps, eamque habeat distinctam à vegetante & sensitivâ, quæ sit vita hæcenus anonyma. Nam, juxta Sapientum univoca scripta, principiis lapidis semel ovo vitreo conjunctis, si vitio interrupti focus semel contingat vel paulisper planè refrigerari, ita emoriuntur, ut non sit spes residua futuri lapidis, quod & in ovorum fotu similiter evenit. Et *Pontanus in Epistolâ*. Nostrum instrumentum, quod materiam deducit in esse, in primo, secundo & tertio opere, non est ignis balnei, neque fimi, aut cinerum, nec aliorum ignium, quos Philosophi in libris suis posuerunt. Siquidem Philosophorum ignis à Chymicorum vulgarium ignibus multum discrepat, dum hic facilis inventu: ille difficilis. Hic materialis: ille prope modum spiritualis. Hic aëre aperto nutritur: ille nisi clausus nihil agit. Hic corrosivus: ille naturalis planè est, imò blandus. Hic, si vel solus est balnei calor, in ovis destruit seminalem potentiam: ille verò totus vivificus est. Ita quoque duæ illæ fermentationes in Oeconomia corporis nostri, nimirum ea, quæ in ventriculo, & ea, quæ in intestinis fit, & à quarum bonitate reliquarum quoque bonitas, in corde nempe & toto corpore, dependet, multifariam labefactari solent, diluvio intemperantiæ, & ignibus inordinatorum animi affectuum, quibus mortales maximi, medioximi, & minorum quoque gentium Dii nimium obnoxii sunt.

Notum est ex *Hippocrate*: non calidum, humidum, frigidum

aut siccum morborum causas esse; sed acre, amarum, ponticum & falsum. *Sic enim ait lib. de veteri medicinâ*: Difficultate plenum est, Medicum imperare agro calidum quid assumere: cum si statim interrogetur, quid sit illud? aut nugæ proferre cogatur, aut ad aliquid eorum, quæ sunt, & parari consueverunt, confugere. Jam si datur calidum quoddam acerbum existens, quoddam insipidum, quoddam cum pulsatione conjunctum (sunt enim & multæ aliæ calidi species, vires subcontrarias sibi ipsis habentes) quoddam quæso ipsorum assumere oportebit? calidumne acerbum, an calidum insipidum, an quod simul & frigidum est & acerbum? (nam & hoc datur, uti etiam frigidum & insipidum.) Quandoquidem illud fat scio, planè contraria ab utroque ipsorum evenire, non solum in homine, sed etiam in corio ac ligno, & aliis multis rebus, quæ magis stupidum sensum habent, quàm homo. Non enim calidum est, quod magnam per se vim habet, sed si simul fuerit, vel acerbum, vel insipidum, vel quâvis aliâ ex iis, quas retuli qualitatibus imbutum, tum in homine, tum extra hominem in omnibus iis, quæ vel eduntur, vel bibuntur, vel forinsecus illinuntur, vel sub quacunque tandem aliâ formâ corpori adhibentur &c. Et paulò post, dum respondet ad objectionem, cur qui ardenti febre febricitant item peripeumoniis, & aliis morbis vehementibus non citò calore liberentur, neq; citò frigidum adversus calidum insurgat? Atqui ego hoc maximum signum esse puto, quòd nō propter calidum simpliciter homines febricitent, neque hoc sit simpliciter afflictionis causa: sed idem simul est amarum & calidum, aut calidum & acidum, aut falsum & calidum, & alia infinita; eodemque modo & frigidum cum aliis facultatibus conjunctum, id quod & per exempla probat. Quod si itaque contingere debet, ut à famitate recedat homo, necesse est, ut in eo vitientur, quæ fermentationem debitam procurare nata sunt, nempe acre, amarum, falsumque, qualia reperiri in ventriculo & intestino tenui, dixi in præcedentibus, quod sit si excedant vel deficient, quem defectum aut excessum intemperaturam vocat Hippocrates. Et cum nullus fere morbus inveniatur, qui non aliqua ratione se prodât vel

per frigus: vel per intensiorem, quàm aliàs natura requirit, calorem aut æstum; hinc meritò & hæ duæ qualitates ab illis deducuntur. Si, post debitam purgationem & solutionem, Lunam, sive argentum ad extremam deduco resolutionem, beneficio natri ex calce vivâ & sale communi parati, & per abstractionem repetitam aquarum nonnullarum fortium, adeò, ut vitriolum evadat, virore latissimo superbiens, ingens sentitur vitri, in quo illa operatio facta, frigus, ut impensè torpescat manus tangentis vitrum. Si spiritum vitrioli capiti suo mortuo reaffundo, ingens è contrà excitatur æstus, ut non ineptè de eo cecinerit Poëta quidam:

Du kanst Ihm thun kein grösser Pein/
 Als wann sein Schweiß spritzt zu Ihm ein/
 So frist er den im Zorn entbrandt/
 Weil du das noch hast in der Hand/
 Daß sich von seinem Grimm und Graus
 Frey selbst erwärmt das ganze Haus.

Sic, si spiritus acidus affunditur spiritui terebentinae, tantus excitatur calor, ut vas vitreum, in quo illa effervescencia contingit, manibus teneri vix queat. Idem fit, si cum liquore tartari permisceatur. Ubi verò cum spiritu urinæ, similive, loco æstus intensum frigus producitur, & tantum quidem sæpiusculè, ut cum glacie ausit certare. Unde patet, *primò*, posse fieri agitationem, motum & effervescenciam sine prævio calore, vel saltem hunc non esse de essentia effervescencie. Siquidem ea, quæ acida sunt, atque in omnibus propemodùm fermentationibus præcipuam sibi partem vendicant, de frigiditate potiùs, quàm caliditate participant, imò citiùs moventur. Hinc, in destillatione olei Quajacini, Spiritus acidus primo loco prodit, quod documento est, illum facile concitari ad motum. Idem de ligno Juniperino & Quercino notandum. Sic plantæ, quas asper & acer spiritus vegetat, citiùs reliquis plantis frondes & flores fundunt, ut spina, berberis; minimè tamen calidæ sunt. Fortè intuitu horum in naturâ evenit, ea, quæ maximam penetrandi & digerendi vim habent, à Philosophis

Hermeticis ignes appellatur. Habent enim ignes tum calidos, tum frigidos; proculque dubio haud malè ideò Poëta dixit: *Penetrabile frigus adurit segetes*. Nempe, triplex illis est ignis frigidus: vegetabilis, mineralis & metallicus. Vegetabilem repræsentant acetum destillatum, succique acidorum optimè depurati, ut pomorum citriorum & quæ alia his affinia sunt. Mineralem, spiritus nitri, id est, aqua spiritalis ex sale petraë, sine quo nullum metallum generatur aut destruitur. Habet enim nitrum in se frigus & calorem, habet naturam cælestem & infernalem, mercurialem & sulphuream, tu itaque operam da, ut infernalem naturam ejus mutes in cælestem, præviâ decenti putrefactione. Metallicum, Saturnus sive plumbum, quod omnia metalla, ipsum licet sit frigidissimum, absumit & simul absumitur, ad eum modum, quo ignis culinaris & vulgaris ligna consumit, & post absorptionem eorum & ipse perit, licet in cineribus, qui supersunt, thesaurus lateat, aquâ calidâ sui generis extrahendus. Imò mercurius, penetrantissimâ digerendi & dissolvendi facultate præditus, licet exterius quàm maximè frigidus appareat; intèrius tamen totus ignis est, adeò, ut pro igne gehennæ venditur, utpote qui præ interno, quo abundat, calore, in continuâ fusione stet & perpetuò moveatur, atque tale dicatur balneum, sive aqua calida, ut post sui destructionem & mortem, in regno metallico, aurum ex eo regenerari possit, *teste Aurorâ Sapientiæ*. Nimirum, ignes hi, adjuncto sibi debito compari, moveri incipiunt, factâque invicem partium dilatatione, non rarò quoque calorem exterius producant, cùm motus excitet calorem, qui tamen fermentationis effervescentiæque ab acido spiritu factæ causa non est, sed productum. Notent hoc, qui inordinatis turbantur digestionibus, variaque in corpore humano patiuntur, ex defectu legitimæ fermentationis, incommoda, & qui calida non rarò administrare solent atque aromatizata, & oleosa, quibus tamen nihil proficiunt, plus commodi aut emolumenti habituri, si acida volatilia adhiberent, qualia sunt succi pomorum arantiorum, limonum, tamarindus, acetosa, cochlearia, raphanus, nasturtium, & spiritus alii nitrosi acidique, ut: vitrioli, clyssi, nitri, &c.

tri, &c. Nam quæ sale fixo abundant sulphureo & pingui, ea sæpe noxia sunt, inprimis iis, qui lienosi sunt. Unde, rectè monente *Viro Clarissimo, Dn. Lamberto Velthuisio*, acetum, licet acidum, ab hypochondriaci morbi curatione rejicitur: quia sapor acidus in aceto oritur ex sale fixo, parùm tamen exaltato & extenuato propter fermentationem. Dum enim eâ fermentatione, quâ fit acetum, spiritus volatiles in vino aut cerevisiâ vel concentrantur, vel ita exaltantur, ut fugâ dilabantur, sal fixum, quod est in illis liquoribus, ex quibus acetum fit, producit ad statum fusionis quidem, sed non sufficientem, ad promovendum fermentationem in hoc morbo. Quanta enim adhuc sit in aceto fixitas, liquet inde, quod sal volatile tertio tantum gradu attollatur, & sale ejus fixum quarto, cum alioquin sal volatile primo gradu caloris in altum feratur. Fortè hinc quoque medicamenta ex tartaro hætenus parata, & tanti habita, inutilia plurimis deprehenduntur, quia etsi quidem ea concentrare ex parte nata sunt atque præcipitare morbum hypochondriacum, non tamen sufficientem fermentationem atque separationem instituere possunt, ob difficultatem vel ignorantiam volatilisationis salis tartari, quæ tamen difficultas dependet potius à laboris neglectâ reiteratione, quàm ipsi tartari resistentiâ.

Deinde verò etiam patet: æstus in effervescentiâ excitari, si spiritus acidus superetur à partibus biliosis oleosisque confluentibus, item salinis & fixis: Frigus verò à spiritu acido, ut tali, vel in confluxu cum sale volatili & non oleoso. E quibus sanè Februm causæ atque harum per frigus majus minusve, itemque æstus aut caloris gradus diversos, alterationes facile deduci possunt, & cæterorum quoque procul dubio, morborum rationes. Id quod pluribus experimentis & rationibus *Academia Lugdunensis Batava Lumen, Dominus Franciscus Deleboe, Sylvius*, expeditum dedit, & ex eo *Dn. Iohan. Gribius, Diss. Med. Inaugurali, de Febris*. Rectèque agunt, qui phlogoses & obstructions passi in acidis volatilibus, rejectis oleosis, solatium quærunt. Tria enim hæc, quæ ad intestinum tenue fluunt, & cum chylo permiscuntur: nempe bilis, succus pancreaticus & lymphæ continuò ad cor eunt, & sic per arterias in universum

sum corpus disperguntur, unde uno alterove in suis nativis qualitatibus alterato & vitiato, quis non vitiosas in Oeconomia humana effervescentias, frigora, æstus, congelationes, dissolutiones & absumptiones spirituum animadvertet? Si verò ab ipsâ caliditate simplice, aut à frigiditate fluxiones contingerent aut alii morbi, neque aliâ facultate sive qualitate secundâ participarent, sedarentur utique, si ex frigido in calidum permutarentur, cum autem calidum & frigidum putrescere nequeant neque crassescere, mala autem quæ homini contingunt concoctione & permutatione, attenuationeque & ut crassescant in probam humorum speciem, opus habeant, evidens est, à facultatum potentiis, uti loquitur *Hippocrates*, id est acido, amaro, falso &c. à suâ temperie recedentibus hæc fieri. Cujus rei exemplum proponit laudatus *Senex Cons*, dum ait: Si amaritudo quædam, quam bilem flavam appellamus discernatur, quales statim anxietates & æstus & debilitates superveniunt? Verum liberati interdum ab illâ, & aut sponte, aut per medicamentum purgati, modò tempestivè id fiat, manifestè & à doloribus & à calore liberantur, quamdiu autem eadem elevata & cruda & intemperata fuerit, nullâ arte neque dolores, neque febres sedari possunt. Itidem in quibus acuti & acres & æruginosi humores moventur, quali mox rabie & morsu viscerum ac peccatoris & desperatione corripiuntur? Neque sedantur hæc, priusquam iidem expurgentur & deprimantur, & aliis permisceantur. Habent siquidem acida, amara & salsa suos limites, in quibus constituta sanitatem efficiunt: & è contrâ suas excentricitates, in quibus pro ratione intensiōis & remissionis, morbos procreant, qui per alteratos faciei oculorumque, imò totius corporis colores in conspectum prodeunt, non aliter, ac in opere Philosophico impuritas & limositas materiæ, ejusque disproportionata ad pondus digestio falsos producit colores, operisque sic ruinam prænunciat. Si enim humiditas superabundet, fiet pelagus conturbationis: Sin verò ignis prævaleat, comburetur in favillam, nullusque, prout par est, se color ordine manifestabit. Nimirum: Uri aqua fortis, addito sale communi aut armoniaco, fit aqua regis, quâ aurum solvitur

in minima: aut sal commune additum calci vivæ, per utriusque calcinationem fit sal nitrum: vel tartarus calcinatus junctus sali armoniaco per destillationem præbet spiritum, qui, glaciei instar, parietibus vitri adhæret, quod item in oleo vitrioli videre est, quod attactu ferri migrat in salem vitriolatum Martis, medendo nobilem, *verba sunt Helmontii*, ipsoque lotio, quod debite putrefactum & destillatum, spiritum vini, sed summe rectificatum, coagulat, certissimo experimento, si contingat, spiritum lotii coagulativum, retrogado ordine & motu, sive ad jecur, sive venas portæ, aut mensenterium & intestina fluere, facile ibidem calculos generari posse; variasque oppilationes, scirrhus, quartanas, ac mucilaginosi spermaticique alimenti indurationes, si ad venam cavam sursum vel deorsum feratur: Ita quoque, in opere Sophorum, ea omnino vitanda, quæ vel peregrina sunt materiæ, ejusque coagulationem præter morem præcipitant, vel à debito vase, in quo omnia fieri debent, ad naturæ præscriptum, aliena existunt. Habent enim quælibet proprium suum uterum, in quibus domestica sunt, peregrinam turbationem & tragædiam exsuscitatura, ubi alienam intrans domum. Neque enim acidum stomachi intestina perferunt aut pleura, sine dolore & contractione, membranarumve crispaturâ, cum subsequente apostemate. Siquidem, *rectè ratiocinante Helmontio in Blas humano §. 52.* Omne apostema in pus desinens, continet necessariò aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps transpirationis est incapax: neque urinæ spiritum coagulantem fellis sacculus, quò minus in eodem calculi generentur.

Ex acido itaque exuberante, & ad qualitates peregrinas, ut acerbicatem vel austeritatem declinante, quis non apoplexias, epilepsias, paralyses & ejusmodi alios morbos caroticos & stupefactivos deducet? Certè, succus pancreatis acidus in suo gradu auctus & præter naturam convenientem effectus, diutiusque propter contractivam suam qualitatem retentus, donec majori copiâ ex continuo affluxu ad intestinum tenue erumpat, vitiosam ibidem procul dubio cum bile effervescentiam excitat & ingentem. Et quia aciditas tum in acerbicatem, vel austeritatem conversa, bili præva-

prævalet, affurgunt ad ventriculum halitus, qui ibidem cardialgiam & vomitus excitant? ad cor verò delati & cùm sanguinè missi, cur non ibidem coagulationes instituerent? cur non in cerebro porrò spiritus animales sisterent, & hoc pro aciditate junctâ malignitati vehementiùs, & pro subtilitate citiùs, modisque variis, pro varietate graduum, ut sic momento temporis interdum homines instar mactatarum cadant bestiarum; vel inordinatis agitentur motibus, ut in Epilepsiâ: vel certè partis alicujus determinatæ paralyfin pariantur. Qualia contingere solent illis, qui strenuè circa aquas regias aut fortes occupantur. Observavi enim Chymicum, ait *Helmontius. tract. de Lithiasi c. 9. p. m. 725. §. 71.* qui dudum circa aquas regias fuerat commoratus, incidisse in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuitque illi os in latus dextrum convulsus, patiebatur quoque noctes in somnes, & brachiorum dolores profundos, qui tamen non exasperabantur ad tactum. Insigni quoque macie contabuerat, propter aquarum conceptas ponticitates. Nempe, quod initio intentum fuit, eratque demonstrandum: Gradus acidi, pontici, amari, falsi, aucti varias pariunt in corpore humano virulentia suæ tragædias, non aliter, ac cùm deficiunt, digestiones hinc inde moras patiuntur, nulla quæ partium heterogenearum sit sequestratio.

Probè itaque prospiciendum, ut in suo quodvis maneat utero, sui quæ genuini gradus tonum observet, sicque ubivis in microcosmo digestiones facilitenter, quò tam affabrè factum Omnipotentis opus ab atrocissimo anodyno apoplectico, quod vel auditu mortalibus terrorem incutit, ut propterea percutientem Omnipotentis manum κατ' ἐξοχήν dixerint, præservetur & curetur.

Id verò hætenus tentatum *quatuor modis*: nimirum præcipitatione, *primò*, per tartareos liquores, ut sic, eo modo, quo aquæ fortes vel regia à metallicis rebus aliquoties abstractæ, affuso tartari liquore ad fundum deponunt, quod intra se occulrânt, etiam aciditas à sanguine se præcipitet. *Deinde* saturatione, quo pacto acidum stomachi exorbitans saturatur comestione cretæ, vel oculorum cancri, etenim & febrium rigores sæpe cessant, & epilepsiæ assum-

assumptis ossibus illis, quæ sub terra reperiuntur diuturnitate temporis calcinata, acidum utpote saturantibus & imbibentibus: *Tertio*, immutatione & dulcificatione, quo pacto spiritus salis dulcescunt, Corallorum misturâ & solutione. *Quarto*, coagulati acidi resolutione, qui sanè modus cum omnium felicissimus sit & tutissimus, volatilisfactiones alcalium omninò discendæ sunt, inprimis salis tartari, quod sic fit, si videlicet ab ipso terræ non nihil dematur, ut residuum humidius seu aquosius redditum mercurialis proprietatis naturam adipiscatur, quod quidem arti permittitur: vel si volatile sui generis additum, ipsum fixum superet, sic enim volatile hoc & ipsum fixum volatilizat. Sal enim proprietatem terræ habet: ipsa terra verò sola est, quæ compacta ignis actioni resistit, nec in vaporem se extenuari permittit. Hinc est, quod sal copiosius adveniens stabilitatem in igne cum salis terrâ retineat. At, cum mercurio qui volatilis nature est multiplicatus, cum mercurii aquâ evolat, teste *Ostaviano de Collibus l. de Meteoris. Helmontius*, egregius ille Philosophus, non contemnenda scripsit de *liquore Alcabest*, verum, cum ejus acquisitio multis impossibilis, plurimis difficilis, paucis in cognita sit, inprimis, quòd dicat, eum fieri ex mercurio, quod & Paracelsus ait: hinc seriò in volatilisationem salis tartari nos deducere conatur. Videtur autem aëri hoc negotium attribuere velle, dum post varios discursus de volatilibus salibus in fixa commutatis, *tiv. Blas humanum*, ita tandem erumpit §. 45. Si aër (arcanum capiat, qui potest) inprimis volatilizat sulphur concreti, cum omnimodâ separatione sui salis, hoc sal (quod alioqui in carbone fixaretur in alkali per ignem) fit totum volatile, ac sursum scandit, in specie liquidâ quandoque, & non rarò in formâ sublimati: habetque totam concreti crasin. Neque enim in suo fixitatis ordine, utor verbis *Ludovici de Comitibus*, aliquid ad Medicinæ opera, nisi valdè debiliter conducere, experienciâ cognitum est. Si enim valido igni resistere sat potenter videtur, quâ ratione ab humani corporis imbecillo superari, & ad actum, ut Medicilòquuntur, deduci valebit? Alimenti quidem vicem subire, ciborumque normam gerere posse concedimus; at medicamenti

vim potiore ac velociorem exercere non poterit. Hoc enim vincere, illud vinci oportet. Hoc viâ modoquæ consuetudo: illud insuetudo procedit, quod nâ fiat, impossibile quoque erit, ægritudines id depellere. Quod si in spiritum & volatilitatem ducatur, non tantum per se, sed etiam per plurima sibi solutione connexa, varios morbos curare, ac morborum causas eliminare poteris, non, quod sic exoticam qualitatem ab illis sit adeptum; sed, quod substantiam quoque per ejusmodi spiritum dissolutam ac sibi conunitam in penitiores viscerum ductus trahere valeat. Hinc adeptorum particeps *Helmontius* rectè iterum scripsit, *in potestate medicaminum*: Summus & felicissimus salium est, qui ultimam puritatis & subtilitatis metam in naturâ attigit, cuncta pervadit, solusque agendo manet immutabilis, quæque alia pro lubitu promptâ resolvit obedientiâ, rebellemque omnem materiam, non secus, ac aqua calida liquat & volatilizat. Cum acidis itaque ad glandularum sub intestinis in mesenterio existentium, venarumque lactearum ac pancreatis infarctus: Cum amaris, ad hepatis: Cum salis ad renum crassiora excrementa proficius est, secundum *Ludovicum de Comitibus*, &c. Quæ enim volatilia sunt, citò permeant viscera, obstructionsque in illis natas tutò pervadunt & reserant, subtilitate suâ. Unde neque contemnendi sales volatiles sanguinis humani, in primis arteriosi, succini & cornu cervi, & qui ex oleis aromatum destillatis parantur, spiritusque salibus volatilibus acuati, cum etiam multoties vini spiritus à sale secum vini abstractus, multum ejus comibat, relictis inutilibus, & nihil quicquam salis redolentibus fecibus, id quod experientiâ propriâ lubens hîc trado & communico, tanquam certum volatilisationis salis tartari ejus, quod est ex fecibus vini, experimentum. De oleis verò aromatum in salia transmutatis volatilia, ita *Helmont. cap. 15. de Febris* §. 7. Si oleum cinnamomi, caryophyllorum, lavendulæ &c. noveris transmutare in sale volatilem, nactus es medicamentum temperatum, efficiens, quantum de istis simplicibus sperari potest, in vetèri vertigine, palpitatione, apoplexiâ similibusque. Hinc neque tincturæ cum menstruis sale volatili imprægnatis rejicienda.

æ, sed magni æstimandæ: ut tinctura Corallorum cum spiritu mannae, aut panis: tinctura cinnamoni: tinctura Solis cum spiritu vini philosophici; & Lunæ cum spiritu urinæ resolutivo, & aliæ, quæ ex Antimonio hoc pacto parantur, siquidem in illis magna penetrandi & digerendi vis est & efficacia, quâ obstructions variæ & coagulationes, morborum causæ, quin & peregrina fermenta mitigantur, resolvuntur, necantur & tolluntur. Imò affirmo: Salia volatilia multum affinitatis habere cum mercurio mundano, quemadmodum etiam spiritus vegetabiles, cum sanguine humano, in primis arterioso, qui totus propemodum, vix relicto carbone, volatilis est. Etsi enim Philosophi dicunt: mercurium animatum esse necessarium ad opus suum, illudque appellant argentum vivum animatum; non tamen illud argentum vivum animatum est de intentione illorum, si in formâ mercuriali erit, antequam animetur. Nam, Sophorum argentum vivum aqua est viscosa, extracta ex visceribus Jovis, ex albo nimirum plumbo, quæ in Sole & Lunâ congelatur, & extrahitur ex Sole & Lunâ, chalybenostro, artificio philosophico, miris modis, per prudentem artis filium, in quâ aquâ ubi Sol dissolvitur, illa coagulatur, quo facto appellatur mercurius animatus. Et hoc in homine se quoque sic habet, nisi enim transeant alimenta in sanguinem arteriosum, & propter salis mixturam jam flavescentem neque sic amplius saturatè rubentem, abeatque in viscosum pinguemque & summè volatilem quasi liquorem, vix coagulabitur à membris, neque ipse potens erit resolvendis iis, quibus intimè misceri, & in quorum naturam transire debet.

Unde jam patet ratio, cur panis tantoperè prosit naturæ humanæ, omnemque in se benedictionem fermè contineat, quia nimirum abundantissimè in se includit salem volatilem, facilique negotio in sanguinem concedit coagulabilè in massam carneam ossa &c. Siquidem, si panem frumenti sub fimo equino calido quis posuerit, per novem vel 14. dies, efficietur caro admixta sanguine, secundum Paracelsum in Manuali suo. lib. 2. propter quod credit Divus Thomas, in Secretis Alchemiæ cap. 6. Deum potius elegisse

panem

panem frumenti, ut in corpus substantiaretur, quàm quicquam aliud. Atq; hinc ratio procul dubio etiam pendet, cur Aroph Paracelsi (quod sonat Aroma Philosophorum, sic dictum, propter tincturam auream) præparatum sub fimo, cum mixtura panis fecalini, ac postmodum spiritu vini extractum, curet inclinationem venterem ad calculum renum, de quo *Helmont. de Lithiasi, cap. 7. §. 14. & Supplementorum paradoxo numerocritico §. 53. ex Paracelsi lib. de viribus membrorum cap. 10.* Quid verò Aroph sit, id ut hoc loco revelem, haud opus esse judico, cum vel ex contextu Paracelsi colligi possit, nominisque etymon arcanum prodere videatur.

De pane verò & hoc notandum: quòd, si cum aquâ pluviâ misceatur ejus medulla, intra breve tempus, ubi in vitrò simul exposita fuerint Soli, aqua illa rubicundissimam tincturam nanciscatur, instar sanguinis, id quod sanè mirandum. Et huc pertinet experimentum *Roberti de Fluctibus, in Anatomia panis*, utpote qui spiritum panis summè rectificatum exposuit radiis solaribus, quorum subtili mixturâ intra paucas horas spiritus ille limpidissimus celesti tincturâ imbui, & vel rubinum colore æquare cepit. Optimè itaque præclarus ille Theologus practicus, & Philosophiæ Secretioris, ut multi censent, Adeptus, Johannes Arndtius, lib. 4. *Scines Christenthumbs* disseruit, dum scripsit: Unser Brodt / das wir essen / ist erst ein grün Gras / darauß endlich das Körnlein wächst / darauß das Brodt kömmt / welches endlich in unser Fleisch und Blut verwandelt wird / wann wirs essen. Da bedencket Gottes Wunder / die er an uns thut / und lernet hier das Werk euer Schöpfung verstehen / wie Gott der Herr noch heut zu Tage des Menschen Fleisch und Blut auß der Erden machet. Ist das nicht ein grosses Wunder / daß wir sagen mögen: Die Erde ist unser aller Mutter? Darauß formiret Gott durch seine Allmacht unsern Leib / Fleisch und Blut noch heut zu Tage / daß wir wol sagen mögen: In Gott leben / weben und seyn wir. Die nährende Krafft ist Gottes Wort im Brodt. Darumb lebet der Mensch nicht allein vom Brod. Dann / nimbt Gott die ernährende Krafft vom Brod / so verschwindet unser Fleisch und Blut / verwelcket wie eine Blume / verdorret wie Hew. Item: aller Speisen wird man überz

überdrüssig/ so man dieselbe täglich geneust/ aber des lieben Brods nicht. Das ist die Ursach/ daß das Brod eine allgemeine General-Speise ist/ darinn aller Speise Krafft lieget/ und darauff alle Speise ihre Kräfte nimbt. Gleich wie die Sonne ein General Liecht ist/ darauff alle Sterren ihre Kräfte nehmen und empfangen. Darumb hat Gott dem Brod aller Speise Eygenschaften und Krafft eingeschaffen/auff daß die Natur des Menschen mit einem kleinen Bißlein Brod sönte gesättiget werden. Gleich als wann man in ein klein Bißlein oder massam vieler Kräuter Kräfte kan einschließen. Also ist in einem Bißlein Brod die ganze Natur eingeschlossen. Dann der Mensch ist microcosmus, die kleine Welt/ und die ganze Natur der grossen Welt-Geschöpff und Eygenschaft ist im Menschen beschlossen. Weiln und der Mensch mit einem kleinen Bißlein Brod kan gespeiset werden: Derhalben/ so muß in einem Bißlein Brod die ganze Natur eingeschlossen seyn/ darauff sonst der Mensch gemacht und geschaffen ist: Quia ex iis nutrimur ex quibus constamus. Haftenus ille. Et, ut porrò nonnulla de pane addam: Destillavi aliquoties panem triticeum cum rore Majali paratum sine alio addito fermento, quo cæteroquin panes subiguntur, & sine fæce, ad eum modum, quo *Robertus de Fluctibus*, in destillatione panis, processit, & vidi, quæ, nescio an scribi debeant. Nempe non sine ratione Græcis appellatur Triticum *τρυγὸς*. Ignæ enim planè est naturæ, colorque aureus, quo tritici grana superbiunt, & sigillum, quo natura illa signavit, ostendunt, quantam cum Sole cælesti & auro affinitatem habeat, & tanquam granorum vegetabilium Rex & Princeps sit. Prospicit enim inde quasi per fenestras ignis, qui lucis tabernaculum est, unde non potest non universi mundi mater & nutrix præcipuam in eo habere residentiam, ut proinde vegetabilis regni perfectissimum templum & palatium appellari mereatur. Et cur non esset ignæ naturæ? Perfectò, cùm ordine elementa destillâssem, & jam caput mortuum multo adhuc oleo prægnans exponerem aëri, subito instar pili exsurgebat ex eo tenuissimus fumus, quem cùm compescerem, paulò post ex aliis etiam locis tanquam è poris ejus fumi multiplicabantur, quibus visis, cùm jam incendium metuerem, & considerarem,

quo pacto fumi è montib⁹ igne naturæ fuscitentur, ecce! in flammam erumpit altissimam caput mortuum antea frigidum, solo aëris contactu, quæ conspiciente illustrissimo, nunc beatissimo Comite, Dn. Georgio Ernesto, Com. ab Erpach, Dn. in Breiùberg, & cui Chrysologiam hanc ante hâc incripseram, ad horam & ultra duravit. Certè Triticum pretiosum semper fuit in oculis Dei, neque mysterio caret, panem in sacrâ Cænâ à Christo ordinatum. Tot sunt de Tritico in sacris laudes, tot encomia, ut si ea huc congerere vellem, vel solius tritici laudibus op⁹ magnum educere possem. Sufficiat Christum se ipsum appellare panem: & mannam, quæ & ipsa appellatur panis Angelorum, multa in se arcana continere. Est enim in ipso pane, & mannâ aliud adhuc manna & alius panis occultatus, quo manifestato, tanta post fœtorem, & elementa corruptibilia separata, oritur fragrantia, ut verbis ea vix sufficienter describi possit, quod Roberto de Fluctibus vix credidissim, nisi mecum omnes domestici eam quintam essentiam persensissent, virtutis in æstimabilis thesaurum, & omnium, quotquot in mundo sunt, aromatum odorem & suaveolentiam exsuperantem, ut sic probè scripserit & verè, *prememoratus Fluct*: Æthera vel quintam essentiam panis, licet tam compositionis, quàm simplicitatis suæ respectu sit igni vicina, in peculiari tamen & propria suâ naturâ suaviter fragrantem, & mirè sensui ipsius jucundam fuisse, tantamque habuisse efficaciam & virtutem in se, ut si solùm illam tetigisset, bido vel triduo pòst ejus fragrantiam adhuc perceperit, & ejus virtutem omnibus aliis odoriferis prætulerit. Qui plura de pane desiderat, ille legat & consulat Dn. Ristum in der Merckens-Unterredung/von der edelsten Thorheit der ganzen Welt.

Cùm ergo panis tantæ sit nobilitatis, haud malè videtur scripsisse suprâ citatus D. Thomas Aquinâs: Est & alius lapis, qui secundùm Aristotelem est lapis & non lapis. Est enim mineralis, vegetabilis & animalis rationalis, qui reperitur in omni loco & in omni tempore, & apud omnem hominem, quem debes putrefacere sub fimo; & putrefactum ponere in cucurbitâ cum suo alembico, & extrahere elementa, & conjungere; & eveniet tibi lapis minoris effica-

efficaciæ & virtutis, quàm superior. Et non mireris, quia dixi tibi, quòd putrescat sub fimo equino calido. Sic debet artifex attentare: ut si panem frumenti sub eo ad novem dies posuerit, efficietur vera caro, admixta sanguine, &c. Et fortè ab isto possunt quatuor educielementa, & fieri aliquod bonum opus. Ubi Lectori acuto judicandum relinquo, an non hîc videatur de sanguine humano loqui *Thomas*, atque in comparatione ejus cum pane docere velit, similem lapidem ex pane confici posse. Namque memini, me aliquando in *Borello* legere; Materiam lapidis philosophici plurimos existimare, esse sanguinem humanum, eosque fortè haud falli.

Et quis dubitare quoque vellet de compositione optimi operis, ex sanguini humano? quem lapidem appellant animale. Certè *Samuel Nortonus Bristollensis* in operibus suis, quæ *Edmundus Deanus Anglus & Medicus Eboracensis* edidit, illius veritatem tractatu septimo, de lapide animali, ex sanguine humano, confirmat, adducendo primò testimonium *Riplai*, qui in lib. 12. portarum, in admonitione ad lectorem, continentia experimenta Autoris, ita cecinit:

12.

*Nunquam vidi verum opus præter unum,
Cujus veritatem in hoc tractatu ostendi,
Studeas igitur solummodo, ut facias nostrum lapidem;
Nam, hæc ratione poteris lucrari aurum & argentum,
In scriptis meis poteris jacere tuum fundamentum,
Et sic Deo ductore nihil amittes,
Confide mea doctrina & ei adhæreas.*

13.

*Memento hominem esse nobilissimam creaturam,
In compositione terræ, quam Deus unquam creavit,
In quo est quatuor Elementorum, proportionatorum per naturam,
Neutralis mercurialitas, quæ omnino nihil constat.
Producitur arte, ex sua minera; nam nostra metalla
Nihil aliud sunt, quàm nostra dua minera
Nostræ Solis & Lunæ lucide, ut Raymundus sapienter notat.*

14. Splea-

Splendor Solis & Luna lucida

In has duas mineras certò secretè descendit,

Quamvis splendor sit absconsus tuo visui:

Arte potes efficere, ut appareat manifestè.

Hunc lapidem absconsam, hanc unam rem putrifica,

Lava in suo liquore, donec albescat,

Tum fermenta sapienter, & sic habes summam totius operis.

Deinde propriam experientiam, dum ait: Quia autem nos verum esse probavimus, scilicet efficiendi sulphur naturæ ex minerâ microcosmi, tantò fidelius illud enarramus, quia nihil ex proprio Marte describere desideramus, nisi quod prius probavimus; unde & loco citato *Nortonius* modum procedendi tradit. Quò etiam referendum existimo, quod *parvus Agricola*, oder der kleine Bauer in apertâ arcâ naturæ ait: Der Mensch ist nicht/wie die Ungelehrten meinen / auß einem schlechten unreinen oder gemeinen Erden-Kloß / von Gott dem Allmächtigen geschaffen/sondern von dem allerbesten/subtilsten Auszug zu, so in toto centro gewesen. Und glaube mir/das der Allmächtige zu einem solchen Werck / welches er zu seinem Ebenbild erschaffen / keine gemeine Erden/sondern/wie gesagt/ipsam extractum totius genommen/und sich dann auch solches / wann der Mensch in seine tria principia resolvirt und gebracht wird/befindet / das sich alsdann im Ende in der Zusammensetzung eine rohte/schöne glänzend Erden sehen lässet. Id est: Non creatus est homo à Deo omnipotente, uti indocti clamant, ex vulgari & abjecto limo terræ; sed de extracto optimo & subtilissimo, quod toto in centro fuit. Et crede mihi, quòd Omnipotens, ad tam præclarum opus, quod ad imaginem suam fabricavit, haud vulgarem terram; sed, uti dictum, ipsum extractum totius acceperit, quod & deprehenditur in Anatomîâ hominis, & cum in sua tria principia resolvitur, dum in fine conjunctionis eorum splendens, rubra & pulchra terra conspicitur. Hæc de lapide animali. Cæterum extitere plures, qui, quòd homo microcosmus appelletur, in urinâ & stercore laborarunt, contra *Trevisani* monitum: suntque hodie multi, qui id laboris genus strenuè persequuntur

quantur, non curantes mephitim & fætores intolerabiles, cùm tamen *primò* homo solus non possit gloriari nomine microcosmi. Locum hîc potiùs habeat, quod in §. 146. *Encheiridii physici* habetur: Homo ne somnia sibi fingat, dum variis gloriatur titulis, & sibi soli quasi microcosmi nomen vendicat, quòd in materiali ejus opificio naturales macrocosmi motus analogicè percipiuntur; quodlibet enim animal, etiam vermiculus, quælibet planta, etiam alga mundus est exiguus, majoris imaginem referens. Extra se ergò mundum quærat homo, & inveniet ejus compendium ubiq;. Imò extra se quærat homo se, & inveniet se. Creaturarum siquidem omnium idem archetypus est & idem centrum, ex quo infinitæ lineæ deductæ tandem redeunt ad illud unum, à quo omnia. *Deinde*, quia directè illi labores stercorei sunt contra doctrinam Sophorum. Verum siquidem est, quod tam bellè cecinit *Testamentum Hadrianæum*:

Tu vana sophismata deinceps

Lingue per anfractus Te seduxcenti acurvos:

Herbarum omne genus fac missum, animalia linque

Corpora, dum lapidem cura est tibi quærere nostrum. (mineralem)

Nil caro, nil sanguis, quæque excernuntur ab illis

Menstrua, sperma, hominum genitalibus edita vasis,

Stercoraque urinaque dabunt; nil crinibus, ovis,

Nil secundinis, viridive inveneris herbâ.

Sementi fructus respondet scilicet; atque hinc

Stercoreum inveniet, qui stercorea seminat, agrum. Sed ad panem.

Haud mirum itaque, intuitu tantæ benedictionis divinæ, tantarumque in pane virium, in conventibus lamiarum, uti hæ confitentur, desiderari non solum salem, qui res bona est; sed & panem, dum cæteroquin si vera sunt, quæ de suis diabolicis conventibus fatentur, neque vino, neque aliis cupediis destituuntur. DEI enim hoc præclaro dono meritò illi privantur, qui Deo renunciârunt, atq; Satanæ man^o dederunt. Meritò itaq; petimus ex præscripto Christi panem quotidianum, dum in pane tantum ad vitæ & sanitatis humanæ conservatiônem volatile arcanum & Aroph later, quod

quod coagulata dissolvere potens, atq; carni & sanguini nostro affine est. Id quod & illis probe observandum præcipio, qui in lotio sæpè cernunt subtile rubicundum sabulum, quod non solum fundo urinalis adhæret; sed & latera urinalis undiquaque occupat, ne nihil excretionis ejusmodi rubicundi sabuli æstimantes, tanquam renum hoc solum excrementum sit, feralem tandem in sanguine coagulationem experiantur, cujus tenuis ejusmodi arenula prodromus est. Namque experientiâ compertum habeo, non rarò tales apoplexiæ obnoxios fieri, in primis, si accedat intemperantia, & per hanc acidi digerentis transmutatio. Namque & nimia pluvia digestio turbatur in elementorum utero, terrâ, ut in officio suo Archæus impediatur, opusque relinquat seu corruptum, seu imperfectum; seu planè ab officio dimotus aliud ab intentione suâ producat. Imò & variorum ciborum & liquorum confusio in corpore humano, non aliter, ac etiam in Chrysogoniâ minerali, naturæ intentionem invertit. Qui enim, ut *Augurellus* Chrysopæiæ l. 2. loquitur

Nunc irentes latices, Bacchivè liquorem

Nunc colidas Lymphas

sine intellectu & ratione miscent, errant, cum tamen natura toto hæc in opere nihil aliud

Postulet, ac quod sit simplex; farragine nullâ

Rerum aliâ expletum, quàm quæ, tellure sub altâ,

Continuo puri sufficit Sulphuris atque

Comparis attactu vivi, conflantur in aurum.

Dixi, *sine ratione & intellectu*. Quid enim juvat vini potatores vinum, dum sine ratione & intellectu illud ingentibus haustibus absorbent, in sui interitum. Multa cæteroquin scripsit *Lullius de spiritu vini*, ejusque quinta essentia, de quâ & Nos aliqua scripsimus, in nostro tractatu, de *Auro, Saccharo & Vino*: imò porro alia scribere possemus, & quidem talia; quæ tritici non essent laudibus inferiora. Quis enim scit, quid sit illud, quod adfertur in cornis de monte pefulano? Quis novit Philosophorum vinum? quis novit vegetabile fixum & volatile *Sendi vogii*? Quis ejusdem salem armoniacum?

quis pingues in mari philosophico squamisq; argenteis micantes pisciculos subtili reti involvere & extrahere, ut piscator sit peritissimus? Profectò, in *Arcâ naturæ apertâ*, non levia dicuntur de vino. p. 54. Dum enim occupatus est magnus Agricola in detegendâ materiâ: Saturnus, inquit, ex Turbâ Philosophorum, ist der Siebend/ in welchem die (Planeten) alle stecken und versamlet seyn / dieser ist der Spattel/ das Schwerd/ Messer und eine Schneidung der Wunder- Geburten / damit man seinen Feinden widerstand thun kan / darneben auch ein Faß mit gutem Wein/2c. was kan klarlicher und deutlicher immer gesetzt werden. Er setzt auch darneben das Mittel der Auflösung/ denn/ im Weinfass steckt es / das ist erstlich / der Wein / das ist / spiritus vini, acetum vini, sal tartari und andre Ding mehr/ wiewol auch andere Mittel gebraucht werden; Sie müssen aber nicht darben bleiben/ sondern wieder wegweichen nach der Solution. Id est: Saturnus septimus est, cui omnes planetæ insunt, & in quo congregati sunt in unum. Ille est spatula, gladius, culter & dissectio admirandarum generationum, unde hostibus resisti potest, nec non dolium generosi vini &c. quid clarius dici potest? addit quoque medium solutionis, dum ait: siquidem in dolio vini id continetur, & hoc est primò vinum: dein spiritus vini: post, acetum vini, sal tartari & alia, licet & alia media adhibeantur, quæ tamen cum soluto manere non debent; sed post solutionem recedere. Ne verò secundum *Cabalam Chymicam* existimes, te spiritu vini communis hoc solutionis negotium peracturum, siquidem vegetabile inflammabile minerales vix domare poterit naturas aut metallicas. Quære philosophorum vinum, id est, mineralem naturam, diametrumque cæli & terræ & invenies potestatem maximam, & fortitudinis fortissimæ fortitudinem fortissimam, cui decedet aurum, argentum & omnia metalla. Qui plura desiderat, legat *Georgii Ripley Philorcium Alchymia*, itemque *Concordantiam Raymundi & Guidonis*, *Isaacum Holandum* & alios. Siquidem teste *magno Agricola*, in plumbo Philosophorum, quod aliàs ab ipsis plumbum æris appellatur, occultata latitat pulchra splendensque & alba columba, dicta sal metallorum,

in quo summum latitat artis magisterium; estque casta sapiens divēsque regina è Sabâ. &c.

Cæterum, si & hîc mihi liceret paululùm digredi & Comico-
rum more seriis jocosa intermiscere, scriberem, quid, cùm sedulò
aliquando rimarer Aristotelis Terminum ovi, quo nomine Phi-
losophorum materiam insignivit, mihi eveniret. Sedebam nem-
pe inter Musas meas, & ecce! meditando cùm iis, & quasi excen-
tricus factus, neque enim dormiebam, neque vigilabam, apparebat
mihi magni cujusdam palatii & antiquissimi quidem, sed per ali-
quot mille annorum decursus in singulos renovati Magistra, se-
cum habens sociam, cujus exteriori tunicæ inscripta erant hæc ver-
ba: **TERMINUS OVI.** Mirabar visum insolitum, & nunc
in memoriam revocabam, quæ de aquâ albuminis ovorum ad fa-
ciendum mercurium corallatum *Paracelsus* & alii scripsere: nunc
considerabam, quæ *Testamentum Hadrianæ* cecinit:

Candida nam croceos circumfluit unda vitellos:

aliâ vice feriò pensitabam *Ovum aquilinum*, quod aliquando in
ipsius Jovis sinu deposuerat ejus armiger, propter Scarabæi per-
secutionem, & conceptam in Aquilam vindictam & pœnam, ob in-
juriâ, quam timidis brutisque, ut ait *Monas Hieroglyphica*, anima-
libus illius avis violentia & crudelitas intulerat; de quò commen-
to, qui voluerit, legat *Erasmi Chiliadis tertiæ Centuriæ septimam, in
principio.* Est enim profectò aurum; quod nullius ignis potentiam
timet, ovum singulare, quod omnes mortales domat, vincit, & sub
potestatem suam redigit, imò, quod omnes venerantur: at, dum
omnes eludit aliarum rerum vires, fortè à Scarabæo è Jovis etiam
deturbatur folio. Dicunt enim omnes Philosophi, quòd in sterqui-
liniis eorum materia colligatur, nihil enim tam solidum est & for-
te, quod non interdum à re vili superetur. Dum verò hæc medi-
tabar, ecce! *Drosia*, hoc enim erat sociæ virginis nomen, mon-
strabat mihi multoties illius inscriptionis; quæ erat **TERMI-
NUS OVI**, immutatas literas. In fronte enim hæc legebantur
verba:

Ter os munivi:

Serto munivi:

Sorte munivi.

Ego, silentium mihi inculcatum & imperatum repurans, & nihil inde ad meam scientiam derivatum iri ratus, expectabam, quid ulterius mihi esset ostensura, cum illa dulcissimo ore loqui cæpit:

En, o vir musti!

Vir esto, muni,

Munito vires,

Vi omni strue

Vineti muros:

Serito vinum:

Rosetum vini:

Ens vitiorum,

Vinitor fume,

Vinitor meus!

Sume, in vitro,

Visum è nitro:

Tò vini serum:

Vi serotinum:

Mortui nives.

Circa pectus virginis hæc porrò notabam aureis filamentis acupicta verba:

Torum invise,

Muros in vite.

Ito inversum

Or, & si vinum

Vis, me triuno

Sui metro uni.

Me nivis ortu

In vero situm

Invise, mutor.

Magna & mira miranda miracula his in verbis contineri autumans, aiebam:

O Nemus vitri!

O Venus trimi!

Multa de nitro, vitro, vino, nive & aliis obscure mihi exlibes, quid ergo es?

Num vitis ore?

Quibus illa subridens amice respondit:

Sit, ero vinum:

Sit ore vinum:

O! sit-re vinum.

I, verum nosti:

Sum vi è nitro:

Ros, emtu vini.

En! ros vitium:

Ren, os vitium

Sum & or vini:

Tum ren Jovis:

Virtus Moeni:

O! jus vertumni:

O vis vertumni:

Sum vi Ternio:

O! in me virtus,
 Omne virtus.
 O! sum ter vini
 Sum iter novi.

At ego confcius, multa quidem eaque præclara de vino hinc inde
 legi, at quàm longè illud à metallicâ discedat naturâ, fucumque in
 his contineri ratus, protinus regerebam;

O! ni tu vermis
 Menstrui, ovi,
 Eminus torvi?
 O! ni es vitrum?
 Ni meto virus
 Mero invitus,
 Unius merito,
 Numero vitis?

At subito respondit illa:

Timen ô virus?
 O! sine vitrum.
 Vermino situ.
 Ito, num vir es?
 Tu è sinu miro,
 Musto, re vini,
 E vi nitrosum
 Sumito nervi
 Ritum novies,
 Soni viretum:
 Soni rivetum:

O! vinum retis,
Justum in ore,
Roseum uniti,
Numero justu,
Numeris voti,
Tum inservio.
Num servitio
Virtus in meo?
Sinu vim tero,
Tero, sum vini:
Nisum vi tero,
Rivo, en! musti,
Viro, en! musti
In musti vero:
Vis tu, in mero.

His auditis tandem ego: Ergo

I, Sorte vinum,
Et oris vinum,
Sorite vinum,
Iter vinosum!
Nî viator sum,
Num vitis ero?
Nî mus è vitro?
Mirus te novi:
Muris te novi,
Ostium nervi,

Tum

Tum in re ovīs
 Omnis in utre.
 Sitio verum:
 Sitio nervum:
 Si uter, munio,
 Num rite, viso.
 Vis, ter munio:
 In JESU mutor.

His aliisque dictis, visis & auditis anagrammatissimis, qui multas adhuc implerent paginas, cum neque oculis uterer, neque auribus, videbatur Magistra immutare vultum in atrum nigrumque colorem, & quid ais *Drosia*, dicere? Nonne Philosophi nomen hoc materiæ suæ, quod est TERMINUS OVI etiam appellaverunt alio nomine, & dixerunt: quod sit TERMINUS ANI? quibus auditis *Drosia*: imò verò scio inquit, Magistra: Sed cur differimus amicum nostrum, dum TERMINUS ANI nihil est aliud, quam SATURNI MINERA; sed hîc doctâ numerorum manipulatione opus est, quæ nunc revelari nequit. Disparuit inde *Iris* cum *Drosia*, relictâ tandem hâc ultimâ voce:

Vinum oretis.

Hæc in laudem vini hætenus lusa sunt.

Tu verò, ô *Philo-Chymice* & *Hermetis genuine fili*! Si tibi animus est, ut omninò fieri oportet, discè resolvere corpora in primigeniam suam aquam: discè sedulò separare aquas ab aquis, harumq; rarefactionem, secundum Cosmopolitam. Sic enim cæli creati sunt. Sine cognitione verò veræ aquæ errabis, quæ profectò non est elementaris, aut corruptibilis; sed incorruptibilis, fecunditatis omnis mater, natura media, mineralis in hoc opere, continens in se virtutem superiorum & inferiorum aquarum, & quam spiritus regit, participans de luce superiorum & centro inferiorum.

Hinc optimè locutus est *Isaacus Hollandus*: Scias fili! mercu-

rium esse primum omnium rerum. Antequam enim tempus esset, erat aqua, & spiritus Domini incumbere ei. Quænam erat aqua illa, nubiumne, aut humida, quæ effundi potuerit? nequaquam; sed fuit aqua sicca & pulverulenta, atque ei Deus terram suam imposuit, quæ sulphur illius est, ita, ut terra aquam congelaret; ac inde orta sunt quatuor elementa his duobus inclusa, Dei voluntate. Itaque mercurius sulphur congelat, & sulphur mercurium, nec potest horum alterum sine altero esse. Itaque nec sine sale esse possunt, quod est præcipuum medium, cujus ope natura omnia vegetabilia, mineralia & animalia gignit. Oportebit enim, ut ea sal suo acumine unita retineat & suâ siccitate. Qui enim sal non novit, nihil in arte præstabit. Confirmat hæc *Testamentum Hadrianæum*, dum de materiâ Sophorum, rejectis animalibus & vegetabilibus ita canit:

Dicam substantia falsa est: & alibi.

Minerales excute venas: & alibi.

Est aqua sicca, est spiritibus dilecta aqua cunctis. Et porro alibi:

Solo ex mercurio trahitur, quotingimus: & alibi.

In sale cuncta latent arcana.

Nam hoc sal mercuriale est verus mercurius & medius quasi curator, mediator, cursor & mercator sive interpret Deorum & hominum, nundinationes exercens inter cælum & terram. Naturas itaque naturis jungit, & fuge omne, quod peregrinum est. Natura enim naturâ delectatur, & simile simili facile jungitur. Cave, ne anorexia aut cachexia oriatur, & sic appetitus materiæ pereat per formam peregrinam; nullaque fiat utriusque conjunctio & digestio. Unde, uti hoc vitandum in opere philosophico: ita & haud malè Physici de nutritione: Varietatem ciborum & condimentorum corporibus humanis pestilentem esse. Verum enim verò, plures voracitate & ebrietate pereunt, quàm gladio: Plures spontaneâ, quàm alterius internecione. Podagrici sitim egregiè sistunt sine fine siticulosi, maluntque dolores in pulvino molli decubaturi, quàm subtrahere morbo futuro occasionem. Quæcunque in crapulâ sumuntur, supra fermenti stomachici potestatem, cale-
funt

fiunt quidem intus, *teste Helmontio, de victus ratione* §. 12. at putrescunt, nec etiam eatenus digeruntur, uti in Febribus est luculentissimum. Quantum verò de tenerioribus cibis est assumptum, digeritur quidem, labiturque è stomacho; at semper magnam secum indigesti molem præcipitat, tam propter vasis tensionem, quàm naturæ onustæ & frenos deferentis incuriam. Si autem digestum fuerit, quod est longè tenerrimum, idque justo diutiùs in stomacho moretur, necessariò quoque illud retentum nimium acescit, vel putrescit, deduciturque in amarum excrementum, quod non rarò manè per vomitus rejicitur. Vana inde sunt potuum exsiccantium pharmaca, cum mala quàm plurima in corpore humano à latice, largiorique potu & cibo saltem occasionaliter nascantur. Unde patet, quàm salubris potus sit sobrius, latex namque pro sui instituto insipidus esse debet; acescit verò multo meracioris & acidioris vini potu.

Cæterum, non hîc multa de delectu ciborum loquar, quem nonnulli sæpe inculcant satis operosè. Quæcunque enim Deus creavit in nostri alimentationem, illa, ubi ad maturitatem deducta sunt, debitè que, sive coctione sive elixatione, aut etiam fermentatione, sicque separatione puri ab impuro præparata, illa, inquam certè bona sunt, nisi fortè, ob vitiosum jam tum corpori contractum fermentum, quædam citiùs & faciliùs in corrupti naturam degeneratura metuantur, atque ideò vitanda censeantur, quòd vitium contractum foveant & augeant, ob peregrini seminis vim & potestatem, eo modo, quo aqua decurrens per lapillos, aut sapius à lapidibus abstracta, per destillationem, pondus eorum augeat, & à seminali & petrifica saxorum vi correpta coagulatur in saxum: aut quo pulvis Chrysopejus plumbo duritiem, argento vivo & stanno difficilem liquationem dat, quam utramque qualitatem ferro adimit. Quin &, ubi fames adest, optimum simul adest ciborum condimentum, naturaque tum optimè separat. Est enim in fame devastatio nutrimenti ipsius stomachi, vigore fermenti digestivi, sive esurini ac depascentis, uti lib. *de Naturâ Contrariorum acutè disserit Helmont.* §. 43. Damno pluralitatem & pondus,

quod naturæ ultrâ suas vires imponitur, ut sub onere titubare, fatiscere & labi cogatur, aut relinquere indigesta, quæ digerenda erant. Uti enim non omne mercurii pondus resolvere aurum potest, utin mercurium quoque absorbeatur, & per corium simul transeat; sed proportio ejus debita: Visque seminis non omnem transmutare aquam potest sibi affusam in herbas, radices, arbores. Terrena enim potentia, secundum *Comitem Bernhardum Trevisanum*, super sibi resistens, pro resistantia dilata est actio agentis in debitâ materiâ, hoc est: actio seminis prolongatur eò usque, quousque terrea feculentia suam amittat potestatem, supra fœmineam roseam humiditatem, interprete *Ludovico de Comitibus*: Ita neque fermentum stomachi ascendere potest, ultrâ sibi à Creatore concessas dotes. Neque enim, qui centum libras portare potest, ille eadem ratione mille portare poterit. Damno itidem utendi modum. Cùm enim cibus in cremorem mutandus sit, exquisita primò masticatio præcedat, necesse est: siquidem, unicus bolus, non ritè masticatus, plus negotii præbet in corpore, quàm tres mandendo bene contriti. Aves enim idèò, quia dentibus carent, duplici stomacho opus habent, & omne pecus ruminans, uti pro puro in lege habitum: ita non spernendam masticandi necessitatem nobis seriò inculcant. Imò vel asinæ, lac præbentis, prophthisico, depexio prærequiritur, antequàm mulgeatur, si sanum esse debet. Cur ergò & illa in nutricibus non observatur? cur non & Chymix discipuli observant locum,

————— *Dites ubi pectine churneò*

Aurea perpetuò depectunt vellera Nympha?

Uti enim mercurius tantæ non est virtutis, licet igne suo potens sit, ut queat deglutire aurum, nisi vel longo temporis usu: vel tenuiter limatum, aut minutim contusum, aut in folia tenerrima didictum grossove denudatum pallio; superficietenusque solum & in partibus saltem exterioribus illud resolvit, si integrum ex. gr. ducatum eidem immergas. Ita quoque calor stomachi bolos integros non dissolvit, nisi superficietenus, qui verò deinceps cardialgas,

dialgias, vomitus, passiones iliacas, uterique in mulieribus suffocationes suscitabit. Novi enim mulierem, quæ cum exteriorem lardi cocti pellem deglutiisset integram, in lethalem, tertio demum post die, uteri suffocationem incidit, quæ neque remisit, donec tanti mali occasio, lardi nimirum tegumentum vomitu rejecit. Haud frustrà nempe dentes natura animalibus tribuit; sed ut sint molitores & contritores assumptorum, antequàm in ventriculum demittantur, de quibus verò deinceps alia.

Fortè ideò, haud sine ratione, tritura à multis celebratur ad conjugium immortalitatis, in opere Philosophico, perpetrandum. Clamant enim plurimi: Tere, tere, tere! coque, coque, coque! Magnum profectò in trituratione arcanum latitat, quod si probè ponderarent Medici, in præscribendis pulveribus præciperent Pharmacopœis, ut pulveres non subtiliter tantùm, & per cribrum minimum trajiciendum tererent; sed eò usque pergerent in trituratione, quousque, quod est superius, factum esset inferius: & vice versâ; sicque, quod est in centro, & siliquis terrestribus obumbratum & obnubilatum, ad superficiem esset deductum, sine morâ deinceps sua dona & virtutes medicas in homine exferaturum.

Videntur Philosophi nonnulli hanc trituram inculcare velles, ut *Augurellus*, qui laminas auri continuo ictu in liquorem redigere jubet: item *Speculum parergon* c. 8. Via est valdè præceps, baculo opus est, qui commodius fieri non potest, nisi ex primo metallo, quod in primâ foveâ est collectum: Deinde ferrea instrumenta requiruntur ad saxum illud promontorium demoliendum. Item digitis tibi monstro auream illam petram, & significo, quòd propè petram in speluncâ quâdam baculus, quo *Moses* petram *Horeb* percussit & aquam eduxit, quam populus biberet *Exod.* 17. v. 6. sit repositus. Eum Tibi sume, & eam petram illo contunde, tum aquam diu desideratam Tibi largiter affluere per sentisces. Aquam autem non prius prolicies, quàm ultra centies centies millies petra ea percussa fuerit. Sic *Clavis Sapientie* ait: Ovum minerale non putrescit absque contritione sive molitione. Non enim ingredi-

tiur solventis humiditas in ipsum, absque molitione, propter adhærentiam partium ipsius soluti ad invicem. Item ovum plantæ differt ob ovo mineræ in hoc, quòd indiget triturâ. Item quò magis ipsum corpus attenuamus, tantò magis ipsius anima subtiliatur. *Alius Anonymus in Theatro chymico* ait: Corpus fit spiritus, quando terra resolvitur in aquam, aqua in aërem, aër in ignem. Ignis per contritionem fit aër: Aër per contritionem fit aqua, & hæc est via, quâ spiritus fit corpus. *In libro Secretorum Calid* hæc habentur: Nisi converteritis corpora in subtilitatem, ut sint subtilia & tactu impalpabilia, non dirigetur vobis, quod quæritis. Et si trita non fuerint, revertamini ad operationem, quousque terantur, & fiant subtilia. *Pontanus* de materiæ Sophicæ præparatione dicit, in Epistolâ suâ. Teritur contritione physicâ, & dimittitur ad ignem. Novi proinde quendam magni nominis Philosophum, qui dum viveret, appellari malebat, FIDUS MONTIS AGRICOLA, sive MONS ULTRO EGREGIUS, iis enim verbis utebatur in literarum subscriptionibus. Hic per multos annos materiam suam triturerat, ut sic centrum verteret in circumferentiam, de quo etiam labore multum gloriabatur, & tanquam navigationem suam à polo Arctico ad Antarticum ritè absolvisset, deportatus sic ad Insulas fortunatas; quod singulari carmine comprehenderat. Verum enim verò, cum hîc nobis non sit animus ostendere hyeroglyphicos Philosophorum sermones; & licet ad mercurium Philosophorum faciendum magnus laboranti & herculeus quidem incumbat labor, præterque hæc aliam adhuc sciant triturationem; ad opus Hermeticum huiusmodi triturationem solam inculcare nolumus. Sufficiat ostendisse, non leve momentum etiam in externâ illâ molitione contineri, ad præparanda medicamenta, virtutemque rerum ad circumferentiam deducendam. Scimus enim, quàm pervigil ille Draco, squamis crejutantibus horrens sibilat, & toto pectore verrat humum, & ingrediendo corpora se cum illis individuè misceat.

Deinde, sicibus in cremorem facile mutari debet, cavendum, ne aliis cibis aut potus subingeratur priori, antequàm hic ad intestinum descenderit,

Addu-

Adducam hunc in finem, quæ sæpe laudatus *Helmontius in Pyloro Rectore*, super hæc re philosophatur §. 9. v. 10. Si pylorus, inquit ille, minùsexquisitè claudatur, certè recens potus non potest non unâ cum pristinis suis cruditatibus ferri in intestina, quibus sanè cum non incumbat digestio stomachalis, suscepto fellis fermento, in alienam mutatur substantiam, & varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad secundam digestionem, omisâ primâ. Sic nempe tremores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, tremores, arthritidesque inspiratæ profiliunt. Sic vini acor, nondum primâ digestionis maturitate correctus, venis alienus, cum sibi innatâ aquâ vitæ venarum proprium alimentum secum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hospes in solitas & incognitas infirmitates. Perinde fere, si chylus bene maturus in duodenum elabatur, eodemq; instanti novus ingeratur cibus supernè, certum esto, pylorum bene constitutum statim claudi, nondum planè dimisâ priore sarcinâ. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus justo accescit, novumque victum fermento præmaturo contaminat, fitque totus exoticus, nisi ante exactam coctionem à pyloro proscribatur, qui varias orexēs, tormina, atque diarrhæas est excitando. Notent hæc Podagræ Candidati, & quibus in delitiis est, protrahere prandia usque ad cænas, & has ad noctis usque meridiem; neque conquerantur in posterum de doloribus artuum, quas molliculis tunc fovere pulvinis jubentur, dum sibi peperere malum propriâ culpâ, fœtumque alium excludere non possunt, quàm pro seminis naturâ, quo agrum corporis humani stercoreârunt. De quo verò in sequentibus plura: siquidem non sic opus haberent in causam brevitatæ vitæ inquirere. Multi, qui semel de die solum cibum assumere, ad centum annos vixerunt. Masinissa & Mithridates stando vel deambulando capiebant cibum, tanquam obiter id facerent. Sed hodie per multas horas accumbitur sedeturque, usque dum omnia viscera in calecant, & utriculi instar abdomen distendatur. Et hæc causa quoque est, cur multi chylum excernant, tanquam ab affectu coliacopartum. Si enim pylorus minùsexactè clausus est,

est, superingeriturque cibus novus, priori jam elapso ad intestinum duodenum, atque in chylum converso, necessario novus ille & intestino peregrinus miscetur cum chylo, cujus hospitis verò peregrini regio intestinorum ignara aut pertarsa exorbitare incipit, motuque retrogrado interdum vomitus excitat, interdum deorsum præcipitat eundem cum chylo, sicque colicas passiones & chyli exeretiones machinatur. Mora aliquâ opus habent potulenta & esculenta, antequam ulterius progrediantur. Unde & errant enormiter, qui cibo nondum assumpto præmittunt vini cerevisiæque pocula, siquidem hoc pacto fere non alterata descendunt, (quam alterationem verò mixta cibus convenienter suscipiunt,) & sic tormina varia, imò & ischurias in vesicâ, & si miscentur cum sanguine, etiam pleuritides excitant. Est nempe, ut omnium humanarum actionum suum tempus: ita quoque prandendi & cœnandi tempus est, enormiusque vix peccant Magnates in diata, quàm cum tempus genuinum non observant.

At, DEUM immortalem! quis sibi à malis his cavet? quantum hodie peccatur, & quàm innumeris modis? Eòusque nimirum provecta est mortalium luxuria, ut neque temporis, neque quanti, neque genuini modi ratione habitâ, ventri servire malint, addereque terrenæ potentiæ pondus, quàm, detracto hoc, ad volatilitatis vitæque gradum se promovere, cum ventri servire morbus sit gravissimus: imò turpissimum, ventris sui mensuram non nôsse. *Spartani* ad cibum non accesserunt, nisi fame & laboribus præmissis, unde nunquam non optimè conditos assumsere cibos, quorum fames est condimentum optimum. Sunt ubique præstiti equites cataphracti. In promptu sunt catapultæ, quibus adoriri quàm plurimis in delitiis est vitæ nostræ castellum, idque evertere potius, quàm idoneo & paucis conservare milite. Ebrietas certè, uti mentem turbat; ita spiritus vini, anodynâ qualitate præditus, pedetentim nervos labefactat, juxta illud *Hippocratis*: Vinum nervis inimicum, æternumque deinceps soporem inducere potens est, & tanto quidem facilius, quantò vinum est potentius & generosius, cui tamen maxima mortalium pars adhæret. In aulis poten-

potentissimum in commendatione certè sunt, non diluta, levia aut lenia; sed spiritu enormitico turgida vina; cum tamen hæc majori virtute narcoticâ prædita sint, imò, quia citò evolat horum spiritus, etiam levi calore è stomacho, relinquitur in hoc magna pars fæculentæ materiæ, unde chymici post calcinationem tartarum elicere solent, qui postea cum sanguine se miscens varias excitat tragædias. Nesciunt nempe homines, insaniam esse, frigidum & debilem stomachum curare velle multi caloris spiritu. Neque enim contraria, nisi modicè contrariis curanda. Audivi aliquoties à magnis Principibus, ostreas melius digeri, si non vinum Hispanicum, sed cerevisia illis assumptis superbibatur, propterea, quòd in cerevisiâ facilius dissolvantur, quàm in vino aut malvatico. Diu hæsi dubius, aliam esse in œconomiâ corporis nostri ciborum dissolutionem ratus, aliamque dissolutionem artificio institutam. At non adeò illud improbabiliter dictum deprehendi, quòd ab uno contrariorum ad alterum non debeat fieri saltus. Siquidem si duo carnis frustilla lixentur, vino unum, alterum aquâ, hoc mollescet & coctioni parebit: illud verò vino coctum non item; sed durefcet. Unde dilutum aquâ merum, ut antiquis præferri cæpit: ita dolendum, hodierno nostro seculo id ipsum in mortaliū detrimentum evilescece cæpisse, cum sic nocituri spiritus frangantur, fæculentiæque rectius ad ureteres, mediante lymphâ deducantur, neque tam citò coagulationi spiritus vini pareat, si sit temperatus. Notum enim est, quam subito coaguletur spiritus vini subtilissimus, correptus à spiritu urinæ coagulante, unde sabulum, coagulationes sanguinis, calculi, obstructions, affectus scorbutici, putredines, empyemata & abscessus, sensuum torpores, motus imbecillitates, & tandem repentina abolitio principum facultatum, quam apoplexiam vocamus. Vinum ergò potens, vinum nocens: vinum temperatum, vinum sanitati gratum. Dixi modo: à *spiritu urinæ coagulante*, ad differentiam *spiritus urinæ solventis*; Siquidem ex destillatione lotii *Helmontio* compertum est, cap. 3. de *lithiasi*, lotium debite putrefactum duplicem edere spiritum, coagulantem alterum, alterum solventem: & hujus quidem potiores

res in urinâ partes prohibere, ne calculus aut fabulum generetur: illius verò calculi & fabuli esse productrices. Unde probè dispi-ciendum, ne ad Lunæ tincturam, aliarumque rerum essentias ex-trahendas adhibeatur spiritus urinæ coagulatur; sed resolutor: siquidem hōc spiritus vini, teste prædicto *Philosopho per ignem*, non coagulatur §. 33. id quod signum esse potest probati ad Medicinam spiritus, dum è contra ille coagulat, & coagulatur, non aliter ac silex in oleum resolutus, (id quod per nitrum feliciter tentavi & per spiritum vini perfeci) oleum verò vino maritatum coagulatio-nem in instanti facit. Atque hinc procul dubio ortum vocabu-lum Duelech, apud Paracellum, quo nomine calculum significare voluit in homine, quia nimirum ex duorum summè rectificatorum spirituum consortio nascitur. Siquidem spiritus urinæ apprehen-dens terram volatilem, procreatam semine ac fermento fraci-do & putrescente, suscitatur occultum adhuc in potentia, vini spiri-tum, urinæ incolam, quibus, tanquam duplici sexu concurrente, terreus quidam præfatus spiritus imbibit prædictum unicum coa-gulatorem: cujus reciprocationis ergò oritur in agendo ambo-rum connexio penitissima: quia congregiuntur spiritu - tenus per illorum minima, adeoque coagulatur coagulatur unico instanti spi-ritum vini potentialiter excitum, in putrescente fermento, cui, cum fracida massa suam attribuit materiam, simul condensantur in verum Duelech, monstrum sanè, novum hoc aliquid, coagula-tum in mediâ aquâ, prout idem philosophatur *cap. 4. §. 1.*

Audire hîc mihi videor nonnullos: multos calculo laborare, qui tamen spiritum vini non bibant, imò, qui ne vinum quidem de-gustent, prout in pauperibus & ad quos vini potatio raro pertingit, id observare licet: egregios verò vini potatores nulla sæpe calculi vestigia deprehendere. Verisimile dein non esse, in homine ad tantam subtilitatem pervenire posse spiritum sive urinæ sive vini, ut inde existant coagulationes. At verò facilis hic datur expedi-taque responsio, si attendatur, *primò*: aquam vitæ non elici solum ex vino, vel fecibus vini: satis superque enim notum est, quòd ex ce-revisiâ ejusque fecibus spiritus ardens quoque eliciatur, ut & ex
pane,

pane, pomis, cerasis, prunis, esculentis denique & obsoniis omnibus; imò & ex ipsâ farinâ: *deinde* notum est, quòd nullibi magis occupata sit natura, in depurationibus & defæcationibus, ad parandum pro vitæ spiritu purum nutrimentum, quàm in corpore humano: unde neque impossibile est, in primis, ubi putrefactiones in eodem singulares contingunt, separationes quoque spirituum fieri, & postea coagulationes eorum faciles, si salina concurret natura, quâ sanè abundat spiritus urinæ, uti ex ejus destillatione apparet: neque ignotum, spiritum vini & ipsum falsum esse; & actu salis tartari pro 16. sui parte in salem commutari, reliquo in aquam versò, quin &, fermenti contactu solo, totum in spiritum falsum mutari & indolè inflammabilem ex templo amittere: quamvis & sequens exemplum monstrabit vel contactu olei nitrosilicei non spiritum vini; sed ipsum etiam vinum coagulationis leges subire. Ubi tamen notandum velim, ex *Helmontio, tractatu de Aura vitali*, quòd, etsi cibus & potus in nobis quadantenus putrescant (nimirum ista putredo est modus atque medium transmutandæ rei in rem) in digestionibus tamen nostris, ordinariè per ejusmodi putrefactionem actionemque fermenti lienaris non educatur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio non est sibi procreare aquam vitæ; sed ob fermentum aliud longè in nobis in chylum omnia resolvere. Etsi illud etiam in nobis fieri possit mediis quàm plurimis, sed dispositionibus aliis, & non ordinariè.

Ne ergò quis indubium vocare possit allegatum antea experimentum, non verebor illud ipsum, propriis manibus elaboratum, hîc publici juris facere. Accipiat itaque, qui volet, nitrum per carbonum contusorum mixturam accensum & fixatum, addatq; ei tertiam partem silicum contusorum & sub cote in cretam fermè redactorum, fundat deinceps mixtam hanc materiam in crucibulo, usque ferreo cochleari aut instrumento alio deprehendat induisse purpureum quasi colorem. Quo facto, effundat materiam in pelvim ex orichalco, subitoque eam redigat in pulverem, atque huic pulveri porrò affundat spiritum vini, qui intra

paucos dies hyacinthi colore tingetur, quo decantato, alium vini spiritum affundat, & intra aliquot menses totam massam silicum & nitri inveniet resolutam in oleum, cujus si unam alteramque guttam affundat vino, videbit promptam in eo coagulationem, in pulverem, calci haud dissimilem, & qualem fortè podagrici in ligamentis & articulis ex meraciori & intempestivo potu sibi cumulant.

Videtur cæteroquin podagricorum talis esse historia. Cum miseri mortales vel Baccho, vel Veneri, vel utroque, aut etiam, inter vitæ principia seminalia, in sui conformatione, seminio aliquo sive ab astris, sive parentibus, contagioq; podagrico hausto, vel infectos, vel successu temporis debilitatos habent spiritus, qui dein peregrino fermento facile auscultant, & velut corrupti in sui deditionem inclinant, in primis si dulcedine inescati continentur miseri homines delicatam illam vivendi rationem, secundum illud: *Fistula dulce canit volucrem dum decipit auceps*; fit, ut in primis suscepto acido caustico & fermento priori naturæ partis superiori & fortiori, eoque ad membranas, partesque multum sensiles, utpote, articulos & ossa, ubi seminale & transparens eorum gluten maximè viget, delato, magna in microcosmo humano oriatur alteratio. Tum enim, non aliter, ac cum intempestiva & non satis defæcata pluvia, quam mellis appellant, folia pampinea sive alia contingit, (unde tum contrahuntur & intra se, facto utero, vermiculos concipiunt,) spiritus provocatæ parti insitus membranas crispas, poros contrahit, & quasi se occultaturus ad interiora sui se recipit. Ubi tamen ex vicino hoste requiem haud inveniens, sed magis magisque crispatis membranarum contractus suffocationem metuens, desperabundus velut tandem erumpit fractâ arce in aprium, ut flamma accenso nitro, & excitato Blas motivo horridum initio spirat frigus, prout in febribus fieri solet, sicque Directori, Altiori & Servatori suo spiritui, nempe in fluo solari explicat tragædiam suam & anxietates sibi ab hoste peregrino factas, acido utpote rodente & caustico, & velut ab eo suppetias requirit. Quibus perceptis, spiritus influus tumultum excitat, ad opitulandum se ac-

se accingit, omne suum robur convocat, hostem adoritur: unde sanguinis agitatio, calor & æstus, & tandem, velut emissis ad digladiandum cominus militibus suis, serum à sanguine extra vasa deponit, corrosivoque admiscet ad diluendum dolorificum illud & internecinum causticumque acidum. Hinc seditio paululum mitigatur. Natura enim quotidie in sui conservationem intenta est, omnique conatu semper eliminare studet, quod ejus destructionem molitur. His sic peractis, pedetentim in tumorem attollitur membrum afflictum, cumque interdum pellucidum, & pauca subsequitur acerbiorum dolorum quies. Serum enim, cum falsedinem aliquam in se contineat, vim habet leniendi & imbuendi acidum. Quemadmodum enim aqua fortis, in quâ argentum solutum est, idque in tenuissimas atomos reduxit, si ei affundatur, aqua in quâ sal communis solutus est, subito virulentiam & potestatem suam, quam exercuit in argentum, amittit, dum argentum relinquit, quod antea affixerat, idque sic desertum præcipitatur in albam cretam: Eâdem quoque ratione se res habet in corpore humano, dum peregrino acido immiscetur salsa serositas è sanguine aliâs miti deposita; tum enim vellicare membranas desinit, & quod in se devoraverat aut corruperat alimentum, quasi præcipitatum deponit ad fundum: unde deinceps tubercula; quia corruptum illud nutrimentum jam assimilationi ineptum factum est, propterea, quod destituatur humido, nisi tandem per aporrhæam & volatilia resolventia, sive etiam appropriata vel ejiciatur, vel dissolvatur, vel fame enecetur & pereat. Cum verò assimilari nō possit, & sic discussâ humiditate relinquatur in membro afflicto, recurrentibusque afflictionibus, uti in podagrâ fieri solet, augeatur; erosio tandem à malo caustico partibus, erumpit in apicem, instarque lapillorum vel cretacei pulveris è tophis & nodis manifestatur. Hæc Bacchi Venerisque & podagricorum historia, sætus, fructus, quibus tollendis nulla hætenus industria valuit, manentibus in suâ opinione & luxu mortalibus, licet facilis ad meliorem vitam via sit in revertentibus ad sanam mentem.

Rectè ergò *Ecclesiasticus*: Noli avidus esse in omni epulatione,

& non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adjiciet ad vitam. Neque hoc sine ratione. Si enim ignis suffocatur sine aëre, secundum assertum novi luminis Chymici: Aër verò pro conservando igne vitali necessario in corpus trahi debet, magnete suo proprio, nempe simili aëre, ministrante diaphragmatis motu. Aër enim aëri & sal salī facile junguntur; profectò consequens est: Aëre non sufficienter per universum corpus tracto, atque sic quoque excrementorum volatilisationem ubique non procurante, ob nimiam corporis repletionem, & fecum cumulationem, quæ vino potenti, ut antè demonstratum, fieri solet, paulatim vitæ nostræ lumen fatiscere, atque sic magnete nostro labefactato, cessare quoque attractionem pabuli ignei sive vitalis.

Experientiâ & oculari demonstratione reserit certa. Accipe nivem vel aquam pluviam, coque eam tam diu, donec, sæpius repetitâ novæ aquæ affusione & evaporatione, massâ in fundo aheni residua maneat, instar picis. Picem hanc dissolve aliâ aquâ pluvîâ destillatâ, filtraque eam per chartam bibulam, ut habeas puram. Coagula eam denuò, positamque in cucurbitâ cum alembico destilla, & habebis primò phlegma, deinde spiritum, sed fœtentem. Destillatis his, si exposueris massam in cucurbitâ residuam aëri, protinùs exseret vim suam magneticam, aëremque sic attrahet, ut præ oculis & in momento iterum madefieri incipiat, & velut aërem visibiliter coagulet. Hocque toties fiet, repetitis dein destillationibus, ut prius, quoties artifici placuerit. At verò, si urgeatur ex retortâ igni potentiori massâ, ut ex eâ evolet sal volatile, jam hoc è massâ extracto, nulla amplius fiet aëris attractio, indicio, magnetem in nobis esse salem volatilem, eoque deficiente aut fatuo factò, vitam deficere.

Est verò aër totus nil nisi sal volatilis, sive mercurius mundanus, qui fixatus penetrabile reddit omne corpus, teste *Cosmopolitâ, Tract. de Elemento aëris*, imò AER Alès Est Rerum, quia ad volatilitatem quoque res deducit, & quia ignis est vestimentum, qui sulphuris

phuris patria est, secundum literas initiales IGNIS, In Gremio Nostro Inest Sulphur, vel in Gremio Nubis Immortale Sulphur. AER quoque Anima Est Rerum, cujus seminalem potestatem dum suscipit A Q V A, ut sperma fiat, A Q V A certè verum in se continet & est Azoth, Quod Velatur Aqua, principium nempe &

Z

finis rerum omnium secundum A - Ω. Hoc enim Azoth nihil

aliud est, nisi virtus cæli & elementorum, in terram conversa. T E R R A verò, secundum initiales literas, Tuetur Elementa Rerum Roscidis Alcalibus, ut sic verificetur, quod dici solet, in Sole & Sale sunt omnia: Ignis & Azoth tibi sufficiunt. Aër verò hætenus vitalis & ignei spiritus uterus est, quia, uti dictum, salinus spiritus est & est volatilis, sed quia mixti *sec. Hollandum* profundo adhæret, vinciturque à pinguedine & oleo adustibili, in quo reperitur, quemadmodum vitellus in ovi albumine, ac oleum combustibile ex terrâ vivit cum sale & fæcibus, estque sal sepultum in imo fæcum olei combustibilis & terræ, ideo à terrâ evolare nequit, nisi magnâ vi ignis. *Quod est illud Basilii: dum ait in tractatu de magno Philosophorum veterum lapide:* Quicumq; hominum scire cupit, quid sit omnia in omnibus, ille telluri adaptet alas sat magnas, angustetque eam, ut se elevet & per omnem aëra volitet, etiam in summam cæli contignationem, quod Germanâ linguâ ita legitur: Welcher Mensch nun zu wissen begchret / was alles in allem ist / der mache dem Erdboden Flügel / und mache ihm sehr angst / daß sich das Erdreich auffschwinden und durch alle Luft fliehen / auch in die höchste Höhe des obersten Himmels erheben muß. Aère ergò opus: Et sine Jove nulla sanitas; nulla vita. Unde & in illo est spiritus vitalis omnis creaturæ, ut non solum animalia, sed & mineralia & vegetabilia exinde vivant. Imò, nihil in orbe cresceret, si non esset vis aëris penetrantis & alterantis, attrahentisque secum nutrimentum multiplicativum. Hic nempe est ille Monarcha, qui ornare solet habitacula sua, id est orbem universum, primum virore lætissimo, dein mille variegatis coloribus. Idem experimentum succedit in destillatione sanguinis humani. Optimè itaque consulerent Me-

dici

dici ægris suis, imò omnibus sanitatem æstimantibus, si illis, Sole Arietem ingresso, Taurumque, & inprimis Geminos peragrans, suaderent matutinas deambulationes; siquidem, eo tempore, copiosissimè spiritus ille mundanus ab æthere defluit, rerumque omnium resurrectionem, quæ hyemali tempore fere demortuæ jacebant, procurat. Namque & hoc pacto non solum ob nitrosam æris substantiam volatilisarentur plurima excrementa; sed & ipse magnes vegetabilis in nobis confortaretur attracto suo simili. Ad plurima alia extendere hîc materiam hanc possem, nisi me hominum abstergeret malitia, quorum animus est, semper contradicere veritati. Sed præstat silere. Quid verò passim dixerim, judicabunt illi, qui Cimmerias tenebras, subministratâ Cleantis lucernâ, superârunt, & ex antro Trophonii educti, in lucem prolati sunt. Siquidem veritas arcanissima Philosophici operis, in numeris aliâs ambagibus & mendaciis testâ: omnibus mundi nominibus appellitata: raris per libros habita: tamen semper adamata: rarioribus per Præceptorem præcepta: nihilominus non derelicta: rarissimis per revelationem infusa, non tamen desperata, nescit sui indagatores deserere, sarcasmis licet undiquaque impetatur. Sapientia in occulto posita est. Sed tempus Deus posuit tenebris, & universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis & umbram mortis, quod Lutherus ita vertit: *Es wird ja des Finstern etwa ein Ende / und jemand findet ja zuletzt den Schiffer tieff verborgen.* Sapientia verò non invenitur in terra suaviter viventium, uti idem *Hobus* differit c. 28.

Videbor fortè hîc excitare velle Medicinæ Cultores ad infuc-
tos hætenus medendi modos, aut medicamina Pergameni tem-
poribus incognita, laboresque intricatissimos & inventu difficiles.
Non improbo antiquorum inventa, quorum quàm plurima, tem-
poris injuria hominumque malitiâ, vel interiêre, vel corrupta sunt.
Invalefcens hominum libido & intemperantia mutavit plurima.
Imò, cum aliis simplicium virtutibus vel ipse *Galenus* calcanthum
admiscuit. Quin & ipse fuit Spagyris, l. de Theriacâ ad Pisonem, ubi
c. 16. inquit: Multa ignis commercio meliora redduntur, & latens

rerum

rerum natura in apertum ab igne profertur. Unde & lib. 1. de Antidotis demonstravit c. 15. Calcitum fieri flavam & ruffam uftione, cum antea efferet chalcitis candida, ut demonfret, tinduram ruffam, camque occultam, in candida chalciti, ignis vi produci ad extra. Sic Hippocrates: Aurum operantes tundunt, lavant, molli igne liquant; forti autem non conflatur: ubi verò elaborârunt, ad omnia utuntur. Ob quæ verba admiratur folertiam Hippocrateam Petrus Iohannes Faber lib. 2. Secret Chymicorum c. xi. & quod myfterium Philofophorum tegere verbis brevibus, arcanumque ignem nomine ignis mollis prodere voluerit. Quid ergò adeò invehuntur quàm plurimi in artem fpagyricam, dum eane antiquis quidem Medicis, & in quorum fidem vel jurandum censerent, ignora & inculta fuit? Si unica eft natura, quæ tamen in operibus fuis milleformis eft, atque cætera omnia ab illâ unicâ matre participant; cur non in matre vires, tanquam in puncto, indagerem? cur centrum dimittendum, & in folâ circumferentiâ ambulandum mihi efferet? Sit verò centrum indagatu & inventu difficile: Attamen difficilia quæ pulchra. Profectò, in centro vita eft, mors in circumferentiâ. Si ergò morbus omnis vitæ fucceffiva eft delectio, propter elementorum corruptionem; quis non iudicabit, vitâ folùm opus effer ad retinendam vitam, & non illis, quæ in circumferentiâ vitam tegunt & lucem, propterque corruptionem, quibus & illa fubjacent, pariter & vitam adimere poffunt. Ut itaque ad centrum clavem quis nancifcatur omninò allaborandum. Clavis illa Philofophiæ & Veritatis feftatorem non minùs informabit, quàm cultelli diffeftorii five anatomici fuos feftatores. Etfi enim præftantiffimum hoc quoque eft ftudium, & mirari hominis ftructuram, membrorum conformationem, nexum, qualitatem, figuram, numerum, fitum aliaque innumera, unde Omnipotentis majeftas elucet, oculis fubjicit quærentium, indiesque querentibus nova fempèr obfervantur, atque fic quafi impoffibile videtur ad culmen illius ftudii perveniri poffe; quid tamen in cadaveribus obfervamus, nifi abactam vitam? quid invenimus? nifi mortem ejusque fortè caufas. At in Anatomia fpagyricâ nil nifi vitam in-

venire licet, utpote, qua satis cognitâ, & rejectis per ignem impuritatibus, deficientem vitam vitâ sanâ restaurare possumus, id edocti, à summo Spargyro Deo, ad cujus operum contemplationem, in Genesi, unde hæc ars prodiit, aquas ab aquis separamus: aridam manifestamus, & ex hac ignem elicimus, quem deducendo ad lucris claritatem in præstantissimum pharmacum, & in quo omnes naturæ vires latent, arcanâ ratione evehimus, & sic Solem, Lunam & Jovem antiquorum manifestamus, in quibus sanitas: Jovem inquam, id est aërem occultum vitæ cibum: Lunam, id est, liquorem vitalem: Solem verò, tanquam calidum nativum & lucem. *Ad scribam hæc verba, quæ in tractatu de luce naturæ vitæque longâ leguntur:* Certius esse nihil potest, Solem illum, qui viginti quatuor horarum spacio totum orbem circuit, rebus omnibus à naturâ productis vitam influere naturalem. Ergò Sol omnibus inest potentiâ & virtute per vitam Solem à Sole genitam. Deinceps, uti Sol idem suos influxus ad inferiora mittit per Lunam: haud aliter ignis ille Solaris atque vitalis rerum infundit suas virtutes animales, quas à superiore Sole recepit in omnia sui corporis membra, per suam Lunam, id est aquam aut liquorem, aut, si vis, sanguinem: Jupiter autem vel aër, qui ventus dicitur, medium tenet inter Solem aut ignem, & Lunam aquam, quo sine vita medio persistere non potest, non magis, quàm extrema sine suis mediis. Sed hæc, uti dixi, per inquisitionem centri manifesta fiunt.

Annon ergò stultus esset, qui, marsupio majoris habito, projiceret margaritas in eo absconditas, servatâ crumentâ? Equidem fateor, felicius sæpe curare mulieres, tutiusque morbos varios tollere usu crudorum simplicium. Quia & antiquior est illa curandi methodus, & ens specificum morbis contrarium non potest nisi per ignem excitari naturæ convenientem. Quandoquidem plurima medicamina, ex herbis parata, inconvenienti & fortiori igne sæpe debilitantur, visque eorum per ineptam extractionem non impetratur: idèò frequentissimè destillata, extracta, & sic vocata magisteria sine effectu comperiuntur, quia vis morbo contraria vel debilitata vel immutata, vel derelicta stetit. Ut neque ficleam, valde

valdè caduca interdum in regno animali & vegetabili esse elementa, quæ licet facilè subiguntur à nobis, citiusq; centrum manifestare possunt; levi tamen negotio ab infectis fermentis debellantur & superantur: arctiori verò combinata vinculo in minerali non facilè impressam naturam & energieam dimitunt. Hinc rectè *Hellmont. in naturâ contrariorum nescia*: Discant prius herbarum succos, itemq; jura carniū absq; sale, aceto, melle, saccharo & igne condire, atq; à putredine per annos vindicare. Tum demum spernent facilè stillatitias aquas herbarum nō minùs, quàm syrupos. Ast, ubi morbus in gradum surrexit, nupsitq; intimè jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quàm quæ sponte natura produxit.

Atque hinc factum est, ut in morbo gallico hydrargyrum cum antiquis adhucdum Neoterici cum successu adhibeant, neque plurima antimoniatâ, sulphurea, vitriolata, nitrosâ fastidiant. Contumacissimi enim morbi fortiora & in virtutibus suis exaltata requirunt remedia, quæ non superficietenus impuritates adorian- tur; sed radicem morborum, aliàs incurabilium, attingant. Sed hos, uti dictum, seculi pejoris mores perperere.

Utinam itaque non desuevisset mortalium consuetudo tenuiter vivere! profectò, haud futuri essent tot morbi, & tot mortes ante diem constitutæ à Deo mortis. Siquidem ausim dicere: initium morbi quodcunque abstinentiâ jugulari posse. Neque enim consilium, quod *in tractatu de luce naturæ vitæque longâ* legitur, adeò negligendum. Suadetur verò ibidem, ut, si quis, ob excessum cibi vel potus, oppilationem stomachi pateretur, ignisque naturalis vires debilitasset, à potu ciboque tantisper abstinere vellet, donec alios ipsam et sagax natura appetere inciperet. Ipsam enim sibi- met ipsi medicum potissimum & præcipuum: sin autem hoc tardius æquo fieret, paucis admodum ab initio ad sustentationem ignis vitalis uteretur, iisque præsertim, quæ suo temperamento Jovem maximè referrent. Sed methodus hæc, licet Hippocratis genio maximè conveniat; paucos tamen habet affeclas. Fuit nempe quidam è mortalium numero, qui per sexaginta annos inquisivit hominem abstemium præmaturè mortuum; sed non in-

venit,

venit, plurimos nactus, qui ex oppletionē in ætatis fervore extincti fuere. *Brachmanes* inde ob frugalitatem longævi facti: & quæ nondum luxuriem experta fuit primorum Patrum ætas, ad quam, obsecro vos, ætatem ascendit? *Hippocrates* Medicorum Princeps, quam aliis præcepit in ediam, in se incredibilem pertinaciâ observavit, unde quintum supra centesimum attigit. *Samius senex* jam quinquagesimum annum natus, cum uti cæpisset aceto scillitico, ad centesimum decimum septimum vitam produxit integer, & nulla unquam adversâ valetudinē tentatus fuit, sed non omisâ diætâ. *Galenus* centum & viginti explevit annos in hac vitâ. Si queritis, quâ ratione? In promptu causa est: Nihil unquam hic crudi, aut fructuum degustavit: de mensâ nunquam satur surrexit. Sed ætas Parentum, pejor avis, tulit nos peiores, mox progeniem vitiosorem daturus. Siquidem, uti semen, ex corruptis elementis productum, durabile esse non potest, quæ verò corruptio per elementum aquæ potissimum fit, quia omnis corruptio fit in humido: ita quoque ex corrupto semine semen aliud corruptum vix durabile esse poterit; imò tantò minùs durabile, quanto elementum humidum ex continuo ebrietatis diluvio ferocius incrementum sumet. Sic nimirum nostrates temerè gulâ & inordinata vitâ ad corruptionem festinant, ignorantes: vitam consistere in elementorum puritate & si virtutibus in æqualitate conjuncta sint, qualia in se continet Philosophorum lapis: unde ille incorruptus est, quemadmodum & aurum. Consuetudo nempe est altera natura, & uti *M. Alexander* in incessu & moribus vix carere potuit *Pædagogi* sui vitiis: ita neque mortalium seges imbribus adfuerat ebrietatis, vix carebit hujus productis. Si tenui ratione vivendi uterentur mortales, an existimatis in pretio futuros Medicos? Imò, sibi ipsi sic quisque futurus esset Medicus, dum fugeret fugienda, & frueretur fruendis. Sed audiuntur pòdagrici, qui bibere malunt generosè, & patienter deinde sustinere, quàm abstinere. Pluresque ideò in urbibus mortes, quàm in agris, ubi non adeò lautè, sed tenuiter vivitur & laboratur. Possent illi convenienti parcimoniâ ciborum plus efficere, quàm omni pellis laceratione,

aut truculentâ ignium ambustione, vel lignorum barbararumque radicum potu. Surdis narratur fabula. Malunt plures post lautas epulas tot deglutire cataporia, sive pilulas: tot lambere syrupos: tot secare venas: tot haurire pharmaca, & penè tota evacuare pharmacopolia, quàm sine Medico solâ abstinentiâ curari. *Sinarum* inde *populi in Nanking* longè vivaciores nobis sunt. Et Medici ibidem venæsectionem gravissimum meritò autumant errorem; unde *junio* potiùs, aliisque refrigerantibus sanguinem ad debitam temperiem reducunt, quàm sanguinis depletionem, dicuntque: non ideò, quòd ferveat in ollâ, effundendum jusculum; sed si compescere velis, ignem subducendum. Intereà, qui de venæsectionibus multa commentantur, ab unico animali Hippopotamo, (dum alia hoc longè vivaciora sine laceratâ per spinas & vepres cute, & sic educto tanquam per cucurbitas scarificatas sanguine, inveniuntur animantia) edocti, videant & judicent, annon sanguis sit humor ille, in quo defertur spiritus vitalis, ad omnes omninè corporis particulas omnibus momentis deferendus? & annon ante phlebotomiam inventam per aliquot mille annos homines salubriori constitutione vitam exegerint, nostrâque hâc ætate, verbis utar *Guiljelmi Mennens Antuerpiatis in aureo suo velle*, qui venarum sectionem negligunt, ut rustici, Westphali & alii, non sint vegetio saniori & robustiori corpore, vitamque ad cervorum penè ætatem prorogent. Nemo est, qui hæc non perspiciat: suntque mihi decrepitæ ætatis senes, octuagenarii & ultra noti, qui nunquam venæsectionibus usi sunt, vegetiores aliis quinquagenariis. Nempe, vitales non minuere spiritus, calidumque innatum & humidum radicale unâ cum sanguine non emiserunt. Cujus me docuit certitudinem vitis aliæque arbores, quæ ad radices vulneratæ, emissioque succo in naturam suam convertendo, multum deperdidere. Verùm enim verò, exanimationes hodie in usu sunt, & educi consuevit sanguis, ad libras integras, sæpe ad deliquium, etiam in ipsis acidulis nonnunquam, ubi paucae sic dictæ indicationes occurrunt, ad eam, secundùm *Galenum* instituendum. Refectio animi & conversatio, ut & victus tenuioris ratio & exactior

diata, quam juxta deambulationem injungunt melioris industriæ Medici ad acidulas properantibus, in causâ est, cur plurimi in acidulis agentes curentut, qui domi vix obtemperassent. Si abstinentia in vigore esset, ubi invenirentur podagrici? ubi chiragrici? ubi arthritici? Refert *Ludovicus Granatensis*: Virum quendam, in Italiâ, chiragrâ & podagrâ mirè divexatum, quin & cæterorum omnium membrorum usu destitutum, ab insidiatore hoste in carcerem conjectum fuisse. Victum illi quotidie parcissimam panis bucellam & aliquid tepidæ fœtentis aquæ porrectum. Sed post exactos quatuor annos, mutatis rebus, ex ergastulo sanum, sospitem, vegetum, sine chiragrâ, sine podagrâ, colore vultus commendabili emissum. Qui volet, ex Schenkio, Sennerto & aliis alia quærat, & inveniet: Medicinam optimam esse abstinentiam, atque in sicco habitare animam sapientem. Quò enim quis plus detrahet corpori, tantò plus adjiciet spiritui, id quod in volatilisatione salium, tam communis quàm aliorum opus est. Ubi enim terrena potentia est superior, ibi, ob pondus terræ excedens, spiritualis natura vix obtineri potest, nisi prius reductio fiat in aquam, & ex hac in aërem, sicque cum hoc ignis vincat terræ potentiam, aliàs vix superabilem.

Magni hîc rem dixi momenti. Grave corpus nunquam volabit sine alis: alas subministrat detractio ciborum. Sic itur ad cælum: sic reditur ad paradîsum, unde nosejecit luxuries. Vigor corporis, languor animi; neque tamen è contra: vigor animi languor corporis; siquidem animi vigore & corpus viget. Neque enim corpus saginatum & quotidie optimo nutrimento in athleticum habitum evectum vigore præditū dici potest; sed cui mens imperat, ut corpus ei tanquam servus obedire discat, secus animus sub imperium actus cum servo mediis submergitur undis. Ubi enim plus spiritus, ibi plus lucis: ubi plus lucis, ibi plus vitæ. Imò, ibi res est chara, res rara & res præclara. Abstinentia enim est res chara pietati & Deo: res chara menti & rationi: res chara corpori actionibusque omnibus. Res rara magnatibus & aulis: res rara nobilibus & doctis: res rara plebi & vulgo: Res denique præclara,
quia

quia claros reddit oculos & intellectum, auroramque orientem semper videre facit, quam ebriosi, propterea, quod in multam lucem dormiunt, rarissime aut nunquam conspiciunt, sicque destituuntur parte temporis aut diei, quæ virium cæli profusissima est, inservire parata doctis pariter & indoctis. Unde proverbium Latinorum: Aurora Musis amica: Et Germanorum: *Die Morgenstund hat Gold im Mund.*

Prostant apud Historicos rejuvenescentiæ exempla. Natura beneficium præstat venenoso serpenti,

Vt positis novus exuviiis nitidusq; juvenatâ

Lubrica convolvat sublato pectore terga,

prout *Maro docet l. 2. Æneid.* Divino Hymnographo aquila renovari dicitur. Sunt, qui putant, Medeam Æsonem rejuvenescere fecisse, herbis Medicis, dum.

——— *Barba, comâq;*

Canitie positâ, nigrum rapuere colorem.

Petrus Massæus, Historia Indica l. II. Virum Cradezani quartam hominum ætatem in optimâ valetudine viventem ter senuisse, tertioque rediisse ad florentem ætatem: tres uxores senio confectas sepelivisse: filiam nepotesque habuisse nonagenarios: ejus regni 18. reges sibi succedentes vidisse. Nostri temporis historiam qui desiderat, legat *Dn. Joh. Petri Lotichii, Viri, de Medicinâ & Historiis hujus temporis meritissimi, olim Soceri mei, quem honoris causâ hîc meritò introduco, observandissimi, nunc in ætatis Observ. Med. lib. 4. obs. 3.* In causas rejuvenescentiæ inquirent, qui voluerint, variasque pro lubiru adducant. Mihi verisimile videtur: idoneam abstinentiam, uti vitæ longæ patrona est, & rejuvenescentiæ idoneam & primam esse posse causam. Abstinentia ab ingluvie vigorem addit animæ, quæ in corpus ab ingluvie imperium amisit, ut imperare denuò possit corpori, idque tantò vegetius & alacrius reddere. Abstinentia in vigore & flore pulchritudinis conservavit *Danielem* cum sociis. *Mosès & Elias* ad quadagesimum diem jejunium protraxere. Unde illi splendebat facies, purificato jam corpore: & iste levi & igneo curru subvectus est. Et etsi hisce in exem-

plis

plis aliquid extraordinarii deprehendatur; non tamen sine cōsideratione ipsorum abſtinentia dimittenda. Siquidem & divino favore & perſpicaci prudentiâ; quâ homo appetitus corporis moderatur, corpus ad ſpiritus velut ſymbolum educatur. Quàm plurima quidem in aprico ſunt remedia, quibus alia animantia bruta defectibus ſuis medentur, ut vulneratæ capræ Cretenſes dictamno: cervæ, paulò ante partum, herbâ quæ felis dicitur. Corvi quercu: buſones ab araneis idē plantagine. At in homine, mente donato, nihil præſtantius abſtinentiâ, ut propterea multi medicamenta extrinſeca renuerint, ſicut de *Aſclepiade Plinius* commemorat: qui omnibus medicamentis abjectis, & totâ Medicinâ ad caſum revocatâ, quinque res maximè communium auxiliorum profeſſus eſt: abſtinentiam cibi, & vini, frictionem corporis, ambulationes geſtationesque, utpote quæ unusquiſque ſibi præſtare poſſit. Atque hinc *Plato* videns pericula medentium: Morbi inquit, in *Timæo* (niſi periculoſiſſimi ſint) pharmacis irritandi non ſunt; ſed diligentiam corrigendi & gubernandi, prout cuique datur otium: ideòque motum ſummè laudat. Cæterum, uti omnia ſunt facta, in numero, pondere & menſurâ, à ſapientiſſimo Creatore: ita quoque in tantum abſtinendum, in quantum id harmonia corporis & mentis requirit. Magna enim hic prudentiæ indago exigitur, ut veluti bonus Muſicus trahat & aptet quiſque chordas omnes, juſto modulamine, ne plus aut minùs quam deceat, tenſis, conſonantias potiùs abducatur, quàm adducat. Addo alterum rejuveneſcentiæ remedium, de ambulationes, Aurorâ, unde aurum nomen mutuiſſe ſuum videtur, Phæbi præambulâ, in cælo comparente.

*Namque vigil nitido quando patefecit ab ortu
Purpureas aurora fores, & plena roſarum
Atria, diffugiunt ſtella, quarum agmina cogit
Lucifer & cæli ſtatione noviſſimus exit,*

Tum ſuccedentes ſtatim Solis equi, velut ambroſiæ ſucco ſaturi, *Naſonis* verbis utor, neſtar ſuum copioſè fundunt, præcipuè primis à menſibus anni, materiam inquam, unde aurum generatur in terræ cavernis; id eſt, humiditatem roridâ, quæ in terræ matricibus

deco-

decoquitur in grossiorem, ut inde evadat argentum vivum, quod ex pinguedine terræ suum quoque sulphur nactum, si purum omnino est, decoquitur continuo calore in aurum. Imò *Borellus* ait: auri arenam roris guttis adhærentibus nutriri. Et rorem illum coctione longè ab hinc nigrum, albissimum & citrinum reddi. Quod si itaque, aureâ Aurorâ surgente, Phæboque succedente, & cubile suum linquente, tanta suo tempore cælestis benedictionis copia desuper mundo inferiori communicatur, auri inprimis rorida materia, quæ & Iridis tempore observanda: aurum verò in se aliquam habet virtutem, rejuvenescentiam procurandi; quis non & matutinas sub auroræ ortum deambulationes, cælo favente, adderet priori causæ rejuvenescentiæ. Esse verò talem vim in auro, confirmat *Paracelsus*, lib. 2. *Manualis sui*, dum sic scribit: Factum est temporibus meis, in Alemaniâ, ut quidam Alchimista faceret spiritum vini, & cum hoc aurum potabile. Et cum illa medicina fecit se quidam Alchimista 50. annorum in formâ 20. annorum, tam in fortitudine, quàm in pulchritudine. Capilli ceciderunt. Dentes perdebat & omnia rursus crescebant. Quo in loco & alia adducit remedia, inprimis aliquod ex auri mercurio paratum. Neque sine consideratione est, quod circa finem libri primi, sui manualis, scribit: Ex Candida, auro foliato, perlis orientalibus & Rhabarbaro simul tritis summam parari contra lepram medicinam. Candidam verò parandam esse docet, ex mercurialis, & sacchari partibus æqualib⁹ mistis ad 9. dies: post in oleum destillatis: & oleum quidē illud rejuvenescentiam in facie procurare, etsi homo sit centum annorum, si de eo quotidie bibatur: item epilepsiam curare & asthma, nervosq; restituere & contracturam abigere, neq; admittere; ut homo sit tristis. Fortè verò Candidam appellat ob saccharum: dum verò aurum admiscet & perlas, pro robore & humido conservando toti⁹; mihi non incongruum esse videtur, si quis continuo utatur auro in liquorē resolutō, vel tincturâ ex auro paratâ.

Cum verò varii ejus tincturæ sive essentiæ aureæ parandæ modi sint, præter eos, quorum mentionem fecimus, in tractatu de Auro, Saccharo & Spiritu vini; non minor videtur deberi laus illi,

quæ beneficio mellis paratur. Siquidem in melle quoq; magna vis latet, dicitque *Aldrovandus*: neminem infirmari facile, qui quotidie horâ ante pastum melle utatur, *lib. I. de insectis*, ubi latè persequitur historiam mellis, ejusque ad omnes morbos fere utilitatem longo sermone pertexit. Quo pacto autem illa parari debeat, facile quilibet judicare potest, qui novit, vel ex *Mizaldo*: Favum mellis cum totâ substantia cum aqua vitæ rectificatissima digestum ad usque resolutionem sui, aquamq; inde prolectam, rectificatamq;, & novo favo affusam, iterumque digestam & destillatam, & hoc aliquoties, earum esse virium, ut aurum in liquorem resolvere possit. Id quod etiam de Manna asseveratur. Dum ergò auro vis renovativa adscribitur à *Paracelso*, quis, si mellis beneficio recludatur, aut hoc per digestionem in summam puritatem evchatur, beneficio circulati, non & vim eam adscriberet illis? Est enim in melle cælestis vis & naturæ potentia inenarrabilis, cum à putrefactione ex anima corpora & viva mirè custodiat & in æternitatem proroget. Hinc vel odor mellis *Democritum* morti vicinum servavit, donec *Tesmophoria* Cereris sacra finirentur. Et vita apibus longissima teste prænominato *Portâ*. Mella verò sint ab apibus collecta, in locis montanis salubribus, serpilli, thymo & rore marino refertis.

De auro verò potabili, aut ejus tinctura, hic notandum judico: reperiri nonnullos, qui affundant aquam ex argillis quibusdam aëre imprægnatis destillatam auri foliis, ut per aliquod tempus digestionem ea reddatur rubea, sine tamen auri resolutione, ejusque coloris diminutione, residuamque post aquæ abstractionem rubeam mellaginem extrahere spiritibus vini, atque sic deinceps hoc compositum pro tincturâ auri venditare. Imponere verò hos viris credulis, oninque plebi, exinde manifestum est, quòd vera Solis tinctura nunquam fieri possit, sine ejus reclusionem, colorisque Solaris extractione, remanente corpore albo & mortuo. Namque & ipse reperi, cum aliquando destillarem ex terrâ Saturninâ spiritum, eundem ultrò, post breve tempus, rubicundissimam tincturam, sine additione Solis, induisse, cum antea esset vel margaritâ

clarior. Provenit nempe ille color à digestionem, quam tempus promovet, & salium extraversione. Ut proinde rectè scripserit Autor Fili Ariadnæi: Es sind ihrerv viel/die bald die Essentias der Potten/bald des Kupffers / Eisens und Weinssteins / öffters nur ein schlecht von der Natur gefallenenes Regenwässriges Menstruum, so auff einem Goldkalech gestanden / und doch nichts extrahiret, und per se, vi putrefactionis roht worden/ vor ein aurum potabile außschreyen/ und umb grosses Geld den Leuten anhencken / da man/ so es zur proba kompt / hernach fein im Aufschricht findet/ was solche extractiones vor einen fixen solarischen Sulphur in sich halten. Sed mundus vult decipi; plusque sæpe tribuitur Agyrtis, non solum plebis, sed & magnatum animos oculosque sesquipedalibus verbis fascinantibus, quàm veritati. Esto verò, ejusmodi medicinam ob menstrui salisque extraversi conditionem, aut fidem facile credentium, plurimis prodesse; non tamen auri potabilis nomine, aut tincturæ Solaris encomio insignienda, dum aurum ab ipso nihil patitur, immuneque ex lavacro illo exit. Sed satis de auro.

Commendat verò etiam ex herbis *Paracelsus*, Melissam & Valerianam, quarum quinta procul dubio essentia sæpius sumpta rejuvenescientiam procurabit. Ego hîc nolo omittere Ellebori nigri folia, de quib⁹ grandia & vix audita scribere possem. Sunt enim Ellebori folia, folia tam mirè decantatæ Dauræ, de quâ *Paracelsus* in tractatu de vitâ longâ, cujusq; ego virtutes in me stupendo miraculo expertus sum. Sufficiat me hîc subindicasse ejus nomen, neque enim tantum κερμῆλιον diutius mundo invidere volo, quod hætenus oblitteratum est oblivione apud plurimos. Compositionem ejus qui amat, consulat prædictum Spagyrum: qui verò eâ simpliciter aut cum saccharo solum ubi voluerit, & hoc sine noxa præstabit: Consulatur & ejus *Manuale lib. 2.* Sed de eâ in sequentibus plura.

Ad renovationem redeo. Fortè inquis: renovatio non promittit longævitatē vitæ. Multis siquidem renascuntur dentes, qui tamen illo aut subsequenti anno intereunt. Renovantur singulis annis arbores, in suis frondibus; neque tamen ideo pyrus lon-

gioris vitæ , quàm Cedrus , prout idem argumentum proponit *Helmontius, in Arcanis Paracelsi*. At verò , quod homines renovatos concernit , in illis certè renovatio magnæ depurationis signum fuit , fierique facile potuit , ut illi novo se impuritatis inquinamento tantò citiùs deinceps à folio sanitatis dejecerint , quò feliciùs illud affecuti fuêre. Interea Cervus se renovans singulis annis longævus est. Unde non contemnenda ex Cervo facta medicamina. Ut enim jam fileam, ex Cervo fusco medicamina parari contra melancholiam, & quia ingeniosus est , ad ingenium valere : ob purgationem quam habet post partum , ad menstrua : ad febres, quia febre caret : & quia venenis pascitur, contra venena : & quia magno corde est, ad cordis pollere vitia , & quia citò parit ad partus facilitatem commendari, imò & ad cutis mutationem, quia pilos mutat, quæ hinc inde sparsim tradit, *Ioh. Baptista Porta, in suis libris phytognomicis* ; dicam solum, non levè ad vitam longam & renovationem porrigere indicium, quia cornua renovat & longævus est. Dicunt verò Cervum esu serpentum renovari. Et novit quasdam principes fæminas *Plinius*, quæ omnibus diebus cervi carnibus vesci solitæ longo ævo febribus caruissent , unde & carnes cervi præcipuè juvenis ad longitudinem vitæ pollent. Ego hoc addo : præstantius ex Cervi Cornibus vix impetratum iri remedium , quàm si sal ejus volatile oleumque & spiritus conjungantur , & beneficio spiritus vini in formâ rubicundi spiritus ascendant simul unita per alembicum. Habet enim sal Cornu Cervi se instar spiritus microcosmici coagulati, vel salis illi⁹, qui in arteriis oberrat, & unde vita : Oleum verò instar sanguinis crassi & venosi : Spiritus verò sale adhuc turgidus , arteriosus : & spiritus vini inflammabilis ad modum biliosi fermenti. Uti ergò oleum non miscetur intimè spiritui vini, nisi medio salis Cornu Cervi ; sic neq; sanguis venosus commodè transibit in arteriosum , nisi beneficio salis microcosmici , per spiritum fermentatorem , unde tum illa subflava volatilis & vitalis sanguinis rubedo. Accipe ergò , quisquis es hujus secreti amator sal volatile Cornu Cervi purissimum , atque hoc impasta cum oleo Cornu Cervi , & paulò post adde spiritum vini. Hinc moderato calore evoca

evoca è cucurbita tria illa, & roseum, qualis est arteriosus sanguis, habebis spiritum, sale prægnantem & sic oleum in spiritum redactum. Si verò quippiam residui fortè in cucurbitâ relinquetur; novo sale id impasta & spiritu vini, & ad novum volatilitatis gradum ascendent reliqua. Quæ sanè encheiria, uti satis apprinè mutationem sanguinis venosi grossi & maximam partem fixi in arteriosum, & ejus, qui ab hoc in venas regreditur, de novo circulandi & volatilifandi modum ob oculos ponit: Ita vel hoc ipso medicamine, microcosmi aliquod compendium, & ipsum quasi vitalem sive arteriosum sanguinem, sive spiritum repræsentante & continente, quis non sibi magnum in vitæ renovationem & conservationem promitteret remedium? Uti enim sine mercurio Philosophorum nemo ab auro tincturam eliciet, aut in spiritualet ipsam mutabit naturam: ita neque sine hoc artificio, quod in corpore natura patrat nullus erit spiritus vitalis: nullus aureus imber: nulla fontina aurea: nullus orbis aureus: nullus sanguis arteriosus: nulla denique vita. Sic ergò vitam vitâ restaurare licet.

Post Cervum longævæ sunt quoque nonnullæ arbores, & imprimis Cedrus, arbor corruptionis experta, de quâ, tanquam arboris vitæ succedaneâ, insignia prodidit præmemoratus *Philosophus, lib. de Arbore vitæ*: quæ huc traducere nolo. Addam saltem, quæ ille vel omisit, vel nondum invenit. Scribit *Iohannes Baptista Porta l. 5. phytognomiac. l. 1.* Cedrum maximè æternam putari, idque claro de omnibus materiis iudicio, in templo *Dianæ Ephesiæ*. Hoc enim, cum, totâ Asiâ extruente, quadringentis annis peractum sit, convenit tectum ejus esse è Cedrinis trabibus. Addit: Memorabile & *Vtica* templum Apollinis, ubi Numidicarum Cedrorum trabes durant, ita, ut positæ fuere, à primâ ejus origine, annis mille centum octoginta octo. Et quia materia ejus æterna erat, simulacra Deorum ex ea factitaverunt. Cedrinus est *Romæ* in delubro Apollonis Sosianus, Seleucia advectus. Et *Tripoli, Syriæ* civitate, in radicibus Libani montis sita, in cacumine adhuc durant, in quincuncem, Cedri Salomonis manu plantatæ. Libri, qui ejus oleo perfunduntur, à tinea non attinguntur. *Numa* libros repertos post

annos 535. Cedratos fuisse, memorant: propterea arbitrari, tinea non attigisse, in quibus scripta erant Philosophiæ Pythagoricæ arcana. Ob hanc materiæ æternitatem, *Pythagoras* monebat: Deos honorandos Cedro, Lauru, Cupressu, Quercu & Myrto, uti habetur ex *Iamblich.* Cedri vim tradit *Dioscorides*, quod defuncta corpora conservet, ex qua causa mortuorum vitam aliqui eam appellavere. Non itaque sineratione ex Cedro medicamentum petendum duxit ad vitam longam, cum ipsa mori nesciat, & omnis corruptionis expers sit, cujus præparationem verò per liquorem *Alcahest* docuit. Cæterum, cum ex Syria & Libani montis vertice difficulter petatur arbor ista. Hinc de succedanea planta meritò solliciti esse possumus, quam ego, pietate motus, libenter hîc revelo, dum adfirmare non dubito: esse eam Juniperum, de qua idem *Baptista Porta*, l. 3. *phytognomie*, c. 39. quod Cedri formam & vires habeat, dum ait: Juniperi & Cedri non dispar forma, & præcipuè in baccis, ad amolienda venenatorum animalium nocumenta: tussi, leprosis ruptis & convulsis auxiliantur. *Lib. verò 5. c. 1. sic scribit:* Junipero eadem virtus, quæ Cedro, & ejus medulla solidior, quam Cedrus. In Hispania *Sagunti*, ajunt, templum Dianæ à Zazintho advectæ cum conditoribus, annis ducentis ante excidium Trojæ, ut auctor est *Bochus*, infraque oppidum id haberi, cui pepercit religione inductus *Hannibal*, Juniperi trabibus etiam nunc durantibus; ubi & de Cupressu non absimilia tradit. Ceterum, approbat & confirmat hanc meam de Junipero opinionem, vis ejus contra Leporam. Tradunt enim: Leprosum quendam singulis diebus manè 9. grana Juniperi assumsisse & à Lepra immunem tandem evasisse. In quam rem quoque videatur. *Theophrast. Paracels. l. 4. in Archidoxis & Medulla destillatoria Cunradi Khunrad. art. 1. tract. 20.* Siquidem hujus plantæ vires nimium, quantum ibi extolluntur! neque mysterio carere nonnulli ajunt, in qualibet Juniperi bacca reperiri tres lapides triangulares. Haud itaque dubiè credendum *Helmontio scribenti*, c. 6. *de Febr.* Quod si, post destillationem aquæ & olei essentialis, itemque aquæ ardentis, residuæ baccæ per setaceum transcolatæ coquantur in electuarium, hoc sit solutivum omnibus Of-
ficina-

ficinarum compositis præluces. In modo solùm præparandi lignum Juniperinum ad vitam longam, secundùm *Helmontii* inventum difficultas, ob paucitatem eorum, quibus liquoris Alcahest compositio cognita. Quod si verò sunt, qui ejus constructionem noverunt, atque ignem gehennæ debite admovere possunt, illi experiantur in Junipero, meo monitu, quod in Cedro, ob raritatem ejus, ipsis denegatum est. Dicitur enim Juniperus, quasi juniores pariens: Germanis verò *Wachholder* / oder *Beckholter* / quasi *Wachsamhalter* / oder *Beckalter* / oder *Wackeralter*. Nunquam enim juniperus, qui non habeat grana virida juxta cum maturis nigris, ad modum Cedri, indicio, nunquam ipsi deficere humidum radicale cum suo calido. Sic in Junipero tempore Maij invenitur ejus flos & est pulvis niger, qui cum æquali portione cum flore Cynosbati, in vitro positus & addestillandum in pane, convertitur in oleum, quod sec. *Paracelsus* super omnem materiam (naturam) summum est arcanum ad servandum senes. Gummi ejus laudatur ad quartanam. Cæteri verò dextrè adhibeant Tartarum, & suo labore dignam quoque adipiscantur mercedem, uti idem monet *Helmontius*.

Audio jam nonnullos: dubiam esse renovationem: frustra eam quæri ab hominibus: schema solùm esse eam & palliationem senectutis, non veram juveniliū viriū restitutionem? Hæc enim datā secuturum: hominem in æternum per artem vivere posse, quod in *viridario suo Mendoza* pro suæ opinionis stabilimento adducit. At verò, uti in præcedentibus per exempla hujus opinionis contrarium apparet, quorum similia & ipse *Mendoza* adducit: ita non verebor quoque huc adducere integram historiam, quam ex relatione Illustrissimi Domini sui consignavit *præmemoratus D. Lotichius*: l. suprà citato. Erat *Vir*, inquit ille, octogenario etiam major, qui priori conjugii defunctæ aliam, & quidem juvenculam, annorum, si bene memini, viginti quinque, superinduceret: hic quidem amoris, illa verò pecuniæ & lucri causâ, nubens. Cum itaque artibo per annum in conjugio convixissent, *Vir*, & quidem valde senex è gravi periculosoq; morbo affigitur lecto, de cju-

de ejusce restitutione desperantibus penè omnibus. Tandem, cum ex eo emerſurus eſſe videretur, ſolùm non comam capitis, imò verò barbæ decus, tametſi caneſcentis, per deſluviũ (prout haud rarò in morbis epidemicis capillos cadere, barbæ verò caſum rariùs accidiffe, obſervare eſt) deperdit, tuberi, ſicut ajunt ſimilimus. Epi-dermis etiam (quod aliàs quoque notavi) totius decidit. Intercà (quod admiratiõne non caret) ſenex ille novam comam, barbamq; novam, eamque non canam, albamq; , ſed fulvi aut flavi coloris, tanquam rejuveneſcens adipiſcitur: color faciei cutisque reliquæ evadit floridus: corpus omne, antè è morboſo iſto ſenio, elanguidum ejusdemque vires, tanto robore atque incremento confirmantur, ut verè è ſene; veriusq; , quàm fallax iſta Ovidiana Medea rēcõxit *Æſacum*, juvenis, inſtar anguis alicujus evaſiſſe ſenectamq; omnem depoſuiſſe tantùm non videretur; ſed reipſa exiſteret: veritatem rei eventu comprobante. Convixit enim inſuper aliquot per annos mulierculæ juveniculæ ipſe tanquam juvenculus, & præterquàm, quòd diſtinctos numero filios procreavit deinceps, tam libidinofus etiam fortisque ea parte fuiſſe dicitur, quâ viri ſumus, ut mox Achillem æquipararet, uxoriq; vix ferendus, etiam *Proteſilao*, quod ajunt, exhiberet ſe gratioſiorem. Hactenus præfatus honorandus Dominus Socer meus, nunc inter Divos, D. Lotichius.

Ubi verò ſimul quæſtiones inſtituit, 1. quæ ratio fuerit iſtius rejuveneſcentiæ, tantumq; non barbæ flaveſcentis, canis deperditis, quàm totius corporis novo colore novoque rubore effloreſcentis? 2. maximè verò, unde illa in opere uxorio, præſertim, malâ hâc ætate, incredibilis & excedens fortitudo? 3. & an certis fors, licet inſcius, herbis remediisque, ſenectutem tollentibus, aut differentibus, is uſus ſit? quomodo aliquando ſibi relatum meminerit, *Iohannem Matthæum Wakerum à Wackenfels*/ nominatiſſimum illum Auguſtiſſimi Imperatoris *Dn. Rudolphi II.* nuper conſiliarum, quotidie familiariter comestâ carnis ſerpentinæ præparatæ & toſtæ particulâ vitam firmam vegetamque ſummam ad ſenectam provexiſſe.

Sed, cum ad harum quæstionum enodationem alterius Medici resolutionem expectârit, nihil verò retulerit; non verebor hîc pro viribus nonnulla resolutionis loco adjicere.

Esto verò *præprimis* certum: vitam nostram sanam consistere in integritate spiritus vitæ, flammæque vitalis puræ, neque tetris fætidisque fumis aut vaporibus sive inquinatæ, sive deficientis, ob justum, quod sibi deposcit ex aëre, ciboque & potu denegatum alimentum. Habet enim se vita nostra instar lampadis ellychnio instructæ & accensæ. Quemadmodum verò lampas, ut clarè & ad votum ardeat, ellychnio ritè præparato *primò* instructa esse debet, quod ratione staminis, unde præparatur, neque sit rarius, neque densius: *Dein* ellychnium è staminibus factum, oleo imbutum ut sit, necesse habet: sive, si est candelæ, sævo: quorum hoc non adeò fluidum esse debet & facili combustioni sive dispersioni obnoxium, prout aliàs esse consuevit, quod ex ovibus depromitur; sed debitæ consistentiæ & puritatis, uti est vaccinum, vel cera depurata: illud verò, ne sit impurius, uti oleum lini, & quod extraparum semine paratur; unde tetra & nigricans flamma cum atro fumo emergit, & hypocausti parietes contignationesque nigro colore inficit, imò cerebro & pectori nocens est; sed clarum, purum, defæcatum, prout est oleum olivarum, sine tamen admixtione aquæ. Ita &, ut vitæ nostræ flammula sive biolychium nostrum sine nævo & defectu sit, aut ne nimis, quàm par est, cum consumptione humiditatis radicalis, ardeat, necesse est, ne humidum pingue sive oleum vitæ nostræ seu frigidius sit, & sic luculentam non edat flammam extinctioni vicinam: seu rarius, & sic flamma citius illud absumat: seu impurius, ne inde in microcosmo tetri malique moris morbi, ut horrores, melancholiæ, desperationes oriantur, aut flamma etiam suffocetur. Consistit enim individuum vita in rationali, justâ & strictâ materiæ & formæ unione; utriusque autem naturæ nodus copula & basis, in forti caloris sive ignis innati humidique radicalis amplexu latet. Ignis enim ille formalis est cælestis radius, qui humido radicali unitur: istud autem est materiæ portio purissima & maximè digesta, ac veluti

oleum per organa naturæ, quasi per alembicos maximè defæcatum; exuberatum & in naturam spiritualem quodammodò conversum, *uti habetur, in Enchiridio Physicæ restitutæ* §. 213. Unde, ut rationalis, iusta & stricta sit utriusque devinctio, & conjugalis, neque facile solubilis amicitia, proportio cuiusque & qualitas debita requiritur, ut unio eorum fiat per minima, in debitâ, neque dissolutioni facilè obnoxia consistentiâ & aliquâ fixitate, quæ sanè ad æternitatem nobis necessaria esset, uti perhibent de lucernâ in agro Patavino repertâ, urnæ figulinæ inclusâ, *Petrus Appianus, Bartholomeus Amantius & Cælius Rhodiginus*, & perpetuâ flammâ ardente, cujus procul dubio oleum fuit & fixum & incombustibile, per longam digestionem & intimam unionem volatilium partium cum fixis sic paratum, quod & inscriptio insinuare visa est, per sequens hexastichon:

Platoni sacrum munus ne attingite fides,

Ignotum est vobis hæc quod in urna latet.

Namq; elementa gravi clausit digesta labore,

Vase sub hoc modico Maximus Olibius.

Adsit secundo custos sibi copia cornu,

Ne pretium tanti depereat laticis.

Ajuntque nonnulli: & nostrâ ætate tales urnas fictiles inventas, cum ardente adhuc flamine incombustibili, quod ex asbesto, ex auro alii paratum fuisse autumant; sed attractu aeris flammam defuisse. quorum incombustibilium luminum conficiendi ratio à multis tanquam secretum summo labore quæritur. Sed habito immortali latice, aquâ cælesti, quid ulterius opus est?

Deinde, certum quoque esto: Flammam vitalem deficientem & jam ad interitum vergentem, ob humidi oleosi consumptionem, alio subministrato oleo, prout in ellychniis oleo destitutis fieri assolet, reparari posse; & quidem felicius, quo illudierit depuratus; quo pacto videmus, homines ex morbis biliosis jam reconvalescentes, ejecto humore biliioso vitellino vel æruginoso, dum ceteroquin febribus, colicâ, vomitibus, ischuriâ, laterum doloribus &c. laborarunt, melius vivere, & rectius munia sua exerere spiritum vitalem,

lem, quàm antea quasi ex hoste timidum aut exorbitantē: & quâverſum liberius ſuos ſpargere radios, quàm nuper contractum.

Sit ergo: ſenem illum octuagenarium febrium fervoribus decubuiſſe: magnam bilis partem cumulâſſe: cephalalgia laborâſſe: & hinc ignem vitalem vel impurius luxiſſe, vel exorbitâſſe, vel ſimul frigidiſſe humorum cumulo, quales bile digeſtionem impediens faciliſimè cumulantur, & cum illâ ſimul ejiciuntur, parum de ſe luminis propagâſſe; & ſic magnam partem his in anguſtiis ſive frigidiſſis humidis ſive olei vitalis conflagrâſſe; fieri tamen potuit, ut relicta humidi illi⁹ quædam portio, ſiquidẽ illud ſe etiam in cineribus tuetur, & non raro ignis tyrannidem fugit, niſi à volatilibus ſuperetur, ejecto vel extincto incendio, majorem deinceps puritatem acquiſiverit, quo pacto videmus in deſtillationibus oleorum, & horum depurationibus per Cornu Cervi uſtum, vel per cineres elixiviatos, vel per arenam, repetitis hiſce laboribus, vel, uti loquuntur Chymici, factis cohobationibus, ea fixiora purioraque fieri, luculentiùs lucere accenſa, atque aërem feliciùs in ſui nutrimentum attrahere. Hinc enim coctiones meliores redditæ, ſanguis depuratioſ factus, magnesque vitalis ad attrahendum ſui nutrimentum, polum arcticum obſervavit rectiùs. Ut enim calor non omnis, ſed qui naturalis eſt debite coquit, & ſpiritus vini non omnis, aut ſal omne extractionibus & diſſolutionibus rerum apta ſunt, niſi ad ſummam perducta ſint puritatem: Ita neque oleum vitale magnetiſmo ſuo ſe conſervare, aut quâqua verſum ſuo calore ſe diſſundere poteſt aut lumine, niſi ſummè depuratum & exuſtis obſtaculis, quo pacto per repetita incendia ſal depuratur, aut aër per tonitrua & fulgura. Cum itaque, hiſ ita conſtitutis, magnes magnetem facile trahat, & ſal ſali tum facile jungatur, atque ſic per exuſtiones in corpore humano etiam depurationi ſalium vitalium locus detur & fuliginum depaſcentiæ, aliarumque impuritatum, ut & frigidiſſorum humorum incaleſcentiæ; (nam & ipſe Hippocres dicit: Febribus apoplexiam & tetanum ſolvi.) Non impoſſibile eſt per naturam, rejuveneſcentiæ quoque dari locum, ſuperſtite humido: exuſtis impuritatibus: recalefactis ſe-

nilibus spiritibus & humoribus ; reſtitutisque magnetiſmis , per attractionem novorum ſpirituum vitalium & ſic luculenti ore factâ ut in juvenibus,flammâ.

Quibus ſic ſe habentibus , non difficile quoque eſt reddere rationem novæ in generationis negotio fortitudinis , ex lumine vitali jam depuratori factô , flammâque vitali liberiùs agente & quaquâverſum in omnes corporis partes ſe diffundente, quo pacto videmus veris tempore omnia de novo repullulaſcere à Sole per novam ſalium volatiliũ communicationem,&arbores nova germina novaq; protrudere ſemina novę generationi apta. Et meminit *Trismoſinus*, quod Medicinâ aliquâ vetulas ſexaginta & ſeptuaginta annorum adeò renovârit , ut denuò conceperint & pepererint : Imò ſenem Virum, octuaginta annorum , quoad omnes corporis partes, etiam cutem & pilos prorfus innovaverit, propter ignem medicaminis, quod habuerit vim renovâdi hominem è fundamento,& reſtaurandi humidum radicale. Diſpiciant jam Medici, an humidum radicale reſtitui poſſit, in eâ quantitate & bonitate, quâ fuit ab initio. Mihi id creditu difficile non eſt , dum conſidero varietatem ætatum , & quàm ſæpenuerò homines in juventute miſerè viventes & ſemper fere ſanitatis erroribus correpti, in virili aut ſenili rectiùs vivant. Et, ſi vera eſt Hiſtoria, cujus meminit *νὺν ἐν ἀγίῳ* *Dn. Riſtius in deſcriptione Menſis Martii*, quam de *Paracelſo*, à quo Virgo Ingolſtadienſis Senatoris filia ab utero paralytica intra paucas horas reſtituta fuit , ſub finem illius libelli conſignavit : quis dubitare vellet ? Qui *Paracelſi*, *Lullii*, *Treviſani*, *Samuelis Trismoſini* ſcripta evolvere voluerit, omnium horum unanimem fuiſſe ſententiam inveniet : Humidum radicale reſtitui & meliorari poſſe. Sed audiamus ipſum *Paracelſum*. Dicit ille in *Apocalypſi Hermetis* , dum cognoscendam exhibet materiam Philoſophorum, ſecundùm quatuor naturas , quòd, ſi ad igneam uſque naturam ejus decoctio perveniſſet, hanc habeat virtutem, ut ex ſenibus juvenes reddat: & ſi pondere grani hordei in vino exhibeatur , ita ut per gulam tranſire poſſit ad uſque ſtomachum, agonizantes reſtituat : imò , quod cor quaſi novum & corpus novum

vum senes hâc medicinâ recipiant. Verba ejus linguâ vernaculâ quâ scripsit, hæc sunt: In seinem vierten Wesen erscheinet er in einem feurigen Körper/der doch von allen seinen Gebrechen noch nicht gar erledigt / sondern noch etwas wässerig und nicht genug aufgetructnet ist / in dem er viel Tugend hat/würckend: macht auß Alten Jung/und wann einem in des Todes Zügen vō diesem Feuer eines Gerstenkörnleins schwer in Wein eingeben wird/also/das es durch den Hals den Magen erreicht/so wird derselbe wieder erquicket/erwärmt und gehet ihm bis zum Herzen / und überwindet alle überflüssige Feuchtigkeit: vertreibt Gifte/macht die natürliche Hitz wieder lebendig in der Leber; und wann alte Leut diß Feuer in kleiner Quantität gebrauchen / so nimmts hinweg die Krankheit des Alters/also/das sie jung Herz und Leib bekommen / und darumb wird es genandt Elixir vitæ. In seinem fünfften und letzten Wesen erscheinet er in einem glorificirten und erleuchteten Leib / der keinen Mangel hat / und wie Sol und Luna scheinet / in welchem er hat alle obbesagte Kräfte und Eigenschaften / die er in den andern Essentien besizet: jedoch schöner und wunderbarer / dieweil er die alten abgestorbene und außgedörte Körper revivificirt, der Baum / dem er in seiner Wurzel applicirt wird/der wird lebendig / blühen und Frucht tragen. Wann auch ein Lampenöhl mit diesem Geist vermischet wird/so verlescht es nicht / sondern brennet ewiglich / ohne Abgang / und macht auß einem jeden Crystall die edlen Gestein von allerley Farben/ die so gut und edel seynd/als die/so auß dem Bergwerck kömten/und thut viel andere Ding/die ungerechte Leuten nicht zu offenbaren seynd/die für unmöglich gehalten werden. Dann er heilet alle todten und lebendige Leiber/ohne Zuthuung anderer Arzney. (intellige paralyti tacta.) NB. Das Christus mein Zeug seyn soll/das ich nicht leug/dann aller himlischen Körper Einfluß/die sich in ihnen alle forschen/un die in ein jedes Ding insonderheit gegossen werden/sind in ihm allein zu finden/2c. Contestatur autem eo in loco adhuc plurib⁹, quod puram veritatem scripserit, atq; experientiâ dictorum veritatem deprehenderit. Neque tamen, quia Paracelsus ad longam ætatem haud pervenit, reprehendendus est, tanquam falsitatem scriptorum proprio exemplo comprobasset. Responsionem ad hoc opprobrium qui vult, legat *Helmontium in*

A canis Paracelsi. De Artephio cæteroquin legitur, in Secreto ipsius libro: Ego verò *Artephius*, postquam adeptus sum veram ac completam sapientiam in libris veridici Hermetis, fui aliquamdiu invid⁹, sicut cæteri omnes. Sed cum per 1000. annos, aut circiter, qui jam transferunt super me, à nativitate meâ, solius Dei omnipotentis gratiâ & hujus mirabilis quintæ essentia⁹ usu, cum per hæc, inquam, longissima tempora viderem, neminem Magisterium Hermeticum obtinere posse, propter obscuritatem verborum Philosophorum, pietate motus & probitate boni Viri decrevi, in his ultimis temporibus vitæ meæ omnia describere sincerè ac veraciter, &c. Quare laudetur Deus altissimus, qui posuit in animâ nostrâ hanc benignitatem & cum senectute longissimâ dedit nobis veram cordis dilectionem. Sed hætenus de possibilitate restaurandi calidum nativum & humidum radicale. Fortè verò etiam ulteriùs progressus est *Paracelsus*, dum *liquoris suo Alcahest* attribuit virtutem novum hepar substituendi in locum deperditi & corrupti, dum scripsit in libro de viribus membrorum c. 6. Est etiam liquor *Alcahest* magnæ virtutis in hepate, ad custodiendum illud ab hydrope, & omnibus ejus speciebus, quæ ex hepate veniunt. Proceditur autem sic: *Alcahest* post suam coagulationem resolvatur, & postea coaguletur in formam transmutatam, ut processus ipsius monstrat de coagulando & resolvendo. Et tum, cum sui simile vincit, medicina est hepatis super omnes alias medicinas. Et etiam si hepar esset fractum, ipse est loco ejus totum hepar, ac si nunquam fractum esset. Magni sanè res esset momenti, si hæ vires essent in liquore *Alcahest*, de quo verò consulatur *Ludovicus de Comitibus*. Dicitur ille *Helmontio*: Mercurius præparatus pro hepate. Sæpe numero sollicitatus sum à Viris Doctis, ut aperire vellem, quid esset liquor *Alcahest*, estque mihi adhuc eum in finem epistola à celeberrimo *Lipsiensium D. Professore & Medico Dn. D. Michalis*, nunc p. m. in promptu. Sed, cum difficilior sit hunc secundum multorum opinionem præparare, quàm Sophorum magisterium; attemptare opus nunquam volui. Existimo tamen mysterium latere in his verbis, quæ scripsit *Paracelsus in clave Archidoxorum*: Du must
nehmen

nehmen das vornembste offenbare Metall / dem sie allein der Natur verwandt seyn / dasselbe in seiner matrice, so im Wasser lieget und eine Mutter aller Metallen liegend wird / corrumpiren von seinen superfluis elementis, und in primum ens liquidum reduciren / id est: Oportet, ut accipias principale & apertum metallum, quo cum cætera in natura affinitatem habent, idque in suâ matrice, quæ in aqua jacet, materque metallorum per moram fit, corrupas à superfluis suis elementis, & in primum ens liquidum reducas. An verò novum hepar parare possit liquor ille, hoc credat qui volet. Mihi cognitum est: bovem, cum tabe & phthisi laborasset, neglectius verò habitus fuisset, ut fere intra tres quatuorve dies pulla aqua ipsi daretur, & solo fœno sicco viveret, ad habitum rediisse: & cum tandem post annos aliquot mactaretur, loco pulmonis desperditi, cujus reliquiæ adhuc supererant, novum & succedaneum subnatum ostendisse, quod magnæ considerationis est. Namque & memini, me hydropico desperato consilium dare aliquando, ut per aliquot dies abstinere vellet à potu, & convaluisse.

Sed redeo ad quæstionem tertiam, supra memorati senis renovati causâ institutam, & an fortè medicamentis vel herbis assumptis ea facta fuerit? Dico itaque: difficile hoc esse determinatum, dum in historiâ allegatâ nullius medicaminis sive herbæ facta mentio. Fortassis melle sapius usus est, prout in istis Westphaliæ partibus in frequentem id usum venit, ubi & mulsæ usitatissima est. Quid verò mel & ei affinia possint, id in præcedentibus tactum. Cælestia dona sunt mel, cera, ros & manna, & à Deo ordinata in veris delicias, novique & verè repuerascentis anni in singulos annos, incunabula fovenda. Vel, cum febre procul dubio laboravit, gelutta ipsi data fuit à Medico: est verò *Gelutta*, herba *Carlina*, de quâ, ut & *Melissâ* scribit *Paracelsus in libro de vitâ longâ*, quod habeat virtutem renovandi, & transferendi morbum sine omni virtute graduum, in reparationem videlicet & renovationem pristinæ virtutis. Serpentinæ quidem meminit carnis hujus historiæ nomenclator, in quodam *Wackensfels* / & non malè quidem, serpentinibus vel ipsis sui renovationem, & sic quoque nobis velut ad rejuvenescentiam

nescentiam sui signaturam monstrantibus, quod *Galenus* ex viperinis factum carnib⁹ memoriæ prodidit, diffugatâ inde leprâ. Hinc fortè non malè hodiè sal viperinum vel sal serpentinum in usum venire possit. Neque enim mysterio caret, serpentem sub arbore scientiæ boni & mali delituisse. Mihi jam in memoriam revocatur historia *Immortalis Iudæi*, de quo *Dn. Iohannes Cluverus sub Rudolpho II. Casare*, & alii, emissis particularibus de eo in publicum scriptis: quòd, cùm Dominus JESUS extraheretur prætorio, ipse pugno eum impulisset irridensque dixisset: Vade JESU citius, vade quid moraris? respiciens severo vultu Dominus responderit: Ego vado, & tu expectabis donec veniam. Itaque exactis centum vitæ annis gravi perculsum ægritudine & ecstasi passum, inde velut redivivum integris planè viribus, quæ Christo patiente fuerat, restitutum fuisse, & centesimo quoque anno in eandem valetudinem revolvi. Digna memoratu, si vera est, historia, cui & nostrâ ætate non pauci fidem adhibuère, ut editis singularibus scriptis & circumstantiis eam confirmare non dubitarent. Hoc unicum notandum existimavi, quod multoties quoque à prælaudato *Dn. Socero meo* audiavi, atque alibi etiam legi: singulis septimanis septem illi sive Josepho, sive Ahasvero aut Cartophilo panes, mannam sapore referentes offerri, unde vires suas servet: prætereaque, quòd non nisi centenario exacto rejuvenescat. Rarò enim, aut pauci, post Moysis tempora, centenarium supergressi sunt mortales. Et si vel maximè ad seram hanc ætatem perveniant nonnulli, & ultra: semper tamen prius crisi aliquam experiuntur, naturâ vel per scabiem, vel morbos alios se exonerante; quos si prætergrediuntur seu vincunt senes, jam velut juvenes de novo facti vitæ amplioris & melioris spem sibi faciunt. At, dum paucos invenire licet, qui ultimam hanc vitalis flammæ perfectam depurationem sustinent; hinc, prognosticum, si senes tententur insolitâ scabie, non rarò fallit, proximè secuturam mortem, quàm & ipse observavi, & prædixi aliquoties, eventu subsequente certissimo. Exempla non adducam, quæ multis adhuc viventibus obvia esse possent, amicorum & illustrium quoque personarum. Dicam solum, quid mihi conti-

contigerit: Cùm enim ante paucos annos sæpiùs morbis tentarer ferinis, vehementissimâque tussitandem laborarem, & adhibitis medicaminibus plurimis nihil relevaminis invenirem, jam ad phthisin etiam oculis cum reliquo corpore properantibus: *Paracelsum* denique consulere, forteque inciderem in ipsius, *de vitâ longâ tractatum*, neque quid *Daura* esset, cui multum ipse tribuit, invenire possem; commodè incidi in ejus de Helleboro scriptum, libratisque hujus virtutibus, esse eum *Dauram* cognovi. Non cessavi proin ex hellebori foliis conficere medicamen, & quantum quidem potui, secundum *Paracelsi* descriptionem, sed cum addito saccharo in formâ electuarii: quo equidem hoc obtinui, uti non solum pristinæ sanitati restitui ceperim, separatis ab impuriori sanguine, sine ullâ difficultate, sæcibus; sed & cum epidermidos per universum corpus multiplici sæpiusq; repetitâ separatione: neque tamen more cæterorum purgantium, cum virium detrimento; sed refectione & sublevatione totius, ut proin gratias laudesque dignas DEO, pro hæcenus mihi indultâ & benignissimè concessâ salutē sufficienter haud persolvere possim, semper mansurus indignissimus decantator & cliens beneficiorum DEI humilimus, quoad mihi licuerit lingua uti & vitâ hâc caducâ frui.

Mentionem hujus medicaminis quidem etiam feci, in *Eucrene Theosophicâ* & suprà, hâc ipsa in *Chrysogoniâ meâ*. Sed, cùm invidus essem, si non id in afflictorum solatium integrè publici juris facerem; candidè hîc illud propalabo, prout id confeci: *Recipiat itaque, quicumque volet*, foliorum *Daura*, sive hellebori nigri, uncias quinque, collectorum circa solstitium æstivale: florum sectarum, id est macis, unciam unam: Essentiæ auri & perlarum, uniuscujuslibet unciam dimidiam: Quintæ essentiæ croci, chelidonix, melissæ, singulorum drachmas quinque: sacchari ff. dissoluti in Aq. chelidon, melissæ & spiritu roris Majalis, triplum ad omnia, f. inde secundum artem electuarium. Ubi notandum: melo loco essentæ auri interdum substituisse auream antimonii essentiam, & loco essentiæ perlarum, unicornu verum vel confectionem alcermes; licet melius sit ipsam perlarum essentiam, per vini quintam

quintam essentiam parare: quintam autem essentiam chelidoniæ & melissæ confecisse ad mentem *Fernelii*, cujus methodum in libro de abditis rerum causis descripsit: licet *Paracelsus* in tractatularino de vitâ longâ, adhuc alio modo essentiam quintam ex herbis elicere doceat: Et pro essentiâ denique croci substituissè aliquoties Elixir proprietatis *Helmontii*.

Hoc nempe est remedium, ad mentem *Paracelsi*, conservatio- nis ad duas vel tres ætates in viris & mulieribus. Nam de foliis *Dauræ* ait *Paracelsus*; quòd non sinant hominem mori ante 120. an- num: item de floribus sectæ Croæ, quòd virès suas ad centesi- mum annum communicet utenti & ultrâ. Ignoscant verò mihi hîc Medicorum filii, quòd arcanum experienciâ mihi comproba- tum tam cordatè revelem. Non mihi natus sum, sed proximo; & si quid ad Rempubicam medicam à me redundare potest utilita- tis, id lubens communico. Est verò usus ejus ad ea, ad quæ valent aurum, perlæ, melissâ, crocus, chelidonia: quæ omnia cordialia sunt. De foliis verò *Dauræ* & sectæ Croæ, quam aliqui etiam florem anthos esse existimant: ego verò flores nucis myristicæ; idem *Pa- racelsus* prodit, quòd helleborus niger vel senior curet antiquatam epilepsiam, icterum, podagram, lepram, apoplexiam, & hydropem: quid verò flores nucis myristicæ possint & valeant, id ex herbariis notum est. Quid denique essentia antimonii valeat, id per tot su- dores chymicorum jam innotescere cæpit, vel ipso *Paracelso* præ- eunte, capite sexto, fragmentorum tertii libri, de longa vita, tom. sexto. Neque enim tam difficilis est methodus extrahendi antimonii es- sentiam, dummodò serius aliquis sit rerum naturalium indagator, & manus carbonibus admoveat, clavésque necessarias ad manus habeat intrandi saturnia regna. Siquidem multi viri cordati memorant, quòd in se contineat antimonium renovationis ve- rissimum remedium in tincturam & essentiam elevatum ritèq; de- puratum, adeò ut etiam lepram facilimè curet, de quo, qui volet, consulat part. 2. *Iohannis Agricole Commentariorum in Iohannem Pop- pium, sine meritò à nonnullis multoties vapulantis*: & alios.

Neque tamén, si renovationi locus datur, exinde æternitas homi-

hominis metuenda. Non sufficit habere in promptu oleum, quod priori deficienti succurrat, & sic metum defectus auferat. Plus sæpe olei habent pueri octo annorum, qui tamen mox intereunt, quàm senes, qui adhuc diu vivunt. Namq; & lampas plurimo oleo turgida sæpe extinguitur, & fax multâ candidâque cerâ vestita non semper durat ad extremam ceræ atomum. Etiam aurâ leni, decentibusque & non facilè perituris filis aut gossipio congruo opus est, quibus se flamma sustentare valeat: lignoque abietino poroso & proportionato ad ceram. Unde, ut homo perpetuò vivat, impossibile est; dum & mortem intra nos fovemus, & cum cibis potulentisque eam nobis ipsis propinamus. Imò, uti patebit in sequentibus, plura requiruntur ad vitam perpetuandam, quàm quæ intra nos sunt. Moriendi necessitas nobis imposita, licet per diætam & medicamina diutiùs vitam servandi nobis sit relictum arbitrium, concurrentibus DEO, Angelis, aurâ cæli propitiâ, seminio, loco, nutritione, aqua, innumerisque aliis. Corpus nostrum autem, quod instar staminis se habet, aut filii ardentis, aut ligni cerâ obducti, dum id ex elementis factum est, atque sic elementorum corruptioni subjacet, quàm facilè cum flamma deficiat, aut etiam ipsam flammam obtundat, id in confesso est. Neque enim flamma nutritur solo oleo; sed si cum oleo simul stamina solida perdurent, qualia extitère in longævis Patriarchis, ante diluvium, & cum perimentibus imbribus terræ vires nondum adeò suffocata fuère, aut exhaustæ, auraque levior mortalibus spiravit ad nutum verbi DEI. Sicenim adhuc hodie sunt certa quædam loca, ubi vivaciores homines inveniuntur, quàm in aliis. Sunt qui testantur, in India Insulam quandam fuisse repertam, nomine *Bonicam*, in qua fons scaturiat, cujus aqua vino pretiosior epota senium cum juvena commutet. Neque lectu indignum est, quod *Toparcha Merodensis* scripsit de monte Domini. Imò, ut & ego aliquid in laudem Patriæ meæ dilectissimæ, *Wetzlarie* adducam, adeò salubri inibi fruuntur aurâ cives, ut non solum multi sine ægritudine ad extremam perveniant ætatem: siquidem & Parens meus b. m. ad annum 84. pervenit, nullâ unquam adhibitâ venæsectione, aut pharmaciâ

maciâ cujuscunque ordinis; sed & multoties per integrum annum ne unicus tumulto inferri compertus sit. Beatus cui ARBORE VITÆ frui datur! id est, qui sapientiam quærit & amat, utpote cujus negotiatio melior est negotiatione argenti, & auro effosso proventus ejus. Pretiosior est carbunculis, & omnia oblectamenta tua non possunt æquari ei. LONGITUDO DIERUM IN DEXTRA EJUS EST; IN SINISTRA EJUS DIVITIÆ ET HONOR: Viæ ejus sunt viæ amænitatis; & omnes semitæ, ejus, pacis: ARBOR VITÆ est prehendentibus eam, denique tenentium eam beatus quisque. JEHOVA sapientiâ fundavit terram, statuit cælos intelligentiâ: Scientiâ ejus abyssi diffusæ sunt & superiores nubes destillant rorem. Fili mi, ne decedat ea ab oculis tuis, custodi eam, quæ verè est sapientia, & solertiam. Eruntque VITA ANIMÆ tuæ, dicente sapientissimo mortaliū, in Proverbiis cap. 3. Per sapientiam, inquit idem, MULTIPLICANTUR DIES tui, ET ADJICIENTUR ANNI VITÆ. cap. 9. & cap. 10. Reverentia Jehovæ adjicit dies: anni verò improborum decurtantur. Item c. 15. Curatio linguæ ARBORIS VITÆ est, id est, medicina salutaris atque vivifica. Item Ecclesiastici c. 27. v. 28. Vita cujusque continetur numero dierum. Sed dies Israelis sunt innumerabiles; quod Lutherus ita vertit: *Ein jeglicher hat eine bestimpte Zeit zu leben / aber Israels Zeit hat keine Zahl.* Dum ergò hæcenus de renovatione & vitâ longâ differui, eaque magni æstimanda est; nemo quoque negligat ANIMÆ SUÆ rejuvenescentiam; sed omni conatu in id suas intendat vires, ut innocentiae moribus in puerum reformetur, monente Christo, qui verus est lapis Sapientiæ; verus fons vitæ: vera petraspiritualis, in quo renovatur ut aquilæ juvenus nostra, cujus qui manducat carnem & bibit sanguinem, habet vitam æternam. Rectè enim renovatur, qui de tenebris peccatorum in lucem virtutum mutatur & gratiam: ut qui in tetra prius colluvie fordebat, supra nivem albenti nimis fulgore resplendescat, monente *Divo Ambrosio.*

Atque hinc jam patet ratio, cur, dum de lapidis Sophici secreto
multa

multa locutus sum , in renovâtionem tandem inciderim , longumque sermonem de eâ pertexuerim. Est enim LAPIS PHILOSOPHORUM nihil aliud , nisi microcosmus per regenerationem factus , in quo essentia perfecta superiorum & inferiorum velut in centro convenîre , per remotionem impuritatem , dum in novam & immortalem vitam evehitur est. Siquidem regeneratio philosophica nihil est aliud , quàm separatio corruptionis , & restitutio indestructibilitatis : ablatio mortis , & restitutio vitæ : Remotio virium elementarium & reparatio cælestium : Denique eradicatio mali , & resuscitatio essentiæ ejus , quæ utilis & bona est : imò mors , & suppressio regnantium infæcundorumque elementorum , & vita occultarum cælestiumque potestatum & fortitudinum. Prout enim in veteri corpore naturali sola corruptio mors & impuritas dominium suum exercuerunt , animamq; cum spiritu velut incarcerârunt , atque sub potestatem suam redegerunt : Ita in renato & per virtutem clarificato corpore dominium animæ spirituiq; redditur , in quibus vita. Hinc enim illuminatur corpus & in gloriam exaltatur adeò , ut jam cum animâ & spiritu velut in trinitate unum sit , potestatesque suas simul cum illis exercent. Accipe itaque corpus , quod scis , separa spiritum à corpore , purifica corpus , & spiritu purificato à corpore extrahe animam. Si enim corpus primò per spiritum animâ suâ privatur , & hæc dein purificata conjunguntur , tum id , quod primò mortuum erat , fit regeneratum novum & vivificum corpus , quod in omni claritate resurgit albis- simo nitore splendens , nulli corruptioni aut mortalitati amplius obnoxium : verum immortale , cæleste & clarificatum existens , plenum virtutibus & dotibus suis fructus fert millecuplos. Bre- viter : Philosophorum opus nihil aliud est , quàm novum cælum , novamque terram manifestare : cælum de cælo trahere , & terram in cæli sublimitatem evehere , prout etiam in creatione mundi à DEO factitatum legimus. Siquidem in principio , cum DEUS crearet cælum & terram , aquæ sub larvâ aut vaporis apparuêre omnia , quæ etiam prima fuit cæli terræque cum universo eorum exercitu materia , è quâ deinceps separatione levium à grossis , sub-
tiliumque

tiliumque à spissis, per verbum DEI, singula velut è tenebris emer-
sere, & subtilia quidem summa, grossiora verò pedetentim decli-
viora occupare loca. Imò, uti in Creatione mundi DEUS
Spiritus sanctus naturam humidam velut ales ova verbi fovit ca-
lore, undeque emanârunt elementa quæque: Sic, cùm finis erit
omnium, quod per maledictionem naturæ hætenus accessit in-
conveniens, tandem DEUS in extremo iudicio comburet in fa-
villas, atque inde velut novum cælum & novam terram nulli am-
plius corruptioni obnoxiam; sed in quibus habitabit pax & iusti-
tia, & cuius nomen erit: CÆLESTIS HIEROSOLYMA, auro
unionibusque clara, si modò sic philosophari licet, *secundum Cosmo-
politam*, efficiet. Dixit enim, qui sedet in throno: ECCE FACIO
OMNIA NOVA. Qui plura, eaque satis mystica desiderat, con-
sulat *Cabalam mysticam*, & suo scopo inservientia cætera, quæ hîc
fortè desiderantur, inveniet. Tempus enim adest, cùm

Omnia in primam faciem resurgent:

Nam DEI regnum, prece quod vocari

Inssit, en præstò est, properat venire.

Laus ei, virtus, honor & triumphus,

Gloria & regnum, decor & potestas.

Monendum hîc solum operæ pretium iudicavi, dum summa cla-
ritas in niveo candore repræsentatur per stolâs albas electorum
& piorum in cælo; vix eam in lapide Sophorum sperandam esse,
tanquam ultimam ejus perfectionem. Etsi enim *Augurellus* canit:

In primis niveo sparsus candore lapillus

Queritur, aut longo contritus tempore pulvis,

E niveo in liquidum versus candore ruborem;

tamen, uti ibidem innuitur, niveus ille candor solum ad argentum
deducit mercurium, neque ultima est lapidis perfectio; sed ru-
bedo, ad quam denique albedo deducitur. Cujus hæc ratio est:
quia lucis natura sine veste, quæ ignis est, non facile esse, neque per
artem in hâc mortalitate separari potest. Si enim quis hoc præ-
stare posset, jam candorem perlarum incomparabilem haberet.
Sed ob amorem, quo se ignis & lux devinxerunt, vix utriusque se-
paratio

paratio possibilis. TU, ô DOMINE JESU! FAC, UT IN LUMINE VERBI TUI VIDEAM TE LUMEN MEUM, LUMEN DE LUMINE, DEUM VERUM DE DEO VERO, ET NE UNQUAM IGNIS DESIDERANTIS ANIMÆ MEÆ SE à LUMINE TUO ET CANDORE AMORIS TUI SEPARARI PATIATUR; SED UT ARDEAT JUGITER, LUCIS VERO TUÆ CANDIDIORIS AMICTU DULCESCAT MIRABILITER: SAPIAT DELECTABILITER: DELECTET DENIQUE FELICITER. Intuitu enim hujus lapidis, qui JESUS est, & in quo plenitudo divinitatis habitat corporaliter, cæteri lapides omnes nugæ sunt. Neque quisquam existimet, me investigatione lapidis mundi elementaris, hodie Philosophorum dicti, tantoperè mihi gratulari, aut inventione ejus plurimùm præ aliis mortalibus gavisurum, tanquam de invento centum bouum maturatione digno. Nunquam satiatur mens veritatis cupida, quàm diu hæret in terrenis: Nunquam requiem invenit, quàm diu abest à suo principio. Quocunque loco fuero, JESUM meum desidero: quàm lætus cum invenero: quàm felix cum tenuero! Hujus dulcis memoria dat vera cordi gaudia: Hic spes suspirantis meæ animæ, quem quærunt meæ lachrymæ clamore mentis intimæ. Hic amor missus cælitùs hæret mihi medullitùs, ut donet me cælestibus cum ipso frui sedibus. Hic solus mihi via, veritas & vita. Ergo hic ergò est meum; cui tamen non contrarium est parergon, quod hætenus descripsi, & quod invidi

invidi persequuntur. Cum rerum naturalium ortu incepit Moſes Biblia: & per naturalium rerum imagines ſapientiſſimus Servator nos duxit ad æternorū & inviſibilium contemplationem; In deſcriptione novæ Hieroſolymæ, & Naturæ veluti reparatæ & in priſtinum vigorem reſtitutæ finivit Scripturam *Divus Apocalypſicus Theologus Iohannes*; ut ſic manifeſtum ſit: nihil eſſe, quod nos ad DEI cognitionem ducere non debeat aut poſſit.

Suggeſſit ſiquidem Genеſis nobis materiem rerum, ejuſdemq; diſpoſitionem, nec non mundanarum rerum varietates, ſeu ſuperiorum & inferiorum commixtiones & harmonicas conſpirationes; & denique *Apocalypſis* & alii libri perfectionem & magnificentiā futuri ſeculi, cum plenitudine infinitæ perpetuitatis & glorioſæ poſt reſurrectionem corporum noſtrorum clarificationis; & huius corruptibilis vitæ in incorruptibilem & ſpiritualem converſionem & tranſfigurationem, quæ omnia in lapidis ſui Genеſi Philoſophis oſtenduntur; ut proinde *Cosmopolita* haud malè ſcripſerit, contemplādo lapidis ſui ortum, progreſſum, perfectionem & multiplicationem, in præfatione *ad enigma philoſophicum, ad filios veritatis*: Futuræ vitæ meliora præ oculis video: hiſcè gaudeo. Jam non miror, ut antea feci, cur Philoſophi, habitā tali medicinā, non curārint abbreviare dies ſuos; quia omni Philoſopho ita eſt præ oculis vita ſequens, ſicut in ſpeculo apparet tibi tua propria facies. Haud pauci proinde ex Chriſtianis fuere, qui ad multorum divinarum myſteriorum illuſtrationem progreſſi ſunt, ex lapidis philoſophici Theoriā, imò omnium fidei articulorum, quod & mihi haud difficile eſſet futurum, neque enim peccarem, dum Theologorum plurimi hodie ad exemplum Chriſti parabolicis aſueſcunt ſermonibus & per cognitās res naturales illuſtrant tam quæ ad fidem pertinent, quā quæ nobis ob oculos ponunt futuri ſeculi gloriam,

riam, de quâ *Paulus Rom. 8.* Reputo siquidem, quòd non sint pares præsentis temporis afflictiones ad futuram gloriam, quæ revelabitur erga nos, in quam etiam ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis, quæ nobiscum congemiscit & ad hoc usque tempus parturit. Nam & Sophorum lapis primò vilis est & abjectus, & post multas afflictiones & depurationes exaltatur, moritur, sepelitur, resurgit & corpus clarificatum nactus tanquam leo fortis trium in naturâ regnorum Dominus fit. Sed lubens hîc abstinere manum. Qui de hâc materiâ plura desiderat, ille consulat, *Arnoldum de Villa novâ: Libavium: Dominum de Nuysement, præprimis Petrum Johannem Fabrum in Alchemistâ Christiano.* Et notabilia sunt *Cornelii Drebbelii verba, in præfatione ad librum de Elementis:* Cùm animo mecum perpenderem, quàm miserè hominẽ ad pessima quæq; deducat desidria, viamque illi intercludat, quò minùs intelligere valeat DOCTRICEM NATURAM: Cùm itidem viderem, quàm magnos sæpe labores impenderent mortales rebus, vel parvi, vel nullius momenti; tum profectò magnificere & amare cæpi doctricem naturam, Deumque perfectè agnoscere ex creaturis, quas non sine admiratione & stupore animi intuebar. Pervolvere verò cæpi elementa, quæ mihi quasi digito monstrabant TELLURIS naturam, cujus spiritum crystallinum in modum nebulae alijus contemplabar: animam verò tinctam quasi sanguine: corpus denique ejusdem stabile & indomitum instar crystalli. Hîc cernere erat spiritum militantem adversus corpus, quod cùm tandem superâssæt, ex ambobus factum fuit unum. Corpus serviebat animæ, eratque illi pro stabili domicilio: Spiritus sublevabat corpus & animam, non secus ac cælum crystallinum: Anima ornamentum addebat tum spiritui, tum corpori colore suo rosco & feredicam, cælesti. Hîc interitum, resurrectionem atque immortalitatem oculis meis notabam: Unde non poteram non gratus esse ergà creatorem meum, & magis magisque amare sapientissimam naturam.

Cùm itaque hætenus dicta vera sint, DEUS verò omnis veritatis auctor sit, quid ergò artem hanc tanquam Diabolicam multi

vituperant? cur vel nihil perspicientes & cæci, vel paucis saltem perspectis ferunt sententiam? Dicebat olim *Apelles*: Ne sutor ultra crepidam. Discant, ut cum *Mirandulano* loquar, apud Jureconsultos improbari ut inciviles, qui judicant totâ lege non perspectâ. Discant, vehementer damnari ab *Anneo* & irrideri *Claudium Casarem*, qui lites dirimeret, unâ parte tantum auditâ, & sæpe neutrâ. Si illi in veritate innutriti essent & veris naturæ principiis, & herbarum, fructuum, metallorum, lapidum, horumque potestatum & commissionum & conversionum essent gnari potius, quàm quòd philosophicæ auscultationis nonnullos libros vidissent & legissent, melius fortè judicaret, justiusque illis competetet nomen & appellatio Philosophi. Siquidem, qui res primum generatim noverit, deinde per partes sublunarium, subterraneorumque germinum vires percalluerit, ut hinc rerum inferiorum concordiam & litem, subindeque generationem interitumque mente percipiat: conscendatque in admirationem divinæ Majestatis, & quanta homini donârit, ut res abditas & in visceribus terræ conclusas agnoscat, & porrò domi eas construere queat munere & adjumento naturæ, & sic multis nominibus juvare mortales, multis ille garrulis attestabit disputatoribus, & tantum quidem, quantum umbræ corporis corpus. Turpe sit veritatis Professori loqui aliquid contra veritatem. Fallor, si Hermeticum studium non est studium ad veram *Cabalam*, quâ homo à sensualibus progreditur ad insensualia, & uti Cabalistæ volunt, per scalas quadraginta novem ad ipsum DEUM יהוה principium & unum, sive Ensof quod infinitudinem notat. Quo enim plus se abstrahit à mundanis, eò receptioni magis fit aptus; de quâ *Reuchlinus* & *Galatinus* scripsere. Dum verò nihil est, sive jacens, sive pullulans, sive vivens, sive loquens, quod non modo quodam cælo intentum se erigat, ut conspectu ejus quasi quendam virtutis usum hauriat & mores fingat: Videmus enim altissimos terræ montes cælum versus ab imis vallibus exurgere: Juxta Psaltæ carmen: *Pf.* 104. Ascendunt montes & descendunt valles: Cernimus & experimur, in altum procellas maris erigi: *Pf.* 106. Sentimus flatus aëris è

caver-

cavernis profilire. Et omnia denique ignea sursum levare. Cur ergo Viri præstantes ad adeptionem, quam vulgare est hominum, sublimiorem non adspirarent? cu granum frumenti iactatum in terram, quod non quiescit, donec glebæ viscera frangat, & extra telluris meatus suspiciat, cælestiq; aurâ fruatur. Nam & eadem est ratio in metallis, dum id quod generosius est, in altiores spiritus potest ab alchymia sublimatum evehi & sublimius reddi. Sic & credimus, apud inferos lurida & squalentia omnia esse foribusque depressa: apud superos verò candida & illustria, incredibilique decore ornata. Cur, inquam, homo, animal decorum & venerandum, animal nobilissimum, cæteris præfectum, non modò prudens & sapiens; verùm & contemplativum & religionis capax, quo melioribus & sanctioribus ipsum dotibus ornavit Creator clementissimus, eò majori desiderio, quibuscunque posset viribus, ad summa & optima tenderet? Hinc enim factus est ex duabus rebus homo: ex limo: ut, quæ in his terris sunt, sui que ortum & materiam discat cognoscere, & corpora prudenter curare: & ex spiraculo vitæ, ut sapienter amet divina, & humanâ cogitatione agnoscat, se hujus mundani regni, sive elementorum participem ad altiora adspirare debere, & in his terris quidem cum brutis ambulare pedibus, erecto verò capite cum Angelis in cælo conversari; & manibus porrò victum sibi quærere ex parte in terram eas inclinando & laborando: ad cælum verò etiam eas levando pro æternarum rerum consecutione: oculos denique pro corporis tutela in terram demittere: pro animi verò salute in cælum attollere: Sed compedibus hodie retinetur virtus, & metitur quisque eruditionem pro suo modulo ac pede. Unde veritatis amatoribus vel delitescere necesse est: vel convitiis onerari: vel tacere: cæteris saltare ad lyram. Aliter Heroës, Patriarchæ & Prophetæ sui renovationem æstimârunt, qui quod bonum tenuêre, ut integer esset spiritus eorum & anima & corpus sine querela, prout *Thessalonicensibus* bene precatus est *Paulus*. Ne verò quis existimet, hæc omnia viribus nostris fieri posse, & proprio arbitrio nostro; lumine divino opus esse dico. Ut enim Solem non aspicimus, nisi

Sol etiam nos respiciat: ita mysteria superioris & hujus mundi videre non possumus, nisi DEUS labores & conatus nostros dirigat, serioque nos sapientiam quærentes adjuvet. Si ad montes oculos nostros attollimus, è montibus vicissim nobis auxilium promittitur, id est à Domino, qui cælum & terram creavit. Ipsum penes & per ipsum omnia sunt luminosa: *Psf.* 139. Per ipsum sunt & renovantur omnia: *Psf.* 104. Ipsius est renovare juventutem nostram ut aquilæ: *Psf.* 103. Et dum renovatio & senium non semper se mutuò ponunt, rectius dicimus: DEI esse opus & renovari & ad longam pervenire ætatem, qui, ubi vult, porrigit remedia congrua, per varios licet casus, iis, quos suæ beneficentiæ vult esse participes. Plura enim esse, quæ ad vitæ longævitatē spectant, in sequentibus patebit. Interea prædicta remedia non negligenda, misericordiae utpote divinæ dona, in primis quæ ex auro depromuntur.

At hîc non nemo objicere posset, quod & *Helmontius* tetigit: paucos adeptos pervenisse ad vitæ longævitatē, & hoc indicium esse, ex lapide Philosophico neminem sibi promittere senectam posse. In arboris itaque vitæ succedaneâ plantâ statuisse *Helmontium* solamen senectutis quærere & vitæ longævitatē. Sed ad hæc facilis est responsio, si attendatur, uti in præcedentibus ex *Sendivogio* allegatum, primò, multos adeptos longævitatē vitæ non curasse, quod futuræ vitæ meliora prætulerint terrenæ felicitati: deinde, ignem illum adeptum se habere instar Solis cælestis. Prout verò ille Juventutis & vitæ longævæ assertor est, si temperatè in hæc inferiora influat, neque nimio æstu torreat mortales: ita quoque se res habet cum lapide Sophico, qui ultra, quàm par est, adhibitus etiam occidere potest. Interea dicunt alii: nonnullos Physicorum per eam tincturam annos centum & quinquaginta vixisse: aliorum vitam prolixiorē fuisse hoc medio; sed dosin ejus esse exiguam, operationem potentissimam, per quam *Paracelsus* curaverit lepram, hydropem, caducum, veneream luem, guttam, colicam, item lupum, cancrum, noli me tangere, fistulas & genus omne morborum internorum & externorum, ipse licet, ob neglectius vitæ genus, anno 47. ætatis extinctus. Namque ex Solis purissimi

rissimi in aquam redacti fonte, teste *Gratarolo*, confortatur & exco-
 tur cutis, imò & innovatur: neque hoc solum facit; sed alopeciam
 quoque & tyriam curat, & immutat corpus humanum, & sincerat
 & innovat ipsum. Sol siquidem, qui verus Philosophorum *Basiliscus*
 est, est res illa, quæ à quatuor non corrumpitur elementis, & est hu-
 manæ complexioni conveniens, nec calefacit, nec infrigidat, nec
 desiccatur, nec humectat: sed est temperata, temperamento exce-
 dens omnem rem hujus mundi, in suâ temperantiâ & perennitate,
 quia est temperata in ultimo gradu, & gradus habet cujuslibet
 quantitatis, nec est aliqua res quæ huic rei assimilatur, aut loco ejus
 stare possit. Habet proprietatem subveniendi defecto stomacho:
 timorosos audaces facit: cardiacos confortat & curat melanco-
 liam, alopeciam atque tyriam, & calorem naturalem temperat; &
 virtus ejus in suâ manifestatur substantiâ. Quia in eâ est claritas,
 ideò clarificat: in eâ est magna temperantia, ideò multum tempe-
 rat, cujus temperamentum transit super omnem rem: in eâ est pe-
 rennitas, ideò conservat corpus humanum: in eâ est assimilatio
 humanæ complexioni, ideò incorporatur ei, si præparetur ut
 oportet: & in ejus præparatione est totum secretum, quod sapien-
 tes occultaverunt: Et est, ut de auro illo, quod est de 24. granis, seu
 krattis accipias, & combure ipsum in furno combustionis, dein la-
 va ipsum bene, & tere donec sit pulvis, ut atomi radii Solis: dein
 solve in aquam & congela, & solve cum re; quæ ipsum solvit & post
 per se solve absque re aliquâ: solve in vase, quod vas sit in altero
 vase posito sub fumo calido. Hâc aquâ utere, uti scis. Scias, quod
 omnem commovet spiritum & sanguinem ad cutim: induit eam
 pulchritudine juvenili, & mundificatione & rubedine, & adjuvat
 ipsam, & abstergit abstersione leni, ponens cutem subtiliorem &
 detergit ab eâ illud, quod est mortuum deterfione subtili: & hoc
 faciunt imbibitiones, ablutiones, &c. intellige de auro purissimo,
 dissoluto in optimâ & rectificatâ quintâ essentiâ vini, quæ dicitur
 à Philosophis anima vini, spiritus aquæ vitæ, aqua ardens. *Hactenus*
Gratarolus. Ubi simul alium modum rejuvenescentiæ ponit: nem-
 pe, ut per abstinentiam & subductionem convenientem deveniat

quis ad ultimam extenuationem ; deinde cum laudabilibus nutrientibus reficiatur. Et hoc, ait, observari apud eos, qui boves impinguant, quorum caro, quanto magis macrescat & deficiat, tanto magis postea intenerescat & juvenescat. Nam cum bos, inquit, senex est macer, impinguatur primò tenerimâ herbâ in autumno, deinde conservatur & veluti solidatur ejus pinguedo, cum duriori & crassiori cibo vel pabulo, tribus vel pluribus mensibus, sicque carnes ejus fient teneriores & juniores, quàm juvenis, qui longo tempore fuit pinguis: Ita si homo taliter præpararetur, ut per sudorem cutis esset macra & vacua, deinde pasceretur generantibus bonum succum, acquireret juventutem. Sed mitto hæc, semper reputans, quod *Avicenna, in libello de viribus cordis: capite 2. ait: Vita & quæcunque perfectio & omne bonum, quibus res distinguuntur, non nisi à primâ veritate sunt, quæ omnium bonorum prima est & uniformis manatio, quod idem esse videtur cum eo, quod Divus Iacobus inquit: c. I. v. 17. Omnis donatio bona & omne donum perfectum est à supernis, descendens à Patre luminum: Et optimis medicinis semper succurrere debere bonam diætam. seduloque cavendum, ne etiam præstantissimæ naturæ pondere succumbant injusto suppressæ, vel justo denegato deficiant. Ubi tamen semper videndum, uti cuique ærati, quod sibi congruum est, detur. Aliter infantes, aliter pueri, aliter Viri, & senes aliter cibandi. Neque cuilibet sexui omnia indiscriminatim conveniunt. Multum enim facit ad robur corporis, si omnia in principio nostri ortus ritè observentur, & genuina nostri nutritio instituitur. De quo legi potest *Eruditissimus Montanus de Salubritatis tutela cap. 8. ubi & Galenum in eâ fuisse sententiâ ex lib. de marcore testatur, senectutem remorari & arceri posse; variaque recenset juventutis conservandæ remedia. In primis v. meminit trochiscorum de stella, quas Avicenna descripsit lib. I. Sum. I. tractatu 8. in initio, & dixit: quòd non permittant vitam recedere: & Myrobalanorum chebulorum, quòd juventutem tueantur, quod & Celsus fatetur, nec non Ellebori nigri, quòd temperamentum faciat melius, & ob hoc ipsum mores quoque probatiores reddat, & corpus incolu-**

lume ac velut juvenile efficiat. Sed de eo satis in præcedentibus. Locum solùm hîc inveniatur, quod *Ovidius canit*:

Temporibus medicina nocet, data tempore prodest,

Et data non apto tempore vix nocent.

Sic verò etiam fieri debet in compositione & regimine laboris Sophici. Naturæ naturis miscendæ sunt. Vir propriam sibi ducat uxorem, quorum nuptiæ in domo naturæ celebrari debent. Cognoscere inde quilibet debet, quæ res in natura sint sibi propinquiores. Aliter *deinde* in initio & velut infantili ætate lapsus regendus: aliter post Saturni discessum: aliter in fine. Ut proinde in *Apertâ arcâ Naturæ parvus Agricola moneatur*: probè attendendas esse quatuor anni partes, pro operis Sophici directione. *Postremò* probè observandum, quod *Avicenna* ait, in libello & loco *suprà citato*: Receptibilia sunt carentia dispositionis ad receptionem ipsorum. Et idcirco quodlibet susceptibile non est dispositionis cujuslibet receptivum. Id est, receptibilia quandoque sunt vacua à præparationibus ad receptionem ipsorum, cum non quodlibet receptibile sit receptivum cujuslibet rei. Quapropter nequit lana in quantum lana, *pergit Avicenna*, recipere formam ensis, nec similiter aqua sub forma aquæ recipere virtutem humanæ naturæ. Nam & in metallis sequioribus sive leprosis emendandis quædam dispositio prærequiritur. Fæces primùm removendæ, & scoriam sequestrandæ: Imò, nisi etiam ipsum aurum & argentum ad summam suam puritatem prius deducantur, vix poterunt reliqua metalla ad perfectiorem evehere statum. Medicina semper potentior ut sit morbo opus est: neque morbi cedent, nisi squalidis rerum humoribus & potestatibus mortiferis sub obedientiam vitalium potestatum redactis. Unde sanguine sulphuris philosophici, quod in auro etiam est, & ab auro elicitur suaviter, opus habent, qui in utroque regno miracula patrare volunt, minerali nempe & animali, utpote in quo est intrinseca virtus & siccitas convertens & congelans argentum vivum in aurum, tum etiam omnia metalla & corpora humana ad sanitatem. Id verò præstare nemo poterit, nisi qui ad nemus nymphæ Veneris delatus videatur inibi bellum ingens salis &

lis & sulphuris, & post varias altercationes, sal sulphuri inferre vulnus incurabile, ex quo, loco sanguinis, aqua, quasi lac candidissimum effluat & in magnum flumen crescat, princepsque vir fortissimus, conspectâ ex illo nemore prodeunte Dianâ, & se in illo flumine lavante, ob similitudinem naturæ suæ in amorem illius exardens submergi incipienti Dianæ opem laturus, simul cum ipsa submergatur, donec exsiccato flumine & provinciâ illâ sæpius per aërem & calorem Solis examinatâ, post nebulas & tempestates, in corporibus clarificatis resurgant. Teste *Heliocantharo Boreali, in tractatu de Sulphure.*

Unicum hîc adhuc dijudicandum relinquo, dum nuper Chirurgia infusoria innotescere cæpit, an sanguinem humanum, ex. gr. pueri aut juvenis sani, pro restitutione virium in sene, sive innovatione, adhibere liceat? Hîc ego quidem pro exiguitate ingenii mei me brevibus expediam, judicium tamen aliis doctioribus relicturus. Nempe: non me hîc quærere, an ex. gr. contractura calente sanguine humano solvatur? prout legitur *in libro Biblicarum antiquitatum Philonis Judei*, quòd, cùm Cenez, (id est, *Caleph*) percussisset de Amorræis quadraginta quinque millia virorum, & in contracturam manus incidisset, adeò ut manus indissolubiliter adstricta esset manubrio romphææ, ex consilio Amorræi: sanguine humano calente & quidem ab interfecto Hebræo id fieri posse, ipsum Amorræum talia suadentem interfecerit, & sic manum resolverit suam adstrictam hujus excepto sanguine. Neq;, an ex sanguine humano è vena educto possit aut debeat parari medicina, pro multis morbis debellandis? Sic enim sanguinis humani & imprimis arteriosi sal volatile multùm commendatur ad epilepsiam: Spiritus ejus à *Borello* ad hydropem: dum ait: Hydropici conclamati & desperati curantur elixire sive quintâ essentia sanguinis humani, si per tres dies detur uncia semis. Et prostant hinc inde apud quàm plurimos modi, sanguinem humanum in sua principia resolvendi aut destillandi, prout & nos supra ex *Nortono, Deano & Richardo Anglo* adduximus, quòd lapis animalis magnæ æstimationis inde parari possit. Neq; hîc inquiri, an rectè faciant, qui

qui sive epileptici, sive similibus morbis affecti, hauriunt sanguinem adhuc calentem, exceptum à capite plexis, quod mihi videtur barbarum, Christiano indignum, & legi divinæ prorsus contrarium. Neque mihi jam res est cum illis, qui pro leprosis & elephantiacis curandis olim adhibuere in balneis sanguinem humanum, de quo remedio consulatur *Plinius l. 26. c. 1.* quod utpote multis exitiosum extitit, licet balneum primogeniti, in quo nonnullæ reliquæ sanguinis, mansere, teste *Cardano*, multis profuerit, *lib. 12. de subtilitate*. Sed, an homo sanus, bonâ conscientiâ, & sine sui incommodo, sanguinem à venâ suâ eductum alteri communicare, & quidem ægrotantis venæ infundere possit, ut salvus inde fiat & incolumis? Afferit hoc *Marsilius Ficinus, in libello, de studioforum vitâ prorogandâ, capite II. ubi de usu lactis & sanguinis humani pro vitâ senum ita discurret*: Sæpe, post decimum statim & nonnunquam nonum septenarium, arbor humana, arefacto paulatim humore, tabescit. Tunc primum humano juvenilique liquore irriganda est hæc arbor humana, quo revirescat. Eliges ergo puellam sanam, formosam, hilarem, temperatam, & famelicus lac ejus fugito, crescente lunâ, statimque comedito marathri dulcis modicum pulverem, saccharo rite confectum. Saccharum quidem lac in ventre cogi, vel putrefieri non permittit: marathrum verò, cum & subtile fit & lactis amicum, dilatabit ad membra. Quos hæctica senilis exedit, Medici diligentes liquore humani sanguinis, qui arte sublimi destillavit ad ignem, reficere moliantur. Quid ergo prohibet, quò minus senio jam confectos interdum hoc etiam potu reficiamus? Communis quædam est & vetus opinio, aniculas quasdam sagas, (quæ & striges vulgari nomine nuncupantur) infantum fugere sanguinem, quo pro viribus juvenescant. Cur non & nostri senes, omni videlicet auxilio destituti sanguinem adolescentis fugant? volentis inquam adolescentis, sani, læti, temperati, cui sanguis quidem sit optimus, sed fortè nimius. Sugant igitur, more hirudinum, ex brachii sinistri venâ vix apertâ, unciam unam aut duas. Mox verò sacchari vini que tantundem sument, idque esurientes & sitibundi facient, crescente Lunâ. *Hactenus Marsilius*: ubi & fovere

stomachum jubet sanguine suillo calente, & docet: quo pacto & quâ ratione morsus canis rabidi sanguinis canini potu curari queat, *testibus Serapione & Galeno*; & tandem concludit: sanguinem potari posse & quidem salubriter, atque in sanguine humano virtutem esse, quâ humanum sanguinem attrahat & mutuò prosequatur, dicitque: Nec fortè diffidas, juvenilem sanguinem à sene bibitum trahi ad venas membraque posse, ibique prodesse quàm plurimum. Hisce præmissis facilis futura esset conclusio ad Chirurgiam infusoriam. Si enim per *Ficinum* licet sanguinem humanum ore haurire, sive coctum, sive crudum; cur non & per infusionem hoc liceret in apertam venam, educto prius exinde impuriori & corrupto latice?

At verò, quantum ad lactis usum attinet, jam ille comprobatissimus tum aliis, tum mihi esse cæpit. Dum enim ex acriori sanguine ferini multoties laticis errores in nobis suscitantur, quos defluxiones appellant, atque inde tussis, diarrhææ, dysenterix, artuum dolores, rheumatismi, podagræ & scorbutici morbi, imò & contracturæ & immobilitates membrorum, ut in paresi & paralyfi contingit, nec non totales nutritionis defectus & tabes oriuntur; jam compertum est, lactis genuinum usum multum his prodesse vitiis, imprimis in iis, qui à lactis usu non abhorrent. Sic enim aliquando DEUS per me curavit *Questorem, in Comitatu Niddano, Bredovv*, qui, cum totali contracturâ laboraret, post toties recurrentes arthriticos morbos, adeò, ut ne manum quidem ori admoveere aut pedibus incedere posset per totum annum, frustra que in remedium balnea artificialia & naturales thermas, cum plurimâ remedium farragine, adhibuisset, & jam non aliter ac infans alterius obstetricante manu tractaretur; DEO suggerente consilium, suasi, ut dum ad infantilem statum reductus esset, neque manibus, neque pedibus suum peragentibus amplius officium, lacte uteretur cum saccharo & ovi contentis temperato, eo, quo præscripseram ordine, quo ipso præter omnium hominum spem totus convaleuit.

Quod verò sanguinem humanum concernit, equidem, res illa mihi videtur esse periculi plenissima, tam ex parte ægri sanguinem

nem fuscipientis, quàm sanis sanguinem exhibentis. Si enim magna sanguinis humani est cognatio, adeò, ut duo fratres, vel frater & soror, vel pater & filius, vel mater & filia, vel quocunque modo cognatione hi se contingunt, in locis etiam remotissimis, quasi sensum quendam habent mutuæ sive felicitatis, sive infelicitatis; quid fiet, non de cognato, sed proprio sanguine in aliud corpus vel transmissio, vel assumptio? Si dein magna est carnis humanæ affinitas, adeò, ut prout in *Cheirurgiâ Curtorum* habetur, natus alterius hominis carne restitutus, putrescet, homine, à quo caro resarciendis naribus mutuata fuerat, mortuo; quid de sanguine fiet humano? Et, si in animantis sanguine vita est, & de quo JEHOVA *Gen. 9. v. 4.* præcepit *Noacho* & nepotibus ejus: ne carnem reptilis ullius cum animâ ejus, sanguine comedant: & postmodum per *Moysem* Israelitis omnibus edixit: *Levit. 17. v. 10. 11.* Quicumque è familiâ Israëlitis, vel advena, qui inter eos habitat, vescetur ULLO sanguine, utique illi ipsi obvertam faciem meam iratam, qui comederet ULLUM sanguinem, & exscindam illum è medio populi mei. Nam anima cujusque carnis in sanguine est; ego verò destinavi vobis eum in altari ad expiationem faciendam pro animabus vestris: *legantur & v. 12. 13. 14.* & in hanc sententiam adhuc plura: *Lev. 3. Deut. 12.* & repetitio hujus legis *Actor. 15. v. 27.* quid fiet de sanguine humano? Quod enim sanguinem animantium attrinet, equidem non nego, in brutorum sanguine, quæ vitâ longâ fruuntur, magnum latere arcanum ad vitam longam; sed hîc præparatione opus esse dico, per reductionem nimirum sanguinis putrefacti in sua tria, & ut planè à suâ natura immutetur in medicamentum, prout de cornu cervi in præcedentibus disserui. Ubi verò crudus, calidus, & adhuc in naturâ suâ existens assumitur, non vacat periculo, qui eum intra sua admittit viscera. Hinc aliqui, assumpto felino sanguine, felinos induere mores: alii caprarum lacte nutriti, illarum more semper alta petière. Aut itaque ægri sanguis superatur à sanguine sani, aut hujus ab illo: Scitum enim est, fermenta rerum diversimodè se habere atque potentiora sæpe esse in his: infirmiora in aliis. Si ægri sanguis superatur à sanguine sani,

intenta quidem inde resultat sanitas infirmi; sed non sine hujus fermenti commixtione, & quod, dum planè annihilari non potest, solùm sub obedientiâ sani sanguinis occultatur ad tempus, necessitate moriendi semper nobis adhærente; fieri potest, ut ob cognitionem sanguinis dein quoque sani sanguis corrumpatur: de quo latius disserui, in *Encrene Theosophicâ: capite 14. pag. 129.* Sin sani hominis sanguis superatur, à vitioso fermento ægri, cui infusus fuit, jam non mirum erit, si & sanus infirmetur: Imò, fortè moriente alterutro, sive, qui acceperat eum, sive, qui suum sanguinem communicaverat alteri, non levem corruptionem patietur superstes. Scripsit *Robertus de Fluctibus* experimenta nonnulla de sanguine humano, quibus, præter alia, demonstravit: non leves pati angustias, quorum sanguis è venâ missus destillationi subjiçatur, si adhuc sint in vitâ. Et jam innotuit per universum orbem, quòd, si in cognatione aliquâ contingat quendam mori etiam alii in illâ cognatione vel infirmantur, vel moriantur, ob contagium sanguinis & amicitia, non statim saturatâ mortis in eâ familiâ crudelitate, ex unius internecione. Compertumque est, quòd, si fortè in familia quâdam variolæ grassentur, etiam ii, qui familiæ illi sanguine juncti sunt, licet in Galliâ, aliisque regnis degant, variolis non rarò corripiantur, ob sanguinis paritatem. Ut neque sileam ea, quæ *Ernestus Burggrevinus* scripsit, de lampade vitæ & mortis, quorum dijudicationem tamen aliis relinquo. Magna certè rerum est sympathia & antipathia, ut si vites florescunt, ebulliant in vasis vina. Et etsi quidem difficilis est horum effectuum rationem reddere, quis tamen ab ignorance causæ ad reneigationem argumentabitur?

Sed regerent fortè hîc plurimi: Nugas esse illas sympathias, & solido nullo niti fundamento? Non nego, plurimos operosè se exercuisse in hâc materiâ. Sed, cum mea intentio non sit, quenquam lædere velle, & cuiq; facillè suas linquam opiniones; dum & ego non volo, ut quisquam in mea verba juret, neque ipse in ullius verba jurare constitui, nisi sufficienter pensitatis rationibus; proinde dicam saltem hîc, quid in hâc materiâ aliquando observaverim.

Obam-

Obambulam manè ante annos circiter, 14. cadente æstate, Darmstadii, in musæo meo, de itinere Gissam versus sollicitus, post peractas preces, & ecce! subitò dextra insonabat auris, tanto tinnitu, ut, cum, post inquisitiones à *Galeno aliisque* rationes, nullam invenirem tantæ campanulæ causam, cogitare inciperem, an fortè mei desiderio nonnemo tangeretur, vel de me sermones haberet, neque enim gravedine, neque capitis imbecillitate, neque vaporibus aut flatibus me distentum sentiebam, ad omnes functiones athleticum gerens animum, per diem integrum. Sed ecce! Horà sextâ vespertinâ, cum canandi gratiâ mensæ assidere inciperem, recurrebat ille impensissimus auris dextræ sonitus. Aperiebam tum rem hanc assidentibus, additis his verbis: Nî fallor, impensè desideror, aut hinc avocor. Vix hæc elocutus eram, cum ecce fores pulsantur, occurritque cum literis, ab illustrissimo Dn. Comite Erpacensi, nunc inter Divos agenti, ad me perscriptis homo, nuncians: Dominam Comitissam lethallyter decumbere, atque impensissimo mei desiderio urgeri, ut in casu, ut videbatur, desperato, succurrem. Rident omnes assidentes mensæ prognosticum meum. Ego interea me itineri accingo, impetratâque veniâ à Serenissimo Principe ac Domino: Domino Georgio II. Hassiæ Landgravio, Principe Hersfeldiæ &c. ac Domino meo clementissimo, beatissimæ nunc recordationis, sequenti die, summo diluculo discedo. Ubi ad montana Ottonis Sylvæ cum rheda pervenio, tertiâ vice insonat auris dextra instar campanæ, unde nactus occasionem philosophandi, varia mecum acriter volvere ac revolvere cœpi. Furstenavium ergò delatus expono ordine illustrissimo Dn. Comiti, in Philosophia secretiori exercitatissimo, repetitum illum tertiâ vice auris tinnitum insolitum, & ab ipsâ Dn. ægrâ Comitissâ sedulo quæro: annon præteritæ diei diluculo, sive manè circa horam sextam, dein sub vesperam hora sexta, iterum præsentis diei hora 8. me impensissimè desiderâssent, aut de me sermones habuissent? Illis annuentibus, materia differendi exorta est inter Illustrissimum Dn. Comitem & me, de re hætenus incognitâ, & unde auris tinnitus indicare possit alterius hominis desiderium? Cumque hæc quæstio

implicet illam de actione in distans, unam sine alterâ explicari haud posse existimavimus.

Primò verò dixi: me hîc non quærere velle; an omnis auris tinnitus sit præfagus, vel oriatur ab alterius sermone seu desiderio? Sed, an notabilis & aliâs insuetus, aut sonantior, quàm aliâs fieri consuevit, tinnitus non possit esse præfagus?

2. Me non unâ illâ vice; sed multoties veritatem ejus expertum, adeò, ut non rarò professus sim inter amicos, ad cœnam forte aut aliam conversationem vocatus, non licere mihi liberiori potui vacare, quòd adhuc sint, qui me expetant, ob prævium illum tinnitum, quod etiam ex sternutatione aliquoties prædixi. Instituta ergò quæstio: quo pacto; (neq; enim, sive apud Angelos bonos, & an illi operosi sint desiderii nostri nuntii, sive Dæmones, cum quibus homini Christiano nihil negotii, rationes inquirendas judicavimus) per naturam hoc contingere queat?

Differendi itaque mihi factâ licentiâ, ita sermonem meum exorsus sum.

Illustrissime Dn. Comes! ut rectiùs de hâc re differere valeam, detur mihi primò hoc præsuppositum: Diversimodè elementa, quæ appellamus terram, aquam, aërem, ignem, moveri ab impetu faciente aliquo, & pro loco impulsus.

De terrâ hoc mihi videtur certum esse, in ejus motu præternaturali. Posito enim, terræ aliquem tremorem aut motum causari, sive à barillo *Helmontiano*, campanæ instar, sive ab incenso aliquo sulphure aut igne erupturo, aut aëre incluso, aut aquâ, certè eoque se motus ille propagabit, quousque metu penetrationis dimensionum cedere cogetur terra, ut credam, si ejusmodi accensio fiat in centro globi, totum globum motum iri: motus verò ille ob terræ resistantiam & gravitatem & tremulus & tardus quodammodo, imò per vices sæpè observabitur.

De aquâ id apparebit evidentiùs: Si enim lapillum vel minimum injicias mari aut fluvio, jam ex circulo minimo fient majores & maximi, quàm velocissimè.

In aëre, quanta sit velocitas propagati soni, extra controversiam & jam decisum est, ex explosis tormentis bellicis & tonitru.

Ignis, eum sit omnibus illis subtilior, si modò datur elementaris, sub concavo Lunæ, nam esse eum non dubito, de peculiari saltem loco sub Lunâ res videtur heteroclita, citiùs se propagat, nihil obstantibus ventis, nihil aquis desuper imbrium more ruentibus: & secundum SERVATORIS NOSTRI effatum, fulgur ab ortu usque in occasum, momento citiùs propagatur; unde, quo elementum subtilius, eò maiorem habet activitatis sphæram, ut verè, secundum Christi effatum, fulgur ab ortu in occasum citissimè vergat, dum adventum suum fulguri, quo compariturus est omnibus Gentibus, comparat.

Hæc autumo vera esse, nisi quis datâ operâ scirpum quærere & altercandi animo potius, quàm veritatis gratiâ aliud censere & statuere velit.

Progredior ulterius: Lux elementa superat, & momento fit dies, stante supra horizontem Sole. Quanta Lucis ergò sit activitas, patet. Non illam impediunt pulveres in præliis, non atomi, non venti, ut videre quoque est in Iride, quæ immota manet vento flante, & sic immediatè in loco est, non in aëre, tanquam subjecto, teste erudito *Helmontio*.

Altiùs ire jubeor ad lumina vitalia, quorum DEUS Pater est, animas nostras: Quæ verò harum subtilitas sit ultra ignem elementarem? quàm sublimi lucis gradu polleant? nemo ignorare potest, nisi qui nescit, quid ipse sit.

Cùmque animæ nostræ locum habeant inter res creatas, & haud pertineant ad mortis scalam, erunt in censu vitarum, caloris, lucis, motus, diffusionis &c. DEUS Lux est æterna, immensa, infinita, incomprehensibilis: de vitâ illâ essentiali participant animæ nostræ cum Angelis, ut mirer, nonnullos Lucem, tanquam principium formale rerum rejicere, de qua verò alibi scripsi in disputatione: cui titulus: Lux mundi vitæ & ornamentum. DEO, scio, sphæram activitatis nemo attribuet, utpote qui est benedictus, super omnia non exclusus, intra omnia non inclusus. Indulgebit ergò mecum animabus nostris sphæram activitatis quisq; cordat' & sincerè philosophaturus,
non

non infinitam quidem; sed tamen satis magnam, in primis, si sunt in exaltatione. Quæ verò sit animarum exaltio, si quaeritur, respondeo: quòd intelligant illam homines sopitis sensibus futura in somniis prævidentes, moribundi, ecstatici & ubi ingens desiderium aliquod eam evehit ad objectum aliquod. Anima enim sensibus immersa velut velo est obnubilata, quo velo retracto, velut subtracto tegmine lucerna, aut nubibus Sol undiquaque suos spargit radios. Quo pacto autem in moribundis illa animæ exaltatio fiat, id exposui, in *Oratione, pro Serenissimâ Principe, Saxonie Electrice, Dominâ Magdalena Sibyllâ, Gisse publicè habitâ, circa finem.*

Pergo. Harmonia est superioris & inferioris mundi, ut, quod est superius, sit sicut id, quòd est inferius. Hinc mira chordarum in mundo consonantia. Sit, exempli gratiâ, ab ortu in occasum, crassè jam propono exemplum hoc, ab aliis quoque allatum, chorda extensa, quod si in ortu eam tetigeris, in occasu ejus trepidatio persentietur. Chordam illam experiuntur patres & filii, matres & filia, fratres, sorores & consanguinei, quorum uno vel per mille militaria ab altero distante &, seu morbo, seu morte, afflicto, nonne sæpè nares sanguine stillant, cor trepidat alteri consanguineo eoque adhuc sano, aut alio se prodit, mediante desiderio, signo? Negare hoc nemo potest, nisi cui saxeum cor sit factum.

Novi Ludimagistrum, qui quoties homo in civitate, quam incolit, moritur, tantâ narium titillatione corripitur, ut vix illam tolerare queat, ut qui ad lessum jam invitatur cantandum. *Intensum ergo desiderium impellit chordam multoties, ut sonum edat in objecto desiderato, vario modo: seu campanulam illam in auribus, loqui mihi sic liceat, trahendo, seu nares titillando, seu in solitas sternutationes movendo, aut aliter agendo: motus enim naturæ nemo accuratius, nisi ipsa natura novit: Unde, cur modò sternutationem velut fulgura immittat, modò tonitrua & sonos in auribus, nemo explicabit. Mirumque, naturam etiam rectitudinem observare, & sinistra, & inauspicata & terra sinistris, dextra & auspicata dextris exhibere partibus. Homo momento citius cogitationibus suis est inter astra, Romæ, Constantinopoli, extra mundum, neque tamen semper*

semper illæ cogitationes sunt operativæ, vel ob defectum desiderii intensioris, vel ignorantiam objecti desiderabilis, vel quia anima spiritusque vitales immersi sunt sensibus sine exaltatione sui. Spirituum verò liberiorum, ipsiusque animæ in excentricitate sui aut exaltatione constitutæ maximam esse activitatem, patet ex natura spirituum, qui non sunt in loco circumscriptivè; sed definitivè, ad modum Angelorum: unde his præcisè nullus terminus certus ponendus, velut rebus materialibus, cum & in his sphaeræ activitatis majores minoresve sint.

De Consanguinitate in præcedentibus dictum: in qua nullus certè contactus mediatu aut materialis est necessarius; sed sufficit contactus per desiderium, quod & adæquata omnis melancholiæ causa est.

Adderem hinc narrationem hominis, nobilis genere, qui mihi sanctè affirmavit: nōsse se quendam, qui, quoties vellet, possit stigma, einen *Nachtgriff* alicui imprimere, etiam à se remotissimo, per fortem imaginationem. Sed in hoc exemplo suspendo judicium meum, cum & magi per fortissimas imaginationes, multa inconditionata producant. Quid verò desiderium in mulieribus producere possit prægnantibus, id in confesso est. Interea abusus naturæ nihil præjudicat innocuæ animæ & sine malitia sive medicum, sive amicum, sive opem desideranti. Quid verò sit contactus physicus, nemo satis adhuc explicuit. Si materialis, sensitivus, & corporeus contactus tantum est contactus physicus, equidem nimis strictis contactus physicus coercetur limitibus. A negatione deinde modi, ad negationem rei, non valet consequentia. Extrema sæpe sunt sensibilia, mediis insensibilibus.

Hæc tum disserui, quibus & faciliè subscripsit illustrissimum pectus, hætenus ex præmaturâ morte multis desideratissimum. Unum dicam, sublato contactu physico materiali, actione nihilominus salvâ, perit omnis labor contradicentium: nollemque ego adscribere malo Dæmoni, jam tum satis superbo Spiritui, ea, quæ naturæ DEI filiæ, mirabilis in suis operibus sunt, ne sibi gratuletur de potestate suâ, quam ipsi adscribunt mortales: *Dann er doch ein armer Teuffel ist/wann ihm Gott nichts verhengt.*

Hactenus itaque de renovatione & restitutione periculosa, ex sanguine, ob contagium.

Rectius egit *Constantinus Magnus*, qui, devicto *Maxentio*, crucis sibi cælitus ostensæ symbolo, cum *Maximinum* quoque, Christianis infestum opprimere cogitaret, & subito elephantiasi corripere, jamque Medicis omnibus desperantibus *Græci* assererent: in *Capitolio* lacum ex puerorum sanguine fieri oportere, ut in eo Imperator ablut^r certò valetudinem pristinam recuperaret, & nunc convocatis pueris carnifices edictum expectarent, non tulit matrum lachrymas; sed pueros suis matribus salvos & incolumes donavit: ipse verò baptismate lotus, ex labro, divinæ cujusdam manus contactum sentiens, salvus & sanus egressus est, teste *Nicephoro* l. 7. c. 33. Egregium nempe & optimum malorum remedium est, CHRISTUM ducem sequi & salutaribus baptismatis undis fretum vel ejus carne & sanguine pastum ab eo sanitatem expectare. Sic enim etiam *Carthagine*, ethnicus quidam Medicus, extremè podagricus, licet diabolis ipsum seriò dehortantibus, cum comminatione & inflictione sævissimorum dolorum, à podagrâ per omnem vitam liberatus est, accepto baptismatis sacro, quod in *Titio* continuato, ex *D. Daniele Cramero* allegavit, loco 17. de Baptismo, *Dn. M. Daniel Sneider* Ecclesiastes *Dresdensis*. Horridos itaque & periculosos illos sanguinis lusus facillè linquo, dum cæteroquin natura non est depauperata in aliis remediis subministrandis, sed ubiq; divite peni gaudet. Simus verò contenti sanguine JESU CHRISTI, qui instar pientissimi Pelicani, aperto pectore, emissioque inde sanguine nos emortuos reviviscere fecit, solusque à peccatis nos emundat. De cætero, quam litem venæsectionibus moverit *Dn. Andreas Cnefelius*, *Poloniæ Regis Casimiri* Archiater, legi potest in methodo ejus medendi febres epidemicas & pestilenciales, exercitatione primâ & secundâ.

Sisterem hîc pedem, loquendo de renovatione, iisque, quæ ad vitæ indemnitate pertinent, nisi mihi ulteriùs scribendi ansam daret *Consilium*, nuper per Germaniam Daniamque notissimæ, nunc in Italiam reversi, *Equestris Viri Burri*, quod in dentium lapsu carieque

carieque & eorum renovatione aliquando scripsit, mihiq; communicavit. Cùm enim non pauca lectu digna in illo Consilio contineantur, præcipuè quæ renovationem concernunt, totum, prout id mihi communicavit ipsemet, hic publici juris faciam: siquidem renovationis modum & leges apprimè, & prout erat ingenio subtilissimo, & judicio acutissimo, in eo pulcherrimè adumbravit. Spero verò, epistolam illam haud fore Lectori ingratam, à multis utpote expetitam: paucis verò visam.

Os, *inquit ille*, spongiosum cranii habet maximam duritiem, in calvariae summitate, quæ sensim mollis fit in maxillis, palato & gingivis: & quia unumquodque perfectum alimentum in naturâ animantium claudi debet suis terminis duris, derivatis ab expulsiōe excrementorum, ideò dentes eorundem qualitates indicantes, non tantum ut contusores ciborum à Philosophis considerandi veniunt; sed & ut nutritivæ facultatis limites, ex omnibus minutis cartilaginibus & ossibus mucaginem quandam per proprios poros exsurgentes, quæ facilimè transmutetur in conservativum quoddam tartarum vegetativum, ut reparentur atomi illæ, quæ quotidie in attritione eduliorum ex eis dispereunt. Quod si fortè labefactiva quædam invisibilis caries, in parte aut in toto, capitis ossa corrumpit, visibiliter vel occultè; aut omnes dentes eruuntur, aut aliqui ex ordine illorum. Et nota, quòd in omnibus animantibus, donec ossa firma non sunt, in pueritiâ, ipsi non apparent, vel mutantur, ut non improprie à me nominentur, hæc de causâ, ossium omnium ultimæ tesserae, sicut ungues sunt omnium nervorum & carnis extremæ coagulationes. Qui autem circumductos cretaceo quodam tartaro, friabili & mucosâ substantia, sese ad gradum vegetationis sublimandi spoliato, oppressos dentes & sepultos exhibent, in iis statuendum est, calorem esse disagregativum, urgente intemperie alicujus manifestæ vel delitescantis putredinis. Et hæc de causâ, deficiente nutritionis fine in eo, nec perspirari, nec transmutari potest putrefactivus & terrestris ille liquor heterogeneus: unde variæ species morborum, secundum qualitates complexionum suboriuntur. Mirum tamen est, quòd unicus dens dolens uni-

versum afficiat corpus, & in eo accendat febres: nam ipsius corruptio, per unum nervum ipsum circumambientem, qui cum aliis nervis à capite descendentibus integram servat correspondentiam, potest quasi per manicam vel digitatum filtrum Hippocratis humores attrahere, attractos & infectos deturbare, ad viscera & musculos omnes infestandos. Et hâc de causâ, in cephalicis affectionibus, maximi *Lucretii* semper memoriâ erit tenenda sententiâ: Principiis obsta. Nam, cum idem habeat in se magnetem per nares attrahendi purum vel impurum aërem, secundum fermentum suæ pravæ vel bonæ nutritionis; attractos aëris vapores mundos coinquinare & coinquinatos mundificare potest, unde propago spirituum inde bene vel malè se gerat, in omnibus humanæ vitæ actionibus. Nihilominus, aliquando dantur species quorundam morborum, quæ opitulari videntur aliis incommoditatibus valetudinis, ut v. gr. stomachi firmus appetitus, qui etsi fortasse laudandus erit ab aegroto, nihilominus suspectus esse semper debet Medico, quia ex illis spuris erit, qui ab inspiratâ aliquâ acidâ putredine proventus sibi acquirat: & oris habitus tunc erit examinandus, adeo, ut non incongruè præscribendæ medicinæ ventriculo dicandæ sint. Nam carnis nutritio in homine hâc celebratur ratione: Alimentum pituitescit in stomacho: bilescit in intestinis: chylificatur in mesaraicis: sanguificatur in cavæ & portæ majoribus vasis: in viscerum parenchymaticis substantiis spiritualisatur, & in capite iterum reincrudesceat, ita, ut nova ibi fiat pituita ex sanguine: ex pituita bilis tenuior priori: ex ista subtilior chylus & spiritus. Et hâc de causâ per sternutationem & salivationem, & per narium defluxiones microcosmi compendium caput expurgat sordes, pilosque abjicit omnes diffusos in corpore in unum globum suorum ossium collectos: cartilaginum v. porosarumque omnium partium conclusos spiritus per ductiles & vegetantes crinium fuligines coërcet & renovat, & ideo de illo dixit *Poëta*: Os homini sublimine dedit cælumque tueri, quia ipsum est cælum humani mundi, per quod in subjectam materiam infelicis & propitiæ valetudinis impressiones defluunt. Quâ de re, cum in eo fiat summa essentia omnium

omnium humorum humanorum ; ideò syderei radii gignuntur in oculis : ignes spirituum purpurascunt in genis & labiis plus, quàm in cæteris aliis molis corporeæ partibus. Hinc poterit æger dignoscere mentis meæ sententiam.

Jam in ærariis divinæ misericordiæ medicinalibus erunt indaganda appropriata aliqua sanationis mysteria, quæ affinitatem habeant cum limitibus dentium, ut ipsos confirmare valeant, cum capitis totali ac essentificâ humorum omnium reincrudatione & transubstantiatione novâ, ut totum istud corpus plethoricum malè affectum, favente DEO, renovetur. Hæc igitur desumantur à magicis quibusdam alimentis ovorum. Accipe igitur gallinas fœminas 24. mares duos, claude in magno aliquo cubiculo aëreo, clauso, fenestrato, ale cum hoc alimento: Rec. alimenta excrementitia similia à similib⁹, num. 40. Coq. ad duritiem, à corticibus munda, & tunde induratum substantiam, superadde myrrhæ, thuris, benzoini, garyophyll. cinamomi, macis, cubebar. an. ʒj, moschi & ambræ, an. gr. ij. croci orientalis ʒj. dissolve cum aquâ comuni majoranæ, roris marini, salviæ, hyssopi, menthæ, origani an. ʒj. Milij tantum, quantum ponderat tota hæc massa, & propotu ipsorum da aquam, in quâ decocta fuerint sem. coriandrorum unc. i. liquirit m. j. rad. Angel. ʒij. Jam collecta per mensem, (mundificando cubiculum à sordibus, servandis, pro eradicandâ scabie) alimenta illa excrementitia quæ continent centalem virtutem alimentorum veniant in usum, in initio prandii, & mirabiliter intellectivos motus exacuent: manducandorum verò numerus non excedet tria. Post quinque dies suprâ illa tria quæcunque colliges indurabis, & ex vitellis per torcular oleum anodynum extrahes, cum quo in unge caput & totum corpus, quod ab hac unctione mirificè confortabitur, exsiccando unctiones, post quadrantem horæ cum panno lineo, & fiat inunctio in cubiculo tepido, oleumque erit præstantissimum ad ossa confirmanda, ut cortex eorum osseus satis docet, quod non est acre; sed solari pollet dulcedine. Fæces postea exime & iterum contunde cum induratis albuminibus: & ut magis mollescant, injice sufficientem quantita-

tem aliorum crudorum agitatorum, & procedè, ut suprà, in ciba-
tione, & videbis mirabilia : mutabunt vestes intra mensem, &
tunc cubiculum debet esse tepidum, & se iterum exornabunt ve-
nustissimè, indicio, quòd se ipsas etiam renovârint, & intereà
oleum, quod colligetur, servandum erit in vitris optimè clausis si-
gillo *Hermetis*. Et hâc internâ & externâ applicatione insensibili-
ter morbus eradicabitur & devorata carnes magis, quam viperinæ
depaſtæ humidum nostrum radicale aëreum, lucidum, mundum,
vegetum & rotundum reddent.

Haſtenus præfatus *nominatiſſimus Burrus*, qui, uti erat ingenio
perſpicaciſſimo in rerum naturalium cognitione: ita non rarò ex
facie de totius corporis conſtitutione plurima vaticinabatur.
Hinc enim in conſilium medicum vocatus icones magnorum
Principum & virorum ſibi depoſcebat, ut tantò rectiùs in conſtitu-
tionem eorum penetrare poſſet, & quopactò interiora viſcera ſe
haberent, inquirere. Uti enim macrocoſmi compendium homo
eſſe exiſtimatur: ita, ajebat ille, hominem ſive humanum mun-
dum in ſe quoque habere proprium compendium in vultu, & cor-
poris noſtri imaginem eſſe faciem. Oculos proinde appellabat ce-
rebri renes, quòd natura ſe per eos mundificet à ſeroſis humori-
bus: & humidum radicale partium omnium tenuem unctuoſita-
tem lacteam eſſe, extractam ab humoribus putridis, quibus enu-
tritur corpus humanum, ſtatuebat; atque ideò errare omnes, qui
omnem è corpore humano putredinem delendam exiſtimarent.
Quin & fugiebat depuratiffima chymicorum arcana, alimentitios
humores attenuantia, & inprimis vitæ elixiria, ſulphureis ſpiritib⁹
vini compoſita, & uti dicunt, ſpiritualiſata, palatum comburentia
& mordicantia, & noſtram viſciditatem vivificantem velut inter-
ficiantia: hæc, inquam, proſcribebat à ſuis præſidiis, inprimis in
naturis gracilioribus, ne, uti verba ejus ſonabant, ex nimis ſubti-
liato medicamentorum uſu, aut etiam ſtrictiori diætâ, citiùs ad
ſanctum triangulum homines promoveret, & quidem, quòd ſcri-
ret, elementorum qualitates continuò concurrere, ut ſeſe conſer-
vent, & omnia in eis degentia proportionentur cujuſcunque in-
dividui

dividui vitæ. Laudabat tamen medicinas ex aëre cum Philosophis adeptis, propterea, quod in eo occultus sit vitæ cibus, quique, cum neque sit dulcis nec amarus; sed verè insipidus; nihilominus omnia amara & dulcia tanquam actus naturæ secundarios alat multiplicet & continuò suppeditet animantibus vim attenuandi vitalem illorum ignem circa objecta alimenta. Ideoque medicinas illas, quæ astraliter ex aëre essent captæ & cum auro gemmisque pretiosis maritata, citra mordacitatem & aliquam causticam deleteriamve facultatem, tanquam omnium semina rerum in se concludentes magnificiebat & propinandas suadebat. Æruginosorum humorum, à *Galeno*, propter similitudinem, quam cum ære habent, sic dictorum genealogiam deducebat ab aciditate, & non ob similitudinem; sed reverà esse æruginosos, & minerales succos pronuntiabat, propterea, quòd, cum aliquàdo anatomiam celebrasset humorum, verbis ipsius loquor, deprehendisset, esse metalli similes & sustinentes ignis fusiones. Naturam verò metallificantem in corpore humano extirpari posse censebat medicinà ex auro desumptà per auram, quæ tamen in se (NB.) non habeat illam visciditatem cum tali igneitate permixtam, ac si eà vellemus sanare aliquod corpus metallicum, à suà leprà naturali. Nam, subinferebat, quamvis mundificatio metallorum fiat, cum omnium atomorum à centro ad superficiem revulsione, quâ indigemus etiam in sanandis corporibus humanis & animalibus; nihilominus illà glutinositate omnes atomos in unam tantum rem constipandi, quâ egemus in transmutatione metallorum, non egemus in transmutatione humorum in corpore humano. Quia spiritus suffocaretur ex condensatione totius liquidæ substantiæ. Ideoque in auri tinctura parandâ requirebat talem, quæ dulcisesset & emolliret mercuriositates virtute specifica tali, ut ad naturam alimentitii humoris animalis perducerentur. Porro, humores assimilabat, in vegetatione quidem, herbis: in spiritibus verò, animantibus, videlicet piscibus & insectis, quibus non tantum venæ fluminum; sed carnes etiam provinciarum hujus magni mundi, quas terras appellamus, repleantur: ratione verò viscositatis tenuis

nuis & mollis, ductilitati metallorum symbolizare eos asserbat, quo pacto videamus quotidie, arbores habere signaturam nervorum, venarum, & medullarum, & ex ipsis fructibus gigni quotidie varia genera insectorum. Imò confirmabat: ipsa quoque metalla transmigrare in herbas & animantia, si ritè alterentur, & hoc quidem necessariò requiri à metallis, si esse debeant medicinæ propinandæ hominibus, aliàs saxis exhibendæ. Et eduxisse ipsum è plumbo, per aërem corrupto, muscas plumbei coloris, habentes alas & mucositatem suam metallicam in suo ventre, miraculosissimam in extirpandis omnibus fistularum generibus. Itaque auri tincturam rotundam, (sic enim appellabat perfectam) dulcem & suavem, quæque in animale faculatem commigrare possit, requirebat contra malas renum impressiones, propterea, quod terrestre elixir illud si exaltatum sit ad qualitatem sanguinis, simul unâ eâdemque vice immutet nephritica excrementa, ut ex terra ascendant ad naturam elementi, per cælestem illam vim delitescentem in eâ balsamicâ terrâ medicinali, quæ fermentum etiam calculorum terrestre & acidum elevet, ad suscipiendum formam nutritionis, citra tamen deperditionem illius putredinis, in qua omnes vivimus. Aërem appellabat cum Philosophis cibum invisibilem, & si ossis spongiosi aliqua extaret sive compressio, sive obstructio, atque sic spiritus aëris non debitâ quantitate hauriretur, lactei humoris lapidescentiam in orificiis magnarum arteriarum, præcipuè pulmonis, quem follem nominabat stomachicæ culinæ, derivabat. Et pulmonem quidem flamine suo ignem cordis agitare: frigiditate verò sui spumosi alimenti æstum ejus blandè demulcere statuebat. Cùm aliquando *Argentorati* ad eum accederet Studiosus, secreto quodam affectu diu pressus, & quidem jussu præclarissimi, hætenusque in Schola Medica celebratissimi Sebitzii senioris, & verò Studiosus interrogatus, quo morbo laboraret, ex pudore non statim responderet, dubius, quo nomine malum, quo premebatur, appellare deberet; protinùs acceptâ *Burrus* chartâ & seriò hominem intuitus, depinxit locum & latens circa anum, hætenusque aliis incurabile malum, quod non credidissem aliis, nisi ipsius *Senis Sebitzii* cordatissima relatione id accepissem. Alia vice,

malè & cùm maxima difficultate egerentis ancillæ intestinorum constitutionem, ex distortis manuum digitis, astanti sibi Domino D. Küffero, Medico celeberrimo, amico meo honoratissimo aperiebat. Hæc, aliaque, quæ manifestabat secreta, plurimi ad Diabolum referebant. At prognosin illam ex naturæ signis haud esse difficilem neq; impossibilem, ille facilè judicabit, cui corporis cum facie cognita est correspondentia. Consideravimus, inquit, Joh. Baptista Porta, lib. 4. c. 45. de humanâ physiognomiâ, quandam esse proportionem, inter faciei & totius corporis partes, & sibi invicem respondere, ut quantitate & qualitate, sic etiam signis. Nasum vidimus præputio respondere, ut quibus longus, obtusus, brevis vel acutus esset, eadem & mutonis forma esset. Sic etiam nares testiculis: labia & oris scissio naturæ ostii liminibus respondent: facies imo ventri & natibus, ut, quibus carnosâ & corpulenta, tenuis vel strigosa esset, easdem similes habere contingat: collum cum cruribus & brachiis eandem subeunt rationem: aures cum costis, oculi cum ano: ut ita pars in facie, quæ hujusmodi signis imprimeretur & corporis partes, quæ illis corresponderent, iisdem etiam signaretur. Vsq; huc Porta: ubi & experimenta subjungit. Et hæc quidem ars omninò videtur esse cognitu necessaria Medico, cui dijudicationes morborum non rarò secretorum offeruntur, ut, dum ex aliis signis eos cognoscere nequit, per hanc physiognomicam in eorum cognitionem perveniat. Sic enim stupenda intelliget, & tanquam aliquid præter naturam sciret, habebitur. Vituperabitur quidem, sed sine causâ & infons, dum è naturæ penu profert, quæ alii non intelligunt. Sed ad Burrum redeo.

Per aërem, uti hætenus memini, voluit ille sua medicamina parari, præsertim ex regno metallico. Quis verò ille Chymicorum aër sit, id ex huj^o Chryfogniæ lectione procul dubio noverint, qui me intelligent. Interea verò, in gratiam eruditorum, non verebor huc adscribere, quopactò ille aquam ex aëre piscatus sit, vel rarefactam in aëre aquam visibilem reddiderit. Accepit ille vitrū in summitate patulum instar pateræ, infra verò pederentim acuminatum & clausum. Indidit a. vitro illi magnam argēti vivi copiam, inferioriq;

acumini suppositum vitrum aliud pro excipulo, & in ætate summâ in terræ cavernâ profundiori id collocavit, quo factum, ut ex frigidityte argenti vivi calidus aër resolveretur in aquam, & exterius per vitri latera deflueret in subjectam phialam. An verò aëreâ hâc aquâ usus fuerit in suis medicinis parandis, id mihi pro certo affirmare noluit. Mihi interea degustanti aquam, quâ pilulas suas catholicas & aureas paravit, suspicio nata fuit, propter acidulum saporem phlegmatis vitrioli, sive, nî fallor, roris mineralis *Mysichti*. Dictavit cæteroquin egregia pro magnis Viris, eaque plurima & lectu digna consilia, quorum publicationem præmemoratus *Medicus insignis & celeberrimus Dn. Küfferus*, si vellet, promovere posset.

Mihi verò, antequàm hinc abeam, adhuc meminisse liceat herbæ, cujus *Gratarolus* pro renovatione meminit. Dicitur, inquit ille, in *libris Hermetis*, esse quandam herbam, vocatam S T A T U, (metaphoricè intelligunt Philosophi) & est similis majoranæ: cujus folia cælestis coloris similia foliis viticellæ. Hæc autem egreditur à terrâ sine foliis, & unoquoque die Lunæ folium ei nascitur. Transactis 15. diebus abscedunt ab eâ folia: ita, quòd unum folium per unumquemque dierum residuorum aufertur & nuda remanet prout prius exivit: & hæc herba nascitur in montibus, & in ripis fluviorum, & habet folia rotunda ut denarius: lignum ejus est rubrum & flores citrini, & odor, ut muscus, & lac habet croco simile. Et dicitur, quicumq; acceperit de hac planta, ad pondus unius denarii, cum tantundem (siru) puto syrupi vel vini unciam unam, & clauserit in vase tribus diebus, & ex ipso biberit per aliquos dies, ad pondus trium carrubiarum, pili ejus cani cadent, & renascentur nigri. Si pro cibo cum lacte vaccæ per tres dies de illo modicum accipiat, homo, juvenescit. Cum verò, qualis hæc sit herba, hactenus non legerim, meditari interea capi, de herbâ, lunariâ dictâ, de quâ nonnulli sentiunt, quòd etiam metallâ quædam meliorandi potestatem habeat. Hoc verò impossibile non esse, ex *Burrianis* suprâ innotuit. Si enim metallum in herbam, herba in hominis naturam converti potest; cur non retrogrado ordine, & herba in metallum potestatem haberet, imprimis, dum nuper ab amico revelata

lata mihi est herba, unde vitra queant rubeo colore per minima tingi, cur ergò lunaria non etiam habere possët vim metallum unum vel alterum dealbandi, aut etiam hominem in melioré statû immutandi? Si qui sunt, qui, quid statu sit, rectius noverunt, gratiam hanc faciant, atque eam herbam tandem revelent. Interea non pauca nobis promittunt læta & salutaria ex lunariâ & rorellâ, herbis, Scriptores, quarum herbarum hæc Solis, illa Lunæ influentiæ subesse dicitur. Videatur de *Rorellâ Conradus Khunrath* p. 171. & *Isaacus Hollandus tractatu peculiari de Rore Solis*. De Lunariâ verò scribit *Carrichter*, quòd temperata frigiditate prædita ratione materiæ, sed ratione spiritus penetrantissimæ sit naturæ, ad delenda ex veneficio vulnera & carcinomatâ, & aperiendas obstruções porosque, in quibus spiritus sanguinis captivus detineatur. Hinc notavit in antidotario suo Medico-Chymico, *Iohan Daniel Mylius Wetteranus*: lib. 1. p. 474. *Lunariâ*, quæ habeat signaturam cancri, *Carrichterum* omnes mamillarum cancrös curâsse: Et hoc quoque præstare rorém Solis. Prædicat verò idem *Carrichter Lunariam*, contra morsum canis rabidi, lib. 2. *von alten Schäden* / ex sanguine &c. ubi & scribit: Flores ejus nonnunquam rubeos, nonnunquam citrinos esse.

Ego sanè, cum successu multoties ejus semine, quod est instar seminis lycopodii, usus sum contra epilepsiam. Fortè & calculo medetur melius, quam lycopodii semen, ob signaturam renum, quam habent folia. Sed aliam adhuc habet *Hermetis filii Lunariam*, de quâ verò in præcedentibus nonnihil actum: unde Lunariæ succum mirè extollit *Rosarium Philosophorum*, qui verò non est ex Lunâ vulgi, sed ex Lunâ philosophicâ: teste *Avicennâ* in tractatulo, qui habetur in volumine primo artis aurifera.

Tandem verò etiam de *Bryoniâ* mihi sermo est instituendus, quam, si quæ alia est, ad vitæ instaurationem & conservationem, imò & ad canos retardandos & plurium morborum curationem à Creatore datam, non levis mihi nata est, suspicio. Dum primò similitudinem & signaturam ejus sæpe contemplatus sum, quam cum toto corpore humano habet. Uti enim totum corpus huma-

num tenuissimis pilis vestitum est: sic hæc herba tota quasi pilosa est & fibrosa, adeò ut contusa & emplastri modo imposita in pilos omninò resolvi videatur, pilis sive progignendis sive eradicandis idònea. Dein notavi in eâ, recenter in majo collectâ, caput, aures, brachia, pectus, umbilicum cum appendice, pedes, manus, cum digitis, veretrum, & appendicem in inguine, velut funiculum, cui infans materno in utero adhæret, ut credam: non esse à vero alienum, agyrtas exinde non rarò fingere mandragoras, easque charo vendere pretio. Hinc comitialibus prodesse dicitur & attonitis, à drachma unâ ad duas cum vino data, ac proinde sensus purificare: prodest asthmaticis & difficulter spirantibus, strangulatu oppressis, tussientibus, convulsis, ruptis & laterum doloribus: medetur scabiei: immundisque vulneribus & ulceribus prodest: putrem & malam exest carnem: rumpit suppurationes: emendat vitia cutis, maculas, varos, lentigines, cicatrices nigras: tollit suggillata: extrahit ossa infarcta & aculeos: lienosis commodat, ut etiam in scriptis multorum reperiatur, triginta ex ordine diebus potam minuere lienem: purgat per alvum pituitam: unde sensuum organis convenit, & moratur senectutem: hydropem sanat: trahit secundas sceminarum: hystericum sanat morbum & muliebria purgat: & turiones ejus, tempore veris, plus profunt urinæ ciendæ, quàm asparagi. Succus radicis collectus ante seminis maturitatem, illirusque, lætiori quodam colore & cutis teneritate corpora manganizat, id est ornat. Fructus rubescens psilothrum sunt, capillos enim defluere faciunt, imò & succus ejus illitus dolores artuum sedat: concretum & extravasatum inque cute hærentem sanguinem dissolvit. Si quis tempore Maij, quod experimento certo cognovi, radicem instar pateræ in terrâ excavat, eamque post suo operculo claudit, colligitur in cavitate ejus humor ex rore fortè inibi collectus per noctem, qui maximam vim habet podagricos dolores sopiendi, siquidem & in doloribus & tumoribus alijs, ubi gangræna aut sphacelus pertinesceretur mirè officium suum præstat, quod in charissimâ uxore meâ exoptatissimo successu deprehendi. Cum enim, anno 1670. in puerperio, magno corriperetur

peretur pedis sinistri tumore, cum tantâ ejus induratione, ac si in saxum conversus esset, doloresque intensissimi, & tanquam extremum frigus, cum extremo æstu in eo certarent, ad necem ferre eam deducerent, & jam gangrænam pertimescerem; cum successu radicem hanc contusam cum cerefolio frixo miscui & calidè imposui. Cùmque ob adultum autumnum, erat enim magnum tum in Novenibri frigus, vix habere possem radicem illam recentem & contusioni aptam; atque eum in finem mihi vicinura Chirurgum, cum filio meo, & alio adhuc, qui jam Laboratoris Chymici in aulâ Serenissimi Principis mei vicem sustinet, mitterem extra portas, an fortè eam adhuc dignoscere & reperire inter dumeta possent? commodè accidit, ut, dum aliquam inveniunt, eamque jam parùm circumfossam extrahere volunt; coram oculis ipsorum, Sole jam occidente, illa se ultro circumverteret, quod ipsi, cum veluti attoniti reversi essent, mihi sanctissimâ fide asseverarunt, rem sanè mirandam, à nullo, quod sciam, observatam hæc tē. Unde Solarem hanc herbam non malè quis augurari posset, ac proinde vitæ nostræ & cordis affectibus maximè idoneam. Et spectaculo quidem eo motus radicem illam semper potui ipsius deinceps indidi, unde & plenè tandem convaluit, D E O sic volente & dirigente opus manuum mearum: cui sit Gloria & Laus & Gratiarum actio in sempiterna secula.

Ne verò adhuc sit, qui de miro ejus, ad vitæ integritatem & virium conservationem, imò & canos retårdandos, sive senectutem prohibendam, effectui dubitare quæat, proinde, qui vult, legat modò, quid de quodam R. C. Fratre, quo cum *Wetzlarie*, anno 1615, sibi fermocinandi data fuit copia, retulerit, in libello, specialiter de eo edito, Imperialis illius urbis Medicus celeberrimus, Dn. D. *Georgius Moltherus*: & deprehendet, Virum illum, *Roris Cocti Fratrem*, qui vultu & corporis constitutione quadragenarius vel 45. annorum existimabatur, reverà tamen octuaginta unum annos, nullos autem canos in capite habebat, neque ullum dentis defectum passus fuerat, solo *Bryoniæ* usu tantum vigorem habuisse. Sic enim præfatus Dn. D. *Moltherus*, in seiner denckwürdigen Histori

von einem Bruder des Ordens R. C. p. 99: Als wir der Bryoniae oder Stiefwurz zu Rede waren/asse er grosse Stücke davon/unvermehrt einiges Unwillens/ und sagte / daß er mit solcher Speise seine Leibes Kräfte erhalten / dergleichen ihm keiner bald würde nachthun können/ von wegen dieser Wurzel Arkneischen Geschmacks und Widerspenstigkeit/ es sey denn/ daß einer im Munde keinen Geschmack / einen ehernen Magen und steinerne Gedärm hätte / wie der *Horatius* von dem Knobloch mit dem *Mecanate* schimpffet / oder sonst sein Maul zu solchem Salat mit langem Gebrauch gewehnet hätte. Solche Wurzel aber habe er den ersten Maij gegraben &c. Id est: cum de Bryonia nobis sermo esset, magnum de eâ frustrum manducabat, sine ullâ nausâ, ajebatque: quòd hoc cibo vires corporis sui conservaret. Neminem verò se hoc pacto facile æmulum habiturum, propter radicis illius medicum & ingratum sâporem, nisi quis saporis expertem linguam, æneum ventriculum, & lapidea intestina habeat, prout *Horatius* aliquando de allio cum *Mecanate* lusit, aut os suum ejusmodi ferculo assuevisset. Et radicem illam quidem ipsum Kalendis Maij effodisse. Tantum de Bryoniâ.

Usque huc ergò occasione renovationis de plurimis variisque rebus disserui, ubi non negligendum: celebrari quoque nonnulla, quæ post mortem corporis corruptionem impediunt, quod de rosmarino asseruit *Fallopianus*, siquidem scripsit: quòd, qui sæpe utatur vino cum rosmarino parato, post mortem corruptionem non patiatur, quod & de oleo quodam destillato affirmat, in medullâ destillatoria *Conradus Kuhnrat* part. I. p. m. 380. Sed eò usque vix progressus datur, ut, licet Philosophi Adepti observaverint ab *Halcione*, è primis entibus se nutriente, & quotannis suam cutem & plumas post mortem renovante, & in *Bombyce* vermiculo abjecto, qui absoluto functionis penso, emoritur, & post putredinem sepositis prioribus vermiculi repetitis exuviis in vivacem & volentem transformatur & resurgit papilionem, & in formicâ, cui in senectute naturâ alas creat, & ex animalculo repente muscam volentem facit: ex serpente verò exuviarum abjectionem, & ex phænice, si quis est, quique è cinere resurgere fertur, variæ sortis transmutationes, innovationes

novationes & alterationes; etiam didicerint, quopacto hominibus renasci possint artus, sicut cancris chelæ, nisi fortè contrarium doceat lingua. De cuius restitutione post corruptionem legi potest observatio in omnium ore adhuc post mortem viventis Dn. Gregorii Horstii, quam consignavit ex ore Patru sui Dn. Iacobi Horstii, olim in Academiâ Iuliâ Professoris celeberrimi, in declaratione aliquot problematum ad decados 3. questionem 8.

Cæterum, de subjectis hætenus variis egi, ut proinde non nemo, sicut apud Cosmopolitam Alchemista, quarere aut lamentari posset, & quis inter tot subjecta tandē inveniet aureum & foliis & lento vimine ramum? Resp. Discat, qui dubitat, clavem fabricare & arcas aperire, & inveniet in individui cujuslibet resolutione aurum Philosophorum. Una siquidem omnium Philosophorum intentio est, rejicere binarium præternaturalem, id est, cornu divortii, & ternarium ad unitatis naturam adducere, id est: ut per separationem subtilis à spisso, & terræ ab igne, tanquam damnatarum rerum, hæc duo, id est, calum & terra depurata in unitatem indissolubilem & fortitudinem rerum fortissimam coeant. Et si enim per divisionem, in Genesi, superiora ab inferioribus orta sunt: non tamen illa effecit binarium contra naturam; sed naturalem, qui sub unitatis vinculo conclusus ternarium exopratum efficit, & in unitatem facilè redit. Binarius vetò contra naturam est id, quod non solum DEO, sed & naturæ est inimicissimum, & quo Diabolus omnia quæ creata sunt perdere conatus est, quodque rebus omnibus, tanquam terra impura & damnata adhæret. In calo clavis est, in terrâ carcer, ubi sulphur ligatum jacet. Cælo itaque sulphur libera, & sulphur se cælo maritabit, & calum cum sulphure in indissolubilem coibit amicitiam. Id quod unicum est, quod nobis sanitatis & felicitatis fructus parit. Sive de in fit in rorellâ, bryoniâ, aut chelidoniâ, sive mannâ, melle, vino, aut saccharo: sive vitriolo, antimonio, nitro aut etiam alibi. Neque enim calum vel elementa eo carent, quin potius ex omnibus rebus, imo & è mari depromi, imis è fontibus hauriri aut à scopulis saxisque colligi potest. Una est natura: una emanatio: Adaptiones ejus infinitæ.

Occul-

Occultum ut fiat manifestum, necesse est. Res inveniendæ, quæ occulta est, ex quâ, miro modo, talis fit humiditas, quæ aurum sine strepitu solvit. Quicquid in conspicuo est, in omni rerum genere, id non est illud, quod maximè præclarum est. Rident in oculis nostris arborum flores & folia. Arbos ipsa mole se suâ latè ostentat; at semen, in quo tota vis latet, abdita res est, & minutula, non lenocinans aspectui, sed fere despectui habita. Aurum & gemmas in altissimas terræ latebras recondidit natura. Quo quid præstantius est, siue elementum, siue elementatum, eò à sensibus remotius est. Quod in animalibus optimum, id cerni nequit. In homine quod maximè divinum est & immortale, id solùm oculis non subjicitur. In omnibus pars vilior maximè patet sensibus: formæ vis & beneficium utilitate sentitur, ipsâ licet à sensibus remotâ. In corporis physici temperatura phlegma & sanguis sensibus familiaria sunt: spiritus, qui ad vitam confert, omninò latet. Denique, in universo, quæ maximè sunt, ea non videntur, veluti substantiæ, quas separatas vocant. Ascende igitur summa ingenii sagacitate à terra in cælum, indeque rursus in terram descende, ac vires superiorum coge in unum: prout *Dn. Wilhelmus Christophorus Kriegsmannus*, amicus meus honoratissimus, & *Hermetica tabula* sedulus Restitutor, ex *Phœnicii* textus proprietate loquitur: Sic potière gloriâ totius mundi, atque ita abjectæ sortis homo ampliùs non habebere.

De COLORIBUS hîc mihi quoque agendum esset. Siquidem, prout pro Planetarum diversorum incremento, spirituumq; fortitudine & libertate, aut etiam è contrâ, homo modò nigrescit, modo pallefcit, albescit, tenescit, grossescit, flavescit, rubescit, & id quidem pro umbræ arctiori vel solutiori, majori vel minorum luce per coctionem mixturâ: Ita etiam opus Sophorum varias suscipit alterationes in coloribus. Saturno dominante, nigredine occupatur opus: Lunâ, albedine vestitur. Sole, rubedine: prorsus ad eum modum, quo etiam natura utitur, in vegetabilium germinatione. Uti enim in cælo Planetæ suum observant regimen: Ita quoque interra operosi sunt, & se per suas exerunt potentias,

Et

Et uti Sol in cælo est: ita quoque in quâvis re creatâ Sol suas habet proprietates, semperque Sol cælestis anxie quærit se conjungere Soli terrestri. Exempli gratia: Cùm germinare incipit in terrâ granum tritici, atque herbula inde nascitur, tum primò lactescit, sive albescit, quæ albedo lucis proprietatem manifestat: dein bruneo colore amicitur, qui ex impressione Saturni & Martis oritur: postea viridescit à virtute Jovis, & Veneris amabili desiderio, quo feruntur in Solem, imò cælum, quod ex aquarum centro factum, vestit eam quoque pro stellarum constitutione, quæ & ipsæ suas vires recens nato infanti sive herbulæ communicant. His verò in herbula adhuc tenerâ combinatis, quædam fit potentiarum concertatio, dum nulla otiosa esse, sed pro naturæ suæ proprietate agere incipit, & impressiones suas instituit. Mercurius separat: Saturnus adstrictione caracterizat: Jupiter amoris est vis in sulphure, sive blanda sulphuris essentia: Mars ignea vis: Venus est suavitas aquæ: Luna dat corpus, quia est mater: Sol cor, ad quod omnes proprietates tendunt. Sol internus excitatur ab externo, & externus intrando centrum, hoc movet ad superficiem. Saturnus acerbiter manifestat: Jupiter saporem amabilem: Mars amaritudinem: Venus dulcedinem: Mercurius distinctionem saporum, semper separando, procurat: Luna dat menstruum, in quo tinctura abscondita latet, & dum quilibet Planetarum, pro posse suo, versus Solem properat, quædam, uti dictum, concertatio potentiarum oritur. At Mars, dum in proprietate suâ igneâ spiritum urget in sulphure, Mercurius quodammodo consternatus ad latera secedit: Saturnus verò, pro contractivâ suâ naturâ & acerbâ impressione, in causa est, ut luce & igne concentratis, libertatemq; spirantibus, tonitru quoddam quasi fiat, uti in pyrio pulvere accenso, in quâ accensione Mercurius ejus ad latera secedens ramos producit: Saturnus verò nodos in culmo. Sed Sol, magis magisque Martis violentiam superans, efficit, ut Mars amaritudinem suam amittat, quo facto, Jupiter & Venus in menstruo Lunæ se consecrant omninò Soli, & tùm Sol externus internum omninò occupat, coquiturque sic horum virtus in summitate in grana aurea, in quibus

bus conjunctio temporis & æternitatis. Mars verò ab infra cum Mercurio urgent culmum in altum. Interea Sol internus est sulphur in Mercurio.

Non aliter se res habet in homine & Philosophorum opere. Dum enim in hominis quidem semine Sol internus se promovere cupit, ut homo inde omnib⁹ membris perfect⁹ fiat, excitante Sole externo & matris calore, Mercurius primam experitur actionem, & inde rotam suam agitat & separationem instituit: Saturnus characterem largitur, ut ex homine fiat homo: Mars animâ suâ igneâ vegetationem promovet; ubi tamen Mercurius quoque separat Saturnum à Marte, ut proles pulchra evadat, inque omnibus parbus absoluta: unde jam Veneria emergit & blanda suavitas, corpore per Lunam adæquato, in quo tinctura adhuc latet, donec tandem Sol internus, omnibus sub imperium suum redactis, exhibet microcosmum perfectum, & luce plenum, qui audiat, videat, odoretur, sentiat, loquatur, gustet & rationis sit denique particeps.

De Philosophorum opere res quoque haud videtur difficilis. Sulphur in carceribus Saturni occultatum & captivum detinetur. Sulphur hoc, Solaris naturæ, liberandum est. Quod verò aliter fieri nequit, nisi per Mercurium, qui artifex est & vita captivi & fere emortui Solis. Dum itaque Mercurius Sophorum regimen suum adorat, velle quoddam habet promovendi se in Solem, ubi profectò non leve certamen oritur inter Mercurium & Saturnum, donec, post nubila, phæbeia proles incipiat paulatim liberari, Saturnique potentiam in tenebrâ nocte pederentim superari contingat. Hacten⁹ enim nigredo: quâ disparente & Jove jam sceptrâ accipiente varii colores orientur, & denique albedo succedet, subsequentis Lunaris regiminis indicium; quo peracto, erit *testante Philalethâ*, jam Lunaris lapis perfectus sit; nihilominus ulteriori, sed debito ignis regimine mora materia Veneris se imperio submittet & viridescet: verum, cùm & hæc suam absolverit sphaeram, succedet flavo brunneoq; colore Mars, cum variis intermediis colorib⁹ donec tandem Sol victor evadat. Et sic sub Saturno quidē terrena potentia resistat: à Mercurio verò diluatur & vincatur. Sub Jove

aër clavum teneat; sub Lunâ aqua, cui, ut etiam aëri Venus suum debet regimen. Sub marte ignis: Sub Sole verò lux. Cæterum, quæ de coloribus hinc inde scripta leguntur, lætiùs videri, quàm ratione indagari possunt. *Hæc itaque sufficiant.*

Ad IGNEM denique accedo. Ideoque ad unam animi passionem laxo sermone meum, iram, quæ innumerabilium morborum mater est, & ictu oculi celerius movet inordinatè vitæ spiritum, ut labascant genua, appetitus pereat, stent comæ, vox hæreat, spumet saliva, sudores excitentur & variæ in corpore procellæ suboriantur. Vis illa est mordens & caustica, bilis superabundantis & excentricæ proles, veneni productrix, ut per eam homo esse desinat homo, atque brutalem planè induat naturam, excusâ omni ratione. Pedissequos habet calorem, fulgura & scintillationes oculorum, æstum sanguinis, præcipitem pulsum cordis. Sagittas fabricat in linguâ: in animo flammæ: in mente tenebras: ut nesciat homo irâ abreptus, quid agat, quid videat, quid audiat, quovè denique feratur, & vel imbelli aliâs columbâ mitior jam bella meditetur, & ad prælia concitetur inermis. Refert *Lucianus in Cynico*: equitem, furibundo ac sternaci equo conscenso, præcipiti cursu per avia & devia abreptum, & quò tam concitatè pergeret rogatum, respondisse: quò illi, monstrando equum, libitum esset. Haud aliter de homine concitatoris mentis sentiendum. Pergit ille, non quò ratio vult, aut DEUS, sed quò ira ipsum abripit. Imò in scopulos & saxa impingit. Et velut undosis fluctibus agitata cymba, rectore jam subter Maris potestatem, amisso clave, re-lacto, pellitur, tandemque in voragines absorbetur: ita præcipitio nemo magis obnoxius, quàm homo iratus, ut proinde *Xenophon* ferociam in equis iracundiæ hominum similem haud falsò pronunciat, neque incongruè ideò, vulgari parœmiâ, ubi quis excandescere incipit, equum inscendere dicatur. Non hîc exempla congeram eorum, qui irâ ingens non solum sanitatis detrimentum passi; sed & planè è vivis sublati sunt. *Seneca*, totis tribus de irâ libris, plures nobis commemoravit, quos ira confecit, quàm quos equus contrivit. Prosequantur illa Moraliùm Professores. Mihi

fit hoc loco satis, indicâsse, quàm citò, calore aucto præter necessitatem, avolet Mercurius, nullum sui vestigium relinqens, sulphurque admoto carbone concipiat flammam, sicque totum non solum conflagret, sed & proxima incendio corripiat. *Baptista Mirandulanus*, Ferrariæ, in duello, adversarium equitem aggressus territorium in fugam converterat, cum è vestigio ipse victor in equo nutare, exanimari, corruere, & sine vulnere exspirare, attonitâ spectantium coronâ. *Wenceslaus*, quia prægustator minùs sapida propinârat pocula, ab effræni iracundiâ vivis ereptus est. *Simon & Levi* vehemente irâ perciti, proptet *Dina* sororis suæ raptum, *Sichemitas* interfecere omnes, nullâ nec periculi sui, nec innocentium, nec parentis, fratrumque suorum habitâ ratione. *David* placidus aliâs, & qui persequenti *Sauli* parcere noverat, repulsam à *Nabale* passus, quid non moliebatur? Habent nempe hoc illæ animi passiones, in quibus excentricitatem bilis patitur, aut plus iusto intenditur, ut superato acido, & subter potestatem ejus moderamine congruo redacto, phrenitides, febres & subitam mortem inducere aptæ sint. Uti voluptas in porcos: sic iracundia in Leones & Tigrides & his crudeliores plerumque transformat. Deest iracundiæ charitas, deest justitia, modestia, patientia, humilitas, quies, magnanimitas, affabilitas, gravitas, misericordia. Moderata ibi nulla: hinc & virtutes nullæ. In incensâ iracundi domo habitant, ignibus, fumo, vento & flammis undique circumsepti. Ira pleurefis est, continuò pungens: Pestis citò corpus & animam interficiens: cauterium continuò urens: febris, continuò phantasiam turbans: phrenitis, continuum delirium suscitans: peripneumonia lethalis, spiritum auferens: angina fauces præcludens. Saliva virulenta canis, hydrophobiam inducens. Et quid memoro? Crudelius à se invicem distrahuntur, qui subjacent iræ, & vincuntur hoc affectu, quàm *Metius Sufferius*, qui, quadrigis in diversum actis, corpus divellendum præbuit. *Phætoni* similes sunt, qui incertus, quò equos suos dirigeret, ab equis suis abreptus penè totum accendit orbem, seque ipsum perdidit.

Ut verò de affectu hoc serii ubiq; instituantur sermones, non solum

solum à Theologis & Moraliū Professoribus ; sed & Medicis, omninò necessarium esse duco , ob laxos hominum animos, qui sive nobiles aut ignobiles, inconsulto errore ad duella, ad bella, ad vulnera, ad cædes, levis sæpe occasione, meracioris vini potu feruntur, ut intestinum sanitatis suæ hostem pernoscere discant non solum ; sed & æquiores in amicos & victores sibi comparent satellites. Siquidem, dum suæ existimationis nimis tenaces, vel ob externum gestum, vel verbum non apprimè contortum & expolitum, subitas concipiunt iræ flammas : dum proximo insultant, vindictamque moliuntur ; illum quidem lædunt : at neminem magis, quàm se ipsos, ut sic verificetur proverbium, quòd nemo magis lædatur, quàm à se ipso. *Galenus*, Medicorum Princeps, in uno oculo centum & duodecim observari morbos prodidit. Est, qui ad calculum reduxit : In solis *Pandectis* novies mille, centum & nonaginta octo leges censi. In *Codice*, quatuor mille, quingentas & quinquaginta quatuor : atque in *Novellis* centum sexaginta octo, haud numeratis statutis, commentariis, consuetudinibus, glossis, decretis, rescriptis, oppidatim, pagatim, popularim, sine numero congestis. Imò, neque computatis Doctorum opinionibus, quas inter, ut cum *Senecâ* loquar, haud faciliùs sæpe convenit, quàm inter horologia. Si mihi ad conscientiam loquendum, audacter assero : pluribus vitiis & periculis obnoxium esse hominem irâ abreptum, utpote qui cælum, terram, virtutes, cæteraque omnia oblitus vel ipsum DEUM cum Angelis concutit, atque instar sulphuris mineralis accensus ad æthnæas subitò sibi viam sternit paludes. Sed, quis frænum injiciet hominum libidini ? quis contentionum rixarumque causas omnes vel cogitatione solâ assequi poterit ? Ubique mœrores sunt & angores, & legibus optimis in diversa tractis, ne in foro quidem contentionum finis. Cùm videris forum, multitudine infertum, hoc scito, illic tantundem vitiorum esse, quantum hominum. Inter istos, quos togatos vides, nulla pax est. Alter in alterius exitium levi compendio ducitur. Nulli, nisi ex alterius damno quæstus est. Imò, lis aliqua, non de tribus capellis, ut *Martialis* verbis utar : Sed vel de tribus capillis, imò de lanâ

caprinâ, anserinâ, & leporinâ, uti habetur in l. 70. §. 9. ff. de Legatis. 3. atque ob cornua bovis in leg. 14. paragr. 2. ff. de condition. furtivâ, instituitur, quæ eousque multoties excrefcit, de die in diem, de mense in mensem, de anno in annum, per replicationes, duplicationes, triplicationes, noviterque admotos aut suggestos à rabulis catapultas, in omnes partes versatilibus, & vel ipso Cerbero pejoribus, dum res, æs, spes omnis consumpta est. Audivi multoties viros egregios optantes, ut inter Comitia Europæ universalia lex aliquando statueretur, contra perporationes & ingluviem, quibus hodie Germanis, aliisque nationibus nihil familiarius est. Utinam & contentionibus & rixis, quibus plurimi, & maxima quidem mortalium pars pereunt! Verum enim verò, quod *Tripartita* memorat *Historia*: Morientem quendam, sed virum alias bonum confessum fuisse: Se ne assiduo quidem studio, per septem & triginta annos discere potuisse primum versum Psalmi trigesimali noni: Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea: Idem ut fateamur miseri mortales necesse habemus, licet pusillanimitatis sit certissimum signum, in vindictam protinus ferri, & ab ira commoveri, dum maximi viri & Principes, & quibus sat juris & potestatis fuisset illatas plecti injurias, suppressâ animi commotione, vel tolerârunt eas, vel risere. Quale quid egregiè præstitit, teste *Plutarcho*, *Philippus Macedo*. Cum enim in Olympiis convitia jacerentur in ipsum, ac nonnulli dicerent: Græcos dignos esse supplicio, qui beneficiis à Philippo affectimalè de ipso loquerentur. Quid igitur, inquit, facerent, si illos læderem? Aliâ exempla, cum in sacris, tum prophanis, obvia fileo.

Sed quò progredior, in delineandis iræ incommodis? Nempe, ut demonstrem, non æstuanti affectu iræ regendam esse humanam Oeconomiam; sed igne leni, molli & temperato, non aliter ac etiam in labore Sophico talis Ignis requiritur. Etsi v. in præcedentibus non nihil IGNIS mentionem fecerim; non tamè verebor latius eum prosequi, cum in Ignis notitiâ totum propemodum negotium consistat, neque omnes eodem modo de Igne loquantur. Quemadmodum enim, *primò*, in hominis corde creditur residere ignis.

centralis, ignis vitalis, Sol microcosmicus, cujus beneficio universa corporis membra illuminantur irradiantur, & vivificantur: Ita etiam in materiâ philosophicâ ignis residet. Siquidem, ut, ex gr. de auro dicam: certè, aurum ipsum totum nil nisi ignis est: physiognomia ipsius ignea est, & igneo impetu rapiuntur omnium mortalium animi ad ipsum hauriendum. Unde fortè aurum ab hauriendo dicitur; quia & ipsum corda haurit hominum, & virtutem in se continet maximam, quaqua versum spargendi suas virtutes medicinales debite resolutum & præparatum, ut ab eo omnia corporis humani languida membra ipsique vitales spiritus restaurari queant. *Deinde*, quemadmodum ignis iste microcosmicus in corde, ut debite nutriatur, opus habet novorum semper spirituum accessione, qui prævia putrefactione, fermentatione, resolutione & separatione, à cibis, potulentis, ipsoque ab aëre depromantur, per varias digestionum culinas: ita quoque aurum opus habet, ut per aurum simile recludatur, fermentetur & confortetur, non in hydrargyricum liquorem, uti nonnulli calumniantur per chrysulcam; sed in succidam transparentem materiam rori cælesti similem, & sic simile à simili vincatur: simile cum simili gaudeat, & millecuplos in unitate fructus ferant.

Neque tamen hîc quisquam objicere potest: Aurum esse incorruptibile, frustra ideoque ejus destructionem expectari. Nempe, ignis flamma vix de eo victoriâ reportabit. At verò, esse illud corruptibile patebit, *ex 1. Pet. 1.* ubi aurum & argentum corruptibilia dicuntur. Quid verò simile illud aurum sit, de eo jam satis per universam hanc Chrysogoniam actum. Est nempe ignis Philosophorum artificialis, rorida illa & cælestis substantia: Est aurum Philosophorum vivum: Est humidum radicale naturæ, calido suo mixtum, ubi humidum radicale se vasis instar habet, calidum verò ignis est, in quo lux habitat æthereo corpore purissimo velata, quæ lux sanè vulgari auro longè perfectior est, & imperium in ipsum habet; de quâ *Autor Lucis illuminatæ suâ sponte refulgentis* ait: Est aurum & sulphur ejus: Est sulphur & aurum ejus: Aurum incorruptibile, balsamicum, animale, vegetabile & minerale: calum
terre-

terrenum : aurum Solare, æthereum & legitimus Solis filius, cujus vigore virefcunt elementa : cujus calore fpiritus animantur ; cujus influxu virtutes rerum oriuntur.

Hæc ita de auro diflerui , non, tanquàm artificibus omninò opus fit, aurum vulgi operosè tractare, idque beneficio cæli philofophici, quod fimiliter aurum eft, recludere ; fed, quia in auro vulgi quoque continetur femen aurificum , & quidem perfectiùs , quàm in quovis alio corpore : fiquidem & in quovis alio metallo femen aurificum reperitur. Unde *Philaleta ait*: In omnibus metallis vulgi Sol noster : at in auro , argentoque propinquiùs continetur. Ergò, *inquit Flamellus*, quidam in Jove, alii in Saturno laborarunt, ego verò in Sole elaboravi & reperi. Eftenim adhuc aliud fubjectum, quod eft arboris Solaris five furculus, five radix, quo invento, tot laboribus, ambagibus & fumptibus vix opus erit. Aurum, *inquit Lucis obnubilatae Autor* , affimilatur fructui cuidam, qui jam ad perfectam fuam maturitatem provectus, ab arbore fuit feparatus, in quo, etiamfi femen perfectiùs & maturius reperiatur ; attamen, fi quis vellet eum multiplicare, quamvis optimam terram haberet, in quâ hunc ferendo pofuerit, fructus ifte, nonnifi longiffimo tempore, & difficulter, multis periculis & impedimentis, opere folerti, ad vegetationem promoveretur. Sin verò furculus aut radix ejufdem fructus caperetur, & in terram immitteretur, paucotempore parvoq; labore securiùs vegetaretur & multum fructum afferret : Ita à fimili, aurum eft fructus terræ mineralis & arboris Solaris, imò talis fructus, ut duriffimæ compositionis, & elaboratiffimum fit compositum in naturâ, propter adæquationem elementorum, in quam non ita facilè cadit corruptio & alteratio ad novam generationem. Unde fiquis id accipere vellet & ad vegetandum ponere in terrâ, opus fanè tentaret difficile & quali impoffibile. Verùm, fi ejus radicem aut furculum accipret, facilius intentum confequeretur & veram ejus vegetationem habiturus effer. *Hactenus præfatus autor*. Sufficiunt itaq; denuò hæc cum antecedentibus, in quibus fufficienter de hujus materiæ veritate dictum eft.

Intendat modò nunc Artifex in id fuas cogitationes, ut ignem debite

debitè regat. Est enim *ignis alius naturalis: alius violentus*. *Ignis naturalis* est ignis generationis, blandus & mollis, & fortè clavis: de quo *Hippocrates* dixit: quòd aurū tundant, lavent, & molli igne liquent, & sic ad omnia utantur: *Violentus* varius est, & varia præter flammam, carbones, menstrua sub se comprehendit. *Naturalis* Philosophis omninò scitu necessarius est, dum lento procedit gradu, amorem spirat, & per corruptionē ad vitam disponit. *Violentus* verò iras & odia evomit & mortem accelerat, unde ad vitam non datur regressus. Alii tamen tres ignes requirunt, ad operis directionem: *Naturalem, innaturalem & contra naturam*. *Naturalem* vocant spiritum igneum, cælestem, insitum, in profundo materiæ custoditum, ei; strictissimè devinctum, qui propter metalli robur hebes stupefcet, donec philosophico ingenio & calore externo excitatus ac liber factus, corpus suum solutum movendi facultatem adeptus fuerit, atque tunc explicando, penetrando, dilatando & congelando tandem humidam materiam suam informet. *Innaturalem* extrinsecus advenientem: *Contra naturam*, menstruum: de quorum ignium differentiis verò consulatur *Arcanum Hermeticæ Philosophiæ* §. 94. 95. 96. Verum, alii aliter de ignibus his loquuntur, prout quemq; philosophandi libido exercet. Hinc *Artephius* tres etiam ignes inculcans vocat *primum* lampadis: *secundum*, cinerum: *tertium*, naturalem aquæ philosophicæ. Appellat autem, uti ego quidem existimo, ignem lampadis primum ignem, non, ob modestum calorem, quia lampas plus calefacit, quam cineres; sed quia ille difficilis est inventu, & sic proportionatus esse debet, ne materia per defectum caloris non edat signa sua, aut præ ardore flores auri comburantur, unde describi haud facile potest. Ignem verò cinerum, tanquam suaviorem, postponit igni lampadis, propterea, quòd alia regiminis ratio requiratur cum omnia sub nigredine quiescunt. Ignis verò aquæ nostræ, sive ignis aqua est, *secundum eundem Artephium*, Acetum nostrum antimoniale, saturniale, mercuriale & salis armoniaci naturæ, quod acetum quoque montium appellat, item mediam quandam substantiam, claram, ut argentum purum: nec non consimilem cum Sole & Lunâ naturam, ut &

oleum incombustibile, item salem Solis & Lunæ, cujus proprietates sit, liquefacere Solem & Lunam & augmentare in eis calorem nativum, convertere corpora à corporalitate in spiritualitatem, & in ea immittere fumum album, animam albam, subtilem, calidam, multæ igneitat. Appellat quoque aquam illam, aquam dissolutivam, vas naturæ, uterum, matricem, receptaculum tincturæ, terram & nutricem, & fontem Regis & Reginæ: Item aquam igneam sulphuream: Aquam roris Maij, quæ sit vitæ vegetabilis, & quæ proinde vitam dare & vegetare, crescere, & pullulare facere possit corpus mortuum, ipsumque resuscitare de morte ad vitam, solutione & sublimatione. Fortè verò hunc ignem appellavit **IGNEM CONTRA NATURAM**: quia aqua est, quæ videtur, ut sic, contraria qualitati ignis, & nihilominus ex auro merum spiritum facere potest. De hoc sedulò itaque cogitandum, imprimis, quòd Philosophi multum cum celârunt; atque idèò ignes alios fecêre calidos: alios frigidos: secundum illud: *Pariunt quoque frigida flammæ*, sicut specula caustica, quæ in se frigidissima objectum incendunt: alios vegetabiles, animales, minerales & metallicos. Nam acetum destillatum etiam vocaverunt ignem vegetabilem, quemadmodum calorem cordis vitalem in animantibus, ignem animale: mineralem verò dixere spiritum nitri, igne frigido præparatum: & denique metallicum fecêre duplicem quoque; frigidum, quem dixêre plumbum: & calidum, cui indidêre nomen argenti vivi, illumque appellârunt aquam infernalem frigidam: hunc, infernalem calidam, imò & antimoniales & sulphureos & vaporosos excogitârunt ignes; & cùm dixerit *Cosmopolita*: motu excitari ignem; quidam usi sunt motu quodam perpetuo ferreæ machinæ, quo calorem excitârunt: alii didicerunt vasi includere diurnum ignem & in ipso alembico, in quo ignem aluêrunt, pendentia habuêre ova philosophica cum aurichalci transversis filis; feceruntque ignem in vasis clausis, ex sulphure & tartaro, cum aquâ vitæ mixtis, quæ accenderunt in alembico & clauserunt, ut sic destillata reponerentur suprâ feces, uti *Borellus* notavit. Alii calce vivâ & fimo equino usi sunt. Sic lixivium nomine ignis

ignis quandoq; vendiderunt, propterea, quòd apta nata sint, quædam immatura metalla emendandi. De sale jam nihil dicendum restat, de quo utpote in præcedentibus satis. Dum hæc scribo, memoriæ meæ subit, quo pacto DEUS sæpissimè igne cælitus delapso confirmârit religionem, & nonnisi ignem suum, remoto peregrino, in altari nutriendum & custodiendum præceperit. Quo pacto Abelis sacrificium aspexerit: Caini non item. Quo pacto Diabolus apud Gentiles ignem, ut DEUM colendum præceperit. Et quòd Christianis eadem etiam olim religio fuerit. Sic enim *F. Iohannes Annius, Viterbiensis, in Berosi Antiquitates, p. m. 83. & 84. commentatur*: Christianis eadem religio est, qui, uti Noa, oppositâ crystallo, vel phialâ aquæ plenâ, radio Solari ignem cælestem, ex parte oppositâ conceptum, uti sacrum in sabbatho sancto excipiunt, & ex eo ignem accendunt, quem sacrant, & ex eo cæreos accendunt, & jugem pro toto anno lanpadem ante corpus sanctissimum Christi nutriunt, quod jam L. annis in hoc templo sanctæ Mariæ ad gradus & Conventu meo Viterbiensi observatum vidi, & à majoribus traditum audiui.

De Chaldæorum, Persarumque & aliorum gentium ignibus, dum sub manu calet scriptum *Eruditissimi Dn. Kriegsmanni, Philologi, Polyglotti & Historici, nec non Theosophi celeberrimi*, nolo hîc disserere quicquam. Signa solùm ignis adepti huc transcribam, quæ collegit *Autor Africana Sophonisbes part. 1. p. m. 398.* qui tamen ea mutuâsse videtur ex *Isaaci Hollandi erôssnetem Batter Herß.* Ita verò ad *Clitophonem Artephius*: Scito, quòd intentio Sophorum, cùm ignis regimen nos docere volunt, non sit ea, ut ignem vulgarem probè dirigamus, dum satis superque illis cognitum est, quòd aliam proprietatem non habeat, quocunque modo instituatûr, quàm caliditatem & siccitatem introducendi, id verò quod ipsi volunt, haud exequendi. Hinc potius eò collimant, ut ignem hujusmodi virtutis construamus, in quo simul calor, siccitas & humiditas inveniantur, atque sic, sine intermissione, vera corruptio, mistio, unioque partium & perfecta coctio fiant. Postquàm itaque tibi asserui, quòd veri sapientes manus suas vel digitos non adurant, & quòd alium, quàm

quàm vulgarem ignem adhibeant ; discrimen horum duorum ignium tibi declarabo. *Primò* itaque, ignis communis nihil operatur, nisi aëre gaudeat : contrà, noster ignis nihil operatur, nisi in vase suo optimè clausus. *Dein*, vulgaris ignis calidus est & siccus : noster verò in siccitate & caliditate suâ etiam humiditatem habet, quæ, instar roris, in terram decidentis, se habet. *Denique*, vulgaris ignis omnia terræ nascentia & crescentia devorat, quia & in aquâ tepidâ & simplicissima ova parvo intervallo coquuntur : noster verò eâ gaudet facultate, ut humiditate suâ id quoque nutriat & multiplicet, quod suæ operationi subiectum est : & quamvis lento modestus est, sic tamen operativus est, ut intra triduum ex ovo pullum excludere possit. Considera quoque quas operationes ignis sive calor in stomacho causetur : & rorem denique cum æstu, qui è centro terræ prodit. *Hactenus ille*. Ex quibus, meo quidem iudicio, apparet, non omnem ignis externi & vulgaris apparatus rejici ; sed solum non attendi, cum ille præcipuus actor non sit, quo pacto etiam digestionum in corpore nostro actor non est ignis externus, sive culinaris, sive flammæ, sive calefactæ fornacis, sive Solis sive arenæ aut cinerum, aut calefacti lecti, aut carbonū, licet quilibet horum excitare aptus sit internum latentē, & principaliter agentem. Nempe :

*Sic semina sicca virescunt
Iam mortua, jamq; sepulta,
Quæ reddita cespite ab imo
Veteres meditantur aristas.*

De cætero, cum certum sit, neque lapides pretiosos, neque aurum aut argentum radicitus dissolvi posse, nisi Igne Sophorum ; proinde, ad hujus cognitionem uberiores, mihi liceat adducere, quod *Philo Judæus scripsit in libro Antiquitatum Biblicarum* : Cum enim Viri de tribu Aser septem simulacra aurea invenissent, apud Amorrhæos, quæ vocaverant Nymphas sanctas, easque auferentes cum pretiosissimis lapidibus abscondidissent, quæ invocatæ ostenderant Amorrhæis per singulas horas opera eorum, quasque adinvenerant septem viri peccatores post diluvium, nempe : Chanam, Phut, Selath, Nebroth, Elath, Desuat. Et verò Cenez, quem Biblia vo-

cant

cant *Kenasum*, *Calephi* fratrem natu minimum, interrogâſſet DEUM: Nunquid & libros & lapides illos pretioſos comburere deberet igni? Reſpondit ei DEUS: lapides igne exuri non poſſunt, neque incidi ferro, neque aqua deleri: nihilominus, ubi homines ex quavis tribu peccatores concremaverit ignis, pones eos in vertice montis, juxta novum ſacrarium, & ego præcipiam nubi, & iens accipiet ros & mittet ſuper libros, & delebit ea, quæ ſcripta ſunt in his, quoniam non delentur ex aliâ aquâ, niſi ex eâ, quæ non ſervit unquam hominibus. Hæc aqua ibidem vocatur ros de glacie paradifi. Veritas huius narrationis, quam *Philos* quidam ſuprà citatus conſignavit, ſit penes autorem. Interea, quæ de nubis aqua & paradifi glacie memorantur, non ſunt vilipendenda. Ego verò, qualem requirant Philoſophi ignem aquam, jam ſatis ſuperque indicavi. Omnia naturæ convenienter eant. Vidit hanc CUSTOS AD SULPHUR, SED PIO DIVI POCULO; Egoque cuſtodis illius face VIDI, SED PIO POCULO CUSTOS AD SULPHUR. Verùm hîc notandum denique cenſeo: eſſe nonnullos labores, qui aliter aliterque dirigendi ſint: unde in nonnullis ignes requiruntur extrinſecus adhibiti ſatis fortes, in aliis tales ſolùm, qui frigus excludant, de quibus verò, & quopacto illi labores diſtinguendi ſint & moderandi, videantur *Philaleta & Treviſanus*.

Sufficiat hoc loco demonſtrâſſe: vitalem noſtrum Mercurium, in opere Philoſophorum, coquendum eſſe & maturandum leni, eoque vitali igni, non igni fumi, aut calentis & æſtuantis balnei, aut putridi fœtentisquæ fimi, aut igni flammæ, ne comburatur tam affabrè diſpoſitum opus. Si enim natura, dum in terræ cavernis vel levem ſaltem, & nobis vix perceptibilem ignem movet, protinùs in montibus nebulas excitat, quibus aër incræſſatur, Sol obtenebratur, tertio demum poſt die pluvix cadunt, & imbres: & tempore inprimis æſtivo, calore urgentiore, fulgura & tonitrua de cœlo cadentia tam benigni coqui præcipitantiam & feſtinationem produnt! Quid non feſtinata operis Philoſophici coctio efficiet? Quas tempeſtates, quas pluvias, quos imbres, in microcoſmo,

præcipitis iræ æstus non molietur? Unde probè notandi etiam in homine ignis gradus, cuius quindecim observavit in natura, ejusq; pedissequâ Chemiâ, *Toparcha Merodensis, in tractatu: Calor efficienter non digerit, sed tantum excitativè*: Dum ait: §. 34. & seqq. Chymici, Medicorum ritu, in ipso igne tantum quatuor gradus fecêre, parum sibi curæ assumentes, de reliquis qualitatibus elementariis: eò, quòd soli pyrotechniæ se emancipâssent. Quos nempe gradus distinxerunt, ita, ut *Primus* sit à tepore, sub vaga latitudine, usque in ignem sublunationis spirituum oleosorum. *Alter* verò abhinc, usque in sublunationem spirituum siccorum. *Tertius* dein, usque in obscuram ignitionem. *Ultimus* verò, usque in extremam flammæ reverberii potentiam. Ego verò, ad clariorem doctrinam, in Chymicis gradus distingo, ut *Primus* sit, ubi summa frigiditas est remissior. Etenim, qui Chymiam, naturæ pedissequam & simiam æmulatricem fingo, atque subinde Magistram, totam naturam speculationi Chymicæ subdo. *Secundus* ergò gradus in natura sit calor, qualis est aquæ nondum glaciatae. *Tertius*, ubi remissè friget, prout est aqua putealis. Alioqui calor absolutus ad tactum nostrum (qui tepidus est) fallitur, frigereque putatur, quicquid se minus calet. Et cum plus minusve tactus caleat, inconstans facit indicium caloris. *Quartus* demum gradus est teporis leviusculi. *Quintus* jam tepet. *Sextus* est noster. *Septimus* jam febricitat. *Octavius* Solis Majalis. *Nonus* destillatorius, & qui jam tactum superat. *Decimus* destillat cum ebullitione. *Vndecimus* sublimat sulphur & spiritus ficos. *Duodecimus* liquefacit, & pyritem sublimat. *Decimus tertius* est in subsusca ignitione. *Decimus quartus* est ignitio candens. *Decimus quintus* tandem, est follium & reverberii ultimus vigor. Cavendum ergò, ne remissiori, opus naturæ & artis finem suum non attingat, nulloque motu facto, & sanguinis generatio, & ignis in aquâ decoctio justo diutius moram patiantur, spirituumq; sic Respubl. otiosa quiescat; aut intensiori destruatur. Quod sanè in hominibus iracundis apparet. Hi enim, dum ultrà sextum caloris gradum se promovent, plus ultrà quàm par est, incalescunt, & jam, tremore & concussione factis, in Microcosmo, febricitant; jam putredines

tredines sentiunt: mox resoluti humido sudant, mox ebullitionem passi intumescunt. Quid plura! colliquescunt, spiritibusque è fundo suo denique sublunatis ad cerebri regionem, foco urgentiori præmemorata omnia patiuntur. Donec spiritibus à solio, ad quod æstu agitati ascenderant, reversis ad inferiora viscera, & aliqualem coagulationem dehinc passis, jam labefactatum prodatur totum vitæ nostræ habitaculum, seu conqussatis ejus tabulis & trabibus, seu ex parte ejus parietibus & fenestris exustis, atque deinceps de destillationibus, catarrhis, nervorum doloribus & debilitatibus omnium coctionum, querelæ multiplicentur. Neque enim calor, ut sic, digerit, aliàs intensior plus digereret, quàm remissior, fierentque in febribus majores digestiones, neque in his prodesse aut conducere acida, esurina, sulphuris, vitrioli, salis, nitri, cujus tamen contrarium multorum jam seculorum experientia confirmavit. Moderata durant. Calore excitativo opus est, qui in terra vix sentitur, prodeuntibus nihilominus floribus ex eâ & fructibus. Si calor ille deficit, vel moderatus solum motus illi excitando sufficiens esse poterit. Agitatione hybernâ calescimus, & exercitium pauperi ignis est. Hinc existimant nonnulli, calorem subterraneum & ignem centalem terræ non provenire à Sole, sed à motu terræ. A Sole enim non provenire, per varias regiones subterraneas manifestum reddi: primam quæ terræ regionem & altiore quidem, seu ejus superficiem à Sole quidem calefieri; sed ejus radios ne ad ulnam quidem penetrare: secundam esse frigidior: tertiam & quartam ad centrum usque calidior. Quæ quidem relinquo suis inventoribus. Satis mihi sit demonstrasse, calorem moderatum, debitum tamen suo quoque tempore, in Macro & Microcosmo totam implere & absolvere paginam, ad resolutiones & separationes, coagulandumque coagulationes. Cremor lactis acidulus motu in butyrum concedit, quod nimio motu vel non, vel perperam fit: & pulsus cordis motu suo genuino & æquali promovel chyli in sanguinem digestionem, quod inæquali itidem fieri nequit. Motus debitus excitat calorem. Calor facit apparere aërem nostrum, inquit *Cosmopolita*, id est, reddit occultum.

manife-

manifestum, & centrum producit in circumferentiam. Natura enim naturâ convenienti gaudet. Hinc peregrinum omne & quod immoderatum est atque ad stateram sive bilancem non appensam aut trutinatum, naturæ inimicum evadit.

Ubi tamen fateri simul cogor : occultum quoddam & arcanum esse vitæ nostræ filum, quod à divinâ quidem sapientiâ modum & mensuram accipiat, at non nisi à perpetuâ illâ & insomni providentiâ eodem perductum absolvatur. Cui quidem provinciæ administrandæ non tantum spirituum, sed & nostræ, sed & omnium creaturarum operæ ignorâ quâdam & arcanâ ratione inserviant. Sunt, qui bellâ corporis valetudine fruuntur. Sunt, in quibus oleum vitæ ad octuagesimum usque annum sufficere posse videtur, in quibus tamen illud trigesimo sæpius extinguitur. Latent nos interitus & ortus nostri, non aliter, ac antipathiæ & sympathiæ, licet plurimum in illis seriò investigandis sudatur à quàm plurimis. Noctu textitur ætatis nostræ & annorum tela. Noctu perforantur ossa nostra, & pulsus nostri non requiescunt, teste *Hiobo*, c. 30. Misero sæpe data est lux, & vita his, qui in amaritudine animæ sunt, qui expectant mortem & non venit. Alii, è contra, moriuntur robusti & sani, divites & rēlices, viscera quorum plena sunt adipe, quorum ossa medullis roborata. Sunt, qui continuis & interruptis propemodum compotationibus semper udi, semper vino loti, semper delicatis liquoribus madidi & perfusi ad longam senectam perveniunt, dum abstinentes alii citò intereunt. Juxta illud : *Hiob* c. 12. Quare ergò impii vivunt ? sublevati sunt, confortatiq; divitiis. Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba, & nepotum in conspectu eorum. Nempe, varios vitæ casus penicillus nobis ignotus, & quem non videmus depingit : cujus licet ignaros nos fateamur, haud tamen errabimus, si dextram divinam subesse agnoverimus. Præstat verò viam ingredi planam, eaque devitare, quæ devitanda præcepit Deus, sua sit ratio, docuit experientia. Perpetuum enim erit & æternâ lege sancitum : *Cum sub alas Iehovæ Te receperis, ille te eripiet. Iustus ut palma germinabit, ut Cedrus in Libano crescat. Plantati in domo Iehovæ in atriis DEI nostri germina-*

mina profundent : adhuc abundabunt in canitie : pingues & virentes erunt.
 Siquidem *Clypeus & Parma* est fides ipsius : promissiones ejus sunt
 certæ. *vid. Ps. 91.* Interea tandem requiescet corpus nostrum
 mente vacuum, donec, brevi transacto spacio,

*Socius calor ossa revisat,
 Animataque sanguine vivo
 Habitacula pristina gesser.*

Haftenus itaq; pro eo, quem præstat habere, candore, ex Philosophorum scriptis comparisonem institui generationis sanguinis & spirituum nostrorum, pro vitæ conservatione, cum grandi & inviolabili Sophorum opere, non tam auri & argenti aucupandi gratiâ, quàm veritatis : & ut homo quisque seipsum, id est, sui ortum, progressum, medicinam, interitum & resurrectionis nostræ futuræ ideam cognoscere discat, sicq; etiam intuitu tantorum arcanorum, quibus Sophorum mysterium refertissimum est, in laudem DEI Triunius exsolvatut, & quanta nobis æternus Pater per Filium suum JESUM CHRISTUM Redemptorem nostrum largitus sit. Quid enim utilitatis haberent hæc, sine Sapientiâ Patris? dum Christum nôsse & amare melius est, quàm cætera omnia scire & habere. JESUS ergo sit scopus vitæ nostræ: JESUS sit religio & lex nostra : JESVS sit Via, Veritas & Vita nostra. CRVX JESV sit nobis elementorum loco & exercitium nostrum: Patientia JESV, Medicina nostra, sive Mercurius noster: Amor JESV, flagrans & fixum Sulphur nostrum, sive conversatio nostra. Æterna cohabitatio JESV, finis noster,

sive Sal nostrum. Per hujus patientiam putrefacti carnalia & mundi illecebras deponamus. Per hujus innocentiam purificati elevemur in divinitatis rerumq; æternarum contemplationem. Per hujus exaltationem sublimati ascendamus in cælum. Per hujus majestatem renovati, post mortem reviviscamus, & fixati æternùm vivamus, in domo non manu fabrefactâ, sed sanctis & inviolabilibus tabernaculis. Omnia enim divina DEI virtus nobis largita est, quæ ad vitam ac pietatem pertinent per agnitionem ejus, qui vocavit nos per gloriam & virtutem. Per quæ pretiosa nobis ac maxima promissa donata sunt, ut per hæc efficeremur divinæ consortes naturæ, si refugeremus à corruptione, quæ est in mundo per concupiscentiam. Ideoque in hoc ipsum omni adhibito studio subministremus in fide nostrâ virtutem : in virtute scientiam : in scientiâ temperantiam : in temperantiâ verò patientiam : rursus in patientia pietatem : in pietate autem fraternam charitatem : in fraterna verò charitate dilectionem. Hæc enim cùm nobis adfuerint & exuberaverint, haud otiosæ nec in irritum LABORANTES efficiemur, ad Domini nostri JESU CHRISTI cognitionem. Nam, cui non adsunt hæc, is cæcus est, & manu viam tentans, oblitus, sese à veteribus peccatis suis fuisse purgatum, teste *Divo Petro* : Agamus igitur DEO & JESU CHRISTO Servatori

vatori nostro debitas, pro tantis, cum naturæ, tum artis mysteriis gratias, & inprimis, pro beneficiis animabus nostris per mortem & gloriosissimam resurrectionem ejus exhibitis. Laudemus eum jugiter: amemus eum indefinenter: desideremus eum incessanter: donec cum eo uniti æternum vivamus. Ille est centrum rerum omnium: ille vera arbor vitæ in paradiso: ille lapis perfectus, à quo, per quem & in quo sunt omnia. Per hunc denique,

*Quæ pigra cadavera pridem
Tumulis putrefacta jacebant,
Volucres rapiuntur in auras,
Animas comitata priores.*

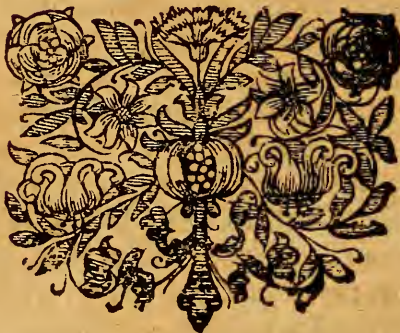
Et hoc est, & esse debet omnium Philosophorum Hermeticorum ERGON, per cujus piam & sedulam contemplationem, naturæ nostræ impuritatem, & quo pacto lucis & tenebrarum separatio fieri debeat, sive boni à malo, ostenderunt: per cujus frequentem meditationem non difficile esseprehenderunt pervenire ad PARERGON, in quo Adamus cum Evâ uxore suâ ignito radio propter prævaricationem à Paradiso ejici cernuntur, paulò post tamen mulieris semine lavantur, uniuntur, renovantur & in æternum vivunt: tandemque exordio facto, à Chao, unde & sacra Genesis suum sumsit initium, videre & assequi, per varias tentationum digestionem, perfectionem eam, quam cælestis Hierosolymæ amanuensis, *Divus Iohannes Theologus* tam splendidè nobis inusitato depinxit penicillo, nempe: Tabernaculum DEI cum hominibus: urbem, ex auro mundo &, instar vitri, transparente, fundamentisque duodecim ex unionibus firmam, & in quadratura positam, de cælo ad nos descendentem, per latis portis instructam, habentem lumen simile lapidi pretioso, tanquam lapidi Jaspidi crystallizanti, purum item fluvium aquæ vivæ, splendidum, tanquam crystallum, proceden-

190 *CHRYSOLOGIA ANIMALIS ET MINERALIS.*
dentem de sede DEI & AGNI, lignumque vitæ & folia ejus ad san-
nitatem gentium, sedem denique DEI & AGNI immaculati
JESU CHRISTI, & templum, quod ipse DEUS & AGNUS
erit. Quæ licet planè spiritualia sunt; haud leviter tamen post se-
questrationem impuritatum in opere Sophorum adumbrari pos-
sunt, dum parturiens velut mundus anhelat ad futuram gloriam,
de quâ scriptum: quòd nec oculus unquam viderit, nec auris audi-
verit, nec cor hominis affecutum sit ea, quæ Deus præparaverit
amantibus ipsum. Atque ideò, ob tanti mysterii adeptionem haud
multum gloriati sunt veri Philosophi, ut potius non curârint hu-
jus mundi divitias, omnia vanitatem esse videntes, æternaque &
supercælestia præferentes elementaribus; juxta illud *Jeremie* 9. Sa-
piens non gloriatur in sapientiâ suâ, nec fortis in fortitudine, nec
dives divitiis suis fidat: qui verò gloriatur, in hoc solo gloriatur,
quòd ego sum Dominus, misericors & justus, inquit Dominus
DEUS tuus.

Finio anhelans ad mundi melioris felicitatem cum *Prudentio*:

*Veniant modo secula justa,
Cum spem DEVS impleat, atque
Reddat sua munera Fictor
Propriique enigmata vultus!*

F I N I S.

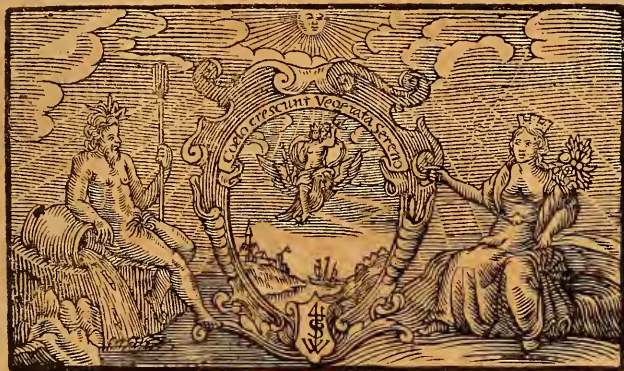

D. JOHANNIS
TACKII

MYSTERIUM
RESURRECTIONIS
RERUM,

Sive
PHASIS III.

Spei mortalium ad immortalita-
tem & incorruptibilitatem conse-
cratus.

FRANCOFURTI,

Sumptibus JOHANNIS PETRI ZUBRODT,
& Hæred. JOH. BAPTISTÆ SCHÖNWETTERI.

M. DC. LXXIII.

PETRUS JOHANNES FABER
in Palladio Spagyrico, c. 7. de putrefa-
ctione rerum.

Mira hæc (*Chemia*) ars est, omnia primò oc-
cidit & occisa suo modo suscitât : Quod
quidem opus quasi divinum est, iisque, quæ
soli Deo competunt, valdè accedens.

Magno
D. TACKIO
Phasidis Sophici triplicis
Auctori.

Quis novus hic HERMES, triplici fretus arte recentem
Qui Tabulam ex Auro sistit in orbe Sophis ?
Scilicet hîc Chymicos Medicos Physicosque recludit
Thesaurus TACKI Phasidis iste liber.
Plumbea cui mens est tingatur dogmate tanti
Philosophi, sic mox aureus omnis erit.

f.
W. CHR. KRIEGSMANNUS.

I N D E X

Rerum memorabilium , in Phaside secundo sive Chryfogonia animali & minerali conten- tarum.

A.

A bstinentia vitæ adjicit. 104.	Acida quatuor modis corriguntur.
Abstinentia est universalis Medicina 109. vera ejusdem methodus. ibid.	ibid. & 73.
Abstinentium longavorum exempla. 110.	Acidorum necessarius ad morbos usus. 33.
Abstinentiæ ad vitam longam ratio. 112.	Acidulas frequentantes plurimi unde curentur. 112.
Abstinentia cautè moderanda est. 114. homini ratione & mente donato abstinentiâ nihil præstantius. ibid.	Aeris quidditas. 104.
Aceti fixitas notatur. 69.	Aer res ad volatilitatem deducit. ibid.
Acidum lienis vel intestinorum, an ad ventriculi fermentationem conducat? 14.	uterus est vitalis & ignei Spiritus. 105. vincitur à pinguedine & oleo adustibili. ibid. est sal sepultum in imo sæcum olei combustibilis & aquæ. ibid. est Spiritus vitalis omnis creaturæ ex triplici regno ibid.
Acidum stomachi quantam subeat latitudinem. 23.	Aeris moti velocitas. 152.
Acidum acetosum & fermentale differunt. ibid.	ex Aere aquam colligendi modus. 163.
Acidorum vomitus in infantibus quid significet? 32.	Alchymista per aurum potabile rejuvenescens. 115.
Acidi exuberantis incommoda. 71.	Alcahesti processus, materia & virtus restaurandi calidum innatum. 128. & 129.
Acidum in apostemate sanguinem in grumum cogit. ibid.	Alimentum dentibus, ut aurum & Sophorum materia pistillis, præparandum est. 10.
Acida volatilia medicamenta laudantur. 68.	de Alimenti præparatione sententia Burri. 158.
Acidi halitus in gradum surgentes in ventriculo cardialgiam & vomitus movent; in cerebro Spiritus vel sistunt, vel inordinatis motibus epilepsiam excitant. 72.	Alimenta in sanguinem transmutanda, alterantur novâ seminis inductione. 33.
	Ambulationes matutinae ad rejuvenescantiam. 114.
	Anagrammatismi jocosissimi in illud Para-

INDEX.

Paracelsi, Electrum immaturum minerale; ubi de auro, melle, minerâ Mercurii, vino & tartaro philosophicè differitur. à pag. 50. ad 52.	Aurum vulgi pro materia lapidis Philosophici defensoris satisfi.	42.
Anagrammatismi super illud Aristotelis, Philosophi Chymici, Terminus Ovi, ubi multa notabilia de vino, & musto leguntur. 84. ad 89.	Auri compar quid sit.	49.
Anatomicum studium præstantissimum est.	107.	aurum Sophorum ab auro vulgi distinctum est. 42. & 43. item 178.
Animarum sphaera activitatis & exaltatio.	154.	aurum Sophorum ubi habitat à pag. 44. ad 49. mineræ ejus sunt omnes res mundi. 46. in argento vivo est facilius, cujus centrum notetur. 47. centri hujus synonyma.
Animarum tam extensæ activitatis ratio.	155.	48.
Antiquorum inventa laudantur.	106.	Auri tinctura ex melle laudatur.
Apoplexiæ cura.	72.	115.
Aquæ omnia insunt.	53. 54.	aurum potabile sine ejus tinctura male à plurimis præparatur.
Arbores longævæ.	118.	116.
Arbor vitæ, sapientiæ.	134.	auri virtus & effectus Medicus.
Argentum vivum non potest perfici absq; Mercurio Philosophorū.	49.	143.
Atroph Paracelsi quare cum pavelcalitio præparetur.	76.	aurum ab hauriendo.
Artephius lapidis sopherici usu vixitanos 1000.	124.	177.
in Arteriis tres notabiles occurrunt operationes.	20.	Auri comparis synonyma, ibid. simile eorum, qui in auro vulgi laborant.
Asclepiadis remedia.	114.	178.
Asthmatis remedium.	115.	Auris tinnitus unde indicare possit alterius hominis desiderium?
Auri moralis virtus.	4.	151.
aurum ex rore generatur. 114. rore quoque nutritur; ejusdem decortio.	115.	Anthoris ratio, cur de lapide Philosophorum locutus, in renovationem inciderit.
in Auro rejuvenescentiæ remedium. ibid.		135.
aurum vulgi quare à multis Philosophis in operatione sopherica rejiciatur.	41.	B.
		Bilis necessitas in corpore humano.
		28.
		Bilis apud hydropicam in lapides friabiles coagulata.
		30.
		de Bile Platonis opinio. 28. & 30.
		Bilis se habet instar aloës & myrrhæ.
		31.
		Biolychnium, ejusque variæ in mortis necessitatem conditiones.
		133.
		Bonica Insula fonte senium abigente celebris.
		133.
		Boves quomodo impinguntur.
		144.
		Bryonia ad vitam restaurandam.
		165.
		in quibus morbis prodest.
		166. modus colligendi ejus succum. ibid.
		notabilia

INDEX.

notabilia circa ejus collectionem.	Chyli cum sale Philosophorum comparatio.
167. notabilis historia de ejus ad vitam conservandam & restaurandam virtute.	19. & 20.
168. tempus eam colligendi. ibid.	Chylus ventriculo emissus quomodo elaboretur.
Burri, Viri Equestres nominatissimi, scientia Medica.	24.
160. & seqq.	Chylus quare affluxu bilis & succi pancreatici non statim rubescat, sed candore suffundatur.
C.	28.
Calidum quid sit.	Chylus quare ad cor progrediatur sanguini miscendus.
66.	34.
Calidum, frigidū, humidū & siccum morborū causas non esse, sed consequens & productum, ex Hippocrate probatur.	Chylus si diutius iusto in stomacho detineatur, quid eveniat.
66. exemplis confirmatur.	91.
67.	Chyli excretio per inferiora unde quandoque veniat.
Calor cœlestis duplex est.	95.
12.	Chymica vendicatur à calumniis.
Calor non est de essentia fermentationis.	139. & 140. Hippocrati & Galeno cognita fuit.
67.	107.
Caloris moderati virtus.	Chorda inter consanguineos harmonica,
185.	154.
Calculo quare pauperes laborent, ne vinum quidem degustantes.	Cibus quomodo in chylum mutetur.
100.	11.
& 101.	Ciborum coctio in ventriculo unde promoveatur.
Capræ Cretenses vulneratæ distamno sibi medentur.	12.
114.	Ciborum varietas noxia est.
Cedri arcana.	90.
119. & 120.	Ciborum delectus quomodo attendendus.
Cedrix conservant corpora à putrefactione.	91.
120.	Ciborum pluralitas & pondus damnatur, ibid.
Cedrinatale solum. ibid.	Ciborum masticatio necessaria est.
Cervæ ante partum herbâ Sefeli sibi medentur.	92.
114.	Cibus aut potus alius, antequam prior ad intestina descenderit, non assumendus.
Cervus renovatione commendabilis.	94.
118.	Coagulatio sanguinis in carnem & ossa fit vi sulphuris animalis.
Cervus esu serpentum renovatur. ib. ex cornibus Cervi præstantissimum remedium. ibid. & 119.	35.
Chirurgia infusoria examinatur.	per tria regna explicatur.
146.	36.
Chryfogoni martyrium.	Coagulationem à Spiritu vini effici demonstratur.
1.	101.
Chryfogonia immeritò calumniatur, tanquam impossibilis.	Cogitationes quare non semper sint operativæ, instar morientium.
2. ad eam perveniendi, requisitum.	5.
Chylus artificialis.	18. & 19.

INDEX.

Colores, eorumque explicatio, quatenus in homine alterantur & quatenus in opere Sophorum distinguendi veniunt.	70. ad 73.	Elementum quò subtilius, eò majorem habet activitatis sphaeram; exemplo fulguris dilucidatur.	153.
Conclusio operis mundi melioris felicitatem anhelans.	87. ad 90.	Elephantiasis liberatus Constantinus Magnus.	156.
Contactus physicus quousque extendendus sit.	155.	Ellebori nigri folia summè laudantur ad conservandas corporis vires.	117. 131.
Contracturæ remedia.	115. 148.	Epilepsiæ remedia.	115. 146.
Corpus quodnam vigore præditum dici possit.	112.	Ergon & parergon Christianorum Philosophorum.	189.
Corvi quercu sibi medentur.	114.	quod Experimento ad oculum demonstratur, id probatione ulteriori non indiget.	3.
D.		F.	
Dauræ Paracelsi arcanum quid sit.	117.	Fames est optimum ciborum condimentum.	9.
Daurâ Author reconvalescit.	131.	Febrium causæ. 69. ex Hippocrate conformantur.	70.
Dauræ præparatio & virtus evulgatur. ibid. & 132.		Fermentationis causâ quæ sit. 12. & seqq.	
Deambulationibus ad vitam longam certum anni tempus designatur.	106. 114.	Fermentationis possibilitas in ventriculo, exemplo probatur.	15.
in Dentium lapsu & carie Consilium Burri.	156.	Fermentationis in ventriculo demonstratio.	13.
Dentium tartarus quid præ se ferat.	157.	Fermentationem in ventriculo saliva instituit. ibid. & 16.	
Dentium doloris & affectuum cephalicorum principiis obstandum est, ratio.	158.	Fermentatio unde promoveatur, & unde impediatur.	17.
Desiderium impensum aurum campanulam pulsans, vel nares titillando sternutationem movens, exemplo cujusdam Ludimagistri illustratur.	159.	Fermentationis causam in ventriculo salivam esse, experimento monstratur.	18. & 19.
Dictamnus capris Cretensibus vulneratis medetur.	114.	quod Fermentationis causâ est, id coctionem promovet.	12.
Duelech vocabuli analysis.	100.	Frigoris & æstus in febrium insultibus causæ.	69.
E.		G.	
Ebrietatis incommoda.	96.	Gallici morbi remedia.	109.
Elementorum critica analysis, quâ lapidis sophici materia insinuat.	104. 105.	Gelutæ seu Carlinæ herbæ virtus.	129.
		Hel-	

I N D E X,

H.		Ignis nomine quid Hermeticis veniat.	67. & 68.
Helluonum inevitabilis interitus.	104.	Ignis Hermeticorum frigidus, triplex est.	68.
ibid.		Ignis in agendo velocitas.	153.
Helmontius iniquè à quibusdam culpat.	29.	Ignis microcosmus centralis auro comparatur.	177.
Herba statu renovativa.	164.	Ignis naturalis & violenti descriptio distinctiva.	179.
Herbarum essentiam separandi modus.	25.	Ignis naturalis amorem spirat, & per corruptionem ad vitam disponit; violentus mortem accelerat. ibid.	
Hermetica ars immeritò vituperatur.	139.	Ignes frigidi.	180.
Hermeticorum ad veram cabalam studium.	140.	Ignis sophici distinctio ab igne culinari.	182.
Homo unde nutriatur.	45.	Ignis sophico omnia naturæ convenienter eunt.	183.
Homini non soli tribuenda est microcosmi dignitas.	81.	ab Ignis inconvenientia, incommoda. ibid.	
Homo quare ex limo, & spiraculo vitæ creatus sit.	141.	Ignis gradus enumerantur quindécim.	184.
Homo sanus an possit bonâ conscientia, & sine sui incommodo, sanguinem à vena sua eductum alteri communicare, & quidem ægro- tantis venæ infundere, ut salvus & incolumis inde fiat?	147. & seqq.	Ignis septimo gradu in pejus ruunt omnia. ibid. & 185.	
Humidum in cineribus ignis tyrannidem eludit, igneque depurationem suscipit.	125.	Imposturæ circa auri tincturas.	116.
Humidum radicale restitui & meliorari potest.	126.	Infantia helluonum.	99.
Hydropicæ post mortem apertæ historia.	30.	Intemperantiâ propriâ quomodo in se sæviant homines, exemplo metallorum propriis scoriis consummendorum.	8.
Hydropis remedia.	129. 146.	Intemperantia vituperatur.	96.
Hypocondriaco morbo affectis a- cctum non conducit.	69.	Intemperatura quid Hippocrati sit.	66.
I.		Ira, iræque confectorum exemplaris descriptio.	173. ad 176.
Ignis Philosophici, ignisque in ven- triculo fermentativi descriptio.	11.	Judæi immortalis historia.	130.
Ignis Philosophorum à Chymicorum vulgarium ignibus multum discrepat.	65.	Juniperus Cedri formam & figuram habet; est Cedri arbor succedanea.	120.
		Juniperus lepram curat. ibid. de junipero Electuarium. ibid.	
		Juniperi derivatio.	121.

I N D E X.

L.

Lactis usus in diversis morbis appro-
batur. 148.
Lamiæ saleem & panem in conventi-
bus suis non habent. 81.
Lapidis Philosophici materia non est
aurum vulgi. 41. & seqq.
Lapis animalis quid sit. 79. & 80.
Lapidis sophici materiam in stercore
& urinis quærentes. 80. & 81.
Lapis Sopherum est microcosmus
per regenerationem factus. 135.
ejus processus, ibid. creationi
mundi, ejusq; renovationi futura
assimilator. ibid. & 136. 138.
Lapidem Philosophorum solamen
esse senectutis negantibus respon-
detur. 142. comparatur soli cœle-
sti. ibid.
Lapidis candor quare perfectionem
ultimam non significet. 136.
Lapidis regimen. 145.
Lepræ remedia. 115. 132.
Leprosus baccis juniperi sanatus.
120.
Lienis acidum fermentationis causa
esse nequit. 13.
Lienosis nocent, quæ sale fixo abun-
dant sulphureo & pingui. 69.
Liquoris Alcahesti virtus. 128.
Lixivia ignis nomine veniunt. 180.
& 181.
Longævorum exempla. 110. 113.
Longævitas an ex renovatione colligi
possit. 118.
Lucernæ Veterum perpetuæ. 124.
Lunaria herba in epilepsia & cancro
prodest. 165.
Lux elementa velocitate superat.
153.

M.

Masticationis ciborum neglecta in-
commoda. 92. & 93.
Materia Sopherum, quò opus habe-
at. 58.
Materia sopherum quomodo oculis
conspicienda & manibus palpan-
da exhiberi & manifestari queat.
63 & 64.
Medicamenta simplicia sæpè præ-
stant compositis. 108.
Medicus est medius inter vitæ princi-
pem & mortem. 6.
Medicus exploratori & probatori
metallico comparatur. 9.
Melissa renovandi virtutem habet.
129.
Mellis commendatio, ejuque arcana.
116.
Mercurium duplicare, & triplicare
sulphur, quid sit. 26. 27.
Mercurii arcana sublimationis diffi-
cultas. 39.
Mercurius vulgi si à sophis excluda-
tur, quomodo hoc intelligendum
sit. 40. & 41.
Mercurius Philosophorum omnium
rerum subjectum est. 47.
Mercurius universi quomodo sapi-
entior in patriam revertatur, &
quomodo gradatim corpora indu-
at. 55. & 56.
Metallorum metamorphosis exem-
plis probatur. 3.
Metalla impura absque Mercurio Phi-
losophorum non perficiuntur. 49.
Metalla fructus aquæ sunt. 53.
Microcosmi nomen cuilibet animali
& plantæ tribui potest. 81.
Minera

): ():

Minera Hermeticorum Philosopho-
rum. 52. & 53.
Morbus contumax fortiora exigit re-
media. 109.
Morborum notabilis diagnosi. 162.
& 165.
Mortem homo evitare nequit. 133.
Motus aquæ. 152.
Mulieres & vetulæ quare felicius in-
terdum simplicibus medicamentis
curent, medico, multis licet com-
positis instructo. 108.
Mundus veluti parturiens anhelat ad
futuram gloriam. 190.

N.

Naturæ regnum triplex est. 35.
Nitri laudes. 22.
Nutrimenti adaptatio & coagulatio
quomodo fiat. 39. & 40.
Nutritionem ex sanguine venoso fie-
ri, vult Knötelius. 35.
Nutritio in homine, quâ ratione ce-
lebretrur. 158.

O.

Occultum filium vitæ. 186.
Odoribus fermentandi jus non adeò
improbabiliter attribuisse videtur
Helmontius. 14.
Oeconomia humana quomodo mo-
deranda sit. 176.
Operis sophici durus labor. 57.
Opus sophorum quid sit. 59.
in Opere sophorum contingentes er-
rores. 65.
Ostreas, cerevisiæ, quàm vini hauſtu,
citiùs digerì, probatur. 99.

P.

Pancreatis succus facit ad chyli in-
testinis elaborationem. 32.
Panis cur tantoperè naturæ humanæ

proſit. 75. de eodem notatu digniſ-
ſima. ibid. ad p. 79.
Panis tinctura cum aqua pluviæ ru-
bicundissima. 76. Spiritus ejus ra-
diis solis expositus rubescit. ibid.
Podagræ Candidati quid vitare de-
beant. 95. & 96.
Podagræ historia & fiendi modus.
102. igneæ seditionis frigorisque
causæ. ibid. & 103. dolor, ſtu-
mor supervenerit, quare sedetur.
ibid. calcis Sophorum præcipita-
tio simili explicatur. ibid.
Podagricorum calx oleo ſilicum per
vinum præcipitato comparatur.

102.

ad Podagricos adhortatio. 110.
Podagrici egno victu in carcere cu-
rati historia. 112.
Podagricus lacte curatus. 148.
Podagrici Baptismate curati historia.

156.

Potus malè cibo præmittitur. 96.
Proportio inter faciei & totius cor-
poris partes. 165.
Pulmo novus in bove phthifico rege-
neratus. 129.
Pulveres medicinales optimè teri de-
bent. 93.

Q.

Quinta essentia melissæ & valerianæ
ad rejuvenescantiam. 117.

R.

Regeneratio philosophica quid sit. 135.
Rejuvenescantium exempla. 113. 121.
122.
Rejuvenescentiæ causæ. 113. & seqq.
122. & seqq.
Rejuvenescantia quo se extēdat. 132.

Reju-

Rejuvenescentiæ remedia. 114. & seqq. 129. 131. 132. 143. 144. 164. 165.	Salis præstantia in opere Sophorum. 90.
Rejuvenescentis senis casus resolvitur, ubi de possibilitate restaurandi humidum radicale differitur, unâ cum exemplis de rejuvenescentia notatu dignissimis. à pag. 121. ad 128.	Salis volatilis sanguinis humani, spiritusque ejus virtus medica. 146.
Rejuvenescentiam promittit amor sapientiæ. 134.	Saliva fermentationis medium est. 11. 15. 21. ejusdem nominalis derivatio. 16. quando ad fermentationem inepta sit, ibid. virtus ejus. ibid. & 16. 19. assimilatur liquori Alcahest. 17.
Rejuvenescentia animæ non negligenda. ibid.	Salivæ analysis. 16. & 17. ejusdem scaturigo. 20. aciditas ejus probatur. 22.
Renovationem spirituales quomodo æstimarint Patriarchæ & Prophetæ. 141. ad hanc renovationem lumine divino opus est. ibid.	Salivam quare Paracelsus laudano suo exhibendo miscuerit. 17. quid in ea præcipuum solutioni & fermentationi contribuat. 24.
Renovandi crisi plerique experiuntur. 130.	Sanguificationis methodus & extractio sulphuris philosophici juxta seponuntur. 27.
de Renovatione Consilium Burrianum. 156. & 157.	Sanguinis humani tam splendida purpura quare sæpius degeneret. 21.
modus renovandi gallinas ab eodem Burro. 159. & 160.	Sanguinis color rubicundus à bile promovetur. 28. 31.
Rivorum binorum in intestino duodeno emergentium natura & descriptio. 24. & 26.	Sanguis in carnem & ossa congelatur vi sulphuris animalis. 35.
Rorella cancerum curat. 168.	Sanguis humanus à nonnullis materiis lapidis Sophici existimatur. 79.
Roris marini virtus. ibid.	Sanguis humanus contractionem solvit. 146.
S.	Sanguinis transfusio examinatur. 147. quid in ea metuendum sit. 148. & 149.
Sabulum in urinis rubicundum quid portendat. 82.	Sanguinis humani calentis potatio in epilepsia, rejicitur. 147.
Salis armoniaci extractio. 54.	Sanitas consistit in integritate & puritate Spiritus. 9. & 123.
Sal Philosophorum. 59. ejusdem appellationes variæ. 63.	Sapientiâ nihil utilius. 145.
Salium per incinerationem laus. 60. & 61.	Sapientia in occulto posita non invenitur in terra suaviter viventium. 106.
Salium fixorum volatilificatio. 73. & 74. eorundem usus. ibid.	Scabies
Salia volatilia multum consanguinitatis habent cum Mercurio mundano. 75.	

INDEX.

Scabies senum insolita, quid præ se fe- rat. 130.	Sympathia explicatur illustri exem- plo. 151.
Scientia quæ non probatur experien- tia non est ars, sed hærens ignoran- tia. 7.	T.
Sendivogii navigare à Polo arctico ad antarcticum, quid sit. 62.	Terminus ovi, materia Philosophorum Aristoteli est. 84.
Serpentina caro renovativa. 129.	Terræ motus. 152.
Seselis herba cervis ante partum me- detur. 114.	Tincturæ cum menstruis sale volatili im- prægnatis laudantur. 74.
Solis microcosmici & cœlestis ana- logia. 108.	Tinnitus aurium præsagi historia. 15.
Sophici laboris processus compara- tur martyrio Chrylogoni. 2.	Tristitiam pellens remedium. 115.
Sophorum harmonia de uno, duobus & tribus principiis. 35. & 36.	Tritici mysteria. 77. & 78.
Sophorum labor quis sit. 59.	Tritura Philosophica, & triturationis di- gnitas. 94. & 94.
Spagyrica ars Veteribus cognita fu- it. 107.	V.
Spagyrica anatomix laus. ibid.	Vegetabilia quare medicamentis minera- libus decedant. 109.
Spartanorum diæta. 96.	Venæsectio Pinarum populis in Nauking interdicta & inusitata. 111.
Spiritus vini immodicè bibitus quæ mala creet. 99.	Venesectionis interdictæ ratio & exempla. ibid.
Spiritus vitæ quibus servetur & ge- neretur. 10.	Ventriculus quare cibo non onerandus sit. 92. confirmatur exemplo Mercurii au- ro amalgamati. 7. ibid.
Spiritus urinæ natura diversa. 99.	Vini commendatio. 82. & 83.
Spiritus ex terra saturnina pellucidus brevis tempore rubescit. 116.	Vinum nervis inimicum. 96.
Statu, herba renovativa est. 164.	Vinum aqua dilutum laudatur. 99.
Stigmatum nocturnorum impressio, vulgò <i>Nachtgriff</i> . 155.	Vita nostra lampadi comparatur. 123.
Sulphuris Spiritus laudatur. 33.	Vitæ plurima requisita. 133.
Sympathia sanguinis inter cognatos. 150.	Vita per jejuniū & diætā conservatur. 144.
	Vitæ prolongandæ quatuor remedia. 114.
	ad Vitam longam quodnam remedium præcipuè eligendum sit. 169. & 170.
	Vitrioli Spiritus laudatur. 33.
	Unum non fit ex uno. 37.
	Urina debite putrefacta duplicem edit spi- ritum. 99.
	W.
	Wetzlaria salubri aura commendabilis. 133. & 134.

F I N I S.

Benevolus Lector ultimis pag. 24. verbis adjungat sequentia: *Chrysopæia & Argyropæia contra Thomam Erastum.* Cæterum cum secundum Cosmopolitam, ea

Sit digestio.

MYSTERIVM RESVRRECTIONIS R E R U M.

MAJUS EST, an, quia mundus incrementa sumfit & major factus, turgescere terrâ, marique; montibusque & convallibus variâ florûm & plantarum ubertate auctis? an, quia apud Romanos majoribus hic mensis consecratus fuit, uti sequens Junioribus? An verò, quia *Maja*, *Atlantis filia* Jovi concubuisse, Mercuriumque; filium ejus lactâsse, hoc verò adulti veris tempus in *Majæ* honorem, apud Romanos, in maximâ reverentiâ fuisse, olim creditum est. Sit cuique opinioni suus honos. Verisimilior illa videtur esse, quæ cum Labeone censet, *Majæ* nomine terram indigitari, idque nominis à magnitudine desumptum esse. Hinc enim antiqui hieroglyphicis, fæcunditatem designantibus, eam depinxêre, quòd Jupiter, id est cælum, eo tempore, quo *Majus* in Signo GEMINORUM triumphat, terram imprænet; & per Mercurium universalem, id est, vaporem in terrâ suscitatum, omnia spiritibus impleat, & geminari faciat.

Quicquid sit: Totus sanè mundus revivixit, durissimumque gelu expertus, posthabitis profligatisque tristioris hyemis injuriis, quibus velut à mortifero Saturno incarceratus videbatur, vitâ iterum turget. Spiritus vivifici plena sunt omnia: rediit animus & robur omnibus; & terra cælestibus reclusa & irrorata influentiis, velutque Jove marito imprægnata, aut ex Solis Lunæque virtutibus, velut in utero habens extendi cæpit & intumescere, atque nunc ubique parere cernitur. Continuantur generationes propagationesque rerum ubique, & quæ post recessum caloris & exhaustum propè humidum mortua videbantur, undiquaque resurgunt, instarque privationis ad formam, sive de statu imperfectionis ad perfectionem, & de non esse ad esse properant, ut ne minima terræ particula otiosa videatur; sed in singula momenta hæc actio-

ni intenta vivificationes molitur & occulta è sinu suo in apricum producendi luxurie ebulliat.

Lætatur hinc Maja : ludunt Gemini : Oceanus effervesce : movetur terra, aliâq; longè facie totus conspicitur macrocosm⁹. Neq; non microcosmo sua rediit hilaritas ; ut videas , præter benedictam in campis viriditatem, præter pictam in pratis florum varietatem, in aquis piscium majorum, minorum, mediorum venustam luxuriam, in montiû apicibus præter armenta gregesq; ovium, lætosq; horum magistros, etiam vitem protrudere oculos, efflorescere arbores, fontes & flumina susurranti decurrere murmure, ventos leni aurâ spiritus nostros delinire : volare & infinitis ludere vocum dulcissimarum mutationibus alites, & inter hos naturalis Musicæ Magistram Philomelam certamen instituere, paratam, vel vincere, vel mori : volvi serpentes : currere feras : egredi in plateas juvenes pariter ac senes : & experiri Jovis beneficam potestatem Principes & Reges : Veneris indolem volupticam juvenes, pueros & puellas : pernicem Mercurii peritiam Philosophos : pretiosum, quem tenet omnis lucus & obscuris claudunt convallibus umbræ, Saturni valorem Adeptos, Senes & Sapientes : ignitum & Soli proximum Martis vigorem Duces & milites : Solis denique & Lunæ vivificam vim summa & ima. Et quis omnes hujus temporis delicias describere potest ?

Si *Polycletus* rediret, aut *Appelles* : vel artificiosissimus aliquis *Pyrgoteles*, in arte phrygiâ exercitatissimus & felicissimus, quibus utpote solis data fuit potestas, effigiem *Alexandri Magni* sive ære ducendi, sive coloribus delineandi, sive celamine excudendi, vix pares futuri essent tanto naturæ renovatæ miraculo adumbrando :

Quo pater omnipotens, tonitru dum stabile spargit,

Dulce per os, profert monumenta sequacia rerum.

Namque ipsum nihilum, vocem rumpente Iehovâ,

Arrigit attentas, quas nondum possidet aures.

Sed, quid plura memoro de hujus temporis felicitate ? Revivimus omnes. Neque minùs, post diversa, in Regiâ Hasso-Darmstadina funera, & ea resurgere in nova videtur gaudia, dum quisq;

sibi

sibi conscius est, quàm ingenuè imperet in illa LUDOVICUS VI. cujus vegetum robur & Herœ dignum vultum, ipsâ vel stupente NATURA, admirantur HEROES ipsi: cordatam eloquentiam SAPIENTES: imperterritum pectus vel ipse GRADIVUS. Ad cujus insomnem animum attonita stat PATRIA: ad cujus solertem in rebus civilibus prudentiam hebescent CIVES: ad cujus multiplicem ex variarum scientiarum penu experientiam vel ipsæ cum APOLLINE cæcutiunt MUSÆ, quibus, dum non licuit sufficientibus esse citharâ, aliisque se dignis chordis, *Serenissimi hujus Principis, ac Domini, DN. LUDOVICI SEXTI, inquam,* HASSIÆ LANDGRAVII; PRINCIPIS HERSFELDÆ, COMITIS IN CATTIMELIBOCO, DECIA, ZIGEN-HAINA, NIDDA, SCHAUBENBURGO, ISENBURGO ET BUDINGA &c. PARNASSUM exornare, & sive in architecturâ indefessam ejus operam: sive in Geometriâ profundas meditationes: sive in Naturæ abditis inimitabile scrutinium, ut cætera taceam, quæ sive cælum amat, sive terra habet, pro lege ac modulo suo aptis decantare fidibus, vel *Vulcanus* litem movere ausus est, dum excitatâ ab artificibus pulcherrimâ arcis novæ mole, summum turre illius Musici instruxit ex ære campanis, quæ mirâ artis dexteritate, in DEI omnipotentis honorem, noctu diuq; per singulas horas, imò & horarum quadras, tum suis automatis agitatæ, tum ad modum instrumentorum Musicorum ab artis Musicæ peritis impulsæ, DEI laudes mirâ adstantium congratulatione resonant, ne deessent testimonia pro incomparabili Principe, & ut nunquam moriatur, digno: ut neque sileam, quàm sub ejus regimine Gissena quoque renascatur Academia, quæ tot Musarum ostendit Alumnos, tot Pallados Sapientiæque divinæ emissarios; & inter hos, tam egregios Theologos, & post hos, tot Jure Consultos & Senatores prudentes, tot Machaonas peritos, tot Platones, Laërtios, Atlantes, tot Consulares nobiles, bonos, eruditos, & per vices lætos ex divisis in meritis coronis festos dies. Quæ omnia sanè primi ARCHITECTI SPIRITUS ET CREATORIS nondum otiosi, sed inexhaustâ virtute suâ totum hoc agitantis

adhuc & perpetuò renovantis indicia sunt. Præstet, ô ! tantum Hæ-
 fiæ columen ac fidus nobis diuturnum Fortis ille Spiritus DEUS,
 ut quantalibet in nos fortunæ vis sæviat, minentur vicina arma Im-
 perio Romano, classibus maria inquietentur ; ipsius tamen pietate,
 sive bello, sive pace nobis tutis & invictis esse liceat, gloriamq; ejus
 nec ætatis ullius spacium metiatur, nec ipsius orbis. Interea, dum
 hæc meditari capi, Sole apud Geminos divertente, animus cogita-
 tione RESURRECTIONIS ET RESUSCITATIONIS
 RERUM in naturâ afflari cæpit & quàm jucundo renovati orbis
 spectaculo nobis liceat de futuræ palingenes^{is} gloriâ esse securis,
 ut proinde, arreptâ chartâ factoque ex Rore majali experimento
 aliquo, de quo in fine agetur, quæ sequuntur delineaverim, ac, dum
 vivimus, movemur & sumus, per eum, qui est omnia in omnibus,
 tandem DEO & SPIRITUUM PATRI gratiarum actione ha-
 bitâ, agnoscamus versatilem illam rotam, quæ in sublunaribus va-
 ria resurrectionis rerum documenta exhibet.

Supervenit mihi manus JEHOVÆ, & educens
 me in Spiritu JEHOVA, collocavit me in medio cu-
 jusdam convallis : quæ erat plena ossibus. Et traduxit
 me per illa circumquaque. Ecce autem ! erant multa
 valdè in superficie illius convallis, & ecce ! arida erant
 valde. Quùm autem dixisset mihi : Fili hominìs, an
 reviviscerent ossa ista ? dixi, DOMINE JEHOVA !
 tu nosti : Edixit verò mihi : propheta de ossibus istis,
 & dic eis : ô ossa arida, audite verbum JEHOVÆ !
 Sic ait DOMINUS JEHOVI ossibus istis : ecce, ego
 inducturus sum in vos spiritum, ut vivatis. Nam ad-
 dam vobis nervos & obducam vobis carnem, & su-
 perintendam vobis cutem, ponamque in vobis spiri-
 tum, & vivetis, ut cognoscatis, me esse JEHOVAM.

Quàm

Quum itaque prophetarem, quemadmodum jussus fueram, fuit son⁹, me prophetante, & ecce! concussio appropinquantibus ossibus, uno ad suum alterum. Deinde, cum aspicerem, quod, ecce, super ea nervi & caro assurrexissent, & super intensa esset eis cutis superne: spiritus a. nullus in esset eis; dixit mihi: Vaticinare alloquens spiritum: Vaticinare fili hominis dicens spiritui. Sic ait Dominus JEHOVI, à quatuor ventis adveni spiritus, & perflato interfectos istos, ut vivant. Quamobrem prophetavi, quemadmodum præceperat mihi, & ingressus est in illa spiritus & revixerunt, steteruntq; super pedes suos copiae magnae quamplurimum: Verba sunt *Buziadis Propheta*. Quæ, etsi respiciant ad dissipatorum Judæorum reductionem, quæ desperata videbatur, tanquam de illis actum esset: nihilominus tamen, cum ex veritate resurrectionis, quæ non sit impossibilis, sed infallibilis futura, spes Israël confirmetur, abstrusam de Spiritu vivificante & resuscitante tam Philosophis, quam Medicis meditationem suggerunt.

Spiritus, uti notum est, Græcis πνεύμα dicitur, & modò halitum, quem ore trahimus, modò ventum, qui aërem turbat, significat. Unde *Hippocrates lib. 1. de Flatibus*: Spiritus quidem, qui corporibus insunt, flatu nominantur, qui verò extra corpora, aër. Quin & quicquid nutritur & nutrit, spiritu nutrire & nutriri dicitur, tum, quia cibus & potulentis omnibus spiritus quidam inest: tum, quia spiritus ille, liber factus, per digestionem, spiritui nostro se jungit, eique pro alimento est, secundum *Coeffatum l. c.* Hominum & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cujus hæc sunt nomina: cibus, potus, spiritus.

Moralis Philosophiæ Professores elationem mentis etiam

vocant spiritum. Qui verò è sacris sua depromunt oracula, Deum, Angelos, animasque separatas eo quoque nomine indignant. DEUM quidem, nomine, SPIRITUS SANCTI, vel SPIRITUS ABSTRUSISSIMI, vel SPIRITUS DOMINI: Angelos verò bonos, nomine Spirituum ministrorum, & vigilum in salutem piorum: uti malos, nomine Sathanæ, & Spiritus mendacii: & animas denique hominum spiritus appellant, qui corpore mortuo supersint: brutorum verò, qui cum corpore desinant & moriantur.

Sed omisiss, quæ Medicinæ non tangunt pomœria, mihi hoc loco consideratione dignus veniat ille Spiritus, qui in elementorum & rerum elementatarum condo habitat: qui à Sole & Lunâ productus, Solem agnoscit patrem, & Lunam matrè: qui ab Ecclesiaste vocatur VIR FORTISSIMUS ET CUSTOS DOMUS: qui *Hermeti Trismegisto* appellatur: OMNIS FORTITUDINIS FORTITUDO FORTISSIMA: Ab *Hippocrate*, IMPETUM FACIENS, quod velut manu vitæ clavum teneat & totam nostræ æconomiam moderetur: ab *Hiobo*, VENTUS SIVE AURA VITALIS, propter sui fluxibilitatem, & quia continuâ restitutione ex cibo & potulentis, ipsoque aëre indiget. LUX aliis, propter communicationē vitæ, mor⁹ & caloris: LUMEN, propter sui præstantiam, & LUMEN quidem VITALE, propter effectum: SULPHUR, propter totius conservationem, & SAL, propter bonitatem, quia dum in vigore spiritus est, lumen de se spargit, & tincturâ suâ tum homines, tum cætera creata vivis velut coloribus depingit, animæque immortalis instrumentum est: recedens verò aut avolans, uti in syncope videre est, omnia tristi mortis facie inumbrat & noctis palpebris involvit: denique MERCURIUS, quia reb⁹ se applicat omnibus, neque quidquam inanimatum sinit, ut potius mortua vivificet, & in novam resurgere vitam faciat, præviâ per putrefactionem dispositione. Hodiernis Medicis & Philosophis familiare est, unâ eâdemque fidelîâ depingere calidum innatum, & spiritum, unde pro uno eodemque spiritus & calidum innatum sæpe accipiuntur. *Virgilius*, Poëtarum omnium præstantissimus, considerans

derans varias rerum creaturarum alterationes & corruptiones de Spiritu illo sic loquitur : *Spiritus intus alit* , totamque infusa per artus MENS agitat molem, toto & se corpore miscet. *Marcus Manilius* in *Astronomicis* ad *Augustum* ita de eo disseruit: Hoc opus immensi constructum corpore mundi *vis anima divina* regit, edoctus sic proculdubio, ab Antiquitate. Nam *Zoroaster*, *Heraclitus* & *Plato* eum appellârunt MUNDI ANIMAM: alii , SPIRITUM UNIVERSI: Chymici SOLEM CENTRALEM & SAL CENTRALE. *Petrus Iohannes Faber*, in *Sapientiâ universali*, respiciens metalla, eum vocavit materiam primam, eliciendam ex elementis visibilibus , in formâ puri salis dulcis & volatilis , atque ideò dici *AVEM HERMETIS* & PHILOSOPHORUM MERCURIUM, propter volatilem & facilimam adhærentiam cum ipsis metallis: melius enim & fortiùs adhærere metallis , quàm ipsum met mercurium vulgi, qui propriè non adhæreat metallis, cum ipsa relinquat, si fortissimo igne pellatur ab ipsis: spiritum autem hunc nunquam relinquere metalla, quibus jungatur; sed semper adhærere ipsis & in continuâ & perenni earum coctione cum ipso ad perfectionem ultimam ipsa reducere. *Domino de Nussfement* placuit eum Dæmogorgonis nomine indigitare , sive Panis aut Panurgi. *Paracelsus* verò ipsum fortè notavit nomine *LIVORIS ALCAHEST*: alii ÆTHERA dixerunt, sive etiam IGNEMAQUAM, ex *αἶθρ* ardeo & *ἀνρ* spiritus vel aër, ut sit idem, quod spiritus ardens, teste *Kunrado à Khunrad*, ein *Geistfeuriges Wasser* / ein *Wasserfeuriger Geist* / ein *feuriges Geistwasser* / sive LATEX ÆTHERIUS, & qui, secundum *Aristotelem*, participet de quinto, & supra corruptibilium naturam elementorum sit evectus , qui tamen suam incorporationem accipiat ab elementis, utiis, tanquam veste tegatur, & determinationem ad tale vel tale esse à rerum matricibus & locis, quibus applicatur, accipiat, unde universa fere Philosophorum Hermeticorum Schola, eum, uti supra dictum, Mercurii titulo condecorâvit. Quêmadmodum enim Mercurius, sive elementum aquæ, earum rerum colores, odores & sapes induit, quibus jungitur : Sic etiam virtus illa spiritalis & æthereæ,

per

per universum diffusa, mille variatis modis characterisatur, secundum particulares naturas, à quibus apprehenditur & trahitur, non aliter, ac videmus unum eundemque cibum ab homine, cane, felle, leone, urso & à quàm plurimis aliis animalibus comestum, commutari per prævias alterationes, in cujusvis animalis naturam; & pro dispositione quoque loci & facultatis, in eorum semen tandem concedere & posteros sui similes edere.

Stoici existimârunt, teste *Aristotele*, de anima c. 5. Spiritum ab animâ non esse distinctum quid: in quam sententiam etiam nonnulli trahere conati sunt *Hippocratem*, lib. 7. *Epidemicorum*, dum ait: Hominis anima semper producit ad mortem: Si autem ignescit, simul cum morbo & anima & corpus depascitur. Verùm enim verò, quis non videt, *Hippocratem* appellâsse spiritum animam, non, quia animam esse judicaverit, quomodo enim depasceret febris animam uti corpus? sed, quia spiritus ad animæ operationes vitales necessarius sit, ut sine spiritu animam in corpore se manifestare sit impossibile. *Duncanus Liddelius* spiritum facit corpus mixtum, à naturâ genitum, gratiâ conservationis facultatis animæ in corpore. *Andreas Laurentius* dicit, quòd sit corpus tenuissimum, perpetuum, mobile, ex sanguine & vapore genitum, facultatum animæ instrumentum. *Varandæus* appellat substantiam tenuem, lucidam & ætheream, ab exhalatione sanguinis benignioris, inspiratuque aëris genitam, partim insitam singulis partibus, partim influentem, ad universas functiones necessariam. *Fernelius* spiritum definit corpus æthereum, caloris facultatisq; sedem ac vehiculum, primumq; obeundæ functionis instrumentum. *Argentarius* verò contendit, non esse corp⁹ ætherium l. 2. de Somno & vigiliâ c. 6. tum, quia non ita perfectæ naturæ sit, nec ita ut cælum incorruptibile: tum, quia si esset, vel cælum non esset igneum vel spiritus non ignesceret. *Hellmontius*, ille Adeptorum particeps, in libro de aurâ vitali, postquam monstravit, sanguinem arteriosum, ex cruore factum, totum esse falsum & volatilem, asserit, quòd spiritus vitalis nihil aliud sit, nisi sanguis, per vim fermenti & motus cordis resolutus in auram falsam & vitaliter illuminatam: nimirum, non sufficere, ut spiritus illudat

illudat sub imaginatione falsæ exhalationis; sed etiam, quia officiis & muniis vitæ fungi debeat, illuminari debere lumine, non sanè urente aut inflammante igneo; sed simplici, vitali, de naturâ formarum animantatorum vitæ & animæ sensitivæ, & quidem de specie humanâ.

Sed quorsum laboro in hujus spiritus denominatione, dum, an talis quidam detur, nondum demonstravi?

At verò, cùm fides Christiana sit ea: mundum hunc non fortuito atomorum confluxu existere cepisse; sed in numero, pondere & mensurâ dispositum esse, Spiritumq; DEI aquis primordialibus incubantem igneo vigore omnia replevisse, & lucem denique per verbum DEI vitam rerum extitisse; quis non igneo huic spiritui, tanquam producto S. Flaminis, quis non luci adscriberet vitæ potestatem? Spiritus Sapientiæ Sacrosanctus (sine quo Jehova nec cælum, nec terram, nec quicquam aliud in iis creare voluit) inquit *Robertus de Fluctibus*, erat fons actuum, formarum & essentiarum rerum omnium, tam in cælis, quàm in terris, mediatione cujus omnia vivunt, moventur & agunt: hinc in consideratione actus sui generalis & catholici dictus est ipse incubasse aquis (& ut *Augustinus* ait) igneum iis vigorem impertiens. Dum ergò igneo vigore omnia impleri ceperunt à Spiritu Domini, quis non & ab hoc vitam deduceret rerum omnium, non tanquam ipse Spiritus Sanctus rebus sese immiscuisset omnibus, tanquam forma materiæ: est enim supra omnia non exclusus, intra omnia non inclusus; sed quia vim igneam illis indidit, quâ se multiplicarent, propagarentque, ad usque mundi terminum. Est equidem certum: Spiritum, mundi Creatorem Naturæ operibus continuo quasi afflatu infusum & per omnia largè diffusum, secreto & perenni quodam actu, universa & singula, secundum genus suum, movere, dum in ipso sumus, vivimus & movemur, & ab ipso, & per ipsum, & in ipso, & ad ipsum sunt omnia. At verò, neque illi à Theologorum & Philosophorum mente recedent, qui causam secundam universalem, primæ ancillantem & tanquam instrumentum ab eâ motum, immediatè, singula in mundo materiali ex ordine movens agnoverint, & hanc

Naturam naturatam, illam Naturantem dixerint, quæ quidem per universum terrarum orbem, singulasque ejus partes sit diffusa, principalem tamen sedem suam habeat in Sole, atque sic sit spiritus igneus, ignis invisibilis, virtus Solis vivifica & secretâ fecunditate dotata, quæ quidem virtus, etsi unica res sit, variè tamen vestiatur, secundum illud *Hermetica Tabula*: sicut omnes res fuerunt ab uno, meditatione unius; sic omnes res natæ sunt ab hac unâ re, adaptatione.

Confirmant hanc spiritus existentiam adhuc alia S. Scripturæ documenta, in primis in principio adductum *Ezechielis* ab ore Altissimi notatum effatum: Veni spiritus à quatuor ventis, & insuffla istos interfectos, ut vivant. Ubi probè norandum, quòd ad largiendum rebus vitam aëre potissimum vestiatur. Hinc enim *Cosmopolita* dixit: Creatus homo de terrâ, ex aëre vivit; est enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam rarefactam appellamus, cujus spiritus invisibilis coagulatus meliore est, quam universa terra. Nisi enim aërem hauriremus, nulla vitæ nobis communicatio universalis fieri posset, sine quâ, utpote, omnis vita particularis caduca & manca. Sol nimirum, lustrans universa, incircuitu pergit spiritus & in circulos suos revertitur: vel juxta *Tremellii* versionem: Sol properat ad meridiem, & circumit ad Aquilonem, & conversatione suâ properat aër, & secundum circuitus suos revertitur aër: vel ut *Pagninus* habet: Sol vadit ad meridiem & circuit Aquilonem, & ad circuitus suos revertitur ventus: quo quidem textu innuitur universalis ventorum & aëris vis in Sole per verbum DEI, in quo est rerum vita, secundum illud Psalmistæ divini: Verbo DEI firmati sunt cæli & omnis exercitus eorum, Spiritu oris ejus. Spiritus ille quoque vocatur spiritus incorruptibilis, secundum illud sapientiæ: Et Spiritus tuus incorruptibilis est in omnibus. Sic *Pf.* 140. Vita rerum appellatur Spiritus Domini: Auferes spiritum eorum & deficient, & in pulverem suum revertentur. Emitteres Spiritum tuum & creabuntur & renovabis faciem terræ: ubi egregia & notabilis fit permutatio Spiritus DEI & spiritus nostri. Omnia enim sunt Domini DEI nostri,

nostri: ille est omnia in omnibus, & per ipsum causæ secundæ sunt, quod sunt, & operantur, ad quod à summo rerum opifice destinata sunt.

Diutius fortè hæreo in expendendis testimoniis sacris; ideoq; in censum quoque veniant philosophicæ rationes, quarum nonnullas *Dn. de Nussèment, in tractatu de Sale Philosophorum* consignavit, dum primò monstravit: mundum vivere & vitâ plenum esse, intuendo, eum in continuis & non quiescentibus formarum alterationibus consistere, quæ sine motu vitali fieri non possint. Deinde considerando, naturam instar sæcundæ & sollicitæ matris hunc mundum complecti & nutrire, distribuendo unicuique membro suam sufficientem portionem, ita, ut in universo hoc nihil occurrat, quod animâ suâ illa in formare non quærat, cùm otiosa nunquam sit; sed semper actioni suæ intenta maneat, quæ vivificatio est: *tertiò*, vastum itaq; hoc corpus motu præditum esse, eoque perpetuò agitari, motum verò sine spiritu vitali fieri non posse, propterea, quod quicquid vitâ caret immobile sit: ubi non loquitur de motu, sive violento, sive qui de loco ad locum fit; sed de eo, qui se habet instar privationis ad formam, aut instar imperfectionis ad perfectionem: & *quarò*, plantarum vegetationem & lapidum concretionem promoveri motu, qui fiat per infusionem hujus animæ agitantis magnam hanc massam & molem, mediante spiritu quodam radicali & nutriente, cujus origo & minera; tanquam causâ quædam prima procreatrix & avia omnium rerum in centro terræ resideat, ut inde velut ex corde omnes functiones vitales prodeant, & per totum corpus sese extendant. Denique, si animalia, mineralia & vegetabilia majorem partem visibilis hujus mundi constituentia, plena sint vitâ, cur credere debeamus aut statuere, totum partibus suis magis esse mancum? Sed videatur ipse *allegatus Autor*, ubi satis doctè totam hanc rem prosequitur, & manifestè ob oculos ponit.

Porro, cur actiones rerum non attribuerem spiritibus, sed vel dispositioni partium, vel atomorum, sive partium insensibilium fortuito concursui, quemadmodum sunt, qui præter mentem, soli

homini debitam, mensuram, quietem, motum, posituram & figuram cum materiâ cunctarum exordia rerum ponunt, sublati formis substantialibus. Hi enim, etsi quidem satis argutè de hoc quæsto disputant, non tamen ostendunt, quopactò cujusque rei particularum constitutio & dispositio fiat, unde motus & temperies rei oriatur. Videmus quidem automata pro dispositione varia moveri; sed non sine aqua, aut aëre: liceat itaque & rebus creatis vivere; sed non sine vitæ spiritu, qui vivificat omnes mundanas rotas. Spiritus vitæ erat in rotis, *Ezechielis oraculo*: quo vel ad momentum deficiente, omnis ruit & stat immobilis machina; atque hinc etiam morbos in Scripturis adscribi videmus, non in ordinationi atomorum; sed spiritui: unde spiritus *nocturnus*: Spiritus narcoſe^{os}, spiritus vertiginis, &c. in iis notantur. Auferente Te spiritum eorum, non hominis saltem, sed omnium viventium, emoriuntur: dante Te spiritum tuum creabuntur, & renovabis faciem terræ *Pſ. 104*. Neque tamen solis qualitatibus actiones tribuendæ. Etsi enim actiones rerum multi mutuantur à qualitatibus; non tamen hæ, ut sic, actionum autores sunt; sed saltem actionum talium vel talium, si non omnes potius à spirituum integritate & puritate, vel contrà, actiones & actionū modi oriuntur.

Rectè ergò & confidenter dixit *Autor Physicæ Restituta*: Corpora naturalia, quæ activam vim obtinent, non per solas qualitates, uti vulgus existimat, agere; sed per spiritus secretos. Neque enim ignem per simplicem qualitatem caliditatis agere aut calefacere; sed per continuum spirituum & radiorum fluxum: neque terram aut aquam, per solas qualitates frigiditatis & humiditatis, refrigerare aut humectare; sed per tennes vapores, spiritusque innatos & emissos, ut eminùs sensum feriant: neque venena per qualitates maleficas tabem & mortem; sed per spiritus maleficos feris, ocyùs inducere.

Neque tamen his sic stantibus, ab animâ, quæ tota dicitur esse in toto, & tota in qualibet corporis parte omnis operatio proximè deducenda. Præter quàm enim, quòd frustrà quæritur: an animâ sit tota in toto & tota in qualibet corporis parte? quia hoc ab essentiis im-

tiis im-

tiis immaterialibus quærere alienum est, nisi totum perfectionale intelligas, non negari quidem potest, animam in corpore humano agere, intelligere & velle, ratiocinari & judicare, motum & sensum largiri, vitamque quâquâversus spargere, cum sit fons & origo actionum; sed an immediatè talia exercent opera, & non mediantibus organis & spiritibus, id quidem verisimile non est. Cum enim anima sit substantia omninò immaterialis, corpus verò planè materiale quid, ideoque medio opus habet anima, quo tanquam instrumento idoneo agat in & cum corpore, & quod summâ suâ subtilitate animæ fiat affine, essentiâ verò suâ cum corpore participet. Videmus enim cælum colludere cum terrâ, non mediatè, sed per gradus, mediante nimirum aëre & aquâ; supremaque semper esse subtiliora inferioribus, & inferiora densiora superioribus. Non ergò anima aliter, quàm per spiritus suas obit functiones, cum, quæ planè crassa & impura sunt, planè inepta sint, ut mens immortalis per ea operari possit, atque commercium cum iis habere, quemadmodum nec spiritus agere possunt, nisi per organa: quæ enim essentiis suis maximè distant, medio op^o habent, quo invicem communicare possint. Atque hinc *Platonici*, non absurdè, gradus quosdam numerant, quibus unum extremum cum altero combinetur, dum dicunt: Deum agere nobiscum per mentem; mentem, per intellectum: intellectum, per rationem: rationem per animam: animam per spiritus vitales: hos per facultates, & has per corpus ejusque instrumenta. Quemadmodum enim in Musicâ non ascenditur sine intervallo ad diapason: ita nulla fit communicatio animæ cum corpore adhuc fecibus immerso, nisi per gradus medios, sive per medium participativum utriusque extremi. Et sicut à terrestribus ascendendo, aqua terrâ est subtilior: aëraquâ: ignis aëre: cælum & lux igne, & si quæ alia adhuc sunt supra cælum ipso cælo, ut sunt intelligentiæ & his ipsis infinitè Deus: (Unde rectè *Dominus de Nyssē* ment: Corpus mundi optimè sensibus dignoscitur; sed in illo latet spiritus occultus, & in hoc spiritu anima, quæ cum corpore, nisi mediante hoc spiritu, uniri non potest. Corpus enim grossum est, & anima subtilissima, à cor-

poreis qualitatibus longissimè distans. Ad hanc igitur unionem efficiendam tertio aliquo opus est, cum amborum naturis conveniente, quod sit quasi spiritus corporeus, quia extrema non possunt associari, nisi per ligamentum aliquod medium, affinitatem cum utroque habens, ut cum utriusque naturâ convenire possit.) Ita quoque, comparando hominem microcosmum cum hoc macrocosmo, summè spiritualia & subtilia planè non communicant cum crassissimè per media. Ut ergo animæ cum corpore commercium sit & constet, aëre & respiratione opus est, non tantum externo, in quo magna vitæ scintilla latet; sed & interno, in reb⁹ occultato, & qui per digestionem liber factus vitæ & sanguinis sustentaculum sit. Et, si porro progredi licet; dum caput hominis repræsentat mundum intelligibilem, utpote in quo intellectus mens & ratio vigent: Thorax verò cælum æthereum, in cujus medio, cor, tanquam Sol vitalibus suis radiis omnia vivificat, & per pulmones, in omnia membra virtus talis quædam & vis aërea disseminatur, pro igne vitali conservando: quatuor verò elementa, ut ignem in felle, aërem in sanguine, in pituitâ & sero aquam, & in melancholia sive recrementis terram reperire licet: imò elementa quatuor grossiora in abdomine, subtiliora in thorace, subtilissima, in capitis æthereâ regione; non aliter ac etiam elementa in his inferioribus grossiora sunt, in superioribus verò subtiliora; nonne omnia harmonicè concordant, ne detur confusio rerum; sed, ut superiora cum inferioribus & media cum superioribus & imis suaviter conveniant & conspirent in unum? Et ut hoc rectius intelligatur, consideretur quæso, vel ipsum Deum appellari & esse ignē: Ignem idealem divinum inaccessibilem: esse verò eundem quoque Vitam & Spiritum, spirantem in omnia, ut vivant atq; respirent, & in aurâ tenui tanquam sibilo Eliæ & domesticis suis locutum. Nec non Aquam vitæ. Imò dum in Archetypo est firmissima fecundissimaque natura, quis non etiam subtilissimam terram consideraret in ipso, de quâ: Germinet terra Salvatorem. Sic in Angelis est Seraph igneæ naturæ: Cherub aëreæ: Tharsis aqueæ: Ariel terreæ. Nempe, ut in DEO omnia sunt eminenter, & modo quodam incom-

incomprehensibili, dum omnia est in omnibus : sic in creatis rebus semper successione quadam superiora cum inferioribus colludunt.

Dictum hætenus de Spiritu vivificante, ejusq; variis appellationibus, & quòd reverà existat, nec non, quòd libenter velamento aërio vestiatur, atque animæ & corporis vinculum sit.

At, cum nondum sic satisfactum sit Philosopho, meritò quoque quæritur : Quidnam in creatarum rerum ordine sit ille Spiritus, qui tot nominibus involvitur & per cujus adaptationem omnes res fiunt & sunt ?

Repetam itaque, quod *Cosmopolita* dixit : Est in aëre occultus vitæ cibus. Et ut hoc intelligatur, non verebor huc transcribere, quæ *Robertus de Fluctibus cap. 5. lib. 1. de Vromantiâ*, sine velo verissimè manifestavit. Admirandum, ait ille, & occultissimum est aëris seu Elementi sublunaris sive spiritus catholici internum invisibile, quippe, quod est sal quidam volatilis, in quo sinceri delitescunt & resident vivifici cælorum influxus : atque quandoque fatales & vitæ adversæ, sic volente DEO : *Juxta illud Iobi* : Cum impius esset impleturus ventrem, in eum æstuantem suam iram DEUS emittit, quam implevit in eum loco cibi ejus. Istius salis in invisibilis aëris sinu occultati, in istis meminit *Philosophus* : Versatur subjectum nostrum toti mundo ob oculos & non cognoscitur. O cælum nostrum ! O aqua nostra ! O Mercurius noster ! O sal nostrum in mari mundi versans ! O vegetabile nostrum ! O sulphur nostrum fixum & volatile ! Aqua manus non madefaciens, sine quâ nemo mortalium vivere potest, & sine quâ nihil nascitur & generatur. Et quidem rectè hoc dixit *Philosophus iste* : nam mediante isto Sale vivimus, sentimus, calore naturali & humore sustentamur ; vigescunt, crescunt & præservantur corporis humani artus seu membra, generatio mediante spermate est facta, ac denique per illum multiplicamur & præservamur. Quod totum, ut clariori stylo intelligatis vos, sciatis velim, quòd ab isto sale occulto, ratione duplici nutriamur : vel *immediate*, à fonte illius salis catholico, videlicet, à sale virgineo & minimè adhuc specificato : vel *mediate*, nimirum à sale isto prius specificato, hoc est, nutriment

veli

vel carnis, vel piscis, vel frumenti, vel alterius rei vegetabilis speciem antea induente. In priore sensu, sal istud mediante spiritu mundano seu aëre per inspirationem, in simplici & virgineo suo statu ad cerebrum & cor attrahitur atque introducitur, & in istâ spiritualis atque invisibilis nutritionis specie sustinetur scintilla vitæ, quasi pabulo suo proprio, & in naturâ minimè ab eâ differente, non aliter, quàm ignis tabescens novo ligno vel carbone reficitur. Hinc ergo est, quòd talis sal virgineus, seu immediatè à fonte catholico emanans, verum hominis specimen induit, & se ipsum, more Mercurii cælestis, convertit in internam hominis effigiem, unde non modò, à divino influxu in isto sale recondito, augeatur ipsius spiritus intellectualis; verùm etiam semen procreatur invisibile, quod in generatione geniti est internum, effigiem similem in utero effingens, qualis erat species paterna, à quâ immediatè effluxit. De admirabili istius salis naturâ, omnes rerum species induere valente, abundè locuti sunt, non modò Philosophi sapientiores, in Chymiâ verâ versati; sed etiam ipsæ Sacræ literæ, ubique sparsim, sed in diverso sensu. Et, ut primùm testimoniis Philosophorum utamur, ait *Author allegatus*: id accipere debes, quod est, sed non videtur, donec artifice placeat: est aqua roris nostri, ex quâ contrahitur sal petræ Philosophorum, quo omnes res crescunt & nutriuntur. De modo illum salē colligendi & multiplicandi hæc: In superficie terræ radii radiis junguntur & producunt flores & omnia, propterea, quando pluvia fit, accipit ex aëre illam vim vitæ, & conjungit illam cum sale nitri, quia sal nitri terræ est instar calcinati Tartari, suâ siccitate aërem ad se trahens, qui aër in eo resolvitur in aquam: talem vim attrahendi habet ille sal nitri terræ, qui etiam aër fuit. Hic Philosophus narravit modum, quo sal illud catholicum vegetabilium speciem induat, mediante quo, vegetabile illud, ut puta triticum, crescat & multiplicetur, & fiat tum postea nutrimentum generi humano aptum, videlicet, ad nutriendas partes ipsius naturales, seu membra tam interna, quàm externa hominis externi seu elementaris: At verò, quatenus in virgineâ suâ naturâ est, videlicet, priusquàm

coivit cum aliâ specie, se ipsum convertit in speciem humanam; hæc ipse: Creatus homo de terra ex aëre vivit. Est enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam rarefactam appellamus. Quibus arguit: aërem illum, per pulmones ad cor atque arterias attractum, & in quo delitescit arcanum illud sal, interno vitæ sali additum, prolongate atque præservare vitam, nisi Deus, ob peccatum hominis, malevolos & morbosos influxus, seu malevolorum spirituum spermata, seu halitus venenatos cum bonis vitæ dotibus ei inclusis permisceat aut permisceri sinat. *Et usque huc discurrit præmemoratus Fludd*, de sale volatili, quod descendit *immediatè* per inspirationem in vehiculo aërio in hominis pulmones, cor, arterias, & cerebrum, ut sit quasi sanguinis vitalis, sive arterialis substantia visibilis per appositionem facta, in quâ parum aut nihil humoris excrementitii reperiatur, quoniam in omni attractione aëris, per inspirationem, vi quâdam magneticâ sal sali addatur; & quod quidem sit humidum nimis, aut aëreum vaporosum in eo, per expirationem emittatur foras.

At verò, quatenus *mediate*, per carnes animalium, & variam vegetabilium assumptionem introducitur in corpus humanum, multâ, ait, egere depuratione, propterea, quod in istis multo humori aqueo grosso vel etiam terreo sal ille sit involutus. Nam, etsi spiritus hic mundanus res saltem est unica; tamen, dum omnibus rebus se applicat, uti jam aliquoties dictum est, ut sit vita rerum omnium, & omnium rerum naturam induat, variè inquinatur & in uno subjecto plus tenebris involvitur & clauditur, quàm in alio: & in uno sincerior activiorque est, quàm in alio, & lucidior: unde more mercurii cælestis, *dicente eodem Fluddo, in generali raritatis & densitatis mysterio*, mutabilis est, & de naturâ in naturam versatilis, ita, ut cum flatu mundi terrestri, seu septentrionali fiat terra, occidentali aqua, meridionali aër, orientali ignis: similiter, cum Solari motu per æquinoctia aër, per solstitium æstivale ignis, per hyemale terra & per spacia, inter libram & capricornum, & capricornum & arietem, aqua vel fluida vel congelata. Summatim: commune veris & æstatis, autumni & hyemis subjectum: integra aëris, ignis, aque & ter-

ræ materia: commune venti septentrionalis, occidentalis, meridionalis & orientalis mare, medium atque subiectum mercuriale: generalis meteororum omnium atque seminariorum eorundem matrix; suave vitæ & sanitatis myrothecium, mæstum mortis & morborum sepulchrum, ditissima Dei, Angelorum atque stellarum influxuum arca thesauraria, ex quâ, quoad materiale substantiam, per creationem aut generationem, omnia; & in quam iterum per corruptionem & privationem omnia; imò: si *Cosmopolita* credendum, quatenus *Terra*, est centrum mundi, quatenus *Aqua*, menstruum mundi, quatenus *Aër*, vita rerum, in quo ferebatur igneus vigor & vis primis impressa aquis sive ut ille loquitur de Elemento Aëris: In illo inclusus est Spiritus Altissimi, qui in Creatione ferebatur supra aquas, teste *Sacrâ Scripturâ*, & volavit super pennas ventorum. Hæc, nempe, est perpetua naturarum & mutationum in uno eodemque subiecto rotatio. Atque hic spiritus erat prius invisibilis, quàm aliqua res visibilis esset à Deo condensatione compacta, juxta illud Apostoli: Per fidem credimus, quòd ea, quæ sunt visibilia, fuerint prius ex invisibilibus. *Hactenus Fludd*: & ab hoc non alienus adeò videtur *I. A. Comenius*, qui existimat spiritum illum eundem esse cum eo, de quo Moyses dicit *Gen. I. 2.* & Spiritus Dei incubabat superficie i aquarum, quod probare conatur, cum ex *Scripturâ*, tum ratione, ac sensu, *Physic. 2.* Nam certè, inquit, constat: herbas & animalia, etiam sine semine, à materiâ humidâ nasci: at unde his, quæso te, vita, si non à diffusâ illâ mundi animâ? panem, vinum, aquam, imò aërem vitales esse vescentibus experimur: (imò ex alimentis spiritus nostros animales, quorum beneficio sentimus & intelligimus, restaurari comperimus; & succedere in locum exhalantium) at unde illis, obsecro, vitalis illa vis, si non à diffusâ hâc animâ? Spiritus ille inhabitat materiam, movet se, agitaturque perpetuò, per omnem materiam, ad eam conservandam. Vinum enim, aliaque, amisso spiritu suo, corrumpuntur: eo verò conservato integra manent, imò, meliora redduntur. Sic vinum, in aliquo vase solido, sub terrâ aut aqua servatum, semper generosius fit, inhabitante & agitante sese in illò spiritu,

câque ratione materiam semper subigente, magisque à cruditatibus depurante. Sed mihi maneat semper rata distinctio Naturæ naturantis à Naturâ naturatâ, ut Spiritui Sancto assignetur productio spiritus universalis, cum non otiosè latus fuerit supra aquas, sed eas fecundârit, ut terram replerent rerum feminibus ex unâ parte, & ex altera ipsâ aquæ non solum de se omnis generis promerent fructus; sed & ex terra tanquam matrice, metalla mineraliaque, itemque plantas, frutices & arbores proferrent: ipsâ denique terra aptam præberet materiam fabricando homini, qui, ut & cætera animalia, virtute benedictionis, mediante semine se multiplicaret.

Satis superque videor mihi adstruxisse, Spiritus vivifici & universalis naturam, qui profectò nihil est aliud, nisi SAL ARMONIACUS NATURÆ *Cosmopolita*, & *Isaaco Hollando* ita appellatus, à *Boëtio* verò & *Augurello* media natura, de quâ verò in præcedentibus tractatibus satis quoque actum.

Uti ergo sal ille virgineus, spiritus universi totum hoc catholicè replet, ut sic, *secundum Campanellam*, mundus totus sit sensus, vita, anima, corpus, statua Dei altissimi ad ipsius condita gloriam, in potestate, sapientiâ & amore, imò imago, templum vivum, & codex Dei, ubi inscripsit & depinxit res infiniti decoris, gestas in mente suâ: ita, quæ in triplici regno sunt, ab eo quoque vivunt, utpote qui rerum omnium feminibus statò & iusto tempore inest, in quibus tam diu torpidus latet, donec matrixi suæ debitæ commissâ vire-scant, & ita ille se è carcere liberatum apertè monstret. Quod itidem in homine videre est. Hic enim, dum prolificam suam materiam homini communicat compari, fæminæ nimirum, ope calor- is & fermentalis naturæ homogeneæ loci, spiritus illi inclusus non otiiatur, quin potius statim ideam suam explicat & partes format, ut anima congruum habeat domicilium; unde tum quoque in partibus habitare incipit & appellatur spiritus insitus; quia verò cor eundem in copiâ accepit, & continuo spirituum novorum tum ex aëre, tanquam habitaculo hujus spiritus catholico, tum ex ali-
mentis potulentisque depromptorum accessu, quod ejus diffatur

reparat, atque per arterias in omnes partes etiam illum distribuit, ut & quod in illis diffatur, reparetur; hinc spiritus ille à corde cæteris partibus ita communicatus tum appellatur influens, non aliter, ac terra omniaque sublunaria spirituum insectorum plena sunt, à fonte tamen vitæ per mercurium universalem semper actuari necesse habent, ut per operationes se manifestare possint: vel, uti Sol quidem vitæ & caloris plenus est, stellis nihilominus cæteris, & his inferioribus succurrit, ut vita horum particularis actetur continuo à vitâ universali. Et hunc spiritum, prout antea quoque dictum est, hodie appellare solent Medici calidum innatum, sive humidum radicale: non, tanquam calidum, humidum & spiritus unum idemque sint, siquidem facillimè quilibet intelligit horum diversitatem; sed, quia unum sine altero haud facillè invenitur, exemplo trium principiorum chemicorum, quæ Hermetis alumni quidem superficialiter separant, appellando spiritum Mercurium, Sulphur oleum, & terram incombustibilem sal: sed, cum in sale radicaliter adhuc cætera sint, ideo radicalis eorum separatio fieri non potest, nisi, quod per coctionem, modò sulphuris, modò salis, modò mercurii nomen induant, prout quodque præcæteris dominium habet; siquidem sub humidâ naturâ mercurii nomine nobilitantur; sub siccâ, salis; sub calidâ sulphuris; & cum hæc tria in unum ita redacta sunt, ut æqualiter decocta sint in unitatem fixam, tum elixiris nomine veniunt. Sunt itaque tria illa semper in unum, prout Sol non est sine lumine motu & calore.

Sed quò dilabor? De Resurrectione rerum agendum erat, & quopacto illa in rerum naturâ fiat? Nempe, uti omnia ex spiritu vivunt, ita sine spiritu nihil vivificari potest. De spiritus itaque illius incorruptibilis naturâ, nominibus, ortu & progressu mihi prius erat sermo instituendus, qui, etsi in morte rerum a volat & cadaver relinquit, non minùs tamen ipse corruptibilis est & annihilabilis, ac mercurius vulgi, aut aqua, cum per destillationem in subtilissimas resolvuntur atomos, vel uti ipsa anima, sive mens immortalis, quæ etsi à corpore recedit, vel illud informare desinit & ad manus Jehovæ qui eam dedit, revertitur, immortalis tamen est, & corruptionis

ptionis nescia. Intereâ verò, uti anima immortalis aliquando domicilium suum pristinum reviset, idque ad Archangeli tubam vivificabit : ita & hic spiritus minister rerum subinde sublunarium revivificator est, dum in cineribus semper restat humidum radicale, nullis ignium viribus, nullisque elementorum potentiis cedens, quod in se continet dispositionem & spiritum adhuc aliquem insitum, licet maximis vinculis clausum, volatilisabilem tamen, spem novæ resurrectionis habentem, per redeuntem spiritum insitum, post prævias alterationes & dispositiones, & melioris vitæ iussu expectantem. Quid enim obsecro est id, quod mortalium patientissimus ait, c. 14. Si vel maximè arbor præcisâ fuerit; lignum tamen habet spem, ut rursus vire scat, & rami ejus pullulent. Si senuerit in terrâ radix ejus, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit & faciet comam, quasi cùm primum plantata est. Non igitur, etsi omnis exterioris vitæ spes abiisse videtur in rebus, totalis earum destructio asserenda. Latet adhuc in cineribus ad novi Phœnicis germinationem spes, & resurgens ex favillis Phœnix non omnino se mortuum testatur: rerum combustarum residuum monstrabit, adhuc in centro rerum æthera inclusum eludere elementorum potestatem.

Ut verò clarè hoc demonstretur, notandum in primis: resurrectionem ut & mortem, aliam esse naturalem: aliam artificialem. Naturalis est, quando iusto tempore, quæ per hyemen erant mortua, in novam germinationem resurgunt; de hac loquitur Christus: Nisi granum in terram projectum putrescat, nō potest ferre fructum: Artificialis est, cùm, quæ per homines mortificata sunt, resuscitantur & restaurantur, & ad novam perfectioremq; vitam producuntur, de utrâque distinctè loquitur *Paracelsus*, dum ait: Die Resuscitation und Wiederbringung aller natürlichen Dingen ist nicht ein geringes in der Natur; sondern ein grosses und hohes Geheimniß / und in ihr Göttlich und Englisch / dann menschlich und natürlich. Darzu soll es mit grossem Unterscheid verstanden werden / und nur nicht anders aufgelegt / dann ichs meyne / und wie es die Natur selber täglich und augenscheinlich beweiset / und es die Erfahrung selbst mitbringeret. c. deroz

halben ist hier auffmerckens wol vornohsten / dieweil der Tod getheilet ist in zwey Theil / nemlich / im Sterben und Tödtten / und daß allein eins mag wieder resuscitiret und restauriret werden / das ander aber nicht. Wol wahr ist / was seines natürlichen Todes stirbt / und was die Natur tödtet / nach der Prædestination, darüber hat der Mensch kein Gewalt / dasselbig zu resuscitiren, allein Gott / oder muß auß Göttlichem Geheiß solches geschehen ic. Was aber getödtet wird / mag auch wieder lebendig gemacht werden.

Ego de distinctis distinctè loquar, monstraboque, quopacto utraque fiat resurrectione & restitutio, sive etiam resuscitatio rerum.

Omnia nempe constant sale quodam volatili & fixo. Sal fixum habet se ad sal volatile tanquam terra ad cælum, animatum ad animans, vitam possidens ad vitam dans: Sal verò volatilis est capsula vitæ, spiritus vitalis domicilium & habitaculum. Sal ille fixus habitat in terrâ & aquâ, & exinde corpora rerum, imò & corpora nostra constant. In profunditatibus & claustris salis hujus fixi habitat aër & ventus, spiritus, cælum & lux, & sic virtutes omnium elementorum; sed clausæ & invisibiliter. Sal ille fixus habet se instar Saturni, qui apud *Cosmopolitam* ait: Sulphur rerum residere sive captivum detineri in carceribus suis, & habere varios custodes, id est vasa diversa & corpora, quibus constringatur: Sal verò volatilis est salis fixi clavis, ut captiva vita fiat libera, vita mortua vivere incipiat, & ad novam vitam vita antiquata resurgat. Clavis est inquam, quæ claudit & nemo aperit: quæ aperit & nemo claudit: claudit, recedendo tempore autumnii, & abeundo in patriam unde venit, id est evolando in cælum: aperit, redeundo tempore Veris, & salia fixa, quæ incarcerata jacuerant in rerum radicibus, intrando, eaque sibi quàm arctissimè uniendo, vitamque incarceratam sive mortuam in libertatem evocando & de novo animando, ut ex centro in superficiem eant & pristina sua munia obeant, veteresque meditentur aristas. Ita ergo resurgunt omnia naturaliter, quæ antea cernebantur mortua. Grande hoc est mysterium, de quo, nisi ex Scripturâ habuissimus Christum Doctorem vix penetrare potuissimus, per obscuram illam & vulgatam Philosophiam, ad ejus cognitionem.

Esse

Esse verò in rebus omnibus sal fixum & volatile, id per pyrotechniam innotuit Viris, veræ Chemiæ alumnis, & etſi quidem etiam hodie vulgus Deſtillatorum id ſciat, adeò tamen à verâ utriusque cognitione abſunt, ut cælum à terra. Habet natura, ut & chymia prævias diſpoſitiones & putrefactiones: habet & hæc calcinationes & combuſtiones violentas; illas obſervat natura: has ars, licet diverſimodè: Sufficiat verò hoc loco demonſtrâſſe, quo pacto adhuc in cineribus rerum lateat Sol cæntalis rerum, per vitam univerſalem reparabilis, & quo pacto ſal volatilis illum incarceratum etiam per artem reſuſcitare poſſit.

Scitum eſt per Chymiam, quòd, cùm, e. gr. lignum vel alia res ſive comburitur, ſive per prævias alterationes in propriâ ſuâ aquâ putreſcit, aut etiam planta vel animal ſub pyrotechniæ leges vocatur, evolet primò, ad arbitrium tamen diſpoſitoris, phlegma, abeant dein ſpiritus, ſequiatur poſt ſal aliquis volatilis, hinc oleum, interdum hoc aura ſuavis, denique remaneant cineres, & in his per elixivationem reperiatur ſal, qui antea nullo guſtu deprehendebatur, non, quia per ignem noviter erat genitus; ſed quia ille reſolutus & in ſpecie ſpiritus inviſibilis oberrabat in mixto adhuc integro, qui ſal verò reſolutus, mixto ad corruptionem deducto, paulatim pedem retraxit ab elementis corruptibilibus & à mixto recedentibus, & per concentrationem ſui, in cineribus ſub ſalis corporalis ſpecie remanſit, ob humidum viſcoſum, quod in eo & cum eo fuit. Quòd ſi hæc duo ſalia accuratè purificantur, & unione indiſſolubili uniuntur, reviviſcet per volatilem ſalem in quo vita rerum eſt libera, ſal fixum, & fixum volatile fixabit, novumque & melius reſurget, quod antea erat, nempe lignum, planta, metallum, animal. *Cosmopolita de hac re ita loquitur, in tractatu de Sulphure*: Elementa corrupta in ſubjecto cadunt & ſeparantur, quando unum aliud ſuperat: & quia tunc fit per primam ſeparationem putrefactio, & per putrefactionem puri ab impuro ſeparatio, ſi tunc fit nova conjunctio nova virtute ignis, acquirit formam multò nobiliorem primâ. Nam in ſuo primo ſtatu corruptio fuit ex groſſo admixto, quod non niſi per putrefactionem purgatur, & melio-

melioratur; & hoc fieri non potest, nisi conjunctis viribus quatuor elementorum, quæ sunt in omni composito. Cum enim compositum cadere debet, per elementum aquæ cadit; & dum ita confusè jacent ignis, qui est potentialiter in quolibet aliorum, utpote *in terrâ, in aëre*, conveniunt simul & conjunctâ manu vincunt postea aquam, quam digerunt & coquunt, & ultimò congelant; ac tali modo natura naturæ auxiliatur. Si enim ignis centralis, qui vitâ captus erat, vincit, agit in id, quod sibi propinquius ac purius est, sicut & ipsum purissimum est, & conjungitur cum illo: ita vincit contrarium, separatque purum ab impuro, & generatur nova forma, & si adhuc adjuvatur, priore multo præstantior: interdum sagacis artificis manu fiunt res immortales, maximè in regno minerali. Quibus ita consideratis, eò usque extendit rationis suæ scrutinium *Cosmopolita*, ut affirmare non dubitârit: talem etiam fore & esse destillatorem Conditorum omnium rerum, qui etsi possit, si esset sancta ejus voluntas aut ignem centralem sive vitam in sale fixo captam extinguere, aut vas frangere, ut sic sit omnium rerum finis; propter bonitatem tamen suam, quæ semper in melius tendat, exaltaturus sit majestatem suam, ignem illum purissimum, qui aquis cælorum in firmamentum est, sublimaturus, daturusque gradum fortiorem igni centrali, ut omnes aquæ in aëra NB. eleventur, & sic terra calcinetur, & ignis, consumpto omni impuro reddat circulas in aëre aquas purificatæ terræ, atque sic nobiliorem mundum, (si aliâs, ut ille inquit, philosophari licet) effecturus. Adumbrârunt hoc antiqui Philosophi hyeroglyphico quodam à Phænice desumpto, quam avem Paullo Fabio, L. Vitellio COSS. post longum seculorum ambitum in Ægyptum venisse, materiemq; indigetarum doctissimis & Græcorum, multa super eo miraculo differendi dedisse, prodidit *annalium* l. 6. *Tacitus*. Tradiderôt verò, quòd confecto annorum numero, ubi structâ ex myrrhâ, aromaticisque aliis pyrâ, se incinerâisset, accenso ad Solis radios nido, resurgat novum ejusmodi Solis animal, ut proinde multoties hanc historiam, sive fabulam hyeroglyphicam Ecclesiæ Patres, ad resurrectionem mortuorum, non sine fructu accommodârint, & ad ejus

imita-

imitationem Philosophi in regno minerali creaverint Phœnicem & Salamandram, sive destructo corpore priori elicuerint aliud incorruptibile, dum saltem viderunt esse ignem, & ignis violentiæ superstitem, aptumque, qui intra se servaret ideæ prioris vestigium. Fortè ideò tam sanctè observârunt suos cineres antiqui: fortè hodie adhuc tam honestè sepeliuntur corpora nostra, quia in cineribus eorum adhuc latet vitæ quiescentis scintilla. Siquidem, dum Spiritus noster quotidie restauratur ex aëre, cibo & potu, Salisque naturam depuratus habet, sed sub specie resolutâ, ut proinde sal parùm percipi possit, dum & ipse aër, quo vitæ universalem spiritum haurimus, sine tamen perceptione, falsus est, in homine verò ad cineres redactò, quod per aërem non diffiatum est, ad unitatem se recepit antea dispersum sal, ut jam faciliè elixivari possit; quis non videt, quàm factu facile sit, præpotentis Jehovæ verbo resuscitari mortuos, dum è nihilo fecit omnia? Tradunt cæteroquin *Hebræorum scriptores, teste Bauhinolib. 1. Anatom.* in humano corpore, post decimam octavam vertebra, os quoddam esse, quod neque aquâ, neque igne, neque alio elemento corrumpi, nec ullâ vi externâ frangi aut conteri possit: quod os Deus in extremo iudicio rore cælesti irrigaturus sit, & tunc reliqua membra ipsi rursus aggregatum iri & in corpus coalitura, quod spiritu Dei afflatum, vivum resurrecturum sit. Os hoc vocant *Lus*, (non *Luz*) quod situm dicunt, in spinâ dorsi, post decimam octavam vertebra, ad os scœmoris. Hujus fabulæ pater est *R. Vschaiâ*, qui anno Christi 210. vixit, circa quod tempus conscripsit librum, qui *Bereſchit Rabba*, id est *Glossa magna in Pentateuchum* vocatur, unde sequentes Rabbini hoc figmentum hauserunt. Hoc, inquiunt, non comburi neque corrumpi in perpetuum, quia radix hujus ossis sit ex substantiâ cælesti, & humectari rore, quo Deus sit resuscitaturus mortuos, tanquam fermento, quod est in massa farinæ. Volunt etiam, hoc os cæteris diutius remanere, proptereâ, quòd non percipiat gustum alimentorum hominis, sicut reliqua ossa, & hinc durabilius esse reliquis, & esse fundamentum corporis, utpote quod ex eo constructum sit. Apud eosdem legitur: *Adrianum Cæsarem* interrogasse *R. Iehosnam,*

filium Chanina: Unde Deus hominem in futuro seculo erectur⁹ sit? Et hunc respondisse: ex osse Lus spinæ dorsi. Tum, cum *Adrianus*, unde id sciret & quomodo probare vellet, quæsiuisset: *Rabbi Iehoschuan* os illud in conspectum ejus afferri curasse, sed aquæ impositum, non fuisse emollitum: igni, nec fuisse adustum: molæ, nec fuisse attritum: incudi, & percussum malleo ruptam fuisse incudem, os autem nullum defectum sensisse. *Münsterus* inquit: Rabbinos in collo esse dixisse. At *Vesalius* ossiculum hoc ab *Arabibus* *Albadaran* vocari, & ad primum pollicis pedis articulum spectare, quod insigniter durum sit. *Hieronymus Magius* refert de mundi exustione & diē Judicii l. 5. c. 1. p. 170. Thalmudistas aliosque Hebræos commentos esse hoc juxta Calvarię basin, sive in ipsa basi, aut nucha vocata: alios, primam è duodecim vertebribus, à quâ thorax initium habeat, quæ, cum caput collumque inclinamus, maximè emineat atque extuberet. *Hactenus Bauslinus*.

Ast, cum hæc fatis fabulosa sint, prout idem *Bauslinus* celeberrimus olim Basileensis Academiæ Anatomicus fatetur; verissimilius est, imò verissimum: esse in corpore humano Sal, nullâ arte nullove ingenio destrudibile, quod, ob conjunctam in eo humiditatem cum spiritu sicco, appellamus aquam siccam & Sal centrale, sive humidum radicale, propterea, quod subiecto conveniunt, & igne non dissolvuntur. Si quis enim Sal hoc fortiori igne urgeat, colliquatur quidem id cum arenâ in vitrum; at, hujus vitri extensio & ejusdem partium cohæsiō indicium est, illud suâ adhuc humiditate gaudere, hancq; à sale nullatenus esse separabilem. Neq; tamen ejus colliquatio in aëre, aut resolutio in aquam ab aquâ quicquam præjudicat ipsius perseverantię & integritati, cum si vel centies colliquescat sal, aut fatiscat in aquam, aut resolvatur in aromos, Sal tamen mediis in undis sit & maneat Sal: imò, semper puri⁹ evadat, post evaporationem aquæ, & facile soliditatem suam recipiat, ad modum Mercurii, qui licet in mille abeat guttas & in invisibiles atomos resolutus dispareat, in mercurium tamen promptè redit.

Dum ergò in Sale tanta est soliditas & perseverantia, haud sine

causâ

causâ suspicati sunt Philosophi : esse in Sale æternum quidpiam, neque rerum ideas post mortem omninò deleri, quin potius in Sale in cineribus adhuc residuo esse & manere subiectum, ad novam vivificationem idoneum. Est enim Sal, dicente *Encheiridio Physicæ restitute*, Naturæ basis, & radicale generationis principium, licet illa virtus solitaria & inefficax in cineribus lateat, donec à terrâ communi principiorum Naturæ matrice suscepta, occultam generationi & multiplicationi consentaneam facultatem explicet; uti etiam in rerum feminib⁹ moris est. Et etsi quidem verum est, cadaver hominis aut equi, defectu seminis, non hominem aut equum, sed fætidus vermes & insecta quædam generandi capax esse, prout quidem id videre licet; non tamen omnis in cineribus idea prioris mixti ablata videtur per corruptionem. Memorabile est, quod *Robertus de Fluctibus* refert, in *supernaturali morborum curatione*: Salem humanum ex calcinato capite humano extractum depuratumque & in scutellam aquæ positum, sed aliâ paropside rectam postero mane repræsentasse effigies hominum cruci affixorum, certo indicio: ideas rerum in salibus conservari. Cui addi potest historia admirabilis, quam recenset in *mysticâ sanguinis anatomia*, c. 6. p. 233. Imò existimo ego, haud bene distinxisse *Paracelsum* inter ea, quæ fatiscunt suâ sponte & desinunt, sive senio, sive spiritu abeunte ad mortem naturalem, & quæ occiduntur, sive arte mortificantur, & illa resurrectionis aut resuscitationis artificialis esse incapacia: hæc verò idonea, ut ad vitam deduci iterum possint. Siquidem, quantumvis corpus naturali mortuum defectu de se producat vermes, & insecta variegeneris, degenerantibus sic partibus elementaribus, volatilibus, impuris in aliam naturam: hæc tamen in ipsis sandapilis tandem quoque patiuntur corruptionem, remanentibus ultimò cineribus, fixi naturam & pristinam ideam retinentibus. Quod vel hoc exemplum monstrare potest, & cujus simile etiam ipse *Paracelsus* allegat: Fuit nempe Medicus quidam, qui, paraturus medicamentum contra pestem, accepit serpentem, eumque evisceratum, capite & caudâ abjectis, & vino lorum, lenèque iterum exsiccatum, & in minutas partes concisum indidit

magnæ cucurbitæ, eamque clausam disposuit, ut materia sive serpentina caro putresceret. Postquàm itaque negotium putrefactionis succedere conspexit, deprehendit postea, ad summam vasis attolli atomos, & olcosas quasdam partes hinc inde parietibus vitri adhærere, quæ progressu temporis in vermiculos abierunt. Putrefactione verò continuatâ, & cùm omnis massa in vermiculos abiisset, & jam hi de vitâ conservandâ solliciti, alii alios aggrederentur; factum est, ut, debilioribus in escam fortioribus concedentibus, tandem grandis & mole primum longè superantem serpens unus, sed totus perspicuus, & instar crysalli pellucidus ex illis parvulis evaderet. Quo viso, cùm stupore multi hoc cernerent, & defectu sufficientis aëris, anxio motu, tam grande animal hinc inde cum terrore volutari, finem experimenti faciendum censuere, & vas illud recipiens, in quo vitæ suæ initia acceperat ex putrefactis vermibus serpens, sub terrâ defodiendum curarunt. *Paracelsus, lib. 6. de resurrectione rerum naturalium*, sic loquitur de hac re: *Also sehet ihr auch an einer Schlangen/so dieselbe zu Stücken gehauen/zerschnitten und gar getödtet wird / und solche Stücke der getödteten Schlangen in eine Cucurbitz gethan und in ventre equino putreficiret, so wirds in dem Glas alles lebendig zu Würmlein/gleich dem Laich; sonun alsdann dieselbige Wärme recht/wie sichs gebührt / in der putrefaction erzogen/ gemest und ernehrt werden/ so wachsen und werden auf einer Schlangen viel hundert Schlangen / da ein jede allein als groß ist/ als die erste gewesen ist / welches allein die Putrefaction vermag. Ut ut ergo etiam ex homine ad mortem naturalem deducto vermes & muscæ varii coloris & alia insecta generantur, uti quotidie post aliquot dierum intervalla, tempore præprimis æstivali cuivis videre licet, tandem tamen insecta illa iterum emoriuntur, & in materiam splendentem instar argenti digeruntur, donec, omni volatili substantiâ evanescente, in auras, residuum in cineribus sal fixum, expectet sui resurrectionem in corpus gloriosum, ab eo, qui hujus privilegium sibi soli reservavit. Unde, vel ipso *Paracelso* dicente, frustra superiorem processum *Hermes & Virgilius* secum institui voluerunt; neque enim cognoverunt, hunc in extremâ mundi die institutum*

tutum iri voce FILII DEI, secundum illud SERVATORIS nostri: *Ioh. 5. v. 28. 29.* Veniet hora, in quâ omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem FILII DEI, & prodibunt, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem condemnationis.

Interea id, quod in cineribus & quiete remanet, est Sal fixus: id, quod rebus naturalibus vitam dat, Sal volatilis, qui si & ipse depuratus fixabitur, nihil erit corruptibile amplius. Si enim per artem volatilitas, dicente saepe memorato Fluddo, posset tolli & ingenio aliquo divino fixari, tum quidem à creaturâ non evoleret; sed in eâ cum fixo permaneret in æternum. Censet verò idem, omnes pios Philosophos & Sapientes, omnes Patriarchas, omnes Prophetas & Apostolos, Christo duce, tam avidè hoc ipsum venatos fuisse, & idè etiam Promethea ignem cælestem surripuisse, an ipsum tractare legitimè & secum fixè & firmiter retinere posset. Et talem salis fixationem desiderare veros Chymicos, quod spiritus aëris congelatus, id est, fixatus, sit melior quàm univèrsa terra, secundum *Cosmopolitam*. Et mediante hoc dixit ille, *Eliam, Eliseum, Christum atq; Apostolos* curâsse morbos deploratos; & assistente eo, atq; centraliter in eo operante incorrupto spiritu, expectandam esse à mortuis resurrectionem, vitamq; perpetuam. Imò Christum de ejusmodi Salis fixi & ad Sabbathi coruscantis statum reducti conditione loquentem *Marc. 9. 49.* intelligendum. Omnis homo igne salietur & omnis victima fale salietur. Bonum est sal, quod si sal insulsum fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos: & Bonum est sal, si autem sal quoque evanuerit, in quo condietur? neque in terram, neque in sterquilinum utile est, sed forâs mittetur. Evidens ergò, esse inter salelem fixum & volatilem differentiam. Et hominem nihil aliud esse quàm sal, & à sale nutriri, at si sal illud ingenio miro & sapiente non fixetur, sed evanescat, inutile esse residuum. Et hinc pro ejus fixatione, de corpore Christi, de pane Angelorum, de Mannâ abscondito, de pane à cælo descendente tot verba ab illis in Scripturis Sacris facta, videatur nominatus *Autor lib. I. Onuromantiac. 5.*

Ubi tamen notandum: non alligatum quidē esse Deum ad causas naturales, dum solo Verbo Domini firmati sunt cæli, & omnis exercitus eorum, spiritu oris ejus. At, cū Dei omnia plena sint, ipseque sit omnia in omnibus, hinc imperscrutabili modo & nobis planē incognito vitam, quæ in ipso Verbo abundanter habitat, quia est lux & vita hominum, reddere potest de mortuis, vitam ligatam solvendo & excitando per vitam universalem mirā adaptatione, per jussu omnipotentissimum, quo Natura agit id, quod agere jussa est. Verbum enim, quod Deus loquutus est, non evanuit, aut nudus fuit sonus; sed factum est vita omnium creaturarum, ita, ut à rebus creatis non recefferit; sed cum ipsis manserit; Est enim vis rerum omnium conservatrix, de quā in *Epist. ad Hebræos. i.* quod moderetur omnia verbo potentiae suae. Prout enim umbra ab arbore pendet; sic vita nostra à Deo. Quod si itaque Deus à creaturis recedit, pereunt & in pulverem revertuntur, in quē nihil proprium abeunt, quale fuerunt, cū per verbum Dei aliquid factæ sunt: & uti se habent nuclei ad prototomos, & dolium sine suis ambiens circulis, quibus continetur, dissolvitur: sic vas creaturarum se habet in respectu ad verbum Dei. Plenus est orbis terrarum Deo. Deus qui supra vos omnes, per vos omnes & intra vos omnes, ille nostra vita, & vigor vitæ nostræ. Ego vita tua & longitudo dierum tuorum, *Deut. 30.* Sicut ex verbo Dei vera vis vitalis deprehenditur, si id tempore crucis ad animum admittitur; sic in omnibus creaturis quoque est vitale punctum, & illud est verbum creationis, quo sublato, mors adest rerum: est quoque benedictio & multiplicatio creaturarum; per quod Deus in annos singulos faciem terræ renovat reproducendo & ad vitam revocando animalia & fructus, ut hoc modo per renovationem Deus annuatim quasi novum mundum creare videri queat. Cunctis diebus terræ sementis & messis, frigus & æstus, æstas & hyems: nox & dies non requiescent. *Gen. 8. v. ult.* & ita satis Theosophicè de illo verbo Dei in Creaturis, quod vita est in centro earum, disseruit *Dn. Iohan Arnd p.m. in explicatione Psalmi 104. concione sexta.*

Lullius proinde Sal illud volatile in creaturis invisibiliter ober-

rans & animæ pro instrumento actionum inferviens appellavit Verbum Dei coagulatum, quod & ipse & alii Philosophi tam anxie quæsierint & adhuc quærant ad Universalis Medicinæ perfectionem habendam: appellârunt & alii instrumentum Dei, ignem naturæ, quintam essentiam, aquam vitæ non vitis, *docente Dn. de Nyssement*. Est ergo vita rerum, quâ omnia penetrantur, animantur & vivunt, tempore Veris de cælo descendens, & è contra mors, tempore autumnii revertens ad cælum, & , quid memoro? est **MERCURIUS PHILOSOPHORUM**, ventus vitalis, spiritus, aura & flatus altissimi, quo nos afflat *Es. 57*. Etenim, uti nihil præjudicat Deo, ferri ipsum super pennas ventorum: inclinare ipsum cælos, ut descendat gloria ejus: caliginem esse sub pedibus ipsius, & habitare ipsum in nebulâ, & audiri vocem ejus in nubi- bus: imò, ipsum tonitru appellari vocem Jehovæ: ita nihil demit divinæ ejus potentiæ, si, ultrà, quàm nos comprehendere possu- mus, ille quoque vitam rerum universalem particulari & ligatæ sive extinctæ iterum communicat, ut in libertatem prodeat denuò, & sic vivant, quæ mortua videbantur, secundum illud *Psalmi 104*. Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam, omnia imple- buntur bonitate. Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suum revertentur. Emitteres Spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Sic flatu à Septentrione utitur, ad gelu introducendum, sive gla- ciem, nivem, pruinas: meridionali, ad tempestates concitandas & morbos introducendos *Hab. 3*. Omnia enim stant ad ejus arbitrium: ipsius sunt omnia. Sic, ad siccandum unâ nocte mare rubrum, usus est vento vehementi & urente *c. 14. Exod.* quibus omnibus cernere licet, quàm facile Deus causas naturales elevare possit, si ipsi visum sit, ad producendum effectum miraculosum.

Ignoscant verò hîc mihi *Viri cordati & Theosophi*, si fortè quicquam scripsi, quod non omnes capiunt. Plenus est orbis terrarum gloria Domini, & vestigia ejus in abyssu aquarum. Et ut dicamus multa, haud quaquam tamen assequemur, & ut summatim dicam, is est **UNIVERSUM IPSUM**. Quod *Lutherus* pulchrè vertit:

Wenn

Wenn wir gleich viel sagen/ so können wirs doch nicht erreichen. Rurh.
EX JEJESU. legatur in hanc rem *Ecclesiastici* cap. 42. à v.
 16. ad finem capituli 43.

Hactenus itaque Sal volatilis est id, quod in se continet spiritum vivificum, qui vivificationis verum organon est & medium, qui & in aëre copiosè reperitur, mari illo catholico, rebusq; creatis omnibus. Totus enim aër, uti docuimus, falsus est; unde & habitat ille spiritus in aurâ falsâ, uti spiritus vitæ nostræ in sanguine arterioso. Breviter: sine Sale & Sole omnia sunt mortua.

Demonstratum est nuper à *Dn. Boyle Anglo* per exantlationes varias aëris, quantum animalibus nonnullis aëris necessum sit, ad id, ut vivere possint: quàm, subtracto aëre sive spiritu vitæ, agonizare, eo verò restituto per antlias varias reviviscere visa sint. Quod, si non mirum alicui forsan videbitur, propterea, quod in bestiis, muribus utpote & volatilibus experimentum factum est; ille *Cornelii Drebbelii* factum miretur, quò de *Illustriissimus Dn. Kenelmus Digbeus, Comes Anglicus* recitavit, in suâ de *vegetatione plantarum* Oratione, quòd aliquando *Iacobum Angliæ Regem*, sub *Thamesis* undis in navi undique cooperta convivio exceperit, aëremque deficientem singulari quâdam essentiâ restituerit. De quâ historiâ ita præfatus *Dn. Boyle* in experimentis aëris philosophatur: Uti ventriculus alimenta concoquit, partemque in usum corporis convertit, aliamq; rejicit: ita pulmo partem aëris consumit, aliamq; proscribit. Hæc ex *Paracelsi* sententiâ locutus, ita pergit: Natâ autem hâc occasione, ex reiteratâ *Paracelsi* opinione, non erit forsan intempestivum, si, antequàm progrediar, notum tibi faciam commentum quoddam Viri, propter sumam in mechanicis & Chymicis peritiâ meritò insignissimi, *Cornelii Drebbelii*, quem, alia inter, quæ præstitit miranda, asserunt non pauci, iique Viri satis fide digni, naviculam, pro nupero Rege nostro doctissimo, *Iacobo*, submarinæ navigationi utilem excogitâsse, cujus experimentum in *Thamesi*, stupendo cum successu, factum erat. Navigium duodecim remiges, præter transfretandos tulit. Ex quibus unus ad hunc usq; diem superstes rem magni nominis Mathematico tradidit, à quo ipse accepi.

Quod

Quod idcirco narraui, quoniam, cum nec curiositas mihi, nec oportunitas defuerit, particularius expiscandi, inter affines *Drebbelii*, potissimum ex ingenioso Medico, qui illius filiam uxorem duxerat, causas, ex quibus possibile esse duceret, efficere, ut homines, in afflueti admodum, tam diu esse sub aquâ insuffocati, & (ut transfretatus Vir modò memoratus assererat) nedum lasi perdurarent; hoc relatum mihi est responsi: putasse *Drebbelium*, non totum aëris corpus, at certam illius *quintam essentiam* (ut loquuntur *Chymici*) seu spirituosam illius partem efficere, ut respirationi inferuiat, quâ consumptâ, crassius, quod reliquum est, corpus, siue cadaver (sit verbo venia) aëris vitalem flammam in corde residentem fovere non valeat. Ita, (in quantum colligere potui) præter mechanicum navigii inventum, chymicum habuit liquorem, quem præcipuum inter submarinæ navigationis arcana duxit. Quotiescunque enim puriorem aëris partem consumptam, vel nimium respiratione degravatam, & eorum effluviis, qui navigârunt, saturatam animadvertit, recluso vase, illo liquore completo, de repente turbato aëri talem vitalium partium proportionem restituit, qualis efficere potuit, ut respirationi aliquamdiu subserviret, an dissipando, vel præcipitando crassas exhalationes, aliove intelligibili modo, jam non vacat in examen proferre. Sufficiat mihi, si addam, occasionem mihi obvenisse, præcipuis illius amicis inferuendi, & cum hoc maximè conarer, ut cujusmodi stupendus ille liquor fuerit, expiscarer; fidenter affirmâsse: *Drebbelium* hoc nemini voluisse uspiam manifestare. *Hactenus Dr. Boyle in experimentis aëris p. 248. & seqq.* Mihi dubium non est, fuisse spiritum aëris concentratum, rerum omnium vitam, aquam in mari mundi versantem, cælum Philosophorum, cujus pater est Sol, mater Luna: rem, per quam in triplici regno, animali, vegetabili & minerali fiunt adaptationes mirabiles, cujusq; virtus integra est, si versa fuerit in terram, & (quod in præcedentibus sæpius iteratum) cujus beneficio & secretâ unione cum humido radicali & fixo, quod adhuc in cineribus latet, rerum procuratur resuscitatio quædam.

Philosophi proinde, in lapidis sui confectione, per volatile

fixum refuscitârunt: per vitam activam passivam acuerunt: per liquidam siccam humectârunt, & per vitam vivam mortuam vivificârunt, & tandem obtinuerunt rerum vitam concentratam, elixir & medicinam ad homines & metalla.

Est verò **RESUSCITATIO, RESURRECTIOQUE RERUM** *alia VERA*: cùm solutâ per mortem materiæ cum formâ unionem naturali, accessu cælestis alicujus radii, cujusmodi illarum colligamentum nodus & copula fuerat & jam avolârat novæ fitæarum conjunctio: eaque vel corpore priori adhuc superstitæ: vel in cineres planè redactæ: **ALIA UMBRATILIS, SIVE REPRESENTATIVA**: cùm species & figura rei incineratæ & destructæ nihilominus refuscitari & oculis denuò objici potest. *Illam*, propter mentem immortalem, *quantum hominem concernit*, Dei infinitæ potentiæ, Christi verbo & voci Filii Dei, Prophetarumq; & Apostolorum virtutibus, fideique miraculosæ relinquitur: *Hanc* verò naturæ possibilem, adjuvante arte, existimare plurimi cæperunt. *Illam*, etsi rori viridantis campi comparat *Esaias*, ac proin, non sine applicatione activæ ad passivam vitam, sive radii illius cælestis fieri opinari licet; quis tamẽ modum adaptationis cognoscet? quis mentis illius immortalis dispositionem, statum, naturam, conditionem & rationes alias, dum in manu JEHOVÆ quiescit, inveniet? *Hanc* verò, ut & illam rerum, quarum formæ à materiâ in esse fieri & operari dependent, naturæ & artis legib; magis subiectam, plurimi fatentur, tum in animantib; quibusdâ, tum plantis.

De verâ cæteroquin refert *Hist. & obs. medico-physicarum Cent. 3. obs. 58. Borellus, de Insufflatione*, rem partim notam, partim hætenus inauditam, dum ita scribit: Quemadmodum legimus, Deum in corpus *Adami* animam insufflâsse: sic etiam animalibus *insufflationem* vitalem concessit. Ideoque in Indiâ est quædam Medicorum secta, quæ morbos omnes solâ curat insufflatione. Sicque solent apud nos gallinæ admoveri ano ægrotantium, ibique detineri, donec suffocentur, & quasi in agri corp; expiraverint; unde asseritur: ægros conclamatos sapissimè revocari sic ad pristinum habitum: (hætenus res nota.) Sed magis miranda est *historia famuli cujusdam*, qui,

qui, cùm è rure rediret, & Dominum suum mortuum invenisset, jamque sepulturae condendum, voluit illum diutissimè exosculari: dumque supra illum flens & halitus fundens in os ejus esset, paullatim illum ad vitam tanquam Prophetam revocavit. Sic enim Prophetæ olim in mortuos resupinos ipsi proni inspirantes recumbebant. Quæ historia, si vera est, neque enim *Clarissimo Dn. Borello* fidem hîc derogare volo; censendum omninò, insufflatione tum propriæ auræ vitalis, tum auræ universalis in condo aëris contentæ vitam silentem revocatam fuisse heri à servo; nisi fortè mihi liceat de veritate hujus historiæ ita sentire: Non omninò in Viro illo vitæ ellychnium extinctum fuisse; sed aptitudinem adhuc habuisse illud ad vitalem flammam recipiendam, non aliter, ac candelâ extinctâ, sed quoad ellychnium, sive flamina adhuc fumans in flammam afflatu resuscitari potest: vel uti fumus ejus contingens candelam adhuc flammantem, flammam magneticâ quadâ affinitate trahit, ut & ipse iterum ardeat & accendatur. Si enim *Franciscus Vallesius* puerum *Sunamitidis* gravissimâ syncope correptum autumavit, & non reverà, sed apparenter mortuum, quod tamen cum relatione textus Biblici non concordat: cur non illæ, quas pro syncope *Vallesius* adfert rationes, in exemplo hoc à *Borello* consignato militare possent? Syncope nempe correpti, eodem arguente *Vallesio* in *Philosophiâ sacrâ*, naturali caloris extinctione periclitantur mori, solentq; fotu & calefactione revocari. Nulla verò calefactio ad eam rem utilior atque accommodatior, quàm alterius hominis, cui calor adhuc viget, ad motio, & calidi anhelitus insufflatio. Is enim calor congener est & vitalis: scimusque nonnullos, qui viderentur omnibus, qui aderant, extincti, hâc ratione esse revocatos. Hactenus *Vallesius*. Et fortè intuitu hujus non abs re Proceres Israël is selegerunt *Abisag*, juvenculam *Sunamitidem* formosam, pro Davide, jam senio frigefacto, ut pulcherrima Virgo suo calore & ambitu Davidis calorem foveret, aut oris sui suavitate deficientem jam regis spiritum refocillaret.

Porro, non insolitum est, multos haberi sæpe pro mortuis, qui tamen mortui reverà non sunt, quod multoties in apoplecti-

cis & hyſtericis obſervatum legimus: unde cautum, ne quĩsquam Apoplecticus, vel ſæmina hyſterica ante 48. horam poſt mortem exactam tumultetur.

Inter cætera vetò exempla unum mihi videtur memorabile, quod recenſet *Robertus de Fluctibus, in lib. de prognostico ſupercæleſti, portionis I. part. I. c. 5.* Nobilis ſeu generoſus, *inquit ille*, quidam Anglus, vir ſatis literatus, *dictus Lytherland*, in ſomnio ſe admonitum eſſe dixit, quòd inanimatus & quaſi per 48. horas fere mortuus, idque longè antè prædicto permanſur⁹ eſſet: imò de illâ re tantâ, mediante ſomnio illo, confidentiâ erat ductus, ut fratrem ſibi chariſſimum ſtriçtè & cum vehementiâ premeret, ut ipſius curæ diligentiam circa tale tempus præberet, cumque ſuper omnia præcavere juſſit, ne, (ſi mortuus videretur, & quaſi inanimatus) ante horam 48. à lecto removeretur. Accidit, viventibus dictis fratribus ſimul ſub uno eodemque lecto, ut ſomniatoris illius frater, oblito fratris ſui mandato, & fortasſe ſomnio illi nullam fidem adhibens, exiret, & in venatione animalium per biduum ferè cum aliis nobilibus exercitaretur: tum ſubitò admonitionis & mandati fratris recordatus feſtinat domum, ibique invenit omnes in luçtu, fratremq; ſuum pro mortuo à vicinis, & domus mulierculis reputatum, è lecto pro more nationis extractum, & ſuper aſſeres cubiculi frigidos, ad refrigerandum repoſitum: quo intellecto, lugebat & dolebat vehementer, ſe adeò mandati & admonitionis fraternæ oblitum fuiſſe: itaque ſtatim fratrem lectulo priùs calefacto repoſitum, linteis calidis ſæpius fovebat, uſque tandem circa horam 48. ab exanimatione ſuâ paulatim ac ſenſim ſe movere incepit, ac tandem ad ſalutem priſtinam eſt reverſus. Addit: Regem Jacobum maximâ delectatione talem ſæpius allocutum fuiſſe, & ab ipſo accepiffè revelationem viſionis cujuſdam mirabilis, quàm in evanitionis, ſive ſyncopeſ illius tam divinæ ſpacio oculis mentis vidiffet: videatur quoque *Borell. cent. 3. obſ. 44.* ubi memorat, famulam ex hyſtericâ paſſione pro mortuâ habitam incautè fuiſſe ſepultam: ideoque huiusmodi agros, qui ſive hyſtericâ paſſionè, ſive apoplexiâ intereant, non eſſe ſepeliendos prius, quàm corruptio incipiat.

In scenam verò etiam prodeat *Lokhmann*, *Medicus quidam Casovinensis, patriâ Arabs*, de quo refert *l. 4. itinerarii sui Persici, Dr. Adamus Olearius*, quòd, cùm senex & lecto affixus vitæ finem præforibus esse sensisset, filio suo tria vitrea vasa pretiosi cujusdam liquoris probè obturata tradiderit, & de viribus illius sic filium informârit: pollere nempe eum, si in demortui hominis, modò nondum putrefacti, corpus infundatur, ad ejus vitam revocandam: Esse quidem peccatum, si homo ea, quæ solius Dei sint, æmulari velit, nempe mortuos resuscitare; sed ob necessitatis casum, & ut probam faceret naturæ virium, se istum filio commendare voluisse. Filium itaque, ob peccati metum, in patre experimentum facere noluisse, vel quòd procul dubio quietem & pacem æternam patris vitæ prætulêrit. At cùm ipse aliquando filius fatali morbo correptus fuisset, præcepisse & commendâsse eum hanc rem servo suo, & ut in balneis calidis ipsum irrorare præmemorato liquore vellet. Demortuò itaque *Lokhmanni filio*, ministrum præceptorum sui heri memorem protulisse exanimatum ejus corpus in *Hammam Charabè*, id est, hypogæum balneationibus dicatum, & post duorum affusionem vitrorum illud motum recipere, & paulò post semimortuum elevando se clamare cæpisse: *Bris Bris!* quod est, funde, funde! Sed inopinato illo clamore territo ministro elapsus è manu & confractum cum liquoris deperditione fuisse vitrum, & propterea mortis necessitatem denuò subire coactum *Lokhmannum*. Credat hæc qui volet. Multa equidem sunt in Naturâ arcanâ, hominem à putredine & corruptione conservantia, etiam post mortem; at de iis, quæ vitam homini planè extincto redde-
dere queant, nihil hætenus cuiquam mortalium compertum est. Dei hoc opus est, & eorum, qui fide miraculosâ à Deo præditi etiam montes transferre possunt. De umbratili v. hominum, deinceps.

Aliter seres habet in animantibus quibusdam, quæ vel viva legibus pyrotechniæ subjiciuntur, vel præviâ putrefactione in vitam novam post illatam mortem, sive à naturâ, sive ab arte revocantur, nec non cùm differitur: an, dum in cineribus immortale quid remanet, quod elementorum potentiæ non cedit, sed cum conser-

vatione prioris ideæ superstes manet, exinde evidentissimum resurrectionis mysterium confirmari & velut oculis subjici possit? Quod sanè, uti verissimum, ita primarius hujus dissertationis scopus est. Id verò per tria regna demonstrandum existimo: *Æsculapius*, apud *Diodorum Siculum*, qui natura, ingenioque præclarus, Medicinæ operâ impensâ, plurima hominum valetudini utilia invenit, ad eò artis illius peritiâ excelluisse traditur, ut quàm plurimos, desperantes sanitatem, liberârit à morbo, propterea quæ creditus sit, nonnullis defunctis vitam restituisse. Rectè hîc *Diodorus* loquitur, dum scribit, quòd creditus sit nonnullis defunctis vitam restituisse. Qui enim apoplecticos, hystericas, aquis suffocatos, syncope correptos per convenientia restituit pharmaca, ille profecto à vulgo interdum creditur revocâsse mortuos: nam quæ & mihi, quod sine jactantia dixerim, veneratus humilimè Dei præpotentis in homines misericordiam & clementiam, aliquoties accidit, ut stramini jam commissas & velut pro mortuis habitas hystericas, aut ex largissima hæmorrhagia uteri jam velut extinctas medicinâ reduxerim & fumans quasi eorum ellychnium in flammam revocarem. Refert quæ *Helmontius* in demente ideâ, quo pacto, immersione in aquam sive salis, sive dulcem, restituantur amentes, rabiosi & furiosi: imò, quòd aquâ suffocati & pro mortuis habiti, si vel maximè ad dimidiam horam in aquis moram traxerint, supino decubitu, capite & humeris pendulis revocari in vitam possint (*Borello* ad motis cordi panis asini micis, aqua vitæ calida imbutis) quantaque sit in odoribus potestas ad suffocatos à carbonibus restituendos. Quibus sanè exemplis visis, plebecula, inter verè extinctos & apparenter tales distinguere nescia, credere posset, resuscitari non rarò mortuos à Medicis & sic procul dubio quoque *Æsculapius* creditus fuit mortuos resuscitâsse.

Sed missis, quæ ad hominem spectant, utpote, qui non, uti idem *Diodorus Siculus* fabulatur, ex limo Ægyptiaco per putrefactionem natus est, aut instar insectorum, prout alii in nonnullis Indiæ locis homines sylvestres oriri ex lacubus fabulantur: sed ex spiramine omnipotentis Dei in animam viventem factus est; ad animalia accedamus alia, & minoris quidem conditionis.

Etsi verò de Serpente suprà nonnulla adduxi; non tamen verbor reassumere ejus palingenesin, quam *Kircherus* docuit, edoctus viso serpentis corpore mortuo, variisque vermiculis asperso, parvis, mediis, majoribus, qui ex putrefactâ serpentis carne nati in grandiores abiêre denuò serpentes. Accipiantur itaque serpentes cujuscunque generis, arefacti in frustra secentur, & terræ fracidæ committantur, sive uliginosæ humidæ, & fiet, ut terra per cribri-forme vasculum aquâ sæpius aspersa, sub dio, & Solis intuitu, tempore veris vermiculos edat, qui aquâ cum lacte temperatâ in angues redeant, & proprio dein seminio se propagent. Ita ex præfato *Kirchero* refert *Erasmus Francisci parte primâ Orientalis & Occidentalis Indiæ, nec non Sirensis Viridarii* p. 765. Sed serpentes linquamus, dum ob antiqui serpentis deceptionē suave nihil aut proficuum ad hominem ex memoria serpentis pervenire potest, nisi forte theriaca, aut contravenena quædam remedia. Neque nobis sermo esto de ranis, bufonibus & aliis multis, quæ è cadaveribus propriis repululant. Nam & muscas per hyemem mortuas solo calore hypocaufti iterum reviviscere aliquando aliquot millionibus deprehendi, in *Hohensohn*, cum *Pharmacopæo Gissenfi, Dn. Johanne Kôppelio*, amico meo, ut existimare potuissimus, cum mediâ hyeme nobis focus accenderetur in hypocauſto longo antè tempore non calefacto, Satanam, quem Scriptura Beelzebub nominat, sive muscarum Deastrum sibi sedem ibi fixisse: tantis enim susurris & velut buccinis & tantarisationibus implebant musæum, inopinato calore excitati, ut nisi mihi ejus rei ratio cognita fuisset, jam præmemoratus *Pharmacopæus*, compater meus territus fugâ sibi consulisset. Sic hæ aquâ suffocata aspersione calidiorum cinerum restituuntur.

Melioribus itaque exemplis & magis proficuis res nostra confirmanda.

Ab amicis, inquit, *Borellus Cent. 4. observ. & historiarum rariorum Medico physicarum*, expertis duobus accepi, se caneros fluviatiles reverberio calcinatos restituisse. Si enim eorum cinis in loco humido, vel vase terreo sinatur, cum aqua modica, hinc intra 20. dies innumeræ

numeræ atomi animatæ visuntur, quæ si sanguine bovino irrorentur, in caneros paulatim commutantur: additque in appendice, *D. de Chambulans & D. Grandor* hanc canerorum resurrectionem fecisse. Sed ne quis de processu sollicitus esse queat, aperiam eum hoc in loco, quo pacto eum à duobus accepi amicis. Recipe itaque caneros optimè lotos, eosque coque ad duas fortè horas, in aqua fluviali, decoctionis aquam asserva: caneros verò immitte cucurbitæ, & destillando abinde evoca omnem liquorem, huncque itidem probè asserva seorsim: dein calcina caneros in furno reverberii, & à cinere extrahe Sal illorum, aquâ primæ decoctionis, filtrando & evaporando eam. Remanenti Sali affunde aquam destillatione evocatam, & repone hæc in loco humido, ut putrefactio orietur, & intra paucos dies vermiculos & parva notabis animalcula, quæ moveri quoque conspicias. Hæc itaque sanguine taurino fovenda & aspergenda, donec majuscula reddantur, instar avellanæ nucis, vel globuli, quo facto, in aquam fluviatilem immittantur temperatam sanguine bovino, renovando singulis tribus diebus aquam fluvialem & sanguinem, donec justam habeant quantitatem. Anguillas verò hoc modo resuscitari ajunt: Accipe duas aut tres anguillas, quocunque volueris tempore, coque eas in aheo aquâ pleno, donec in pultem coctæ fuerint: hanc pultem projice in locum sive lacum uliginosum & humidum, & intra octo dies innumeram videbis multitudinem anguillarum indies quantitate crescentium. Hæc, inquam, mihi communicârunt *duo amici*, alter Saturni, alter Antimonii nomine mihi chari. Fortè verò etiam cum aliis animalibus eadem resuscitatio speranda, dum formæ eorum educuntur è potentia materiæ, & animarum perennitas quædam in Sale observatur. Sic enim ex ardeis quæ piscibus vescuntur, pisces iterum fieri observatum est, teste *Borello ex Kircher*, quibus nutritæ fuerunt. Sic ajunt: anates sub limo in bufones mutari, propterea, quod bufonibus vescantur, & bufoninum quid & voce & aliis modis referant. Unde prænominatus *Dn. Borellus* pulchrè & judiciosè concludit: Sic latent rerum semina in animalibus ipsis, ut aliquando, datâ ansâ rursus prorumpant: hæcque est
anti-

antiqui *Pythagoræ* metempsychosis vel potius metasomatosis. Sic ex excrementis animalium nascuntur iterum plantæ, quibus pasta sunt. Unde patet: immortales esse animas, etiam rerum minimarum, nullumq; in mundo angulum esse animis destitutum, ut cum *Iamblichō* ex doctrinâ Chaldæorum & Assyriorum loquar. Corporibus enim seu animarum ergastulis corruptis, avolant per aëra, & sic errant, donec sibi novum aliquod corpus ipsæmet prognerent magneticâ attractione substantiæ sibi necessariæ, ad corpus sibi prædestinatum & juxta suam scientiam architectricem construendum. Hæc *Borellus*, à quo non alienus est *Autor Encheiridii Physicæ restitutæ* §. 182. Dum ait: Quemadmodum chaos singulæ universi partes, secundum materiam, potentiâ inerant, quæ actu postea separata & producta sunt: Ita singula rerum individua mundo materiali potentiâ insunt, antequàm in lucem exeant, inde tempore & ordine suo fluxura & aliquando actu emerfura: Ubi autem deficiunt, in universam molem, à qua prodierant, tanquam flumina in mare relabuntur, quâlibet nempe naturâ regionem suam repetente, iterum atque iterum in Naturæ officinam regressura & sub ejus incudem ad opus novum remittenda. Forfan ea fuit explosa, quia non intellecta, *Pythagoricorum metempsychosis*. Sed hæc de totali mixti corruptione intelligenda: aliter enim se res habet in corruptione generativa, quæ mediocris est, fitque cum conservatione specificæ formæ, femini seu materiæ potentialiter inhærentis, ubi neque recedit spiritus ille innatus: quod etiam spectant exempla superius allata. Ersi enim in salibus semina rerum delitescunt, quia tamen salia, teste *Christo*, fatiscere possunt, & à fermentis potentioribus superari, consequitur, etiam ideas salium aliàs incolas separari, aut sub potestatem potentioris occultari.

Sed ab animalibus ad vegetabilia me converro. Nihil hodie magis in ore literatorum curiosum est, quàm plantarum ideas in cineribus remanere, & singulari artificio resuscitari posse. Notum est, quid *Quercetanus*, Henrici quarti, Galliarum Regis Medicus celeberrimus observaverit in urtica, & quàm bellè liquor ejus repræsentarit urticæ effigiem. Sic ex Oratione *Dn. Comitæ Digbæi*,

Angli, de vegetatione plantarum, habemus, Athanasium Kircherum miraculum restitutionis fecisse, ac ipsi Dn. Digbæo operandi modum communicasse: qui sanè insignem urticarum quantiratem cum caulibus, foliis, floribus & radicibus, uno verbo, totam plantam calcinavit, & ex cineribus cum aqua pura confecit lixivium, quod filtrando ab omni terrestri materia depuravit. Hoc lixivium debito anni tempore, ut à frigore constringi posset, exposuit, usus operatore Hans Hummiade, & certo certius est, inquit, quòd, postquam aqua frigore indurata fuerat, ibi urticarum in glacie congelatarum magna abundantia appareret: addit: Nullus pictor ulla ratione fasciculum urticarum tam bellè delineare potuisset: adducebam Doctorem Majerhum, qui non minori, quàm egomet lætitiâ afficiebatur. Quis hæc audiens, legensque non agnoscit, maximam partem essentialis substantiæ consistere in suo sale fixo? Idem tentavit Francofurti ad Moenum Dn. D. Kornmannus, curiosus solersq; Naturæ indagator, amicus meus dilectus, quod & feliciter perfecit, comprobante adhuc veritatem rei, ipso Dn. D. Sebastiano Scheffero, Physico Francofurtensi, ordinario, amico meo sincerissimo, aliisque simul inspectantibus.

Aliter verò ille, ac Dn. Digbæus, Comes Anglicanus processit: Accepit nempe plantaginem, ut & florestiliæ, & ab unâquâq; seorsim sine additione aque, per cucurbitam, super imposito alembico, evocavit per destillationem in B. aquam: Aquam hanc affudit novæ plantagini, & hunc processum aliquoties repetiit. Aquam sic per reiteratas destillationes virtute herbæ imprægnatâ & in vitro probè munitam exposuit hyberno frigori, ante fenestram, ut in glaciem concrederet, quo factò, innumera folia plantaginis & florestiliæ apparuère, sed sine colore, procul dubio, ob defectum salis fixi & olei: ubi notandum, quòd aqua illa, quæ repræsentavit herbam, multo clarior extiterit, illâ, quæ nihil repræsentavit. Alius spermatis ranarum aquam aliquoties cohobatâ, sive per destillationes aliquot vicibus acuatam eodem modo per gelu concrecere fecit, & aliquot centena nigricantia puncta velut oculos ranarum observavit, instar argenti vivi clara & perspicua. Sed hæc umbratica sunt.

Refert

Refert cæteroquin, ex *Iacobo Gasarello*, *Iohannes Chrysostomus Magnenus*: fuisse Polonum quendam Medicum, qui complures habuerit phialas vitreas, in quarum fundo pulveres ex arte præparati florum animas in cineribus conservâssent, vixissentque velut in urnis suis. Sed præstat verba ipsius *Magneni* adducere: Spectaculum, ait ille, hospitibus exhibiturus doctissimus ille Chymicus, accensam candelam phialæ supposuit, in quâ rosæ cineres præparati aservabantur, certâ distantia; vix enim calor sese in vitrum insinuerat, cum, ecce tibi! moveri corpusculorum pulverisq; populos, cineremque leniter agitari cernere licuit, dum tandem, post horæ intervallum, totus ille pulvis, collecto calore, in media phialæ area suspensus, variis deinceps, confusisq; motibus undiquaque cieri coepit: sicut, dum apes alvearia mutantes, in aëris medio in nubem coactæ, confuso volatu, hinc & inde per sua castra volitant. Tandem variis agitationibus, quasi sese atomi ad unionem quærirarent, paulatim in rosam perfectissimam corpuscula illa coaluerunt, cui neque in foliis ordo, neque color, neque meditullium croceum deesse videbatur; sed spectaculum, remotâ candelâ, statim desuit, recidentibus ad fundum atomis, quæ calor vi in aëre detinebantur. Historiam hanc, etsi *Freitagius* in noctibus Medicis fabulam appellat; veritatem tamen frustra impugnat, quæ luce meridianâ clarior perstat, dum hoc tempore non solum plures ejusmodi alias observatas legimus, sed & modus artificii illius innotescere cæpit. Nempe:

Intercidit nil flore prius rosa:

Vernantibus nil est violis magis

Fugiens: sed solerti hac & illa

Ante oculos penetranda præstant.

Caulem virentem cum decore aureo

Florum atque frondium cumque suâ prius

Radice contusum tempore

Exiguo spacio putrefac.

Fermenti odorem dum sibi contrahas,

Mox exime & per linteolum exprime,

Vultuque succum clariore
 Facibus injice derelictis.
 Sic cuncta doctè decoque vitreo
 In vase, nativam quoad indolem
 Pubentis herba vis liquoris,
 Et proprium imbiberit colorem.
 Effunde tincta, & digere, ut exuant
 Faces secundo. Hinc sua viter elice
 Vim spirituosam, dum rubentis
 Sulphuris imo oleum residat.
 Iam spiritus à phlegmate separa,
 Alembico conclude tenaciter;
 At facem adustam mox tigillis
 Fundito mulciberis camino.
 Post phlegma Salcandore notabile,
 Bis concremato de cinere, evocet,
 Mox terram depuratam junge
 Principia igne tepente siccans.
 Quis non stupefeat protinus insolens
 Spectaculum, spectando quod editur;
 Ex irrigatâ namque massa,
 Ætherei laticis madore,
 Si digeratur fœta tepentibus
 Lychnis, oriri videris herbulam
 Suo coloratam virore,
 Et facie similem priori,
 Imaginem vivam genitalibus
 Fibris renatam

Quod idem est, ac: Putrefacto simplici, partes volatiles à fixis separentur, atque purificatæ mundo soli fixo reuniantur. Rosenbergius itaque hunc modum præscribit: Accipe salem rosarum, tum fixum, tum volatilem, spiritus item aëreos & phlegma, (debito modo omnia præparata) solve, coagula, & superfuso stillatio vel ipsarum rosarum, vel roris majalis liquore, in vase idoneo probè clauso,

clauso, rosa beneficio caloris cinerum, vel alterius aptioris, spirituali quasi quodam & umbratili corpore, non secundum figuram tantum; sed & colorem pulchrè repræsentabitur; iterumque deficiente iustâ ex harmonicâ caloris temperie, vel præcellente frigore, ceu spectrum, spiritus, aut umbra fugax evanescet. *Vid. ejus Rhodologie part. 2. c. 33. in fine.* Ubi quoque refert ex *Libavio in Syn- tagmate Arcanorum Chymicorum l. 1. c. 22. Ieremiam Cornarium, Archia- trum Brandeburgicum, Culmbachii*, cum anno Christi, 1608. mense Junii aquam quandam stillatitiam in vitro asservasset; mense No- vembri in vitri ejus fundo plantulam enatam vidisse, cujus icon & descriptio apud *Libavium* videre sit. Simile quid observasse, *Dn. Frey, Doctorem Medicum Weissenburgicum celeberrimum* in Tulipa. *Borello* v. resurrectio plantarum fieri creditur: si calcinentur plantæ in vase clauso, ne Sal volatile, in quo latet vis resurrectiva, evaporatione abeat: Sal dein volatile fixo jungatur, admixtione aquæ vitæ opti- mæ, seu roris majalis spiritu, & vase sigillato calore mediocri dein principia sic mista circulentur in unitatem & puritatem summam.

Sed ne quisquam habeat, quod conqueratur super brevitate harum operationum, explicatius paululum describam unum alte- rumve operandi modum. Accipe itaque, quicumque experimen- tum resurrectionis instituere cupis, herbam aliquam, cum radice & floribus, sive plantam totam, eamque contunde in mortario, atque cucurbitæ inditam fermentari finito, donec aceſcat. Exprime succum, filtratumque fæcibus reaffunde, & tamdiu denuò pu- trefactionis legibus hæc subjice, donec colorem herbæ acqui- rant. Exprime hæc denuò, & digere succum per se in cucurbitâ, donec omnes fæces residueant, & succus clarus & diaphanus in co- lore herbæ conspiciatur. Succum hunc clarum & diaphanum per cucurbitam super imposito alembico in M. B. lento igne destilla, ut habeas spiritum, & in fundo remanebit sulphur, quod asserva. Spiritum à phlegmate libera, & quodlibet seorsim custodi. Omnes dein fæces igne lento calcina, & spiritu Sal volatile vel extrahe, vel ex fæcibus sublima; quod verò remanet calcina ad usque cineres, & sal fixum quoque extrahe phlegmate, & depura, usque candore

notabili albescat. Accipe dein Sal utrumque cum Spiritu & Sulphure & soluta filtrataque coagula leniter, ut sic inclusa vitro & irrorata Spiritu roris majalis, vel quintâ essentiâ vini, omnia uniantur. Teneatur denique super candelâ, vel leni calore vitrum, & resurget herba cum floribus, adeò, ut ea exactè cognosci possit. Respondet verò hic modus cum eo, qui suprà scripto in carmine continetur.

Cæterum, est & alia operandi ratio, quam sic descriptam exhibeo: Accipe herbam quamcunque vis, & in quantitate, prout placuerit, contunde eam, expressumque ab eâ post levem fermentationem succum destilla per alembicum, in B. M. usque ad crassæ materiæ remanentiam, tum in cineribus urge destillationem & sal volatilis in alembicum sublimabitur. Salem hunc volatilem misce cum spiritu dephlegmato, & ex capite mortuo extrahe salem fixum, eumque priori sali volatili & spiritui junge, destilla hæc lento calore, & sublimabitur Sal volatilis colore albissimo & repræsentabit herbam in figurâ tali, quali conspicienda fuit, inter viridantia gramina campi.

Ut verò etiam, quopacto EX SEMINIBUS PLANTARUM RESURRECTIO procurari possit per artem, innotescat, non verebor illius rei modum hîc quoque Philosophiæ cultoribus exhibere. Recipe maturum alicujus plantæ semen, idque fereno cælo collectum sub dio, & in mortario vitreo contusum cucurbitæ vitreæ injice, cujus longitudo respondeat plantæ dimensionibus, orificiumque haud amplius habeat, quàm pollicis, ut figillari possit. Cucurbitam obturatam, in loco tenebroso, ne quidquam evaporet, asserva, donec cælum vespérâ ingruente videas sudum & dispositum, ad fundendum per noctem rorem. Quibus observatis, contusum semen tabulæ vitreæ impone, & hanc in prato vel horto amænissimo paropsidi impositam, ne quid perdat, sub dio colloca, & cadet ros super semen, humectabit illud, & naturam ejus sibi acquiret. Intereâ notabilis roris majalis quantitas colligenda, ad mensuras aliquot, siquidem una pars seminis requirit quatuor partes spiritus roris. Madefactum verò rore semen ante

Solis

Solis ortum cucurbitæ priori iterum includi debet, ne Sol superueniens Filium suum repetat. Interea ros collectus aliquoties filtratur & destilletur, donec nullas amplius relinquat fæces: ex fæcibus verò calcinatis Sal extrahatur, qui solutus in rore destillato semini affundatur, ad eminentiam trium digitorum, ut sigillato per colliquationem orificio vitri, vel, ne quid exspirare possit, ulterior operatio instituatur. Sunt, qui accipiunt rosis destillati 3. partes: Salis roris partem unam, & hæc sic mixta affundunt semini per noctem irrigato, & indita vitro sigillant: Sal verò roris conficiunt leni calcinatione capitis mortui, ex destillatione roris residui, idque dein extrahunt aquâ roris destillati, ut evaporatione hujus factâ Sal habeant. His sic factis, compositum in humido calidoque loco reponatur, vel in fimo equino, ad profunditatem duorum pedum, per 14. dies & noctes, & apparebit semen, instar glareæ, vel mucilaginis: spiritus verò supernatans strias habebit, & erit instar cuticulæ versicoloris desupernatantis: intra verò cutis & terræ glarealis spaciū ros exnaturâ seminis saturatè viridis erit. Vitrum hoc ita sigillatum exponatur radiis Solis, & Lunæ, cæterorumque astrorum: tempore verò pluviali in hypocausto asseruetur, donec omnia signa, quæ sequuntur compleantur. Nempe, mucilaginosa in fundo materia intumescet valdè: Spiritus de die in diem minuetur, incrassescetque materia: reflexiones dein variæ ad Solem observabuntur in vitro, instar subtilium vaporum & nebularum, quæ apparentiæ figuram plantæ, sed sine coloribus, absente adhuc fixatione, præsentabunt subtilissimè, instar telarum aranearum ascendentium sæpe & descendentium. Tandem id, quod in fundo est cum spiritu cinis quidam fiet è subcæruleo gryseus, unde exsurgent tandem pediculi cum herbâ & floribus in formâ & specie plantæ, cujus seminium artis legibus subiectum fuit, quæ verò effigies semper post caloris ablationem evanescet & in terram recidet: verum, quoties calori denuò admovebitur, iterum apparebit idea herbæ: & hoc miraculum erit perpetuum.

Quis hîc non miretur divitem Naturam? quis non obstupescat Artis dexteritatem? Quis non exclamet cum *Psalmista*: Quam magni-

magnificata sunt opera tua Domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ! Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

Dum hæc scribo, forte fortunâ evolvens *Erasmi Francisci viridarium sive historiam utriusque Indiae & Sinae*, processum hunc, quem tamen ante plures annos mihi in secretis habui, fere iisdem verbis, paucis immutatis, *part. i. p. 762.* descriptum deprehendo: esseque cum ipsum, quem *Divus Ferdinandus III. Caesar sacratissimæ memoriæ, Kircher* aliquando communicavit, ad cuius imitationem procul dubio illam plantam disposuit, quam anno 1657. coram *Christinâ Suecorum Reginâ*, resuscitavit. Addit solum: interdum duorum mensium spacio operationem hanc absolvi, interdum citius: interdum verò, post revolutionis anni totius decursum, pro varietate nempe temperiei & anni.

Abire hinc, nisi alium adhuc modum nuper mihi communicasset *Vir Equestris, magnæ scientiæ, & experientiæ admirabilis*, pluribus per orbis aliquot partes itineribus partæ, qui edito nuper *Tumulo paupertatis*, INCOGNITUM se appellavit, & haud exigua benevolentia signa mihi exhibuit. Est verò ille modus talis: Collige rorem majalem supra frumentis, si fieri potest, & illius pone mensuras duas in cucurbitâ vitreâ, destilla in B. M. ad siccitatem, omnibus bene lutatis juncturis: postea injice illam aquam destillatam in matracium, cum decem aut duodecim generibus feminum florum. Obtura bene & expone per duos menses radiis Lunæ, relinquendo per singulas noctes, amovendo verò quolibet mane ante Solis ortum. Postea totam aquam cum seminibus mitte in cucurbitam, jungere recipiens diaphanum & clarum, & omnibus bene & exactè obturatis ad destillandum ad siccitatem radiis Solis expone. Tum obtura recipiens, & videbis apparere flores feminum, quæ sumfisti. Et hæc INCOGNITUS.

Dicunt verò etiam aliqui: tubera resuscitari posse. Quod si verum esset, gulæ multorum satisfaceri posset illo tuberum genere, quæ cæteroquin palmam hæctenus sub initia veris retulere & Germanis *Morcheln* vocantur, & quidem hoc modo: Accipe tubera, eaque

eaque coque in aheno, cum aquâ limpida vel pluviâli, ad duas horas : aquam residuam immitte gutturnio, cum appendice cribri-formi, eaque singulare stratum, ex terrâ in hunc finem stercoreatâ factum, asperge sæpius, & videbis intra breve tempus prodire sive pullulare illius speciei tubera, quâ imbuta fuit aquâ.

Neque impossibile visum est *Paracelso*, ex cineribus ligni combusti arborem resuscitare: dum *de resurrectione rerum naturalium* modum ejus tradit talem: Resuscitatio & restauratio ligni expeditu difficilis est: naturæ nihilominus possibilis; ubi tamen singulari industriâ & perspicaciâ opus est. Quopacto autem revivificari queat, ut revirescat, ad hanc fit rationem, ut lignum, in carbonēs combustum, in cineres porro cremetur, & hi cucurbitæ indantur, cum resinâ, liquore & oleositate arboris ejus, cujus lignum fuit, porroq; misceantur & lento calore liquefieri permittantur, in mucilaginosam materiam. Et sic tria habes principia conjuncta, unde omne lignum crescit & nascitur, quæ sunt, phlegma, pinguedo & cineres. Phlegma est mercurius: pinguedo sive resina sulphur: cineres sal. Omne enim quod in igne odorem emittit & dissipatur est mercurius: quod urit & consumit, ur sulphur: & quod deniq; remanet, id est, cinis, est sal. Tria hæc principia sic commista pone in ventre equino, & putrefac ad justum tempus. Quo finito, si materia hæc recondatur in solum pingue, germinabit iterum & resurget nova arbor, nobilioris substantiæ, majorisq; virtutis lignum, quàm antea fuit. Et hoc lignum tum appellatur & est lignum resuscitatum, renovatum & restauratum, quod in principio quoque lignum fuit; sed mortificatum, resolutum, in carbonēs & cineres combustum, & in nihilum redactum; ubi tamen ex eo nihilo aliquid iterum productum est. Hoc itaque in lumine Naturæ magnum tibi reputabis mysterium: rem aliquam formam sive figuram suam amittere & in nihilum redigi, & ex nihilo iterum aliquid fieri, & quidem quoad virtutes suas longè nobilior. *Et hæc Paracelsus:*

Ponit verò & ibidem requisitum generale, ad resurrectionem & restaurationem instituendam; ut nimirum cuilibet rei id reddatur, & cum eâ incorporetur, quod in mortificatione ab illâ separa-

cum fuit; quod procul dubio sine molestiâ fieri poterit, si herba, vasis accuratè clausis putrescat, & tandem finitâ putrefactione omnia in cineres abeant, cum conservatione utriusq; salis, tam fixi quàm volatilis, spirituumque, et si quæ alia plantæ genesin constituerant: siquidem, uti sæpius dictum, salium respublica mysteria talia in se habet; unde haud mirum, teste Hieronymo Benzone, Americanum quendam Principem, nomine Simanducam, aurum & omnes lapides pretiosos, imò totum montem Smaragdinum viliora habuisse, quàm unicum salis granum, propterea, quòd illa externo solum splendori: hoc vitæ conservandæ inserviant. Siquidem & de Sale scribunt, quod mures ab eo imprægnentur, si eum lambant, *sec. Arist. 6. hist. c. 37.* Sunt, qui vehementer confirment, mures, si sale lambant, impleri sine coitu: de quo sic *F. Licetus, de Quinto quaesitis p. m. 304.* Scilicet, cum prolifici seminis natura salsa sit; & fæminarum semen idèò minùs prolificum, quàm masculorum, quia semen fæmineum aquosius est, atque frigidius, masculinum calidius eo calore, quo maximè nititur fæcunditas: quumq; sal valeat semen fæminæ muris, absorbendo nimiam humiditatem, ficcare, nec non etiam calefacere; proptereaque vicem habere, quomocunque masculi seminis, fæminæque semen muris attollere ad conditionem prolificam masculini spermatis; propterea mures, si sale lambant, implentur faciliè sine coitu muris.

Pulchra sanè ratio, quâ pluriùm fæminarum desideria & imprægnationes furtivæ excusari possent, modò non adderet *Licetus*: Habere mures geminam generationem, seminalem ex coitu parentum, & spontaneam cum materia putrescente, & ita in murium & equarum uteris, (loquitur verò ibi de equabus Hispalensibus,) materiam posse contineri, quæ sine masculi concubitu, sponte animetur in fætus murinos, & equinos imperfectos illos, qui nedum careant generatione prolis ullius, in specie sibi consimilis, verum etiam triennium vitæ superare nequeant: licet & alia causâ adduci posset, de quâ v. infrà occasio differendi fortè dabitur.

Sufficiat, in sale ad generationem & propagationem rerum excusativam latitare potestatem, dum & antiqui ex sale Venerem
natam

natam crediderunt: nam salum à sale dicitur. Hinc per salia multi feliciter tentârunt frumentorum & fructuum, imò & vini uberio-rem proventum, neque illos spes destituit jejunos, de quo experi-mento legi possunt *Glauberus* & nuper edita *experimenta Digbaana*.

Ad resurrectionem & reductionem deperditarum rerum re-
deo: cujus alium & insolitum quidem modum nobis *India* reve-
lavit *Iaponensis*, in singulari quâdam arborum specie, palmas fere æ-
mulantium, quarum natura est abhorrere ab omni liquido & hu-
mido, prout qui hydrophobiâ correpti aquas fugiunt. Si enim e-
jusmodi arbos humiditate aliquâ perfundatur, contrahitur tan-
quam sentiret: & rugas patitur, tanquam subito senesceret: imò
contabescit, non aliter, ac membrana ex ovium pellibus coram
igne complicatur. Contra quod arboris sive senium, sive deliqui-
um aut mortem nullum aliud superest remedium, quàm, ut ar-
bos talis cum radicibus effodiatur, Solisque radiis exponatur, do-
nec omnino exsiccetur, & in foveam, cui radix insita fuit, contritæ
ferri scorix, vel arena siccata injiciantur, & his factis, nova su-
per has scorias denique fiat insitio. Sic enim paulatim reviviscit,
revirescit, pristinumque decus reassumit. Rami verò & surculi de-
cisi, si ferreo clavo affigantur arbori suæ, quod mirandum, denuò
conglutinantur & adnascuntur suo trunco, tanquam insitione im-
plantati fuissent. Ex quo, ne & hîc a symbolos abeam, Medicis
certissimum subnasci potest argumentum: certiora & præstantio-
ra inveniri non posse, ad curandum hydropem, medicamina, quàm
quæ ex ferro aut chalybe apparantur: siquidem, etsi *Paracelsus* in
hydropse laudat *Crocum metallorum*, non tamen ea *Paracelsus* mens fuit,
quin potius, nomine *Croci metallorum* indigitare voluit *Crocum Mar-
tis aperitivum*, quem vel per se, vel cum Antimonio diaphoretico,
præstare quæsitum noverunt illi, quibus *Paracelsicorum Arcanorum*
clavis non ignota est. Ut neque fileam arenam, siquidem ea sicca-
ta multum hydropicorum aquas minuit, corpusque ab earum il-
ludie delibilitatum valdè, exsiccatione potenti corroborat. Con-
fert enim hydropicis sicca sudatio. Est vero siccus sudor & arenæ
calidæ, & laconici, & clibani. Unde multi immersione in arenâ ex

Sole æstuantem, morbi remedium quæsierunt & invenerunt. *Celsus* enim fomentis suis calidis ex milio & sale factis etiam arenam addidit. Et *Plinius* de marinis aquis differens, tanquam ad hydrophem salutaribus, scripsit: Nec non arena littorum maris præcipuè tenuis & Solibus candens in medicina est siccandis corporibus co-opertis. hydropticorum, aut rheumatismos sentientium. De quo argumento videatur *Pantheus de fontibus Caldarianis: ut & P. Ægyptæ*. Mirum equidem, dum omnia humiditate crescunt, & arbos, secundum *Hiobum*, odore aquæ germinare denuò incipit, hanc Indicam arborem exsiccatione opus habere & humiditate torpidam reddi. Nempe: sapientia divina legem imposuit aquis, & libavit fontes aquarum, quando appendebat fundamenta terræ. Suis igitur ponderibus dum omnia distribuit Creator, tantò impensius opera ipsius veneremur, quantò gloriosior est Deus, qui in numero, pondere & mensura omnia ordinavit.

Dum itaque, quæ de resurrectione plantarum hæctenus allata sunt, extra dubium posita videntur, atque non uno, sed pluribus exemplis confirmata, quorum catalogum auget *Borellus Cent. 3. Obs. & Historiarum rariorum Medicophysicarum Obs. 71.* additis rationibus. *Cent. 4. Obs. 72. & Cent. 2. Obs. 21.* quarum præcipuæ sunt, quòd ferendo plantarum sales, iterum nascantur illæ, & ex excrementis animalium ob sale copiosum iterum herbæ pullulent, quæ supra quoque adductæ sunt; liceat mihi quoque hoc loco referre arcana alia, quæ ex resurrectione rerum speranda, de quibus ita sæpe laudatus *Borellus*: Cum anima tota sit in qualibet parte, certum est, quòd è frustulis fructum, vel liquorum, vel radicum, videbimus, in glacie, vel umbrâ eorum phantasticâ, integram plantam: & sic controversiæ authorum de certis plantis dirimentur, sicque poterit quicumque hortum botanicum, phialis inclusum, in cubiculo suo asservare, cum inscriptionibus, adeò, ut planta optata quæcunque absque ullâ culturâ ad placitum sese ostendat, cum propriis coloribus. &c.

Neque solum de plantis cognitis, sed & de incognitis sententiam habebimus per fructus, semina & frustula, quæ maris inconstantia

stantia ab incognitis deponit ripis, quæque in Musæis Curiosorum asservantur. Et quod magis mirum, idem de animalibus fiet. Habebis arcam Noë in Musæo. Sicque videbis formas rerum omnium immortales esse, maximum resurrectionis argumentum, & spiritum illum, archæumque rerum sibi corpus solitum, juxta scientiam suam & prædestinationem concinnare posse, magnetice materiam ab elementis attrahendo, cumque in aquâ illa non habeat crassa elementa, umbratile tantum sibi corpus effinget.

Sed, quod omnem admirationem superare debet, id de hominibus fieri poterit, & in phialis, licitâ necromantiâ, patrem, avum, atavum, totamque profapiam, imò antiquos Romanos, Hebræos, & quemcunque volueris, absque Pythonissâ ad libitum accerses, cum propriis figuris, modò eorum cineres, vel ossa servaveris, aliaque majora, quæ non adhuc revelanda esse existimo. *Hæc Borellus*: unde & rationem reddit, cur destillatus sanguis humanus phantasma humanum repræsentârit, è quo sanguinei radij prosilire visifuerit: & rupto vase cranium in fœcibus inventum sit. Cur mugitum in destillatione sanguinis ediderit phantasma humanum? de quo scripsit Eques Anglus *Flud*. Cur canum ideæ conspiciantur in morforum à cane rabido urinis? Cur in cimiteriis sæpe phantasmata sub noctem conspiciantur? Cur nucis figura in oleo nucum exsiccato apparuerit? pomorum succus congelatus mali figuram præsentârit? cancorum figuræ in lixivio ipsorum conspectæ fuerint? imò animata corpora, è sale ipsorum exsurgant, ut de cancris calcinatis quidam experti sunt? & ex ardeâ luciis nutritâ lucij: ex carpionibus verò pastâ carpiones renascantur, terraque stagni siccata & rursus aquæ commissa pisces producat? Denique quæstionem instituit, si ex sanguine humano forma evocari queat, annon ex sanguine viventis amici possit, procul eo remoto, ejus status cognosci, atque sic etiam arcanum, è longinquo cum amico communicandi reperiri, de quo argumento *Ernestus Burgravius* ante hæc libellum edidit? Et concludit: omnia arcana medica hoc pacto facile aliquando detectum iri, evocatis nempe rerum com-

positionem intrantium formis, cùm & in regno minerali ejus possibilitas jam innotescere cæperit.

Sed, quid in alienis conjecturis aut visis moror? Dicam, quid ipse observaverim. Cùm ante quadraginta circiter annos, *Beata nunc memoria Genitrix mea* in vineis æstate deciduâ oberraret, accidit, ut à vespâ in summitate pectoris ictus ipsi inferretur, & ab illo tempore, etsi tumor statim terræ impositione mitigaretur, dolores tamen obscuros pateretur, in longam usque senectam, anno enim ætatis suæ septuagesimo septimo, demum vitam suam Gissæ in Christo Salvatore finijt. Cæterùm, cùm tumorem aliquot ante mortem annis recrudescere, & velut sub cute in loco læso globulum volutari deprehenderet, cancrorum ulcus verita, explorare denique acu voluit, sentiendo pruritum aliquem, quid arcani ibidem lateret: & ecce granum extraxit tritici, quod à triginta ferme annorum spacio ibi subnasci cæpit, post vespæ ictum, quæ tum procul dubio è tritici granis succum hausit, seminalemque tritici virtutem loco icto simul impressit. Haud multùm distat historia hæc, ab illis, quas recenset *curiosissimus sæpeque citatus Borellus Cent. 1. Observ. 10.* dum refert *primò*: vidisse se herbulam, quasi semper vivum minus, cum duodecim cauliculis, è cranio apis ortum, & hanc se adhuc servare, ut increduli convincantur, & id forsan factum fuisse, quòd semper floribus nutriantur: *Ac deinde* addit, majoris fidei causâ, historiam *pastoris Tarraconensis*: prunulum nempe in regione thoracis medij, seu ad sternum, frutescere cæpisse, quoniam pastor in prunulum inciderat: & spinam, per biennium ad eam partem implantatam, sic radices egisse, ut, post resectos surculos varios, aliqui tandem prodierint in quibus flores & fructus visi, & *D. Peireskium*, virum magni momenti dono tales surculos accepisse. *Porrò*, simile quiddam, circa gallinæ cujusdam collum in *Thusciâ* observatum: & spicam farris, Areti, in naso mulieris, secundùm *Eusebium Nierembergensẽ* excrevisse, & ex *Plutarcho* sciri: culmum hordei pervesicâ cujusdam dysuriâ laborantis excretum fuisse: alteri cujusdam, in ore, naso ac auribus flosculos natos fuisse, *eodem Eusebio teste*. Denique *obs. 28. l. 1.* Piscatorem quendam circa urbem

Montpelienſem, à piſcis, *Raſcaſſe* dicti ſpinâ ſeu aculeo vulneratum, ſubſequentem maximo digiti dolore & tumore, aperto tumore quidem liberatum fuiſſe; ſed in medio tumoris digiti, piſciculum probè efformatum, formæ illius, à quo vulnus inſiſtum fuerat, habuiſſe: imò & *Frontiniaci*, cùm in digitum piſcatoris implantata fuiſſet ſpinula ſcorpionis marini, rem eò deveniſſe, ut Chirurgus exinde tres piſciculos ejusdem generis ſcorpionum extraxerit.

De quibus mirandis naturæ operibus *idem Borellus* ita non incongruè ratiocinatur. Dum ait: in quibusdam animalibus ſemen non in teſticularum tantum continetur; ſed quandoque ad caput, vel alias partes redundat, ut in quodam ſerpentum genere, qui ore coeunt: imò etiam per totum corpus quândoq; ſperma diſpergitur; tunc enim ſemen ideam totius corporis referens ad univerſam cutem redundans, ſi in locum matrici analogum incidat, ſibi corpus prædeſtinatum & ſolitum effinget, ſicq; in digito ſuprà dicto facere potuit. Semen a. piſcium maximè omnium ſeminum proliſerum eſt, cùm frictione ſolâ, eâque quaſi imperceptibili coeant.

Helmontius verò in tractatu de *Formarum ortu* p. m. 108. dum conſiderat, archæum rerum architectum & in ſeminibus habitantem, initio auram eſſe, quæ avida ſplendoris ſive luminis, (*formas enim appellat lumina vitalia*) ſemel ac umbratilitè ſolum in ſe concepti, intendat omni viâ ſibi poſſibili corpus organizare ad receptionem illius luminis & actionum à lumine illo dependentium, fortè haud malè nobis hanc rationem ſuggerit: auram nempe vitalem per totum diſperſam morſu etiam aut ictu communicari poſſe, quæ in ſe dum contineat diſpoſitionem novæ fabricæ, eo uſque progrediatur, donec ſiſtatur, & ſic formam luminofam accipiat, ab eo, qui ſolus pater luminum ſit. Siquidem & de mineralibus, lapidibus, metallis, adeoque fructibus aquæ non vitalibus, dicit: quòd, etſi hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra ſe edat poſteros, non propterea deſiciat ens in eâ, quòd illam ad deſtinatos maturitatis fines perducatur. Enim verò, cùm nihil uſpiam ſemetipſum diſponat aut moveat, niſi ſemen ſit: neceſſe eſſe, quicquid

quid generatur, id habere intus dispositorem, qui in aurâ molli, aquosâ, salsâ, lutosâ &c. sedeat; Non quidem, quod hec fluat, aut oerberet per istam massam, perinde atq; in brutis; aut, quod proinde in perpetuo succo habitet: sed, quia sit aura, per totum incorporata, nec variet ab indole fructus producti. Unde rectè adhuc dixit *Cosmopolita*: quod sine semine nihil nascatur, etsi nobis ratio illa seminalis incognita sæpe sit: facile enim fieri potest, ut per excrementa sive murium sive felium sive aliarum rerum hæc aliaque inquinentur, imò & salia, unde postea mures nascantur, & insecta alia, dispositore invisibili sui maturitatem urgente.

Sed ad mea redeo, & qualem in aceto squillitico resurrectionem ipse viderim. Cùm ante duodecim fortè annos, *Gissa*, inter alia, quæ ad studij Medici culturam pertinent, etiam occupatus essem, in colligendis ijs, quæ vitæ robur & longævitatē conciliare creduntur, & præprimis *Acetum squilliticum*, quo *Samius senex* ad 117. annos vixisse perhibetur, velut naturæ meæ familiare probè notarem, accidit, ut sæpius eo usus, tandem obturato & clauso vase illud reponerem, ne vim naturæ inferrem, ob continuatum usum ejus, & penetrabilem aciditatem. Sed ecce! cùm ad quadrantem fortè anni sic in quiete stetisset vitrum, ex ordine taleoli squillæ in eo comparere & unus post alterum jucundissimo multorum spectaculo succrescere capere, qui, tam calore quàm frigore annum moderantibus, sic mansere, majora semper incrementa verè & non umbraticè sumentes, donec *Gissa* discedens, ad *Aulam Hasso-Darmstadinam*, spectaculo finem imponerem, naturæque jucundum opus sic destitueretur.

Non aliter fortè in aceto, viridi æris imprægnato, *D. Bressius*, referente *Borello*, Cent. 4. p. m. 327. folia vitis, per strata, invenit, eaq; viridia, procul dubio obtincturam, ex viridi æris.

Satis hætenus, ut existimo, actum, de plantarum resurrectione. Ad regnum metallicum nunc mihi via struenda esset. Inprimis, quopacto destructis corporibus metallorum vulgarium, imò & auri & argenti, nova & meliora resurgere possint per artem, secundum illud *Cosmopolitæ*: destructo corpore priori emicat aliud incor-

incorruptibile: sed cum *Paracelsus* in libro de resurrectione rerum jam tum docuerit, quo pacto metalla, quæ ut pote constant ex argento vivo & sulphure, iterum redigi possint in argentum vivum, per calcinationem cum fuligine Mercurij, & sublimationem reiteratam cum mercurio vivo, tandemque per digestionem, ut sic haberi queant Mercurij auri, argenti, cupri, ferri, stanni, plumbi; laborem hunc jam meum non faciam.

Unicum tantum dicam, quo pacto Luna vitrificata resuscitari queat. Accipe Lunæ, per Saturnum lotæ & depuratæ, sive, uti ajunt, cupellatæ, ad uncias duas: solve eam in aquâ forti, per Lunam, prout decet, clarificatâ sive præcipitatâ: post præcipita Lunam solutam cum aquâ falsâ, & post duorum dierum digestionem, in cineribus calidis, calcem Lunæ exsicca, edulcora, & funde cum borace, & habebis Lunam in vitrum conversam. Lunam hanc vitream misce cum calcis vivæ & salis gemmæ ana uncia unâ: viridis æris uncia dimidiâ: animæ sive salis Saturni uncia unâ, faciendo stratum super stratum, in pyxide cementatoriâ, probè luto obductâ, & post quatuor horarum cementationem per gradus institutâ, Lunam iterum habebis è vitro, id quod hoc loco non scriberem, nisi ipsæ manus meæ aliquoties hoc opus fecissent. Luna verò sic resuscitata ad magnos usus applicari posse perhibetur: et procul dubio labore hoc etiam illis subveniri potest, qui pro auro interdum ex cupellâ colligunt vitrum, quod nuper amico cuidam meo contigit.

An cæteroquin Luna etiam in Mercurium redigi possit, id non erit factu impossibile, in primis, si attendatur dictum Philosophorum: Fac Mercurium per Mercurium: accipe propterea Lunam purissimam, tenuissimè limatam, eamque cum Mercurij sublimati & revivificati partibus sex digere, in calore valido arenæ, per diem & noctem: postmodum per duploidem urge Mercurium cum Luna, & quod in panno remanet purga cum sale, & purgatum aquâ calida ablue & libera à sale, priorique tandem Mercurio commisce, toties hoc repetendo, donec omnis Luna per pannum duplatum transierit. Sic enim corpus Lunæ in primam suam ma-

teriam solutum iri ajunt: videatur concordantia Chymica p. m. 268. & 269. & habiturum post debitam coctionem hunc Mercurium cum additione justæ proportionis Lunaris, vim tingendi Mercurium in Lunam.

Revivificari verò sic dicitur Mercurius, si ille per vitriolum & salem sublimatus misceatur cum farinâ triticeâ & tartaro, inditusq; vasi vitreato foraminibus pervio, & alii vasi, in quo aqua sit, supraposito, urgeatur desuper igne. Hoc enim pacto revivificatum ad artem conducere. Qui plura desiderat de reductionibus metallorum in argentum vivum, ille consideret, quo pacto metalla in Regulos & hos cum Mercurio in Mercurios tandem deducat, de quo *Trithemius* aut *Suchtenius* sollicitè consulendi: sed expeditio hæc longa est & dura, & Colchicæ non absimilis.

Plura hîc adderem de mercurisatione metallorum; sed terret me difficilis, Viri cæteroquin celeberrimi, qui eam inter non entia numerat, fides.

*Sint satis hæc, ne qua videar contendere summis
Ipse Viris, meritò sibi qui peperere virentem
Semper, & in nullo languentem tempore laudem:
Nec mihi certandi veniat tam vanacupido.*

Laborandum est, & igne veritas latens inquirenda. Dum enim multi ignorant vel solum tartarum debite recludere, sit, ut ad majora pervenire non possint, & ne videntes quidem credant. Doctè enim & verè *Basilius in lib. von der grossen Heimlichkeit der Welt und ihrer Arthenen / de Tartaro* ita loquitur:

Vegetabilisch thu Ich mich nennen /
Die starcken Weine mich wohl kennen /
Wann mich die andern Salz addirn,
So thu ich sie zum Schlüssel fûhrn /
Durch meinem Geist / daß sie sich rechen /
Und all Metallen gar zerbrechen /
Die fûhr ich mit mir aus der Erden /
Daß sie all zu Quecksilber werden /
Daß thut kein Kraut mehr in der Welt /
Die Natur hat mir zu gestelle

Solch Freundschaft und solch grosse Thaten /
Der tausend Mensch kans nicht errathen.

Sic itaque in tartaro latet arcanum, metalla vivificandi, quæ mortua sunt, dum reducuntur per eum in primam vitam, id est, Mercurium, qui reverâ vita est metallorum, habetq; potentiam ea meliorandi, medio admirabili, & mysterio imper-scrutabili; siquidem nisi vita moriatur, vix metalla mortua in vitam resurgent novam. Verùm enim est, quod in auro vita lateat incarcerata, sive Spiritus, qui secundùm *Augurellum lib. I. Chrys.*

— *Manum cupit artificis, qui vincula solvat,
Et qui se propria reddat virtute potentem.
Quod si quis properans hunc artis viribus unquam
Explicet, atq; diu tepido post incoquat igni;
Continuò aspiciet, visu mirabile, vitam
Auro impertiri longo cum seminis usu:
Nec deerit, quin ex auro sibi procreet aurum.*

Plurimi hinc scrupulosi sunt in inveniêdo Mercurio antimonij, aut Saturni, aut aliorum metallorum, pro referendis auri portis clavê habituri & auri montes. Sed ego Philosophiâ contentus, uti eorum ingeniosas curas & solitudines non improbo: ita doleo, vel istis impetratis tot Mercuriis, non tamen illis patere ad veritatem viam, ex ignoratione debitæ ejus sublimationis & ignis philosophici, cujus sanè regimen ignotum est; nequè enim adeò magnum forsan est, antimonij tandem vel Saturni habere Mercuriũ. Verùm: Dùm labor in damno est, crescit mortalis egestas, rectèq; scripsit *Theobaldus de Hohenlande*, postquàm per varias mundi plagas, modò Hispanicum, modo Istricum, modò Helveticum, modò Italicum, modò Misnicum, Transylvanicum, Polonicum, Bohemicum & alios innumeros Mercurios inquisivisset: cùm viderem tandem, argentum vivum ubiq; fere idem, incapi ea, quæ mihi evenerant, attentius perpendere, & Diaboli illusiones timere, qui circa frivola & mendacia homines bonæ aliqui voluntatis detineri cupit, ut relictâ semitâ rectiori, tempus inutiliter terant, nec aliter veritatem pervestigare curent, & tandem in desperationis barathrum præcipitati opus sophisticum medirentur.

Dicendū quoq; hīc mihi forsan esset non nihil, de auri argentiq;
ramificationibus in arbores: de quibus *ita Augurellus Chrysog. l. 2.*

*Pullulat interdum proprij virtute vigoris
Auri perpetuum germen, ferturq; sub auras,
Non secus, ac summā fruticis tellure cacumen
Exit & inde suā vi sese extollit: ut Istri
Accola felicitis saepe illud stirpibus harena
Capreoli in morem nati circumdare truncos
Implicitumq; etiam saxis invenit obesus. &c.*

Nam & hoc in opere Philosophorum ut fiat necesse est. Sed cū tales jam ubique innotescere cæperint, consultò manum abstineo ab his: jam tū enim etiam prodidit *Borellus*, quod è mineralibus formæ evocari & ramificari queant, supra terram, prout cæteroquin in mineris suis subterrâ existunt: additque exemplum, quod *D. Barlet* è tartaro vitriolato arborem mirificam habuerit, in vasculi medio stantem & innumeris surculis albisimīs cum suis copiosis subdivisionib9 & ramificationibus conspicuā. Nempe: neq; mineralia neq; metalla carent turgescentiā & vitā: unde in vitriolo, variis que salibus & metallis ramificationes tales non insolitæ.

Cū deniq; suprà, in plantarum resuscitatione sæpissimè Roris majalis mentio facta sit, & quid ille ad tam pulchra naturæ opera conferat, nemo non quærere possit? præter ea, quæ anno 1661. in *Academia Gissenâ* de Rore evulgavi, sub titulo: *Ros benedictio celi & menstruum mundi*, nonnulla alia jam adducam, ex quibus, quantæ sit Ros dignitatis, satis manifestum evadere queat.

Fuit quidam *Sinensum Imperator Hiaovus*, qui sibi persuaderi passus fuit, ex Rore immortalitatem conciliari posse mortalibus, ac proinde quotidie in vase æneo collectū Rorem celi margaritis affudit, ut sic iisdem continuò refocillatus aut passus mortem proferberet, & æternū vivere posset. Stultam hanc persuasionem diluit eventus. Magna sanè in Rore vis, præsertim, si iusto colligatur tempore; at corrosivā aliquā malitiā inquinatum interdum multis arborib9 & fructibus nocere, multoties quoq; compertum est. Scimus cæteroquin, quanti veniat benedictio, *Iosepho*, à Prophetâ *Deut. 33.* enunciata: De benedictione Domini terra ejus; de pomis fructuum

fructuum Solis & Lunæ, de vertice antiquorum montium: de pomis collium æternorum, &c. Neque ignoramus, quàm notabiliter, apud *Esaïam*, *Resurrectio universalis* assimiletur *Rori* viridantis campi. Siquidem gratam primò humectationem, eamq; levem simul, terræ affundit, quâ herbæ & fruges recreantur, ne arecant. Perhibentur apes deinceps generari, apud *Plinium*, l. 5. c. 16. neque ex putrefactione neq; ex concubitu: sed ex Rore, quem in cellulas suas important: refertq; *Abrahamus Mylius de origine animalium & migratione populorum* p. 10. modum, quo, beneficio Roris, anguillæ nascantur: Jubeat nempe ille, ut anguillas producturus, tempore Maij, cadente ubertim rore, ante solis ortum, cespites duos effodiat, è viridanti gramine campo, eosque lateribus roridis, & unde gramina prorumpunt, junctos ad ripam piscinæ ponat, in parte septentrionali, ut radiis Solaribus tantò fortius incalescant, & futurum promittit, ut intra paucas horas turmatim minutiprodeant pisciculi: & hoc modo nonnullos piscinas suas anguillis imprægnasse. Quin & margaritarum origo Rori attribuitur, eodem *Plinio* l. 9. c. 35. docente, de quâ verò sic *Augurellus*:

— Cùm se summo pandunt in marmore (pelago) conchæ,
 Ut genitalis eas anni stimulaverit hora,
 Implentur facili conceptu roris hiantes,
 Et grvida certo mox edunt tempore fetus,
 Ætheriusq; illis fit candens unio partus.

Ubi simul reddit rationem diversitatis margaritarū, dum quærit:

Cur non se rosceidus unam
 Induat in speciem simili conceptus ab ortu? & respondet:
 Namq; ubi ros purus cupidus influxerit illis,
 Conspicitur toto diffusus corpore candor:
 Turbidus at fatum prorsus sordescere cogit:
 Quem rursus videas celo pallere minante,
 Quippe illo constant, celiq; his major inest vis,
 Quam maris: hinc variant, at pro lurore vicissim
 Nubilis est illis color, aut pro luce serenus,
 Dum forvet alba senis Tithoni Aurora cubile.
 Hinc etiam pasci tunc illas cernimus, & cùm

*Se tempestivè saturent grandescere fœtus.
 Comprimitur verò, si fulgurat, ipsa repente
 Concha pavens, restatq; minor jejuna timendo;
 Verùm, si intonuit, pariter compressa pavensq;
 Inflatam vento speciem & sine corpore gignit,
 Atq; hi concharum verè perhibentur abortus.
 Nam cute multiplici sani constare feruntur,
 Et penitus solido compleri corpore partus:
 Atq; ita, quò callum reputes id corporis esse,
 Quod sale permulto soleant purgare periti,
 Id mirum est calo tantum gaudere sereno:
 Sole rubere illas, candorem & perdere: & ipsum
 Custodire ideò mersas pelago altius atq;
 Ne radij valeant usquam contingere Phæbi.
 Flavescunt tamen & rugas traxere senectâ:
 Nec constat vigor ille, nisi durante juventâ,
 Quem perimus: sic his etiam longa officit atas, &c. &c.*

Haftenus aliquantò latius margaritarum genesin ex Augurello
 attuli, ut tantò evidentius pateat & Roris laus, & quo privilegio
 hic gaudeat, dum & genesis filiorum DEi Rori assimilatur: secun-
 dùm Ps. 110. quod aliquando ita secundùm Lutheri versionem
 germanâ poësi ornavim⁹ in libello, qui inscribitur, *Christ⁹ moriens*:

Und deine Kinder werden
 Dir allerdings auff Erden
 Geböhren/ wie der Thau/
 Der wann Aurora blincket /
 Wie Perlen häufig sincket
 Auff bunter Blumen Au.

Et si verò alium adhuc noverunt ROREM Philosophi Hermeti-
 ci, quem in opere suo notant; dum tamen hîc mihi de Rore, pro-
 priè sic dicto sermo est, non verebor primò pulcherrimum ali-
 quod aureum Vellus ex Rore depromere, quod his ipsismet oculis
 meis vidi adornatum, & intra anni spacium perfectum.

Colligat itaque, quicunq; voluerit, Rorem majalem, beneficio
 linteo-

linterorum supra triticum, sereno cælo, & à pluviis aut tempestatibus planè immuni, eumq; in vitro occluso digerat per mensem, ut omnis ros clarescat, sequestratis ad partem facib9. Rorem clarificatum & per chartā transactum phiolæ satis capaci & longi colli, vel cucurbitæ indito, ut duæ tertiæ plenæ sint, & una tertia vacua, junge illi auri foliati, quantū volueris, fortè drachmam unam, vitrum occlude, & expone hoc compositum per æstatem Soli, per hyemen loco post fornacem calenti, per novem vel decem menses. Post reclude sive aperi vas, & abstrahe ex eo partem unam liquoris, per destillationem: quo facto, reliquum subitò effunde, & obtura ocyùs vitrum, idque calidis cineribus impone, ut probè interius exsicceetur. Et videbis lanam, sive vellus aureum ad latera vasis resolvi & fundum petere. Probè verò illud ab aëris injuriâ custodiendum. Hujus vires prædicantur esse potentes, contra podagram, si ejus tria grana sumantur, in destillato illo rore majali, vel in aquâ ivæ arthetice: imò & cordiale præstantissimum celebratur, si in aquâ cordiali propinetur.

E Rore verò majali etiam aliqui moliuntur aurum aliquod portabile; quod hoc modo fieri, in manuscripto aliquo inveni: Accipiat Roris majalis justa portio, & in eo solvatur salis communis bona quantitas, & per quinque menses hæc sic conjuncta putrescant, & invenietur desuper natans oleum quod separandum est & purificandum in balneo, ad summam claritatem. Huic laminatum aurum indatur, & solvetur hoc in viridem gratumque colorem; extrahatur dein Spiritu vini solutum, & tingetur spiritus colore sanguineo.

Aliqui plane moliuntur opus aliquod universale, tam ad tingendum metalla, quàm ad humana corpora, ab omni squalore morborum præservanda & curanda, non solum, ex Rore vulgari: sed & ex Rore illo magis digesto, quem *Mannam* appellamus, utpote quæ ex purissimo & præpingui terræ vapore, qui non inquinatus est ullis putridis aut corruptis exhalationibus, generatur. Cujus aliquam veritatis speciem præbere posset metallorum & mineralium resolutio, quæ iridem ad extremum resoluta & extracta tandem præbent succum in centro dulcem, uti videre licet in saccha-

ro Saturni, five *Gummi Elſaron*, *Sericonis* etiam dicto, & aliis adhuc quàm pluribus; ſcribitq; *Paracellſus*: Ein Manna iſt in Vitriolo: eiſ ne in Urticâ: eiſ in Magnete. Das Manna Vitrioli wird erhalten durch das plegma, ſo ſolches ſo lang abſtrahirt wird / biß es in die Hönigflüſſe Fall/ die ſich auff braunziehe. Doſis alle Tage einen Tropffſen in aquâ *Veronica*. Manna *Urticæ* wird erlanget / wann *Urtica* alcolifirt wird / darnach in ſeiner aquoſitât ſo lang rectificirt, durch *ventrem eqvinum*, biß die oleitât begegne / die von ſeinen ſecibus ſoll abgeſchieden werden. Darnach gebraucht alle Tag vier Tropffen/ wie obſtehet. Manna *Magnetis* iſt / daß *Magnes* in ein alcohol gebracht / und ſtratifict werde/ mit limaturâ *chalybis*/ auff einander in gleichem Gewicht/ und luto ſanguinis verſleibet/ in einem Gefäß von Glas geſotten in oleitât der *Weidaſchen* auff ſeinen menſem, darnach digerirt mit vino rectificato, biß der Wein roth iſt/ dann die Röte darvon abgeſchieden: läſſet kein Haupt-Glied faulen/ und wird ſolche manna gebraucht / wie deß Vitrioli.

Hinc Robertus de Fuldibus definivit Mannam, quòd ſit panis cæleſtis, cæli triticum, eſca ſpiritualis, cibus Angelorum, ac ipſum verbum ab ore *Jehovæ* prodiens, & à cælo ac nubibus, in modum pluviæ roſcidæ, aut ſimul cum rore cæleſti, aut ſuper rorem, in ſuperficie terræ, virtute divinâ descendens in formâ minutâ & rotundâ, ad pruinæ gibboſæ aut ſeminis coriandri ſimilitudinem, in duritiâ ibi concreſcens, ut loco cibi vel nutrimenti, aut etiâ medicamenti eſſet hominibus: addiditque: ſi quis cognoſceret Man de cælo, communiter cum rore & præcipuè majali, atq; etiam æſtivali decidens, ritè colligere, atque nucleum deponendo præparare, credo ego, ipſum rem auro & gemmis longè pretioſiorem comparaturum, baſamumq; vitæ præſtantiffimum poſſeſſurum. Nam ita à viris, in myſterio divino peritiſſimis, ſum in ſtructus. Hæc *Oxonienſis Fludd*. Siquidem ex Mannâ noverunt viri cordati ſal volatile & fixum extrahere, itemque viſcoſam quandam cum Rore materiam creare, cui admiranda poſt digeſtionem & colorum apparitionem attribuunt, tùm in regno animali, tùm metallico effecta, de quibus longum adhuc poſſem pertexere ſermonem.

Verùm

Verum enim verò, cùm *pro Mysterio Resurrectionis sive Resuscitationis rerum* hic libellus inceptus & adornatus sit; meritiò Rorem majalem adhiberi demonstrandum, & sic libellum hunc finiendum existimavi.

Hesperidum itaque poma mēditor: poma aurea & argentea: poma & pyra nunquam visa, audita nunquam: Roris filias ante margaritas ponendas, & vel ipsā *Ægle Arethusā* & *Hesperidus* pulchriores, quæ beatius videri, quàm describi possunt. Dum enim animus mihi est calamo posteritati tradere, quæ Ros mihi conspicienda dedit; video haud digna tantis apparentijs mihi suppetere verba, ut proinde modò calamum abijciam, modò reassumam, & incertus, quò pedem dirigam, non inveniam. Dum itaque verba reperire mihi difficile est, nescio, si inveniam, annon difficilior mihi sit futurum, modum verborum tenere? Alea jacta est, tentabo vestigia, & quò me Natura omniparens deduxerit, pro viribus, quas ipsa dederit, visa adumbrabo.

Majus erat, rīdebant omnia, felicissimūq; annus agebatur, cùm Naturæ speculationibus intentus, & quàm omnia, antè velut mortua, vernali erumperent tempore in vitam novam ex terrâ contemplatus, postea verò somno correptus tali visione illuminabar. Videbam accedere ad me hominem, mihi notissimum, & inter paucos amicum, neq; illum cæteroquin adeò alienum ab Hermetice Philosophiæ amore, qui velut alter *Draco* *Hesperidum* in hortis, nescio, quâ occultâ ratione, aurea observans mala; thesaurum tamen proditurus tandem videbatur. Præmissâ ille salutatione, in medium producebat vas satis magnum, Rore plenissimum, &, vide, agebat, amice, quid factururus sis! Non me terreat *Dracōis* nomen: neque alloquium id mihi videbatur grave; siquidem jam tū cognoveram ex Sophorum adytis, Mercurium eorum *Dracōis* nomen habere, neq; non rarò Spiritum universi sic ab ipsis appellari, dum *Pervigil ille Dracō squamis crepitantibus horrens*

Sibilat, & toto pectore verrit humum.

Quin potius, *Hesperidum* in hortis me constitutum ratus, nudam mox naturam visurum me faciliè mihi promittebam; Cùm ille, ex-

rensâ dexterâ baculoq; instructus, primùm scipione Rorem agitare, velut quidam virgulâ suâ divinatrice & serpentinâ Mercurius: dein etiam manibus miscere nonnulla, unde mox flava quædam, sed maximè levis, porosa & spongiosa humus Rori innatans assurgeret, quæ tamen in sanguineum cum Rore colorem, subito, nō sine admiratione, convertebatur. His lætus, cū alia adhuc expectarem, ille, dictâ repentinè salute abire, & jam perge amice! dicere tandem visus est. Tum ego breviori, quàm optâram, somnio solutus, in varias distorquebam animum meum cogitationes, & jam meditabar conditionem Amici mihi percharissimi, jam Rorem, jam ejus conversionem, & sexcenta alia; cū tali visione animosior factus, postero manè *Nasonis* capi evolvere metamorphosin, ubi, cū fortè in *Æsonis* rejuvenescentiam inciderem, à *Medeâ* feliciter institutam; & exactum colligendi Rorem tempus perdidicissem, omninò statui colligere Rorem; cujus, cū bonam quantitatem per aliquot dies, ante ortum Solis, albis linteis per prata ductis collegissem, & per lintea candida primùm, dein chartas bibulas trajecissem, ecce! post aliquot dierum quietem, cū stupore & admiratione deprehendi, oculisq; vidî in aperto quodam & negligentius reposito alembico, magnam illius levis, porosæ, subflavæq; & spongiosæ terræ portionem, Rori innatantem, qualem per somnium videram. Intereâ, per aliquot cucurbitas obsignatas reliquum Rorem diviseram; ita tamen, ut dimidia solum pars cujusq; plena esset, reliquâ medietate vasis vacuâ.

Quid verò moliri porro aut incipere deberem, ignorabam. Iam enim destillandum existimabam, jam prius putrificandum Rorem. Inter has tergiversationes, cū ob alia negotia Rorem negligerem, atque per anni fermè spacium illius cogitatione semel quidem meæ menti subiret, oportune factum, ut, habito cum Viro Generoso quodam discursu, Ros in aream denuò prodire & in superficie nigram cuticulam, interspersis quibusdam, velut albicantium & in morem longiorum teneriorumque anguium contortorum filorum sectionibus, ostendere cæperit. Visebantur tamen & guttulæ crystallinæ limpidissimæq; aquæ, nigræ cuticulæ, hinc inde

inde, desuper incumbere, quas magni fore pretij judicabat tùm *Generosus ille Vir, et hoc seculo magnus Hermetici Studij Fautor.* Neq; malè.

Scitum est, quibus impuritatibus involutus sit Mundi Spiritus, & quàm difficile sit, puram separare & habere aquam limpidam, dum sublunaria omnia inquinata sunt, donec habeatur lucida illa & centralis substantia, quæ verum est aurum Sophorum. Si enim individua quæque, quæ in singulis animantium, vegetantium ac mineralium generibus constituuntur, fructum habent aureum, miræ virtutis, qui verus lapis Philosophorum, seu naturæ ipsius est. Siquidem omnes clamant, lapidem suum ubiq; reperiri, quia in centro & corde cujuscunque rei mixtæ lateat ignis & sulphur Chymicum, quod sit aureæ naturæ, teste *Petro Iohanne Fabro, in Hercule Piochymico*; quis non eadem mala aurea esse credat in universali naturâ, cujus conditionis etiam ROS est, à quo individua aurum suum colligunt; & sic ROREM quoque esse partem HORTI HESPERIDUM & satis magnam quidem, qui Spiritum in se contineat limpidum, sed arctè à Draconibus, id est vinculis elementaribus alligatum & custoditum? Et, si pyra pomaque, in arboribus è terra succrescentibus, non prius germinant & maturantur, quàm humor cælestis in terram decidens, & virtute Solis Astrorumq; imprægnatus, præviaq; putrefactione & digestionem depuratus, levissimi vaporis modo, intret arbores, ibiq; limpidus de nuò humor factus, tempore Veris, digeratur, quoad gradus suæ puritatis, in ligna, cortices, folia, flores, & fructus deniq; ; quis non eadem ratione, ex ipsius Roris limpidissimo & plus quàm crystalino centro, post decoctionem aut temporis maturitatem, sibi cælestia quoque promittat dona, imò aurea pyra & poma?

Caterùm, alter jam annus evolvebatur, & terra nigra, cum albissimis illis, gemmantibusq; guttis, in superficie natans primùm, mediam tunc Roris regionem petebat, superiori remanente perspicuâ, subtili, & splendente, tanquam terra, post merfas, obliquoque sinu depressas tenebras, ut in primâ creatione contigit, centrum suum, mediis in aquis, occupare voluisset. Neq; sic perperam. Uti enim Roris natura est, non statim initio deponere terrâ suâ ad

fundum; sed potiùs eam à fundo elevare ad superficiem: Ita jam fundus omninò quoq; purus & pellucidus, ut & superficies clara micansq; in medio habebant tertam, non secus, ac cælum undiquaq; sùdum terram ex æquo ambit.

Interea agitans in Rore se Spiritus in parietibus vitri, velut evolaturus, sed à fugâ ob sigillum vitri retractus, eâ parte, quâ vacuum extitit, notas quasdam sive stygmata animaculorum quorundam nigricante colore impresserat, quæ adhuc indelebili caractere cernuntur; cùm idem Spiritus terram agitare & velut fermentare, imò dividere observatus est, partibus ejus lentè diductis & amplius spaciùm occupantibus.

Dum verò hæc ita fieri permitto, haud curiosior factus, in quiete enim sinebam vitrum, neque illud caloribus aut frigoribus exponeram, nisi, quòd hyemis duriòristempore calefacto inferrem hypocausto pannis involutum, & in ligneo vase repositum custodirem; accidit tertio anno, ut Rorem iterum inter adulti Veris jucunditatem contemplaturus, viderem terram illam instar crucis digestam & tanquam sub cruce ad dextram & sinistram stantes, prout crux Sacrosancti Crucifixi & Servatoris nòstri à pictoribus offerri nobis solet. Apparebat verò crux illa tota aurea, argento interspersa, pendebantq; hinc inde mala rotunda, aurea alia, alia argentea, tantæ rotunditatis tantiq; splendoris, ut asserere non dubitem, me talia nunquam oculis usurpâsse aut auribus: quin & teretia nigra mala inibi aliquot conspiciebantur diversis distributa locis, & tam affabrè foraminibus quibusdam pervia, ut nullus artifex, quantumvis peritissimus, similia effingere potuisset; egoq; hunc ipsum in diem adhuc nesciam tantæ nigredinis & perforationis causas. Habebant enim foramina certas suas distantias & dimensiones, in numero & mensurâ, ut hîc mathesis si- lere potuisset.

His sic ad menses aliquot conspectis & durantibus, alia succedit cruci modò descriptæ figura; Arbos, inquam, visu jucundissima, inquam prior species migraverat, cum variis ramificationibus, pulcherrimis sanè. Pendebant enim è ramis pyra & poma argen-

tea & aurea, ipsaque non minùs arbor auro argentoque coruscabat, cum ramis suis. Animadvertiebantur v. tum quoq; nonnulli globuli nigerrimi intermixti fructibus, accuratissimæ rotunditatis, & teretibus foraminibus certis locis velut ex lege pervij. Tandem illius arboris, paradisiacæ fere dixissem species, neque enim in hortis Hesperidum tam præstantem unquam conspectam puto,) cum ad quartam anni partem durasset, paulatim complicari, fundum petere, subsidere, & instar cespitis viridis mollissimi & impalpalis, cui cinnabaris interspersa esset, comparere, qui longissimo tempore sic duravit, nisi, quod subinde fructus pyri aureus unus & alter, cum parvo pediculo sive ramusculo, cui inhærebat, è fundo emergeret: interdum anatis aut anseris diversicoloris idea se conspiciendam præberet: nonnunquam parva lamina velut argenti auro intermixti cerneretur, & simulacra notarentur alia.

Nondum finis. Cum enim, quid tandem ex insolitis istis in Rore apparentiis futurum esset, anxie disquirerem, & nunc Philosophos Hermeticæ Philosophiæ, quos non rarò in ædibus meis habui: nunc Viros illustrissimos, generosos, doctos, peritosq; alios in consilium adhiberem, & nonnulli consulerent, ut terram in fundo subsidentem eximerem, vitro parvo includerem, paucoq; Rore ad terræ proportionem coquerem ad exsiccationem, & illam terræ exsiccatae irrigationem multoties continuarem, ad opus aliquod fixum & perfectum inde procurandum: nonnulli, ut cum auro miscerem Rorem ad annos tot coctum: alij, ut Rorem jam summè depuratum in medicinam adhiberem; commodè evenit, ut paulò post, id est, Anno 1670. institueretur in Academia Gissenâ duplex Promotio Doctoralis, aliquot nempe in Jure & Medicinâ Candidatorum. Cumq; ad Promotionem Medicam exantlandam, Ego quidem tum legitimè designarer Promotor, clementissimè sic disponente *Serenissimo Principe ac Dno: Dno Ludovico VI. H. L. Principe Hersfeldiæ &c. Principe ac Dno. meo clementissimo*, jamq; curiosus dispicerem, quam præ cæteris, tanto actu materiæ idoneam publicè ventilandam seligerem; ecce! impatiens moræ, jubeo mihi adferri vitrum, quinque annorum Rore impræg-

natum, idque, in præsentia Viri plurimum Reverendi, Dn. M. Georgij
 Eberhardi Happelij, Antistitis & Pastoris Ecclesiæ Alsfeldianæ, & illius Supe-
 rintendenturæ Inspectoris vigilantissimi: Viri, inquā, de Patriā nostrā & Eccle-
 siā Christi meritisimi, & Consobrini mei amantisimi, (qui tum Darmstadij
 opportunè mihi aderat,) Solis exponi radijs, nunquam enim an-
 teā vel tantillum cælestis caloris per externi Solis aspectum sen-
 erat; cū, post dimidiā horulæ spacium, flava tandē facta subiden-
 tia, quæ nebulæ instar levis erat, undiq; protrudere parvulos trun-
 cos & faliceta, edere ramos, hi crescere, & vineam aliquam quā
 pluribus sudibus minutis repræsentare, hinc inde verò rotundissi-
 mis clarissimisq; margaritis, candore tamen suo clarissimum
 Rorem, summè transcendentibus, velur uvis exornatam ostende-
 re: imò continuante Sole radios suos, ad superficiem usq; aqua-
 rum surgere, & tū quoq; amænissimum arborum, sive virida-
 rium, arboribus auro argentoque condecoratum, ostendere,
 quarum ramis variæ animalium species hinc inde insidere vi-
 debantur. Cū verò massa in fundo, radijs solaribus ardentius vi-
 trum ferientibus, paululū elevari quoque cæpisset, apparuere
 denuò sub eā tornati illi nigri & perforati globuli, quorum ratio
 mihi profectò imperscrutabilis, dum in hunc usque diem adhuc
 notantur. Interea tot mirandarum rerum intuitus largam nobis
 de Resurrectione rerum suppeditabat discurrendi materiem, do-
 nec Sole ad occasum vergente, paulatim quoq; disparere & ad vitri
 fundū denuò se componere tot visā cæpere, totiesq; in hunc diem
 resurgere, quoties Solis excitatur radijs: illè v. pio ore exclamare:
 Admiranda & imperscrutabilia sunt opera Domini,
 & quis Naturæ Mysteria omnia affecutus est? Stupi-
 dum & sine sensu eum esse oportet, qui his conspectis
 mortuorum resurrectionem non credat! Ego verò:
 Veniet ergò Ver tandem illud novum: apparebit cer-
 tō Roridus ille & Triumphalis IESU Christi Arcus:
 Variegatus ille instar Iridis Roridæ Thronus Iudicis

supremi: Erit aliquando tempus restitutionis omnium, cum evigilabunt mortui, qui sub terrâ domiunt: Ros enim tuus ô Domine, est sicut Ros viridantis campi.

Ex hætenus visis, dictis, factis, quilibet, opinor, rationem inveniet, cur, ad procurandum resurrectionem plantarum, *Curiosi* Rorem adhibeant, dum universalis Mercurij domicilium est, quem abundantissimè in se continet, & clavem habet Sale volatili turgidus, ad carceres infernales, & dum in descensu est, tempore Veris, potestatem, excitandi Salia fixa, eaq; cum rerum jam mortuorum Ideis resuscitandi, ut mundus in pristinam faciem resurgat, naturaque in singulos annos renovetur.

Res nempe ita sese habet cum Rore, respectu regni vegetabilis, prout substantia mercurialis rorida respectu metallorum. Quemadmodum n. à Philosophis omnia metalla vulgaria mortua dicuntur: ea verò, quæ nostra appellant, spiritum & animam habentia, i. e. in quæ nova vita est introducta, seu per vitæ ligatæ in metallis solutionem, seu per vitæ novæ introductionem, seu utroq; modo: Ita, cum Saturnus falce suâ omnia tempore hyemis demessuit, & alligata in radicibus plantarum vita Salium mortua jacet; per vitam tamen universalem de cælo descendente Veris tempore illa repullulant omnia, ut sic per volatile fixum resuscitetur in vitam novam. Omnino enim credendum est, aurum & argentum, cæteraq; metalla vulgaria Mercurio, Sulphure & Sale, metallicis mineralibus turgere & abundare. Si n. hæc in metallis non essent, fortè nuspiam essent. At, cum in his ad fixi naturam Sal ille devenit, & propter arctam sui compositionem fusionem & colliquationem principia metallorum in æternum clausa haberent sua lumina noctem, utpote separatâ ab ipsis volatili earum substantiâ, nisi aliâ volatili naturâ se resuscitatum iri spem haberent; omnino in Rore minerali situm esse judicandum, quo tristis Salium nox fugari, hyemalis metallorum glacies dissolvi, & velut vernali Rore fixitas eorum resuscitari & renovari queat in diem æternitatis, lumen indefectibile, Ver perpetuum & plusquam perfectam perfectionem.

Hæc

Hæc de Rore minerali dicta sufficiant Philosophiæ Hermeti-
cæ alumno. Qui verò ex Rore vulgari arcana, præter suprà recen-
sita, quærit, ille consulat *Iohannis Petri Fabri Castrinovidarensis Uni-
versalis sapientiæ librum quartum*, & intelliget non solum, quo pacto
Lapis Physicus ex Rore Vernali præparari debeat, *Arcano 104*; sed
&, quo pacto cum Rore & Nitro haberi queat substantia volatilis,
& Mercurius mundi universalis, clarus, mundus & subtilissimus,
cujus ope & beneficio fieri possint mira, in arte Chymica, elixiria
nempe ad album & rubeum: item, quomodo Spiritus Roris Maij
præparandus sit, ad tot miracula patranda. *Arcano 91. 92. & 93.* de-
nique, quomodo ex Antimonio & metallis sequioribus eliciendi
sint Mercurij, qui verò labores doctam & sedulam manum requi-
runt. Neque enim arcana Chymica statim falsitatis accusanda, si
primâ vice non parent artifici. Vendit Deus sua bona laboribus:
dies diem docet: *Mosès* quidem uno ictu prolicere debebat aquam
è petrâ: At verò, in naturalibus operationibus ita se res non habet.
E petrâ chymicâ centies centies mille, secundùm Philaretum,
percussionibus aqua elicitur. Unde scripsit non nemo:

*Sic sic fac, sicq̃, iterum sic, sic quoq̃, si sic
Feceris in finem, tunc erit ipse lapis.*

Terendum est, coquendum est, nec una tibi dabit dies, quod
quæris initio. In arte Sophicâ requirit Cosmopolita primò cocti-
onem septem mensium: dein decem: aliâ vice dicit: da temporibus
ad custodiendum. Philaleta requirit centum, & quinquaginta
dies, pro auro Philosophorum parando. Et quot dies, ob-
secro amice, quot menses existimas requiri pro Mercurij Sophici
præparatione & constructione? In Philosophicâ enim Mercurij
sublimatione, sive præparatione primâ, *Hercule*, ut loquitur *Arcanum
Hermetica Philosophiæ § 24.* labor operanti incumbit; unde subjungit:
Nam sine Alcide expeditione Colchicam frustra tentasset Jason.

*Alter in auratam noto de vertice pellem,
Principium velut ostendit, quod sumere possis,
Alter onus quantum subeas.*

Limen enim à cornu petis belluis custoditur, quæ temerè acce-
dentes

dentes non sine dispendio arcent: quin & Aurum Philosophorum, illorumq; Mercurius non reperiuntur in terrâ, à naturâ producta; sed per naturam, artificis promoventis ope, generantur, uti in priori tractatu quoq; illud inculcatum est, diversis in locis. Philosophi enim, cum de Argento vivo & Auro loquuntur, volunt dicta sua intelligi, de Argento vivo Philosophorum, & de Auro Philosophorum: Quia Aurum Philosophorum, etsi ex vulgari quoque præparatur: tamē illud, ut & Sulphur Philosophorum extrahuntur quoq; de Argento vivo Philosophorum, uti apertè loquitur, in mineralis lapidis descriptione *Ioh. Baptista Graßchedelius ab Aichâ, Eques Romanus*. Quod itaque in Sophorum opere requiritur à Philosophis, id omnino in aliis laboribus chymicis quoq; necessarium esse scito. Patientia opus est. Unde illud: **nec Te tædeat**: quod seriò inculcat *Novi Luminis Chymici Autor*, donec compleatur opus, & natura ad Illudum sive terminum ultimum perveniat, tandemq; omnis à Te fugiat obscuritas, secundum *Hermetica tabula effatum*; & quod jam impossibile esse censes, deinceps ipsis queas usurpare oculis & tangere manibus, atq; fateri deniq;: **Hoc equidem non putârâ**. Requiritur, nempe, sedula per magnam vitæ partem rerum naturalium indagatio. Hinc scripsit idem in ænigmate: Evenit aliquando, ut per tot annos vitæ meæ navigarem à polo arctico ad antarcticum: Navigare verò à polo arctico, ad polum antarcticum, est universum mundum habere cognitum: tot lustrare maria: tot impingere in littora: tot habere sibi obvia monstra marina & belluas: videre in littoribus Melosynas hinc inde cum Nymphis natantes: novisse humidum & ficcum, calidum & frigidum: & unum in alterius naturam deducere posse. Ubi profectò labores improbi sustinendi: nam & ipse *Cosmopolita*, à præcedentibus jam tum laboribus fessus & variis cogitationibus satis gravatus fuit, antequàm Neptunum Senem cum tridente è mari nostro conspexit. Inprimis verò Gratia DEI & manu ductio fidi præceptoris, secundum illud: & **Dei nutu** singulari ei jcerer ad littus magni cujusdam maris. Fatentur enim omnes, singulare donum esse,

Supremi **Numinis**, assequi posse, quod tot homines frustra quærunt: secundum illud

*Lapis noster fit ex tribus,
Nulli datur, nisi quibus
Fit Spiramine Dei*

Ut jam fileam tot metallorum mineraliumq; cognitionem, tot autorum lectionem, totq; ænigmatum resolutionem, (siquidem operatio secundum literam sæpe est dissipatio impensarum & temporis perditio: nec non materiæ certam scientiam, & dispositionem vasis Sophici & sigilli: ignis & operationis: signorum & termini sive complementi indubitatam notitiam; & quantos sudores excitent vocabula distillationum, digestionum, putrefactionum, separationum, coctionum, sublimationum, præcipitationum, homogeneorum congregationum, & heterogeneorum separationum, spirituum extractionum, congelationum, conjunctionum, calcinationum, colorationum, fixationum & quæ sexcenta occurrunt alia. Hæc enim, etsi scienti artifice facilia sunt; inquirunt tamen, atque in viâ adhuc peregrinanti difficilima sanè occurrunt. Ne itaq; & Tu, quisquis es, amice, fastidioso tædio persequere, quæ tibi non videntur esse, dum reverà sunt: & sedulo reputa illud Stagiritæ: quædam dicuntur & sunt: quædam neque dicuntur neque sunt: quædam non sunt & dicuntur: quædam tamen sunt & non dicuntur. Si vitam quæris metallorum resuscitare, vitâ tibi opus est metallicâ. Si enim intendis plantam producere, & multiplicare, semine plantæ tibi opus est. Cùm ergo Ros sit vita vegetabilium, & per Rorem ligata earum vita in apricum prodeat tempore Veris; Tû, quisquis in metallico regno emendationem quæris, vitam quoque & Rorem metallicum perdisce, & ignem eorum, cujus virtute digestivâ aqua eorum, quæ semen est, digeritur in id, quod quæris, de quo, uti sollicitè legas & relegas Novi Luminis Chymici tractatum septimum, omninò suadeo.

Excentricus, ut video factus, redeo jam, unde digressus sum. Lubet itaque hîc quoque memorare, qualem nuper in destillatione aliquâ diversorum mineralium observaverim apparitionem.

Accipi-

Accipiebam Sulphuris selectissimi, uncias quinque: Antimonij, uncias quatuor: Salis armoniaci, uncias sex: Tartari uncias quatuor: Calcis vivæ, uncias viginti, hæcque contrita & mixta retortæ committebam sive inferebam, apposito magno vase recipiente, pro obtinendo oleo Sulphuris benedicto, rubicundo, ad elixir aliquod, cujus præparationem hauseram ex manuscripto magni cujusdam Adepti, præparandum. Etecce! cum per aliquot horas, lentè primùm, dein fortius ignem accenderem, tanta pulchritudine & colorum varietate salia & flores in præjacens vas sublimabantur, ut animus eorum aspectu vix satiari posset. Conspiciebantur diversis in locis vasis recipientis satis magni, tanquam in concavitate cæli, sex grandiores stellæ, velut sex Planetarum, & præter has adhuc septima in medio illarum cæteris major instar Solis comparebat, & quidem in vasis summitate, velut Rex in folio suo, cæteris ordine ad latera succedentibus. In reliquis verò partibus parvæ hinc inde stellæ, velut octavæ Sphæræ cernebantur. Neque satis erat, videre me cælum cum stellis & planetis: siquidem & mundum elementarem sive sublunarem notare quis potuisset. Diversi hinc inde colores alludebant ad elementa, & sulphureus velutque Psittaci pennarum igneus, à floribus nempe Sulphuris productus, ignem, viridis alibi aërem, albus porro, & ipsa Salia denique; aquam & terram monstrabant, tantusque in salibus lusus naturæ apparebat, ut campum pulcherrimis arboribus consitum & variæ quidem sortis, imò & majoribus minoribusque virgultis ornatum, totam denique sylvam, cum variorum animalium speciebus, dignoscere potuerim. An ergò, aiebam, cælum in terra est? An terra cælo contigua? an omnia in omnibus? Nempe, non deceptus est *Hermes*, dum scripsit: Quod est superius, esse sicut id, quod est inferius: & vice versâ. Verum enim hoc & sine mendacio verissimum esse deprehendo, & vel universum in hoc vitro mundum adspicio.

Lusit *Claudianus* pulcherrimo elegidio, in sphaeram Archimedis, quâ motus astrorum omnium artificiosissimè ostendit, opus tam affabrè dispositum, ut nullus error in eo animadverti potuerit. Si parva licet componere magnis, liceat mihi de novo hoc invento

chymico, sed absq; jactantiâ, in humilitate & veneratione coram
Omnipotente Universi hujus Creatore, ita modulari:

Tackius in parvo cùm cerneret æthera vitro;

Et quæ terra suo protulit alma sinu,

Quò tua, MAGNE DEUS! progressa potentia! dixit:

Iam tuus in fragili pingitur orbe labor.

Omnia Tu DEUS es: TEq; omnia in omnibus esse,

Hoc mihi præclarum jam quoq; monstrat opus.

Dispereant flammis audacibus omnia mundi

Sidera, terra suum sustineatq; rogam:

Attamen in faciem meliorem cuncta resurgent:

Æmula Natura hoc namq; Chymia dedit.

Haud ampliùs itaq; miror, scribere nonnullos Philosophos:
miranda successivè in lapidis sui compositione observari, & qui-
dem, secundùm Drebbelium lib. de Elementis, vitam mortem & re-
surrectionem rerum, aliaque plura, qualia descripsit in *Arcâ Natu-
re Apertâ* parvus Agricola, der kleine Baur / & Dn. Ristius in der
Wersens Unterredung von der aller edelsten Thorheit der ganzê Welt/
p. 243, 244 & seqq. imò & per dispositionem olei sui incombusti-
bilis, sex dierum opera, ordine, & prout in primâ Creatione facta
sunt, conspici posse. Fortè & horum intuitu, sapientissimus mor-
taliùm, divinâ instructus eloquentâ & sapientiâ, in hæc erupit
verba Sap. 7. Mihi enim dedit Deus dicere ex sententiâ & præsu-
mere digna horum, quæ mihi dantur: quoniam & ipse Sapientiæ
Dux est, & Sapientum emendator: In manu enim illius & nos &
sermões nostri, & omnis sapientia, & operum scientiæ disciplina.
Ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram,
ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum,
initium & consummationem, & medietatem temporum, Solsti-
orum permutationes, & varietates tempestatum, anni circuitus
& stellarum dispositiones, naturas animalium, & iras bestiarum,
spirituum vires, & cogitationes hominum, differentias virgul-
torum & virtutes radicum: deniq; , quæcunq; sunt occulta & ma-
nifesta novi: omnium enim artifex docuit me Sapientiâ. Sed
præstat

præstat hîc reprimere calamum, dum magna & inaudita tandem deteget Chymia, quæ adhuc suppressa & velut in iliado dormientia, si Deus voluerit, evigilabunt, in magno hujus mundi theatro comparitura & suas quoque scenas actura. Haud itaq; absurdè procul dubio quoque scripsit *Cabala Chymicæ Autor*: Ex qualibet gemmâ, metallo & minerali sal præparari posse: ex sale verò hoc herbam, arboremve, secundum speciem tamen suam: & ex herbâ animal sensitivum. Item, ex animali quovis vegetabile, & ex vegetabili Sal, Sulphur, Vitriolum &c. & sic porro metalla & gemmas, ubi addit: probam, sive experimentum vidisti, quòd Vinum, utpote vegetabile, sal dederit, quod jam inter mineralia numeratur, & hoc Sal Saturnum: Si accuratiùs rem persecutus fuisses, ex Saturno promoverelaborem, & Solem, Lunam, Martem, Jovem, Mercurium, Venerem, Saturnum &c. & denique omnis generis gemmas efficere potuisses. Sed hæc ad transmutationes dum spectant, lubens prætereo, nisi quòd eatenus eorum meminisse non pigeat, quòd ab unâ in aliam naturam resurgant, & priori veste depositâ in aliâ suam absolvant scenam. Videntur prope modum omnia esse in omnibus, & vel granum tritici universum in se complecti mundum. Ludit natura variè in antris terræ, & quæ supra terram sunt, ea non rarò sub terra quoq; reperimus, tam affabrè à naturâ insculpta lapidibus, rebusq; aliis, ut jam non desiderentur in eâ hominum brutorumq; figuræ: non montium, castellorum, urbium domuumq; picturæ: non icones plantarum & arborum: non præliorum tumultuumq; & ruinarum variarum representationes: non rudimenta linguarum & artium; nempe, ut, quæ mortua forrè putantur, alibi vivere incipiant, neq; ideæ rerum pereant, sed æterno stabilimento suffulcianur ab eo, qui est omnia in omnibus. Ars v in rerum mutationib; & resuscitationibus digestionem longâ & variâ diurnâq; alteratione sæpenuerò opus habet: in nonnullis ob propinquitatem hæud multo indiget labore. Quibus sanè observatis, non difficile est conciliare Philosophos, & si quæ in scriptis eorum videntur esse contradictoria, in primis, quando de diversis sermo est subjectis, ad Hermeticæ Phi-

Iosophiæ opus requisitis, vino, tartaro, nitro, pane, auro, argento, mercurio, antimonio, sanguine humano, & sexcentis aliis, quæ omnia in centro suo veritatem occultatam possident; sed quædam longo labore; & multis opus habent alterationibus, donec excludatur Phœnix & generetur Salamandra: quædam verò brevi viâ & methodo resurgere faciunt aurum & argentum, quæ mortua dicuntur, prout ea sub manibus nostris tractamus, donec in novam resurgant vitam, aliis etiam sequioribus metallis dignitatem largitura. Injuriam itaque faciunt *Lullio*, qui maledictis ipsum persequuntur, quòd de Vino tam varia scripserit, atque illud præ cæteris commendârit ad sui lapidis confectiorem. Manet sua vino dignitas, & Lunariæ nomen, secundum *Lullium*: manet suus tartaro honos, & clavis prædicatum, secundum *Dornæum*: manet suum nitro decus & martis insigne, dum sine nitro nihil est, & ne vita quidem, & per hoc *Garisandus* opus suum incepit & feliciter ad finem profectus est: nec non pani secundum *Aquinatem*: sanguini secundum *Ripleum*, & secundum alios Cinnabari sua stat veneratio; At decedunt quoque Auro, Argento, Mercurio, Vitriolo, Antimonio hæc & alia. Variæ patent viæ Hierosolymam profecturo, aliæ longiores, aliæ propinquiores. Unum verò est necessarium: Si cupis metallum ulterius, quàm natura fecit, in virtute promovere, naturam oportet accipere metallicam, & hoc in mare & fœminâ, aliàs nil efficies. Si enim intendis ex herbis creare metallum, laborabis in vanum, nisi ad naturam eas metallicam prius deduxeris. Sunt ab uno per dispositionem unius rei omnia, quæ dum in uno conveniunt, per diversam tamen adaptationem innumera facta sunt, ad unum reditura, cum fuerit illius voluntas, à quo, per quem, in quo & ad quem sunt omnia: in quo lux, vita, origo, quies, pausa, perfectio & centrum rerum omnium. Dum ergò tanta fiunt in Naturâ per Artis dispositionem miracula; quis, nisi atheos de nostrorum corporum clarificatione & resurrectione dubitare vellet, in primis, dum Christus vita ipsa pro nobis mori voluit, ut nos per mortis ipsius adaptationem revivificati, in ipso & per ipsum & cum

& cum ipso vivamus in æternum. Vivent itaque, ô Domine ! mortui tui : interfecti tui resurgent. Expergiscimini et laudate, qui habitatis in pulvere: nam Ros lucis, Ros Tuus:

Tibi verò, ô DOMINE SANCTE, OMNIPOTENS ET MISERICORS DEUS, ET UNIVERSORUM SUPREME REX! IN QUO SUNT, VIVUNT ET MOVENTUR OMNIA, SUMMA DEBETUR GLORIA, LAUS ET GRATIARUM ACTIO, QUAM CUM NEMO SOLVERE SUFFICIENTER QUEAT, (INEFFABILIS ENIM, IMMENSUS ET ÆTERNUS ES, FONS, VITA, ACTUS, SAPIENTIA, LUX, VERITAS SUMMA:) NOBIS verò VERBA NON SUPPETANT; IN SILENTIO TANTISPER LAUDES CANAMUS, CORDE MUNDO ET FERVIDO, Secundum illud, IN SILENTIO ET SPE FORTITUDO NOSTRA: QUO USQUE AD VER PERPETUUM DELATITUQUENATURAM RENOVABIS ISTAM, REDDITO INTERFECTIS TUIS SPIRITU TUO, DE FACIE AD FACIEM VIDENTES TE, SICUT ES, SOLVAMUS LINGUAM NOSTRAM INDEBITAS ET PERPETUAS LAUDES TUAS. QUI ENIM HABITANT IN DOMO TUA, IN SECU LA SECULORUM LAUDANT TE. INTEREA NOSTRI MISERERE JESU.

F I N I S.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1850 E. 57th St. Chicago, Ill. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1850 E. 57th St. Chicago, Ill. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1850 E. 57th St. Chicago, Ill. 60637

I N D E X

Ad Phasidem tertium, five Tractatum de

Myfterio Refurrectionis Rerum.

A.			
A Cetum squilliticum squillas re- praefentat.	56.	Arcana Medica quomodo detegi poffint.	53.
Actiones non pendent immediate ab anima.	II. & feqq.	Argenti vivi & Auri nomine quid in- telligent Philosophi.	73.
Aer requiritur ad commercium ani- mae & corporis.	14.	Atomorum confluxus non praeftat actiones rerum fed Spiritus. II. & feqq.	
Aer totus falvus eft.	32.	Aurum potabile e' rore Majali.	63.
Aëris defectus agonizantes efficit, ejusque reftitutio vitam largitur.	ibid.	Aurum fophorum quid.	67.
		Autor Tractatus. Tumuli Paupertatis Incognitus allegatur.	48.
Æfculapis nonnullis defunctis vitam reftituiffe creditus eft.	38.	C.	
Albadaram, os fabuloſum, Rabbiniſ Lus dictum.	26.	Calidum innatum confunditur.	20.
Anguilla quomodo reſuſcitentur.	40.	Cancro fluviatiles quomodo ex pro- prio cinere reſuſcitentur.	39.
		Chymici labores requirunt tempus, 72. & patientiam. 73. eodem gra- tia Dei & manuſductio fidi Prae- ceptoris ſecundat.	ibid.
Anguilla quomodo beneficio roſis generentur.	61.	Cineres ſervant ſpiritum inſitum, qui novae reſuſurrectionis ſpes eſt.	21.
Anima ſons & origo actionum eſt.	13.	Cineres mortuorum ab Antiquis ſan- ctè obſervati.	25.
obit tamen functiones ſuas per ſpiritus.	ibid.	Creaturarum ſuſtentator Deus.	30.
Anima immortalis ſunt, 41. illarum omnia plena.	ibid.	Cælum cum ſtellis & elementis in deſtillatione quadam repræſenta- tum.	75.
Animantium reſuſurrectio.	37.	D.	
Apoplectici ante 48. horam non ſe- peliendi.	36.	Deus creaturarum ſuſtentator.	30.
Arbor ex cineribus ligni combuſti quomodo reſuſcitetur.	49.	Deſtillatio olei Sulphuris Benedicti mira produxit.	75.
Arbor ſingularis in India, ab omni humido abhorrens.	51.	Drebb-	

I N D E X.

Drebbelius Jacobum Angliæ Regem
convivio submarino excepit, æ
rem deficientem singulari essentia
restituens. 32.

E.

Equæ Hispalenses absque coitu con-
cipiunt. 50.

Ezechielis de ossium revivificatione
visio & prophetia. 4.

F.

Fixum & volatile sal omnibus inest.
22.

Fixum sale est illud rerum indestructi-
bile & æternum. 26. & seqq.

G.

Generationum insolitarum rationes.
55. & seqq.

H.

Harmonia hominis & universi. 14.

Herbas & animalia in phialis osten-
dendi modus. 52.

Herbula e cranio apes orta. 54.

Hominis resurrectio ut fiat. 25.

Hominis putrefactione licet vermes
sequantur, hi tamen post suam pu-
trefactionem relinquunt sal fixum.
28.

Homo sal est & a sale nutritur. 29.

Homines demortui licet necroman-
tia representari possunt. 53.

Hydropis remedium. 51.

Hyeme omnia mortua. 71.

Hystericæ ante 48. horam non sepe-
liciendæ. 36.

I.

Influens & insitus Spiritus. 19. & seqq.

Insufflatione famulus quidam Do-
minum suum ad vitam revocavit. 34.

L.

Laboris sophici difficultas. 73. ejus

felix successus à Numinis directio-
ne pender. 74.

Lapis Philosophorum ubique repe-
ritur. 67.

Lokhmanni historia post mortem
reviviscens. 37.

Lullius de vino scribens inique cul-
patur. 78.

Lunæ vitrificatæ resuscitatio. 57.
mercuriatio. ibid.

Lus, os fabulosum Rabbiorum. 25.

Lytherlandi, Nobilis Angli, historia,
qui quasi mortuus post. 48. horas
revixit. 36.

M.

Majus mensis unde dicatur, 1. in eo
omnia revivificantur. 2.

Maji & veris deliciæ. ibid.

Manna quid, & quæ ejus efficacia.
63. & seqq.

Manna vitrioli, urticæ & magnetis.
64.

Margaritarum origo. 91. diversitatis
ratio. ibid.

Mercurius quomodo revivificetur.
58.

Metallorum resuscitatio. 56.

Metalla mercurio, sale & sulphure
abundant. 71. volatili natura resu-
scitanda. ibid.

Metallorum ramificatio. 60.

Metempsychosis Pythagoræ. 41.

Microcosmi cum macrocosmo com-
paratio. 14.

Mors duplex, naturalis & artificialis.
21.

Mundus totus sensus, statua Dei, &c.
19.

Mundi renovatio quomodo futura.
24.

mundus

I N D E X.

mundus universus in diversorum mineralium destillatione representatus. 74. & seqq.

mures, si salem lambant, imprægnantur sine coitu. 50.

muscæ mortuæ calore reviviscunt. 39.

N.

Naturæ lusus in antris terræ. 77.

Nuysement quid sentiat de Spiritu. 11.

O.

Omnia in omnibus. 77.

Ossium revivificatio per Ezechielis prophetiam. 4.

P.

Phænicis hieroglyphicum. 24.

Phantasmata unde. 53.

Philosophi sal volatile fixatum quæsi-
siverunt. 29.

Philosophorum metalla quomodo
viva. 71.

Philosophorum mercurius & aurum
non reperiuntur in terra. 73.

Philosophi cur diversis nominibus
subjectum expresse-
rint. 78.

Pisciculi in digito hominis geniti.
54. & 55.

Plantæ quomodo resuscitentur. 45.
& 46.

Plantarum resurrectio ex seminibus,
quo pacto per artem procurari
possit. 46. & 48.

Plantarum salia terræ commissa her-
bas produciunt. 52.

Plantaginis resuscitata exemplum. 42.

Prunulus in thorace hominis natus. 54.

R.

Resurrectio duplex est. 21. & 34.

Resurrectio fit per purificationem &
unionem salis fixi & volatilis. 23.

Resurrectionis mysterium possit
confirmari ex eo, quod in cineri-
bus immortale quid remaneat. &c.
37.

Resurrectionis modi varii. à pag. 43.
ad 48.

Resurrectio corporum nostrorum
certissima est. 78.

Resuscitans quidam liquor Medici
cujusdam Arabis. 37.

ad Resuscitationem instituendam re-
quisitum generale. 49.

Rolutio corporum in quas partes
abeat. 23.

Roris virtutes. 60. & 74.

Roris mira metamorphosis. 66. &
seqq.

Ros mineralis. 71.

Ros per aliquot annos asservatus
quid ostenderit. 66. & seqq. in se
habet clavem ad arcana multa. 71.
cur ad plantarum resuscitationem
adhibeatur. ibid.

Rosa ex cineribus resuscitata. 43.

Rosas resuscitandi modus. 43. & 44.

S.

Sal universi per aërem attractum nu-
trit speciem humanam absque ul-
teriori depuratione. 16.

Sal in cibis multâ depuratione opus
habens, quot mutationes suscipi-
at. 17.

Salis fixi & volatilis natura. 22.

Sal fixum & volatile omnibus inest.
23.

Sal volatile fixo post depurationem
junctum

INDEX.

junctum restaurationem efficit nobiliorem.	23.	aere vestiendus. ibid. ejus auspiciis fiunt actiones rerum. 11. 12. & seqq. est medium inter animam & corpus.	13.
Sal incorruptibile humano corpori inest.	26.	Spiritus est sal volatile. 15. ex aere & alimentis in nobis generatur.	15.
Sal humanum effigies hominum cruci affixorum repræsentans.	27.		16.
Sal conservat rerum ideas.	ibid.	Spiritus sive salis catholici natura.	16.
Sal volatile fixatum Philosophi, Prophetæ & alii quæsierunt.	29.	Spiritus influens & insitus unde dicantur.	19.
Sal volatile à Lullio vocatur verbum Dei coagulatum.	31.	Spiritus, quâ ratione calidum innatum, & humidum radicale vocetur, cum tamen hæc inter se differant.	20.
Sal volatile est mercurius Philosophorum. ibid.		Spiritus vitæ rerum sublunarium revivificator est.	21.
Sal omnibus pretiosis præterendum.	50.	Squillæ taleoli in aceto squillitico resuscitati.	56.
Sal imprægnat mures & equas. ibid.		T.	
Salia plantarum terræ commissa herbas producant.	52.	Tartarus arcanum metalla vivificant in se habet.	59.
Serenissimi nostri Principis Dn. Ludovici VI. H. L. laudes.	3.	Tiliæ flores quo pacto resuscitentur.	42.
Serpens putrefactus plures produxit serpentes, & hi denuð grandiorum unum.	27. & 39.	Tritici granum ex vespæ ictu in petore hominis natum.	54.
Somnium Autoris de rore.	65.	Tubera, Germanis Morcheln dicta, quomodo resuscitentur.	48.
Spiritus nomen quid significet.	5.	V.	
Spiritus mundi sive universalis variæ appellationes.	6.	Vegetabilia varia in hominibus nata.	54.
Spiritus Dei est vitæ author.	9.	Vellus aureum ex rore præparatum.	62.
Spiritus vitæ seu vivificans quid sit.	8.	Veris deliciæ.	1. 2.
15. de eo variorum sententiæ.	8.	Vita à Deo est.	30.
Autoris sententia. 15. ejus existentia probatur ex S. Scriptura.	9.	Urticæ resuscitatæ exempla.	41.
& 10. in sole principalis ejus sedes.	10.		
Spiritus ad largiendam rebus vitam			

FINIS.

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE

QD
25
T11

RARE BOOKS DEPARTMENT

